

En pentatenco excellit exodus: in quo pene omnia sacramenta quibus ecclesia instruitur figuraliter exprimuntur. Per corporalem enim exitum filiorum Israel de egypto corporali noster exitus de egypto spirituali signatur. Per mare rubrum et pharaonis submersionem atque egyptiorum baptisimi mysterium et spiritualium hostium interitus. Per typici agni immolationem et hebreorum liberationem. Veri agni passio et nostra redemptio. De celo datur manna: et aqua de petra. hic est panis qui de celo descendit et doctrina Christi. In monte dantur precepta atque iudicia populo dei: ut supernis subiectamur visceribus plenis. Tabernaculum et vasa eius construuntur. cultus et sacrificia impans: quibus ecclesia significantur. Mysteria vestrum et thymianata confirmantur: quibus sanctificatio spiritus et orationis odoramenta commendantur. Hinc paulus ait: Omnes eadem escam spirituale mandicauerunt: et oes eundem potum spiritum aler biberunt. Hinc quoque Iohannes. Facta sunt hec inquit ut scriptura impleretur. Domino committinet ex eo.

Eccliesia Helleisimoth hebrait Exod^o grece: exitus vel egressus latine: odes enim via. Hinc odoporion: id est itinerarium.

Ruben Sy-le. Undecim filii Jacob qui cum eo in egyptum ingressi sunt: imo duodeci addito Ioseph. Apostolos significat

quibus verus Jacob ait: Sicut misit me pater: et ego mitti vos in mundum. Erant igitur et. Septuaginta anima: et septuaginta discipuli cum Jacob: et Christo ingrediuntur in egyptum: et mundum missi: ad predicandum.

Aliter. Lxx: anima egypti ingressa: misericordie in numero remissionis accipiunt ut huic seculo quod per egyptum figuratur post tanta peccata de remissione peccatorum.

Duo mortuo et. Si. Sic postquam verus Ioseph pro omnibus gaudavit mortem: et destruxit enim qui mortis imperium habebat: multiplicatus est populus fidelium: nisi enim in terra granum mortuum fuisset: soli mansisset.

Orige. Mor. Si moriatur in te Ioseph: si mortificatione Christi in te scipias: et mortifices membra tua peccato: multiplicatur in te filii Israel: sensus: et boni: et spirituales. Si enim sensus carnis mortificatur: sensus anime crescent: et morientur in te vicis: virtutes augmentur: et terra te multiplicat in operibus bonis: que per officium corporis ministrantur. Paulum multiplicauerat terra qui dicebat: permanere aut in carne magis necessarium est propter vos. Domini enim manet in terra: et in carne sua: multiplicatur credendo ecclesia acquirendo populum deo: et ab hierusalem usque ad illud: cum euan gelium predicando.

Surrexit interea r. II. Orig. All. Hic est dyabolus: qui dixit in corde suo non est Deus: qui genti sine: et apostatis angelis dicit. Ecce populus filiorum Israel et. Ego: et qui possunt mente tuu videre: potentior est nobis. Venite opprimam: cum sapientem. Sentit dyabolus quod magnus sit populus Israel: et fortior ipso: quia sepe congressus est: sepe superatur. Scit Jacob luctatum esse: et adiutorio angelii obtinuisse contra aduersarii: et inuictus cum deo. Alioquin quoque sanctorum luctas sensit: spiritualia certamina pertulit: timet neque enierat bellum: et consentiant aduersariis eius: et deuictis eis: discedant de terra sua. Videret michi ex his quod patriarchis et propheticis de aduentu christi indicata fuerant: quod sentit veritatum qui erat primus

caput eius et potestates: et cum fiducia triumpbet eos: et affligat in ligno crucis. In canticis eius et hieronimi legimus: quod post ingressum Ioseph in egyptum: primus amosis regnauit annis. xxv. post eum nebron annis. xxiij. De hinc amenophis annis. xxxi. post hunc mephres annis. xij. post quem misphar metus annis. xxxvi. Deinde titheinosis. viij. post eum amenophis xxxi. sub quo amram genuit moysem: cum esset anno. septuaginta.

Omnes reges egyptiorum: pharaones prius appellabantur: sicut nunc

pholomei et assyrii

reges persarum: cesares

augusti romanorum

habebant tamen appria

vocabula sic ille sub

quo Ioseph in egypto

fuit: mephres vocatus

fuit: a quo usque ad cen-

chre qui filios Israel

afflixit: et in mari ru-

bo per istum: multi pha-

raones fuerunt.

Drigi. Morals

Primum requirere

volo quod est rex in egypto

qui sicut Ioseph: et

qui nescit. Qui enim il-

le regnaret: qui scie-

bant Ioseph: non dicun-

tur afflicti filii Israel:

neque in luto: et latere

consumpti: neque ma-

sculi eorum necati: et fe-

mine vinificate: sed cum

cepit regnare qui non

nouerat Ioseph. Si

dominus regit nos: et

sensus mentis vel alicui

nostre illuminatur: et

deo memorans Christum

resurrexisse a mortuis

in egypto: et in carne

nostra: spiritus noster

regnus cum iustitia te-

net: et filios Israel: id

est sensus rationabi-

les: et virtutes in lu-

to: et latere non consu-

mit: nec curis terrenis afterit. Si hoc memoriam sensus noster perdidit

Christus nescierit: tunc sapientia carnis: quod est inimica deo succedit in regnum. Alioquin gentem suam: et corporales voluptates: et vicios: et nesciis: ad consilium vocatis: deliberat contra filios Israel: quomodo circumveniantur: oppri-

mantur luto: et latere affligant: mares exponunt: feminas alant: edificant ci-

uitates egypti: et ciuitates multitudinis. Nec putandum est dominos liberos egypti

orum gesta narrare sine causa: sed quod scripta sunt ad nostram doctrinam scrip-

ta sunt: et qui haec audiunt: si forsitan baptizatus es: et annumeratus inter

filios Israel: et suscipisti in te dominum regem: et post hoc volueris declinare et

opus secundi agere: actus terre: et lutea expiere ministeria: scias quod surrexit in

te rex alius qui nescit Ioseph: rex egypti: ipse te cogit ad opa sua: et latere

opari: et lutum: ipse superpositis magistris: et copuloribus ad opa terre:

na flagellis agit: ut edifices illi ciuitates: per seculum discurrere facit: maris: et

terra elementa: pro cupiditate turbare: sorbiti pulsare: et pro exiguo ter-

re cespite: propinquos iurgiis fatigare: castitati insidiari: decipe innocentiam

domini feda: foris crudelias: intra conscientiam flagitiosa committere: in humo-

ritate te regi egypti militare: quod est mundi huius spiritu agi.

Preposituit itaque magistros et. Origen. All. Dyabolus conuoca-

ta gente sua: opprimere cupit rationabilem sensum: qui nunc figuraliter di-

citur Israel: perficit magistros operum: qui cogant eos discere opa carnis: se-

cundum illud. Comitii sunt inter gentes: et didicerunt opa eorum. Docet ergo

edificare ciuitates pharaoni: peribonam quod significat os defecitionis: vel abyssi

et ramessum: et est comotio tinea: et onus: et heliopolis quod dicit ciuitas solis: resi-

cit os cum mendacium loquitur a veritate: et probationibus. Ille ab ini-

tio mendax fuit: et ideo tales ciuitates vult sibi edificari: os abyssi: quod absy-

lus perditionis ei est locus. Alia eius ciuitas est comotio tinea. Qui enim

eum sequitur ibi thesaurizat ubi tinea demolitur: et fures efficiuntur. Limitate

quod solis edificat falso nomine: quod transfigurat se in angelum lucis. In

his occupat mentes q̄ facte sunt ut videat tēn. Prospicit tēn imminentē si-
bi bella & matrū gentis sue extinū. Ideo dicit gens israel valet sup nos;
vīnā & nos sentiat valere sup se vt s̄. co-gitātōnes & cōcupiscētias malas
quas immittit nō suscipiā. b̄ facula ignita scuto fidei repellā. & in oīmib⁹ q̄
suggesserit dīcā: vade retro satanas. Scriptū est em: Dñm tēn tuum
adorabis; & illi soli seruies. S; & b̄ q̄ dicit ne forte accidat nobis bellum
& cōsentiat h̄i cū aduersariis nostris. ex p̄p̄betiis vocib⁹ p̄uidet sibi ventu-
rū bellū. & terelinquē
dū se a filiis israel. et
q̄ presentiant aduersa-
rio ei⁹ & adhiciantur
ad dñm. b̄ est q̄d hie
remias ait: Llamauit
p̄dix cōgregauit h̄i
pepit fecit diuitias n̄
cū iudicio. i dimidio
diez ei⁹ terelinquēt
eu⁹ & in nouissimis si-
is erit stult⁹. Intelli-
git ergo perdicē se q̄
nō pepit cōgregasse
& q̄d bi⁹ quos sine iu-
dicio cōgregauit re-
linquēt ei⁹ & sequent
xpm qui genuit. J̄p̄
stultus remanebit cū
ad factōe suis & parē
tem viuuerla creatu-
ra cōfugent. ideo in-
dignat dīcēs: Ne ex-
pugnātes nos exēt
de terra nostra. non
vult nos exēt de ter-
ra sua. vt semp̄ pote-
mus imaginē terreni
ne eo relicto fugiam⁹
ad eī q̄ p̄parauit re-
gnūz celoz. relinque-
tes imaginē terreni
& suscipientes imagi-
nē celestis. Ideo sta-
tuit magistros opūm
qui artes suas doceant. & nos artifices malicie faciāt. & q̄nia sunt multi
magistri malicie quos p̄fecit pharaon qui imp̄ant exigit extorquent ter-
rena opera. Ideo xpo veniente fecit alios doctores contra illos pugnan-
tes. qui subiectes oīnes principatus eorum: potestates & virtutes. deſen-
dant a violentia filios israel. & doceant israelitica opa. & mente videre de-
um. relinquerē opera pharaonis. exire de terra egip̄ti. egip̄tios mores &
totū veterem hominem cum actib⁹ suis exuere & induere nouum qui secun-
dum deum creatus est.

Ili. All. Israel populi xp̄ianū. pharaon zabiluz significat. qui luti &
latēs imponit granissimū īngū. seruitū. & terreni & lutulentī opis admi-
ritis paleis. i. leubo & irrationabilib⁹ facis: vt oīmib⁹ onore peccatorū op̄p̄
significo sit qui regnū ei⁹ dispersat aut vincat.

Dicit aut rex z̄. Orig. All. H̄ec nō solū in mundo q̄ egip̄tus spiri-
tu aliter dicit: sed in unoquoq; nostrū dephendim⁹. Princeps h̄i mū-
di nō vult viuiscari masculos sed feminas. In femina caro & affect⁹ car-
nis designat: vir aut̄ rationabilis est sensus: & intellectualis est spirit⁹. qui
potest celestia capere. tēn intelligere. q̄ sursum sunt querere. hunc odit pa-
cep̄tis egip̄ti. & necari cupit. cupit aut̄ q̄ carnis sunt viuere. & q̄ ad materiaj
pertinet corpalem: hec nō solū viuere: sed augeri & exceli. Vult em vt oēs
carnalia sapiā. tpaliz & q̄ sunt sup terrā querant. nemo leuet ad celū oculos. nemo requirat vnde hic venerit. nemo patriā paradisum recordetur.

Cū ergo videris hoīes in voluptatib⁹ vitā. dicere. luti. stuitare. cōuiujs
& p̄p̄dictib⁹ opam dare. scito q̄ in his rex egip̄ti masculos necat: & viuifi-
cat feminas. Si vero vñ de mille ad tēn cōuerti oculos sursum erigere
eterna querere. odiſſe delicias & luxuriā. amare continentia. istū quasi ma-
sculum necari cupit pharaon p̄sequitur. mille machinis oppugnat. odit ta-
les. viuere in egip̄to non sinit. Inde est q̄ in h̄i mundo serui dei habentur
contemptui expositi cōmueljs. inde in eos odio & p̄secutōes concitantur.

Obstetricibus hebreorū quarū. Orig. Iste etiā obstetrics
corumpē nūt̄. quār̄ vna vocabat sephora. i. passer. altera phua. s. rutes
vel verecunda: ḡ has necari mares & viuiscari feminas querit. sed & time-

bant obstetrics tēn & nō sicut p̄cep̄tis fecerunt. Obstetrics docuerunt
ante nos q̄dam rationabilis eruditōis formā tenere: obstetrics em̄ me
dice sunt: & tam masculos nascentes q̄ feminas fouent. Eruditō ergo cō
munis est rationabilis scientia & ad oīm penē puenit sensum. oīm instru-
it & fouet. Si quis in ea virilis animi fuerit qui velit celestia querere. diu-
na sectari. velut medicatus & fortis. per has eruditōes ad diuinorū in-
telligentiaz paratioz veniet. Est em̄ vna velut passer. q̄g celsiora docet &
rationabilis doctri-
ne pennis in altū pro-
uocat. Altera rutes
vel verecunda mora-
lis est. mores compo-
nit: verecundiam do-
cet & honestates. Vi-
chi tamen quia dicit
scriptura te his q̄ ti-
mebant deum & non
fecerūt p̄ceptū re-
gis egip̄ti: videntur
vñlūq; testamēti fi-
guram seruare. & se-
phora que passer in-
terpretatur: legi que
spiritualis est conne-
nire. Obua vero q̄
rubens vel verecunda
indicare euangelia.
que christi sanguine
rubent & p̄ vniuersuz
mundū passionis cru-
ore rutilant. Ab his
ergo animę que na-
scuntur in eccliasi ve-
lut obstetricibus me-
dicantur. quia de scri-
pturis cuncta eruditō
onis medicamina cō-
feruntur. Tentat ta-
men pharao per has
necare masculos. cu⁹
studiosis in diuinis
scripturis hereses et
prava dognata suggestit. Sed stat immobile fundamētū dei. Timent
enim obstetrics deum. i. timorem dei docent. qui est initū sapientię. Sic
competentius aptatur q̄d sequitur. quia timebant obstetrics deum. fe-
cerunt sibi domos. Qd secundum literām nullam consequentiā habet
Non enim propterea domus sit: quia timetur deus. Si aut̄ videas quo
modo scripture novi & veteris testamenti timorem dei docentes domos ec-
clesie faciant. & totum orbem domibus orationis impleant. rationabiliter
scriptum videbitur. Sic ergo iste obstetrics quia timent deum. i. timore
dei docent: non faciunt p̄ceptum regis egip̄ti. sed viuiscant masculos:
nec tamen dicitur: q̄ paruerunt feminas viuiscantes. Ego aut̄ confiden-
ter dico: nō viuiscant feminas. Nec em̄ vicia aut luxuria in eccliasi do-
centur: aut peccata nutruntur. q̄d vult pharao cum viuiscari feminas iu-
bet. Sed sola virtus excolitur & nutritur. vñ hec ad vñnumqueq; refera-
mus. Si times deum. nō facis p̄ceptum regis egip̄ti. ille em̄ p̄cep̄t vt in
deliciis vias p̄sentia concupiscas. Tu si times deum & exhibes officium
obstetricis. anime tuę si salutē cōferre cupis viuiscas masculos. i. interio-
rem hominem qui te est medicari & fones. & per actus & intellect⁹ bonos
vitam acquiris eternam.

Si masculus fuerit z̄. Ili. Jubet pharao masculos occidi. femi-
nas viuere. sic dyabol⁹ ne possit robur fidei. qualere. imperfectis virtutib⁹
vult vicia viuere. fortēz & viriles animi sensus: quib⁹ diuina sapimus. i.
rationem. prudentiā. constantiam. innocentiaq; & fidem nititur occidere
& q̄d feminum imbellum fragile & pronum est ad vicia cupit superesse. i.
ambitionē. violentiā. libidine. iracūdā. & his silia: q̄ feminaz figura sūt
Que responderunt z̄. Aug. Queritur virum talia mendacia ap-
probata sint autoritate diuina: q̄ scriptum est deum beneficisse obstetri-
cibus. Sed virū pro misericordia ignorabat mendacia: an etiā mendaciū
dignum premio iudicabat deus. incertum est. Aliud enim faciebat
obstetrics viuiscando parulos. Aliud pharaoni mentiendo. In viu-
iscando opus misericordie fuit. Mendacio vero pro se vtebātur. ne pha-
rao noceret illis q̄d potuit nō ad laudem sed ad veniam pertinere. Nec

binc autoritas mentiendi data est eis: de quibus dicit. Et nō est in ore eoz inueniuntur mendacii. Quorundam enim vita longe inferior a professione sanctorum. si habeat ista mendacioz peccata; puerum ipsoz in dolore feruntur. Sicut si beneficia nondū non sint expectare celestia. sed circa terrena occupantur. Quoꝝ aut̄ iam cōuersatio in celis est. non eos estimō lingue modum circa veritatem falsitatemq; exemplo obstetrici debere informare.

Bene ergo fecit deus. Greg. Numope caudū est mendacium

qui sit culpe leuoris. si quisq; mentiat ostendendo beneficium.

Sed q; scriptū est. os qd̄ mentit occidit animam. et pdes om̄s q loquuntur mendaciū h̄ quoq; pfecti refusant. vt nec vita cui inslibet p eoꝝ fallaciā am defedatur. ne noceant anime sue duz nitunt prodesse carni aliena. quāq; h̄ peccati genus facile credimus relaxari. Nā si alibet culpa sequenti pia opatione purgatur. quātū magis h̄c facile abstergit. quā mater boni opis pie tas comitatur. Multo vero obstetricū falacia conant̄ assere. h̄ genus mendaciū n̄ esse peccati; qd̄ edificavit eis dñs domos.

In qua magis compensatione noscīt qd̄ culpa mendaciū mereatur. Nā benignitas earum merces. q̄ potuit in eterna vita retribui: proculpa mendaciū in terrenam compensationē declinata est. vt in vita sua quā mentiendo tueri voluerunt: q̄ fecerūt bona percipient. et vlt̄ qd̄ expectarent mercedis premium non haberent. Nā et si subtūlter pendatur amore p̄sentis vite mentite sunt. nō intentione mercedis. Parcendo em̄ conate sunt infantū vitā tegere mentiendo suā.

Aug. In libro de locutionibꝫ. et q̄ timuerūt obstetricices deum edi illis dom. Nunquid antea domos nō habebant. an ad dñtias h̄ verbū pertinet. v̄l̄ potius ad aliquas rei familiaris idoneas facultates. Simile enī videtur qd̄ ait iacob sacerdos suo. Nunc ergo quādo faciat et ego michi domum? Dixerat em̄ q̄ creuerant pecora laban sub illo. qd̄ ipſe laban cōfessus est dicens: Benedix me deus in introitu tuo. Subintelligitur ergo sicut et tu. hoc em̄ videtur valere qd̄ ait: et ego. vt ad ipsaz domū facienda pertinere videatur. qd̄ cōsequenter a laban merces statuenda pponitur.

Drecepit aut̄ pharao zc. Orig. Moys. Egyp̄t̄ quibus h̄ precepit pharao feminas tantū viuificant. oderant masculos. oderant em̄ virtutes. via nutrierūt. Nunc quoq; insidiantur egyp̄t̄. si nascatur masculus hebreus ut statim interficiat. nisi caueat obseruent et occultent. Refer scriptura qd̄ de tribu leui aliquis genuit masculū. et vidit infantem esse elegātem. et occultauit eum. Ne ergo iusticiam nostram faciamus coram hominibus. sed clauso hostio oremus patrem nostrum in occulto. et nesciat sinistra quid faciat textera. ne diripiatur ab egyp̄t̄. inuadatur fluctibus sub mergatur. Si facio elemosinā q; est opus dei. masculum genero. Sed si laudem ab hominibus quero. et nō occulto. rapitur ab egyp̄t̄. in flumen mergitur. et tanto labore tantoq; studio egyp̄t̄ masculum genni.

Egressus est zc. Rab. Hinc iosephus ait. Petuens aut̄ amram ne captus regis ire succumberet. et ipse ch̄ puerō deperiret et tei prouidentiam excluderet. deliberauit potius h̄ modo pueri cōsulere salutē. prouidentiamq; latendi hanc esse iudicauit. Vas rotundū ex vimine cōpliciū velet alueoli magnitudine p̄panit. qd̄ sufficeret ut infans ibi spaciose iaceat. Deinde vixerūt illud bitumine. Natura nanḡ bituminis est. vt i vī minalibus vasculis accessum possit aqua coercere. Illic ergo mittentes infantem. et circa fluminiū ponentes eius salutē deo reliquerunt. Terniūt igit̄ erat filia regis h̄c dum luderet. circa litus fluminis portari a fluvio illud vas. cōspiciens p̄cepit vt ad se ille alneus portaretur. venientibꝫ aut̄

qui ad h̄ fuerāt destinati cū aliaco. videns infantē vā de gastra est ppter magnitudinē et specie eius. Tanto em̄ deus studio circa moysen vīus est vt ab ipsis qui propter eius natūritatē decreuerunt interimere dñm gen̄ hebreorum alimento et cura dignus haberet. iussitq; mulierem adduci theri multibꝫ regis filia q̄ daret infantī māmillam. Quo nō accedente ad illius vīra. sed euitante. et h̄ in multis mulieribꝫ faciente. Maria assistens his p̄fiebant vt quasi videretur ex opibus ei inter alias altare ait. Fūstra o

regina has mulieres ad nutrimentū infantes vocas: q̄ nullam ac cū cognitionē habent. Si vero quādam bebraicaz mulierum adduci p̄cepte ris. puto tanq; cōtribulū sinḡ poterit vīra excipe. Cūq; puta retur bene vīxisse: ius sit hanc ire vt aliquā q̄ lactare eū posset ad vīceret. Illa dō accepta h̄mōi potestate reuersa est agens matrem nulli cognitam. Infansq; grata qdā modo ei accessit ad vīra. et supplicante regina cōmissum est ei cū om̄i diligentia pueri nutrimentum. Qui secundū rerum euentū nomē est impositum. eo q̄ de flumine sit saluāt. aquā em̄ egyp̄t̄ moys vīcant. vt vero saluāt cōponentes itaq; hoc ex ambo bus moysis

nomen imposuerunt. i. ex aqua saluatus. All. Parentes moysi quoq; fidē et opa lex naturalis decorabat patriarchē sunt. a quibus ipse moyses et illi qui legem litterę accepunt nati sunt. Tribu ergo mensibꝫ moyses ī domo parentum natus occultatur. cū lex vītū tribū temporibꝫ in iudaica plebe ante aduentū xp̄i lateret. hoc est sub iudicibꝫ. sub regibꝫ. sub sacerdotibꝫ donec venit ipse qui legem tedit. et p̄ totam mundi latitudines spiritualitē cā obseruandā gentibꝫ tradidit. Filia aut̄ pharaonis ecclesia est de gentibus congregata. q̄ quis nō vero gaudeat parente. hoc est. deo patre. tñ ante alii q̄ ydolis seruiebat secura est patrem. de quo p̄ diuinā vocē in psalmo ad ipsam dictū est. Audi filia et vide z-i-a-t-z-o-p-t-z-d-p-t-z. Hec ergo exiuit te domo patris. et venit ad aquas baptissimi vt lauaret a peccatis q̄ cōtrarerat in domo patris sui. veniensq; ad baptismū suscepit legem. q̄ tunc lex intra fiscellam erat scirpeam ex multis virgultis. sive ex papiro cōtextum ac lūtam pice et bitumine. q̄ vīlībꝫ vītīc et terrestribꝫ uidetur se deputabat septa traditionibꝫ. vīcī quo ecclesia sumpsit illā. te palū fiscibꝫ et luteis loculis carnaliū sensuī. et intra sapientē vīrgē aulas et regalia tecta h̄ infantā suā apud suos transfigit. apud illos. s. qui spiritualiter eam intelligere nesciebant parvula et lacertū cibis. cū vero ad ecclesiam venit. et q̄ ea rite intellecta est fortior efficit. Quid igit̄ q̄ mercedes accepit illa q̄ puez nutriebat a filia pharaonis. nisi q̄ synagoga apud quam lex nata et nutrita erat ab ecclesia istā mercede accepit. vt ultra ydola nō coleret. vīdens eos q̄ ex gentibꝫ crediderant. ita cōsersos ad dñm. vt penitus respuerent simulacra et ultra non colerent. ipsa quoq; docetur erubescere ydola colere.

Et uidens eū elegante zc. Orig. All. Pharaonis filia est ecclesia de gentibꝫ cōgregata. cui p̄p̄betam dicitur. obliuiscere populuū tuū et dominū patris tui. qd̄ cōcupiuit rex specie tuā. h̄c est ergo q̄ exiuit te domo patris. et venit ad aquas vt lauaretur a peccatis q̄ cōtrarerat in domo patris. et statim viscera misericordie suscepit. et misera est infantis. h̄c veniens in palude inuenit moysen iacentē expostū a suis. et fecit eū nutriti. Quātrit apud suos. ibi agit infantā. fortior faciens ducit ad eam. adoptat in filiam. Moyses legem significat. Veniens ergo ecclesia ad aquas baptissimi suscepit legem intra tibin conclusā. et bitumine linitas. Tibin ergo est tegminis ex papiro contextum et virgulis. vel ex cortice arborū formatuz. Iacetbat ergo lex clausa intra h̄mōi tegmina pice et bitumine linita. vīlībꝫ

In tetris indeoꝝ sen-
tibꝝ sordebat oblitera-
tis quoꝝ ecclia veni-
ret ex gentibꝝ et assu-
meret eaz te hunc et
palustribꝝ locis intra-
sapietie aulas et rega-
lia tecta. Infantiam
in apud suos traligat
apud illos em q̄ eam
spiritualiter n̄ intelli-
gunt parvula est et in-
fans et lactentium ha-
bens cibos: cu ad ec-
clesiā venit fortior ē
moyses et validior.
amato em relamine
littere pfectus in lecti-
one eius ciby inuenit
Mercede nutrimento
tu accipit a filia pha-
raonis apud quā lex
nascit et nutrit: s̄ qd
est qd synagoga acci-
pit ab ecclia: puto il-
lud qd moyses dicit
ego in nō gentem in
emulatōez vos indu-
cam in gente insipie-
tem in trā vos p̄cita-
bo. Sinagoga ergo
de ecclia hā merce
dem accipit. vt ultra
ydola n̄ colat. vidēs
eū gentiles ita ad te
um pueros ut ultra
ydola nesciat: erube-
scit ultra ydola cole-
re. Nos quoꝝ si pha-
raonē habuum⁹ p̄rez
si nos in opibꝝ malis
genuit: cu venerimus
ad aquas assūmam⁹
legē dei: nō nobis for-
deat littere velut te-
gmen oblic⁹. q̄ pua-
ei sunt et lactatia co-
medam⁹. q̄ pfecta su-
mam⁹. et intra cordis
tecta regalia collo-
cus. grande et vali-
dū habem⁹ moyses.
nichil de eo paruum
nichil vile sentiamus
sed totū magnificum
totū egregiū: totū ele-
gas: totū em magnū
est qd spirituale est et
sabolo. Et egressus die

Thaptismi. t̄ adolescentiale dilexerunt te
nimis. in flumie: et puelle ei⁹ gradiebāt
per crepidinem altuei. **Q**uē cum
corda indeorum.
vidisset fiscellam in papirione. mi-
primitias animas credentium.
sit vnam ex famulabus suis. et al-
latam. apperiens cernensq; in ea
legem litterali sensu parvulos sibi lactantem
parvulum vagientem. miserta ei⁹
q̄ lex apud indeos nata et nutrita.
ait: **D**e infantibus hebreorūz est
hic. **L**ui soror pueri: **V**is inquit
vt vadam et vocem tibi hebream
mulierez que nutritre possit infan-
tulum. **R**espondit: vade. **P**erre-
xit puella et vocavit matrem eius
Ad quā locuta filia pharaonis:
accipe ait puerum istum. et nutri-
michi: ego tibi dabo mercedē tuā
Sinagoga
Suscepit mulier et nutrituit puerꝝ
t̄ s̄iam perfecto sensu validos pascentem. t̄ s̄ in
primitia ecclia: t̄ s̄ expellendo a se t̄ s̄ ecclie
de gentibus.
Adultumq; tradidit filiē phara-
onis. **Q**uē illa adoptauit in locū
filii. **V**ocauitq; nomē ei⁹ moyses
t̄ baptismi. t̄ ecclia de gentibus christi exci-
dicens: qd de aqua tuli eu. **I**n di-
pit ad fontē baptismi.
Ebūs illis postq; creuerat moyses
t̄ s̄ a parte. t̄ s̄ vla indeis. t̄ s̄ nunciabo no-
men tuū fratribus meis.
Fegressus et ad fratres suos: vidi
t̄ s̄ in mundo t̄ s̄ dyabolū i hac peregrinatōe
et afflictionem eoꝝ. et virum egi-
nobis iniuriosum.
Ptitum percutientem quendam de
t̄ s̄ qui festinanter transiunt viam huius seculi
t̄ s̄ omis in christo fratres sum⁹ vnu patre dei
habem⁹.
Hebreis et fratribus suis. **C**unq;
solitare omnia proficiendo: qd in sapientia vi-
cit superbū no potencia.
Persperisset huc atq; illuc et nullū
adesse vidisset percussum egipciū
mortu⁹ sua. t̄ dyabolū
adesse vidisset percussum egipciū
in flulis et aridis mentibus.
Abscondit sabulo. Et egressus die

altero consperxit duos hebreos
rixantes. **D**ixitq; ei qui faciebat
iniuriam: **Q**uare percutis proxi-
mum tuū? **Q**ui respondit: **N**uis
constituit te principem et iudicem
super nos: **N**um me occidere tu
vis sicut heri occidisti egyptum.
Timuit moyses et ait: **Q**uomodo
palam factum est verbum istud:
t̄ dyabolus.
Audiuitq; pharao verbum hoc:
t̄ s̄ in membris. t̄ s̄ christū.
et querebat t̄ occidere i moysem.
t̄ s̄ in apostolis ad gentes t̄ s̄ iudaico popu-
lo. t̄ s̄ spirituali egypto.
Qui fugiens de cōspectu eius
t̄ s̄ que cōtradictio vel respō-
moratus est in terra madian. et se-
suo interpretatur: gentes em prius cōradixerunt
postea p̄ respondentes obedierunt. t̄ dyabolo
dit iuxta puteum. Erant aut sacer-
dos qd ante gentiliū suggestioni subiecte. t̄ s̄ ec-
clesia de gentibus septimo mī spiritu illustrata.
doti madian septem filiē q̄ vene-
t̄ baptismi vel doctrine celestis. t̄ s̄ legis scienti-
runt ad hauriendam aquā: et im-
am. vel mundanam.
Cūq; persperxi.
Aug. De hoc facto
moysi satis disputa-
vimus in illo ope qd
de vita patriarcharū
aduersus faustū scri-
psum. vtrū indoles
in eo laudabilis fue-
rit. qua b̄ peccati ad
miserit. sicut vber ter-
ra ante utilia semina
quadā herbarū inuti-
liū feracitate laudat.
an ipsum factū insti-
candū sit: Qd ideo
nō videt. qd nullam
adhuc legitimā po-
testatem gerebat. nec
diuinit̄ accepta. nec
humana societate or-
dinata. et tñ sicut ste-
phan⁹ ait in actibus
apostolorū putabat
intelligere fratres su-
os qd enī de daret
salutem illis. vt p̄ b̄
testimonium videatur
moyses iam diuinis
admonitus (qd scri-
ptura eo loco tac̄) b̄
audere potuisse.

Isl. All. Moyses i. xps egipciū i. dyabolū nobis in hac peregrinatōe
iniuriosus nos defendēdo occidit: et in arena obvuit occisus. latet em in eis
q̄ stabile nō habet fundamenti. Ecclia x̄o in petrā edificat. et eos q̄ ver-
bum ci⁹ audiunt et faciunt p̄ suēti viro cōparat. qui edificat domum suā
supra firmam petram. Alios vero stulto comparat q̄ supra arenā edificat

Et egressus die altero. In hoc moyses figuram christi gessit qui
duorum populorum discordiam in se angulari lapide pacificare studuit:

qui iniuriam facit et reconciliatorem contemptus iudaicus est. qui p̄dica-

tionem christi reconciliantis repulit. et credētis populi hostis persistit. **V**n

Tu discipulus illius sis. nos discipuli moysi.

Timuit aut̄ moyses z̄. Aug. Si sic diuulgari est verbum hoc:

Duo sunt in hac locutione attendenda. quia pendet. s̄ sententia. et sic di-

missa est. Deinde q̄ verbū pro facto posuit.

Duque peperit **xc.** All. Christus ecclesia de gentibus sibi copulauit qui munere spiritus septiformis. una est in fide catholica. **Vn** vna est columba mea qui gignit filium qui vocat aduenia. et altera qui tei adiutorium aduenie em lumen sancti super terram. sed tei adiutorio nunc carent.

Post multum uero **xc.** Al. Post moyses in terra madian duxit uxore mortuam est rex egipci: quod cum christo in ore terra gentes ad fidem conuerit: destrutus est principatus dyaboli.

In gemiscentes. Moyses. Nisi moriat in te rex egipci non cognoscet te optimiser uitate egipci et opibus luti et lateris. nec corde ingemiscis nec considerabis ad dominum ut liberet te. // C. III.

Apparuitque ei Iis. All. Erat flama in rubro et non crematur. Rubus spinae peccatorum iudeorum. flama in rubro verbum dei. iher data illi populo. Et in flama rubrum non consumitur: quod lex data peccata eorum non consumit.

Alij in rubro flammate ecclesia intelligunt qui persecutibus inflammat. Loquente i se domino non cremat. Quod moysi in rubro approbat. ostendit: quod in ecclesia apparet fidelibus; nec alibi.

Aiant hebrei ideo in rubro deum apparuisse moysi ne possent sibi inde ydolum sculpare indui. Tempore enim ydolatrie occasione recidit.

Greg. Moys. Moyses admixtus egypciis quasi uigilabat mundo. ideo vocem domini non audiebat. Et ex tincto egypcio postquam in desertum fugit. domini illuc. xl. annis regit. a terrenis tumulis obdormiuit. et ideo divinam vocem percipit.

Cum enim mens ab exte-

rioribus sopitur: verbum dei penetrat veracius. Aures quippe cordis turbas terrenas cogitationes perstrepens claudit. Non enim pfecte homo sufficit ad utramque diuisum: quod si exterius auditum apertum: interius obscurus est.

Cernens autem dicitur. Greg. Angelus qui moysi apparsisse describit modo dominus modo angelus memoratur. Angelus quod exterius loquendo seruit. Dominus quod interius presidens loquendi efficacia tribuit. Cum enim loquens ab interiori regitur: et per obsequium angelus: et per inspirationem dominus memoratur.

Tlocavit enim de medio **xc.** Greg. Ecce simul terrenis et celestibus substantiis per angelos loquitur teus: sicut hic cum ignem rubrum sociavit atque aliud superius aliud inferius iunxit. Quod tunc solum agitur: cum ali quod magnum ex coniunctione signatur. Nam per successum rubrum moyses alloquens ostendit: quia doctor populi fecerit: qui et legis flamam perciperet et peccati spinam non vitaret: ut quod ex illo populo exiret: qui igne teatis

carnis nostrae peccata quasi rubi spinam acciperet: et inconsumpta humanae natus substantiam in ipsa divinitatis flama seruaret.

Solue calciamentum **xc.** Iis. Quia nullus est dignus consistere vel deum videre potest: nisi cuncta terrena et mortalia via ponat. Altera veterum consuetudo erat: ut si sponsus sponsam repudiaret: in signum reputij discalciaret. **xc.**

moyses discalciatus ueretur: ne ad ecclesiam quasi rubo significat quasi sponsus accedat calcatus: hoc est christo seruandum: qui vero est sponsus. De quo Johannes ait: Cum non sum dignus soluere corrigam calcamenti eius.

comburatur rubus. Cernens autem dominus quod pergeret ad vi-

dendum: vocauit eum de medio rubi: et ait: moyses moyses.

Qui respondit: assum. Atille: Ne app-

ropia mortua-

pies inquit hoc solue calciame-

fectibus.

Ecclesia ad-

tum de pedibus tuis: Locum enim

qui nemo accedit calcatus.

in quo stas terra sancta est. Et ait

merita parentum bonorum sepe filii subveniunt.

Ego sum deus patris tui. deus abra-

am. deus isaac. et deus iacob. Ab

scondit moyses faciem suam. Non

enim audebat aspicere contra deum

Cui ait dominus: Cedi astlicores

populi mei in egipcio. et clamorem

eius audiui. propter duriciam eorum

qui presumunt operibus. et sciens do-

lorem eius descendit ut liberem

eum de manibus egypciorum. et

terrena dat. ut suadat ad celestia. et qui vici

educaque de terra illa in terram bona

bilita peccatum dicit sperare invisibilis.

et spaciose. in terra que fluit lacte

et melle: ad loca chananei. ethhei: et

amorrei. pherezai. et euai. et iebu-

sei. Clamor ergo filiorum israel

dicatis celistibus premiis. servire in electos reprobri permittuntur. ut quos egypcius: et vita presens oppressus blandiens. adiungit premens. ut dum teus prouocat cruciatus impellat.

Et educam de terra **xc.** Gregorius. Rudi populo te presenti vita aliquid promittendum fuit: ut posset in futuro robustius solidari. Si enim pars non acciperet: magna non crederet. Deus ergo largiendo terrena suadet et celestia. ut percipiens quod videbat: speraret quod non videbat.

In terram bonam et spaciosam. Gregorius. Progens prosperitas aliquando datur: ut ad meliorem vitam prouocet. aliquando ut in eternum plenus damnet: hinc israeliticis terra canaan promittit: ut quodcumque ad eternam speranda prouocent. Quia nudus populus. prmissione non crederet: nisi a promissore aliqd in vicino priperet. Non ergo solus spe ad res: sed res quodcumque ad spem trahit. Unde dedit eis regiones gentium et labores populus pos. ut cuius- sit et lecir.

Exodi.

Dui est misit
mittimur moyses ad
pharaonem puniendū
et tandem occidendum
Missa ē lex ad dyas
bolū destruendū.

Hiero. Scribes
ad marcellā te x. no
minib⁹ dei seruo loco
ponit nomē ieye qd̄ i
erodo legit. Qui est
misit me ad vos. De
us em̄ sol qd̄ exordiū
nō habet. verē essētis
nomē tenet. qd̄ p an
gelū dicit est moysi
nomē ei⁹ querenti. qd̄
in ei⁹ compatōe qd̄ re
re est. qd̄ incōmūtabili
lis est. quasi nō sunt
qmutabilitia sunt. qd̄
em̄ dicit fuit. non est
qd̄ dicit erit. nō dū
est. De qd̄ tantū ē
qd̄ non nō fuisse vel
futurū ē. Solus autē
pater cū filio et spiri
tus sancto vere ē. Cu
ius essētis compatis
nostrum esse. nō est.
Unde et dicim: Vi
nit de⁹. qd̄ essētis di
nīa vita viuit. quā
mors non habet.

Ad terrā f. l. zc.
Aug. Ut rū hoc spi
ritualiter accipe tebe
mus. qd̄ secundū prie
tatiē hōc erat ter
ra qd̄ data est hebreis.
An modis locutōis
est qua vberas et sua
uita terrena landatur.
Contra exibitis
z. Aug. Manda
uit dñs hebreis ut ac
ciperent ab egyptiis
vasa argentea et au
rea et vestem. atqz ad
didit. et p̄dabumini
eos. mandati huic s
nō potest esse iniustū
iudicij. Mandatus
em̄ dei est de quo nō
iudicandum sed ob
tempandū fuit. Ipse
em̄ nouit qd̄ iuste mā
dauerit. ad sc̄nu per
tinet obediens face
re qd̄ mandauit.

Vasa argentea.
z. Argentū et aurū
ab egyptiis petimus
vnde tabernaculum
deo fabricemus. cum
poetas et philosophos
legimus. vt diuinaz
scripturā sapientius
et facundius legam⁹.

C. III.
Quid est quod
tenes in manu.
Greg. Moyses iiii.

Scorporalem et spiritualē.
venit ad me: vidiqz afflictionem
et demonibus vel inquis hominibus.
eoꝝ. quia ab egyptiis opprimū
tū sūcarnatus. p̄pia voluntate et dyabolū
reprimendum.

tur. sed veni et mittā te ad phara
onem: vt educas populum meū
de tenebris peccati.
filios israel de egypto. **D**ixit moy
s. quasi dei est non hominis hoc sacrum: unde
ses ad deum. **Q**uis ego sum ut
gloria mea nō est mea. sed qui misit me patri.
vado ad pharaonem. et educaꝝ fi

lios isrl de egypto: Qui dixit ei:
diuinitas cū humanitate.
Ego ero tecum: et hoc habebis si
gnum qd̄ miseris te. **L**um edure
sumolari facies.

Ris populuz de egypto: umolabis
s. in eminentia virtutū debet esse qui vult deo
deo super montem istum. **A**it mo
yses ad deum: Ecce ego vadā ad
filios israel et dicam eis: Deus pa
trum vestrorum misit me ad vos

Si dixerint michi qd̄ est nomen
eius: quid dicam eis? **D**ixit de⁹
s. nemo ali⁹. s. proprie immutabilitē.
ad moysen: **E**go sum qui sum.
s. vel filius.

Ait: **S**ic dices ad filios israel:
s. sine omni mutatione stabilis manens dat
eunīa moueri.

Dui est misit me ad vos. **D**ixit qd̄
iterum deus ad moysen: **H**ec di
ces filiis israel: **D**ominus deus
s. cui attestantur tres probati et examinati te
patrum vestrorum. **D**eus abra
stes. quoꝝ testimonii verum est.
deus ysaac. et deus iacob misit me
ad vos. **H**oc nomen michi est in
s. qd̄ hi testes viuit in eternum.
et hoc memoriale meum

in generatione et generationem.
s. apostolos. primitiā ecclēiam

Tade congrega seniores israel. et
dices ad eos: **D**ominus deus pa
trum vestrorum apparuit michi

deus abraam. et deus ysaac. et de
us iacob dicens: **C**lisitans visita
s. peccato infirmos.

ui vos. et vidi omnia que accide
runt vobis i egypto. et dixi vt edu
cam vos de afflictione egypti. in
s. quā. s. possidebat vicia p̄bas gentes figurata
terram chananę. et ethēi. et amor
rei. pherezei. et euēi. et iebusei. ad
s. ecclēia. s. doctrina infantū. s. dulce
dine suavitatis diuinae.

Terram fluentem lacte et melle:
s. mundi.

z. ecclēia. s. doctrina infantū. s. dulce
dine suavitatis diuinae.

Expendit et tenuit. versaqz est in

C. III.

obedientes.

taudient vocem tuam. **I**ngredi
s. principes ecclēie. s. principes mundi.
eris tu et seniores israel ad regē

Egypti. et dices ad eum: **D**ominus
s. transitorū qui non habent hic manentē ciuitatē
tatem qui cupiūt exire s. egypto. s. tam interi
us s. exterius.

Deus hebreorum vocavit nos
s. chistū qui die tercia resurrexit. s. remoti
a strepitu mundi.

Ibbimus viā triū diez in solitu
s. sacrificiū laudis. s. qui nō ingreditur ciuitatē
dinem: ut immolemus dño deo
s. meū tamē est monere ut inextubilis sit.
nostro. **H**z ego scio qd̄ nō dimitt
s. filios lucis.

tStenebrosū. s. recedentes a tenebris.
tet vos rex egypti ut caris: nisi p
s. potentia apertam. s. ad ferendum.

Imanum validam. **E**xtendā em̄

s. mundū et principē ei⁹.

manum meam et percūta et egyptū

s. plagi. s. que nō em̄ alius facit.

in cunctis mirabilibus meis qd̄

s. vt om̄is videant ne possint excusari.

tfacturus sum in medio eorum.

s. vicis plagi. s. gratis.

Post hoc dimitt⁹ vos. et daboꝝ

s. nouo. s. gratiam populo huic coram egi
ptijs.

Et cum egrediemini non exi
s. Non est in honestū qd̄ deo precipientē est fa
ctum. s. Sollicita anima. vt ecclēia.

bitis vacui. **H**z postulabit mu
s. a cōcellanea sua. s. poete et philosophi qd̄

modo sunt nobis vicini.

lier a vicina sua et hospita yala ar

s. smoꝝ et operum honestates. s. formando

gentea et aurea lac veltel. **P**one

erudiendo. s. maiores. s. minores.

tisqz eas super filios et filias ve
s. auferendo que tabernaculo dei vtilia sunt.

stras et spoliabitis egyptum.

B. III.

Espondens

schisto quoꝝ nō credide
moyses ait: Non credent michi
runt iudei. vnde quis credit auditui nostro.

neqz audient vocem meaz: sed di
cent: non apparuit tibi domin⁹.

Dixit ergo ad eum de⁹: Quid est

qd̄ tenes in manu tua? **R**espōdit

sdivina potestas quis in moyses tenebat dum
plebs iudaica ante adventū redemptoris in ea

fidebat. vt chris⁹ quē moyses. i. lex predicabat

virga. **D**ixitqz dominus: Projice

tdeus in se permanens mortalis fact⁹ est ho

mo. **s**cū p. prophetas deū incarnandū nunciauit

eam in terram: **P**roiecit et versa

tz. si mortem. qd̄ iuntū mortis per serpente

tz. qd̄ mortalem videt deū credere expauit

tz. iudaicus populus

est in colubz. ita vt fugeret mo

yses. **D**ixitqz dominus: Extende

tz. qd̄ populus qui modo credere recusat in ex
trema parte dominici corporis. s. in fine mundi

feliciter ad fidem colliget. **s**qz quē mortale despe
xit redemptorē in ultima parte ecclēie p̄fitetur

manū tua. et apphende caudā ei⁹

tz. credendo. **s**qz mox redemptorē noster in

judicio cū potestate diuinitatis apparebit. **s**qz

christus deuicta morte surrexit.

Expendit et tenuit. versaqz est in

dac⁹ populus. virga

diminitatis potestas.

Serpē christi mor

talitas. qd̄ em̄ per ser

pentem mōrtalitatis si

gnatur. **V**el qd̄ scri

ptum est. **E**stote p. s.

s. qd̄ summa prudē

tia. i. dei sapientia in

carnata est. recte eius

mōrtalitas in serpen

te figurat. **V**n sic

exaltauit moyses ser

pentem in telero ita

exal. opo. si. ho. **M**o

yses virgā tenuit. qd̄

iudaicus popul⁹ an

te redemptoris adūē

tum in tei potestate

cōfisiis est. In terrā

projicit. qd̄ p patriar

chas. s. p̄pheras deū

incarnandū nuncia

uit. virga in colubrū

vertit. qd̄ christ⁹ de⁹

in se permanens mōr

talitatis est in homine fa

ctus. **H**z moyses co

lubrum conspiciē p

timuit et fugit. qd̄ iu

daicus populus duz

christū mortalem vi

dit. tēū credere expa

uit. **C**ui inbet vt cau

dam teneat. qd̄ popu

lus qui modo crede

re recusat. in extrema

corpis dominici par

te. i. posteriore tempo

re ecclē. s. in fine mū

di sese ad fidem colli

get. colubri caudam

tenens. qd̄ eoz quem

mōrtalē ante despere

rat. in ultima parte

ecclē redemptorez

sui confitebit. **M**ox

serpens in virgam re

dit. qd̄ vt iudaicus po

pulus in christū cre

diderit. mōr ad iudi

cium in potestate di

uiunitatis sue appare

bit. vt iā serpens vir

ga sit. qd̄ qui in terra

homo respectus est.

de celo veniens sup

angulos videbit de

omnibus ad id quod fuerat resurgendo reuersus est. ubi per vitam morte consumpta. nichil in eo serpentis apparuit. **V**ulcauda serpentis finis seculi. quod sic mortalitas ecclesie per lubrica tempora voluit. **A**lij eunt. **A**lij veniunt per mortem tanquam per serpente. per quem mors seminata est. sed in fine seculi tanquam cauda redimus ad manum dei. et apprehensi repabimur. et nouissima inimica morte testucta. resurgentes in extrema dei. virga regni erimus.

Mitte manū tuā **xc.** **I.** **Manus alba.** i. immunda. alborū enim in cū-
te lepra est nō candor.

Ipse enim hereditas dei. i. populus. foras ab eo missas. factus est immundus. **V**n ut quid aceris manus tuam. d. m. s. t. i. f. **Z**. **H**oc renocata est manus in sinu. et reuersa ad colorem suum. sic plebs iniqua alienata a sinu dei. foras immunda remansit. **H**oc renocata redibit ad pristinum colorem cum agnoverit salutarem. **L**icitas enim ex parte contigit in israel. **S**ume aqua **Z**. **I**si. Aqua populum significat. **V**n aquas quas vidisti populi sunt et genites. **P**opulus ergo vertetur in sanguinem. i. in sanguinis Christi fidem.

Dobsecro domi
ne eccl. Aug. Qd ait
moyses ad dñm pre-
cor dñe non sum elo-
quens ante hesternū
neqz ante nudiuſter-
cianum diez. neqz ex
quo cepisti loqui fa-
mulo tuo. intelligit
credere posse fieri tei
voluntate subito elo-
quentē. cū dicit neqz
dent verbo signi sequentis. Qd
si nec duobus quidem his signis
crediderint: neqz audierint vocē
† hoc in sequentibus exponetur. † populu
† de fluxu. s. huic seculi.
tuaz: sume: aquā: flumis et effū
de eam sup aridam: et quidquid

ex quo cepisti loqui famulo tuo. tanque ostendens fieri potuisse. vt qui ante
hesterni 7 nudiustercianum diem eloquens non fuisset: repente fieret. ex quo
cum illo dominus loqui cepit.

Drig. All. **D**um esset moyses in egipto 7 eruditetur omni sapietia egi-
ptiorum. non erat gracili voce. nec tardus lingua. nec profitebat se ineloquē-
tem. Erat em̄ quitum ad egyptios sonore vocis 7 eloquentie incompabilis.
Vbi aut̄ dei vocē audiuit 7 eloquia domini suscepit. sentit vocē suā graciez
7 exilem tardacque 7 impeditā linguā. 7 se pronunciat mutum. cū incipit cognoscere
verx verbū. quod erat i principio aperit deū. **M**utis em̄ animalibus quinis
indoctus homo competit: eloquēs videbit. Si vero eruditis 7 eloquen-
tibus stultus 7 mutus. At si quis dei verbū 7 diuinā respiciat sapientiam.
multo amplius quod apud nos pecudes: apud deū mutum se animal profitebit.
Vn: ut iumentū factus sum apud te. Quia igitur in id intelligentie professit:
vt se cognosceret. quod est magna pars sapientie: remunerat eum diuina
dignatio. **D**icēs apiam os tuū zec. Beati quoꝝ os dep apit: vt loquunt.
Vn: domina os tuū 7 ego replebo illud. Similiter paulo dicit vt detur mi-
chi sermo in aptōne oris mei. **E**oꝝ ergo qui verba dei loquuntur os tens
aperit. **E**oꝝ qui loquuntur mendaciū. facisum testimonium. scurrilitates. turpi
turdines. susurronū quoque 7 detractoriū. 7 eoz qui ociosa loquuntur dyaboli
lus apit os. De iuda refert: quod introiuit in illū lathanas: 7 misit in corde
eip vi traderet enī. Os ergo eip apuit. vt loqueret cū phariseis quomodo
eum traderet accepta pecunia. Non est aut̄ parvus gratie discernere os quod
aperit deus. 7 quod apit dyabolus. Aperit etiā deus aures sanctorū ad audi-
enda verba diuina. **V**n domins apit michi aurē. aperit oculos sicut apuit
oculos agar: 7 vidit puteū aque viue. **V**n beliseus: aperi domine oculos pu-
eri tui vt videat. quod plures sunt nobiscū. Auris vero quod pro eruditōne domi-
ni apitur. aliquando apita est. aliquā clausa. **V**n: ne recipias auditū vanū
si dicunt vana profanag turpia: Qui nonuit eruditōnes domini claudit qu-

virgam. **C**it credant inquit q̄ ap-
paruerit tibi dominus deus pa-
trum tuoz: deus abraam. et deus
ysaac. et deus iacob. **D**ixitq; dñs
rursum: mitte manum tuam in si-
num tuum. **Q**uā cū misisset in si-
f qz populus a deo remot⁹ fact⁹ est immund⁹
num protulit leprosam instar ni-
uis. **R**etrahē ait manū tuam in si-
num tuū. **R**etrarit et protulit itez
ſ hoc implebitur cū omnis israel saluus fieri.
et erat similis carni relique. **S**i n̄
crediderint inquit tibi. neq; audi-
erint sermonem signi prioris cre-
dent verbo signi sequentis. **N**ō
ſi nec duobus quidem his signis
crediderint: neq; audierint vocē
ſ hoc in sequentibus exponetur. ſ populu
ſ de fluxu. ſ hui⁹ seculi.
tuaz: ſ sume ſ aquā ſ flumis et effū
de eam ſup aridam: et quidquid

rem et dicit: **E**go autem sicut luntus qui non apuit os suum: et sicut surdus non audiebam. **S**i vero ad utilitatem anime pertinenter quod dicuntur: si de teo sermo est: si mores docet ad virtutes invitat: vicia rescat: aures pateant: et tota anima ianua. **N**otandum autem quod summa moderatorem usus est lex: ut diceret: non recipias auditum vanum: non dixit non audies: sed non recipias. **N**a vanam sepe audiimus. **M**arcion enim et valentius et omnes contra creatorum disputantes: vana loquuntur: frequenter tamen audimus: ut contradicamus: sed non recipiamus: curia illa

Sanguis
hauseris de fluvio vertetur in san-
ctam fidem.
guine. Ait moyses: **O**bsecro dñe
stui compatione ut iumenta fac? suz apud te
squis instructus omni sapientia egyptiorum
non sum eloquens ab heri et nu-
t sex quo s. veru dei verbū noscere cepi qd erat
in principio apud deū.
diustercius. et ex quo locutus es
secundū hebreos gracilem et tenuem vocem
habuit et necesse erat clamosa voce vti: qz regio
fastu ppe accedere nō permittebatur.
ad seruum tuum^t impeditioris et
eloquentie.
tardioris lingue sum. **Dixit dñs**
exterius vel interius.
ad eum: **Quis fecit os hominis.**
In re vel spū
aut quis fabricatus est mutum et
surdum videntem et cecum? **No**
hec feci tibi usum horū dare possum et svolite
cotigare quid loquamini tec.
ne ego: **Derge** igit et ego ero in
t. s. vt aperiā. et s. spiritus s. docebit omnes
veritatem.
Tore tuo: et docebo qz te qd loqua
humiliter se excusat.

ris. At ille: **O**bsecro inquit domi
+ talique dignorem. s. i. Non irrationabili
ne mitte quem missurus es. **I**rat?
perturbatione sicut homo.
Dns in moy sen ait: **A**aron frater
tuus leuites. scio quod eloquens sit

am ipsam apertione ad tei gratiam pertinere. Non enim ait: aperi os tuum. et ego instruam te: sed utrumque promittit aperiam et instruam. In psalmo autem dicit: Dilata os tuum. et ego adimplebo illud. Ubi significat in homine voluntatem accipiendi. quod deus donat volenti: ut ad voluntatis exordium pertineat. Dilata os tuum. ad tei autem gratiam: et implebo illud.

Iratus dominus in moyse ait **z.** Aug. Videletur tanq; dif-
fidenti non tediisse plenissimam facultatem. quā datus erat: et per duos
agi voluisse. qd per vnum posset: si credidisset. Sed si diligenter conside-
res. non videtur dominus iratus pro vindicta tediisse aaron. Sic enim di-
cit: Nonne ecce aaron frater tuus leuites. Hic quia loquens loquetur
ipse. Quibus verbis ostenditur potius incrpasse: quia timeret ire quasi
minus ydonius. cum haberet fratrem per quem posset loqui ad populum
qd vellet. Quia erat gracilis vocis et lingue tardioris. quāvis teo to-
tum deberet sperare. Deniq; etiam iratus dixit que ante promiserat. Di-
xerat enim aperiam os tuum et instruam te. Nunc autem dicit: aperiam os
tuum et os eius: et instruam vos que faciat is. sed quia addidit: et loquetur
ipse tibi ad populuz. Videletur oris apertio p̄ficit. quia dixit moyse: lin-
gue se esse tardioris. De vocis autem gracilitate nichil ei p̄ficit domi-
nus voluit. sed propter hoc adiutorium fratris adiunxit. qui convenienti
voce sufficeret populum docere. Q; autem ait: et dabis verba mea in os ei
ostendit: qd ea loquendo esset datus. Nam si tantum audiendo sicut
populo in aures diceret. deinde qd postea ait: Et loquetur ipse tibi ad
populum. et ipse erit os tuum. et hic subauditur ad populum. et cum dicit
tibi loquetur ad populum: Indicat in moyse principatum. In aaron mi-
nisterium. Q; autem ait: Tu autem eris illi in his que ad teum. magnum
foſitan querendum est sacramentum. cuius figuram gerat velut medius
moyse inter teum et aaron. et aaron inter moysem et populum.

C Exodi

Et ego ero i ore
Ori. Qd solū moy
si pmittitur apri os
a dō sed et aaron.
Dicit em ego aperā
os tuū. et os illūs et
instrum vos que fa
ciatis.

Dixit ergo do
z. Aug. In libro lo
cutionis. Post dies
aut multos mortuus
est rex egypti. Dixit
aut dñs ad moysen i
madian. vade perge
in egyptum z. Mula
ta in his verbis notā
da sunt genera locu
tionis. Primo enim
inquit: vade perge in
egyptum tanq; non suf
ficeret alteruz. Dein
de mortui sunt omnes
qui querebāt animā
tuā. cum solū regem
egypti scripture mor
tuum dixerit. de quo
solo ante dictū fue
rat q; moysen quere
bat occidere. an ipse
post alios inimicos ul
timū mortuus est. Qd
si ita est. non locutio
sed sensus est.

Tulit ergo moy
ses z. Aug. Qd
dictū est. q; moyses
vroxē et infantes su
os imposuit vehicu
lis ut in egyptum iret.
Postea vero ietro
sacer eius illū cū eis
occurrit. cū eduxisset
populū te egypto in
telligentiū est. Post
illam que ab angelo
futura erat interfici
onem moysi vel infā
tis vroxē reuersa fu
isse cū parvulus. Nā
quidam putauerunt
pter hoc angelū ter
ruisse. ne ad impedī
mentū ministerū di
uinitus impositi femi
neus fecit comitare.
Occurrerit ei an
z. Aug. Aliā litterā
factum est in via
ad refectionē obvia
uit ei āgēl. et q̄rebāt
ei occidere. et assum
pto sephora calcito
circūcidit p̄epūtū
filij sui. et procidit ad
pedes ei. et dixit. Stetit sanguis circūcisionis infantis mei. Et recessit ab
eo ppter b. q̄ dixit. Delyt sanguis circūcisionis. Primū querit q̄ vo
lebat angelū interficere. vtrū moysen? q̄ dictū est occurrit ei angelus. et q̄
rebat ei occidere. Nā cui putat occurrisse. nisi ei qui omibꝫ p̄fuerit. an pu
erum q̄rebāt occidere. cui mater circūcidendo subuenit? vt intelligat occi
dere voluisse infantem. q̄ nō erat circūcisus. vt hac severitate p̄cepit cir
cumcisionis sancte. Qd si ita est. incertū est prius de quo dixerit. q̄rebāt
ei occidere. s; ex consequentibꝫ apitur. Mirū. s; inusitata locutio est. et

Sacerdos occurrit legi et collectatur.
Ecce ipse egredietur in occursum
tuum. vidensq; te letabitur corde
Non ore.
† quasi mediator. † quasi magister.
Loquere ad eum: et pone verba
† h̄ dicat populo quasi minister. † s; nō em
vos estis qui loquimini z.
mea in ore ei. Et ego ero in ore

tuō et in ore illius: et ostendaq; vo
bis quid agere debeatis. Et ipse
loquetur pro te ad populū. et erit
stanq; maior.

os tuum: Tu aut eris ei in his q̄
ad deuz pertinent. Cligā quoq;
hanc sume in manu tua: in qua fa
cturus es signa. Abiit moyses et
reuersus est ad iethro sacerū suū.

Dixitq; ei: Cladā et reuertar ad
fratres meos in egyptū. vt videā
si adhuc vivat. Cui ait ietro: Cla
de in pace. Dixit ergo dominū ad
moysen in madian: Clade et reuer
tere in egyptum. Mortui sunt em
tollerē.

omnes qui querebant animā tuā.
Ecclēsiā.

Tulit ergo moyses vroxē suam et
filios suos et imposuit eos super
Et singulos sanctos.

filios suos et imposuit eos super
Et stulecia et lascivia carnis opprimerent.

Sug sepsum qui est sinus fortis qui peccatis
nostra portauit.

lasmum: reuersusq; est in egyptū
portans virgam dei in manu sua

Dixitq; ei dominus reuertenti in
egyptum: vide: vt omnia ostenta q̄
in potestate.

posui in manu tua facias coram
indarari permittam.

pharaone. Ego indurabo cor ei
nisi coactus.

et nō dimittet populū. Dicesq; ad
Cuius tu seruis.

eum: Hec dicit dominus: filius
q̄ primū ecclesia indeis. q̄ in patri
archis primus electus est ad cultū viuū dei.

primogenitus meus israel. Dixa
tibi dimitte filiu meum vt seruat

michi: et noluisti dimittere eum.

Ecce ego interficiam filium tuum

prīmogenitū. Cunq; esset in iti
nere in diuersorio occurrit ei do

minus: et volebat occidere eum.
† quasi cognoscēs quare interficere velle.

Lulit igit sephora accutissi
petra aut erat christus.

magnum petram. et circūcidit p̄pū
angeli vel sanguis effluens pedes pueri.

† filii sui: tetrigitz pedes eius

sanguis hoc blandiendo dicit quasi sic ve car
naliter nupsi moyū ita effusione filii mei sū

et ait: Sponsus sanguinū tu mi
guinis. † frater: circūculo puerō reuersa est
in madian ad patrē suū. vt postea legitur qd ie
tro occurrit moyū in desertō dicens: en ego et
vrox tua et pueri tui. † parvulus circūcum
vel moyū.

chi es. Et dimisit eū postq; di
xerat sponsus sanguinū tu michi

† factū. † inspirando vel per aliquē exti
us monendo.

et lob circūcisionē. Dixitq; dñs

† sanguislibet sanctis qui sunt membra sumi
sacerdotis. † legi.

ad aarō: Clade i occursū t̄ moyū

† sanguis in solitudine melius intelligat legis my
sterium.

in desertum. Qui prexit ei obuiā

† eminentiā virtutū et spiritualis intelligen
tia. † qd cū talibus lex pacem habet: eos qui
morantur in humilitate littore odit et horret.

in monte dei. et osculatus est eū.

† slex. † s; vera montano et spirituali viro.

Narravitq; moyes aaron oia

flex tantū que dei sunt loquitur.

verba domini pro quibꝫ miserat

cum: et signa q̄ mandauerat. † le

sacerdos.

neruntq; simul et cōgrega uerunt

† s; maioris autoritatis esset. † quorū viget
constitū et sapientia.

cunctos seniores filiorum israel.

Labia sacerdotis custodūt scientiam z.

Locutusq; est aaron omnia verba

que dixerat dominus ad moyes

domino cooperante et sermonem cōfirmāte
sequentibꝫ signis.

et fecit signa coram populo: et cre

didit populus. Audierūtq; q̄ vi

sitasset dñs filios israel. et q̄ respe

xisset afflictionem eorū: et proni

adorauerunt.

C. V.

Dicit hec in

gressi sunt moyes

prius diceret occurrit
ei. et q̄rebāt eū occide

re. de quo nichil an
te dixerat. Simile ē

illud fundamēta ei

in montibꝫ sanctis d

d. p. z. Potest aut

intelligi fundamēta

domini vel syon. qz

b. p. nomer qd est ei

omnis generis est. In

greco aut ī feminino

dicit lithos. in masculi

z habet grecus codex

litho. qd non funda

menta syon. sed dñi

cogit intelligi. Et il

lud potius est q̄rē

dñ qd libi velit. ideo

recessisse angelū ab

interfectione cuiusli

bet eo. qz dixit muli

er: stetit sanguis cir

cumcisionis infantis

nō em ait recessit ab

eo. qz circumeidit in

fante. sed qz stetit san

guis circūcisionis. nō

qz currit: sed qz ste

tit magno nū fallor

sacramento.

Sponsus sanguinū tu z.

Secundū historiā mater

gentilis admirās no

uitatem rei. potuit di

cerē moyū sponsus sā

guinū tu michi es. q̄

riū tu gentis cogit

mesudere sanguinez

filii mei. qd alijs gen

tibꝫ nō ē moris. My

sticē autē sephora ec

clesiā dō gentibꝫ signi

cat: q̄ p̄putū filij

sui. et gentilis populi

acutissima petra. id ē

spiritus sancti doctrī

na. vel illa petra te

qua dicit: petra autē

erat xps. expoliat: vt

mundet ab omni inq

namento carnis et spi

ritus: et exuat veteres

homīē cū actibꝫ suis

Stat em sanguis cir

cumcisionis q̄ cor

ruptibile. s; induet in

corruptionem.

Dixitq; dominus

Ori. Occurrerit aarō

moyū et eruit de egi

pto. Et interest ubi

occurrat moyū. cui?

os aperiendū est a domino. occurrit autē in monte dei. Merito os ei apit
qui occurrit in monte dei. petrus iacobus et iohānes in monte et transfigu
ratū dñm ihm videre meruerūt. et moyū et belyam cū ipso in gloria. Lu
quoq; nisi ascenderis in monte dei: et ibi occurrit moyū. i. nisi excelsum le
gis sensum ascenderis. nisi spiritualis intelligentia cacumen inuaseris non
est ostium apertum a dñ. Si in humili loco littere steteris. nō occurristi
moyū in montem dei. nō ostium aperit de quo dixerit. q̄ te oporteat
loqui. nisi aaron moyū in monte occurisset. nisi ei sensus vidisset arduū

C Exodi.

non ei loqueretur verba dei neq; virtutem signoru; tradidisset. neq; par-

ticipem tanti mysterij concusset.

Dimitte populu; meū. Orig. Al. Nō vult moysēs vt populu; in egypto positus seruat deo: sed exeat in desertū et ibi seruat. dū em̄ quis in tenebris seculi actib; manet: et in negotioꝝ obscuritate versatur: nō pōt seruire teo. Nō em̄ potest seruire domino et māmonē. Exundum est ergo de egypto. relinquentus est mundus nō loco sed animo: si voluim⁹ serui-

re deo. Inde iohannes ait: Filio; nolite diligere mundū neq; ea q; in mundo sunt.

Quis est do. zc.

Superbiaz dyaboli exprimit q; subdi teo ptemens ait: Similis ero altissimo. Et quasi de domini natuitate dubitanus dicit: Si fili⁹ dei es dic ut lapides isti panes fiant. Postea ḥo q; coacti temones clamauerunt: quid venisti ante temp⁹ torquere nos. Scim⁹ q; es filius dei. Post tempesta sciunt q; ante scire noluerat pharao q; verberatus p se suppli cari ad dñm rogat.

Quis est dñs vi andia vocem ei⁹ zc. Vide quid agit crudia supbia: videbis paulo post q̄stum p̄ficit in flagellis q̄tūz melior verberat⁹ efficitur: qui modo dicit nescio dñm. verberatus dicitur: orate pro me dñm. Nemo ergo ita inerudit⁹ sit dñm discipline: ut flagella diuina perniciem putet et penale interitum. Ecce etiā pharao durissimus p̄ficit verberatus. ante em̄ verbera domini nescit: verberatus p se rogat supplicari: et proficiens in pgnis scit agnoscerre cura punitur. Nescio ait dñm. In euāgeliō verberat⁹ emēdat hanc vocem: q; temones clamauerat: Scimus te quis sis. Tu es filius dei viui. Post flagella etiā israel dimittet: et etiā vrgebit exire. Nulla ei societas luci ad tenebras. Nulla pars fideli cī infidei.

Deus hebreorū u. n. zc. Aug. Querit quomodo populo dicatur q; mandauit de electus se eos de egypto in terram chanaan. Pharao ni aut dicit q; triū diez iter exire vellent in desertō immolare teo suo ex mādato ei⁹. Sed intelligendū est: q̄nū deus sciret quid esset factū q; p̄ficiat pharao non consenserit ad populu; dimittendū. Illud primum dictum esse: qd primo fieret si ille dimitteret. vt em̄ sic fierent omnia. quomodo sequens scripture testat: pharaonis cōtumacia et suox meruit. Neq; ei mendacit⁹ de iubet qd scit nūc factū cui iubet: ut iustū iudicū p̄sequat.

Orig. Moz. Iter tridū de egypto p̄fiscimur: si ita nos ab omni inq; namento anime et corporis ac spiritus cōseruemus: ut integer spiritus noster zanima et corpus in diem christi seruetur.

Orig. Tridū iter p̄fiscimur de egypto: si rationabilē moralē naturalem sapientiā de rebus mundib; auferentes ad instituta divina cōseruemus. Tridū iter de egypto p̄fiscimur: si purificantes in nobis dicta facta vel cogitata (Tria sunt enim b p q; homines peccare possunt) efficacia mūr mundi corde: vt teū videre possim⁹. Princeps ḥo egypti vbi videt se vehementius vrgeri: vt dimittat populum dei: secundo loco cupit impretrare: vt nō longius abeant: ne totū tridū p̄fiscantur. Dicens nō longe abeatis: nō vult longe a se fieri populum dei. Vult em̄ si non in facto vel in sermone peccare: si non in sermone: vel in cogitatione. Non vult vt totū tridū a se profiscantur. Vult in nobis vel in unum dicim in alijs

C. V.

duos. In alijs totum triduum possidere. Beati illi qui ab eo totum triduū recedunt.

Cū triū dierū zc. Isi. Viam trium dierum ambulamus excētes de egypto: vt ad locum perueniamus vbi immolare debem⁹ domino: hęc via christus est: qui ait: Ego sum via zc. Qui enim confessus fuerit christum ore: et crediderit corde q; deus illum suscitauit terciā die: saluus erit: perueniens ad locū in quo immoletur sacrificiū laudis.

Strabus. Via

trium dierū zc. Tercia mansione: postq; transierunt mare rubrum: peruenient etiam: qui locis etiā mara vocatur: ppter amaras aquas. Vel trium dierum: id est: trium mensium: quia tertio mense postq; de egypto exierunt peruenient syna ubi sa crificauerunt et legez accepérunt: vbi erexit est et tabernaculū.

Orig. Nū quo-

q; moysē quem habemus vobiscum: habemus enim moysen et prophetas: id ē: lex dei vult te educere de egypto: si audias eū: vult te longe facere a pharaone: eruere de opere lutū et paleas: si tamen audias et sp̄ ritualiter intelligas: nō vult te in carnis et te nebrarum actib; per manere: sed exire ad berem: ad locum scilicet perturbationibus et fluctibus seculi vacuum: et ad quietem silentiū. Verba enim sapientie in silentio et quiete discuntur.

In hoc loco poteris

domino immolare: legem dei et virtutem dñm vocis agnoscere. Ideo cupit moysē te ejcere de fluctibus negotiorum et strepitu populorum: et de egypto: i. de tenebris ignoratię: vt legē dei audiās: et luce scientię capias.

Quare moysē et aaron zc. Orig. Dū secū est populu; et lutum aut laterem operatur: dum in paleis est occupatus: non putat esse peruersum: sed recte incedere. Si vero dicat volo ire dierum trium viam et seruire domino peruersti populum dicit per moysen et aaron. Hodie quoq; si moysē et aaron: id est: propheticus et sacerdotalis sermo: anūmām sollicitet ad seruitutem dei: exire de seculo: renunciare omnibus que possidet: attendere legi et verbo dei: continuo audies vñanimes et amicos pharaonis dicentes: Vide quomodo seducuntur homines: et pervertuntur adolescentes ne laborent: ne militent: ne agant aliquid qd prospic. relicis rebus necessariis in epias sectantur et oculum. Quid est seruire deo: laborare nolunt et oculi occasiones querunt. hęc erant tunc verba pharaonis: hęc et nunc amici eius loquuntur: nec solum verbis: sed et verberibus persequuntur. flagellari iubet scribas hebreorum: paleas nō dari: opus exig. hęc passi sunt patres: et nunc dei populus patitur. Qui se ex integro principi huīus mundi tradiderunt: p̄spere agunt: omnia ut putant feliciter evenerint. Sernis autem dei: etiā vñcius parvus et humiliis non succedit. hęc sunt enim palee que dabantur a pharaone. Unde quidam fatigati dicunt ad pharaonē quid tu affligis populum tuum: Superati enim verberibus a fide cadit: et confitentur se esse pharaonis populum. Non enim omnis qui ex israeli sunt israelitz.

Opprimantur operibus zc. Ex quo loq; cepit moysē ad pharaonē magis affligit populu; dei: ex quo in aiām sermo dei puenit: dyabolus acī insurgit: et maiora vicia immittit. Dū em̄ q; hō dei veniret q; argueret vicia: in pace durabat. At vbi venit: turbatio magna surgit.

Eredi.

Flagellatioꝝ ſc
Filii iſrael grām? at
trī fūnt. pōſtq; de
egipto egredi ſtātue
runt: quia qui mīndō
z p̄auis opib; rēnū
ciare volunt ſeniori
būtentationib; a
dyabolo impugnant

Videat domi
nus ſc. Greg. mo.
Cum lux diuina cor
humanum illuſtrat
mox a dyabolo p̄tra
ſucreſt temptanē
ta. vt plus temptati
onib; ſe vrgeri ſent
at q̄cū lucis interne
radios neſciebat. vñ
iſraelite vñq; voca
ti ſunt cōtra moysen
te cōſtēt labore cō
queruntur dicens: **V**ideat d.
et i. ſc. volentib; em ex egi
pto diſcedere paleas
pharaon subtraxerat
z inſde mēſure ope
rebat. **Q**uasi er
go contra legē mens
ſbimurmurat. poſt cu
ins cognitionē tenta
tionuz ſtimulib; acri
ores portat. z in eo q̄
adversario diſplicet
vidē ſibi cōſcere la
bores. quālifetere ſc i
oclis pharaonis volet
Quoniā ſetere
ſc. Drig. Bernz di
cunt quālifetere nesciant.
Sicut cayphas qui
ait: Expedit vt vñſ
moriatur pro populo
qd̄ diceret neſciebat.
Sicut enī apostolus
ait: Epi bonus odoꝝ
ſumus. alijs in vitaꝝ
alijs in mortem. Ia
p̄heticus ſermo ſua
nis odoꝝ eſt credenti
bus. dubijs vero z in
credulis. z qui fatent
ſe populum pharaon
nis: odoꝝ execrabilis
efficitur. Ipſe quoꝝ
moyses dicit domi
no: ex quo locut⁹ ſi
cū pharaone affixi
ſi populuſ tuu. qz an
teq; ſermo dei andia
tur. nō eſt tribulatio
vel tentatio. b; vbi ſi
gñ belli tuba p̄dica
tionis ſuiderit: tribu
lationū pugna pſur
git. Ex quo ergo loq
cepit moyses z aaron
ad pharaonē. affligi
tur populus tei. ex q̄
in animā tuaꝝ ſermo
tei. platus eſt: certamē intra te virtutib; p̄tra vicia ſuſcitat. q̄ p̄t intra te
in pace durabat. **S**z vbi facere cepit ſimo tei cuiusq; diſcribitur: turbatio

ſprinceps egypti quidquid contra ſe dicitur
mendacium dicit. ſ; ad tentandū. ſ; audi
tis preceptis magistri.
Imendacib;. **I**git egressi p̄fecti
z demones vel iniqui homines.
operum et exactorum ad popu
lū dixerunt: **S**ic dicit pharaon:
ſ; nō ingratia amplius benefaciam.
Non do vobis paleas. Ite z col
lige ſicubi impenire potueritis:
ſ; etiā muſt de more ſeruatis michi.
nec minuetur quicq; de operibus
vestris. **D**ispersusq; eſt populus
per omnem terram egypti ad col
ligendas paleas. **P**refecti quoq;
operuz instabant dicens: **C**om
et debito vrgent pro cōſuetudine.
plete opus vestrū quotidie vt
ſ; difficile eſt a cōſuetudine recedere.
prius facere ſolebatis quādō da
ſ; diuersis pſecutionib;
bantur vobis paleas. **F**lagellatioꝝ
z oīm z nunc prepoſiti populi dei afflicti ſunt.
ſ; ſunt qui p̄egeant operibus filio
ſ; demonib; vel uniuersi hoib;
rum iſrael ab exactoribus phara
onis dicentibus: quare nō imple
tis mensuram laterum ſicut pri
necheri nec hodie: **C**leneturq; p̄
poſiti filiorum iſrael. z vociferati
ſ; vici ver
ſ; ſunt ad pharaonem dicentes: **L**ur
beribus dicut ſe eſſe populuſ pharaonis: qui ad
ita agis contra ſeruos tuos. **P**a
ticipus credūt. z in tpe recedit tentatioſ.
lege non dantur nobis. z lateres
ſ; famulos ſe fatentur ne torquuntur.
ſ; ſimiliter imperantur. **E**n ſamuli
ſ; ſuſi partē popluſ tuis. ſ; ab exactorib;
tui flagellis cedūt: z iniuste agit
contra populum tuum. **O**ni ait:
ſ; tanq; dicat beneficū ſubtraho quia nō agno
Uacatis ocio. z idcirco dicitis ea
ſ; ſc. ſeſtis.
mus z ſacrificemus domino. Ite
ergo z operamini. **P**aleas non da
buntur vobis: z reddetis consue
tum numerum lateꝝ. **V**idebātq;
ſe prepoſiti filiorum iſrael in ma
lum. eo q̄ diceretur eis: nō minu
ſ; Contine vult dyabolas z ministrū ei⁹ ope
etur quicq; de lateribus ſ; p ſingu
mala ſaci. vi ſiu z cōſuetudine trahatur quiq; los dies. **O**ccurreruntq; moysi z
ſ; ſimobiles in tentatione ſ; ſuſi pugna pſur
git. Ex quo ergo loq
cepit moyses z aaron
ad pharaonē. affligi
tur populus tei. ex q̄
in animā tuaꝝ ſermo
tei. platus eſt: certamē intra te virtutib; p̄tra vicia ſuſcitat. q̄ p̄t intra te
in pace durabat. **S**z vbi facere cepit ſimo tei cuiusq; diſcribitur: turbatio

C. VI.

egrediētes a pharaone. z dixerūt
ad eos: **V**ideat dominus z indi
ſ; ſermo propheſicus z ſacerdotalis incredibilis
z qui ſunt populus pharaonis odoꝝ execrabilis
efficitur ſ; odiosos nos feciſtis.
et quoniā ſetere feciſtis odoꝝ
noſtrum corā pharaone z ſeruis
ſ; cauſam occiſionis.
eius: z p̄ebuſtis ei gladiū ut oc
cideret nos. **R**eversusq; moyses
ad deū ait: **D**omine cur afflixiſt
ſ; vel iſtum.
populū tuū: z quare miſiſt me
ſ; ex quo in animā tuam ſermo dei perlatuſ eſt
certamē intra te virtutib; p̄tra vicia ſuſcitat.
Ex eo enī quo ingressus ſum ad
pharaonem ut loquerer de nomi
ne tuo: afflixit populum tuū z nō
liberasti eos.

O. VI.

Ixit domin⁹
ad moysen: **N**unc videbis que
ſ; mirabilia. ſ; potentia diuina. ſ; filiu
ſ; ſactur ſuſi pharaoni. **P**er ma
num em̄ ſortem dimittet eos: z in
ſ; qz nulla conuenio iuſtice eū iniquitate.
ſ; perlequedo de ciuitate in ciuitatem.
manu robusta ſi cīciet illos de ter
ra ſua. **L**ocutusq; eſt domin⁹ ad
ſ; ſantique promiſſionis facit mentionē tanq;
moysen dicens: **E**go domin⁹ qui
in proximo completerus.
apparui abraam ysaac z iacob in
deo om̄ipotente: z nomen meum
ſ; qd̄ interpetat generaliter dominus: z eſt
ſ; ſep̄tum in deces dei nominibus. ſ; ſicut ubi
ſ; ſadonay non ſi indicaui eis. **D**e
pigicq; cū eis ſedus vt darem illis
ſ; ſerram viuentū ſ; ſuam ſi
terrā chanaā. ſerrā pegrinatōnis
gnificat terra chanaan.
eoz: in qua fuerūt aduenē. **E**go
ſ; exaudiui.
audiui gemiſum filiorum iſrael.
ſ; demones. ſ; rectores tenetiarum harū vel
iniqui homines.
quo egyptij oppreſſerunt eos: z re
cordatus ſuſi pacti mei. **I**deo dic
ſ; ſpiritualiter vel ad litterā.
filii iſrael: **E**go dñs qui ſeducaſ
ſ; tentationib; mundi in quibus tribulantur
ſ; ſancti. ſ; mundo vel corpore humano qd̄ cuius
qz anime ergastulum eſt.
yos de ergastulo egyptiorum. et
ſ; corporali vel ſpūali. ſ; precioso ſanguine
ſ; ſili.
eruam de ſeruitute. ac ſedimam
ſ; ſuſtenta manifesta incarnato filio. ſ; ſoli
as excello.
in brachio ſ; extento. et iudicijs

z qd̄ volebat interrogabat. q̄b etiā dī multi reges z p. v. v. q. v. v. zc.
De ergastulo. Ergastulū z ergasterū idē eſt opatōnū ſ; vbi rei ad

magna cōſurgit. et ſi
ne federe naſcat bellū
qz inuicticia iuſticia
nō cōnenit. nec sobri
etati ebrietas. vel ve
ritati mendaciuſ. **S**o
nō ſtemur ſi videmur
odoꝝ execrabilis pha
raoni. Execratio em̄
vici dicit vir⁹. **S**z
ſicut ſtetiſt moysel an
te pharaonē ſtem⁹ z
nos. nō ſlectamur ſuc
cincti lūbos in verita
te. z calciati pedes in
preparatōe euāgelij
pacis. **S**tam⁹ aut ſo
fidene ſi dñm tepe
mū: ut ſtatuat pedeſ
nō ſup firmā petrā
ne moueā ſpedeſ nři
Stem⁹ aut-i obſiſta
mū ſi illō: **L**ui re
ſiſtite fortes in fide.
vt cito pterat ſatha
nas ſub pedib; nři.
quālifet em̄ nos pſtan
ter z fortiter ſtam⁹. tā
to pharaon infirmus
Si aut ſiſimi vel du
bi eē cypim⁹ validi
or fiet. **A**ū ei eleuaret
moyses man⁹; vince
bat amalech. **C**ū q̄i
laſſas teſſeret. inua
leſcebat. **N**os ḡi vir
tute crucis xp̄i extol
lam⁹ brachia. z leue
m⁹ i orde ſeas man⁹
ve tei auxiliū merea
mū. hinc iacob ait:
Resiſtite dyabolo z
fugiet a vobis. Aga
muſ ergo vt nō ſolū
fugiat: ſ; cōterat ſub
pedib; nři. ſic pho
extinct⁹ eſt i. pſundo
abyſſi. **N**os aut ſi re
cedam⁹ de egypto vi
cioꝝ ſluſ ſeſtū tan
q̄ iter ſolidum euadi
muſ per ihm christū.

Domine cur a
Aug. **N**ō ſit h̄ ver
ba p̄iunaciſ ſi indi
gnatōis: ſi inqſitōis
z oīois. ſic ei his ap
paret q̄ dñs respōdit
Non em̄ arguit inſi
delitatez ei. ſi qd̄ ſit
factur⁹ apuit.

Nō indicaui eis
Sicut tibi p̄ ſuccelli
ones em̄ etiā creuit
divine cognitōis au
gmenum. Apparuit
dñs abra. locut⁹ eſ
facie ad faciē cū moyle
David dō ait: ſi ſe
nes ſi ellexi. Apli tei
filii pſentē cernebāt
b 3

opera facienda reli-
gabantur.

Nō acqueue-
runt zc. Nota tei
clementiā non credit
a filiis israel: et tamen
monere nō cessat. **Cō-**
temnitur a pharao-
ne: et lōganimite ex-
pectat.

Ecce filii israel
Aug. lx. Ecce ego
gracili voce sum: et
quomodo exaudiet me
pharao. Non videt
tm̄ ppter multitudi-
nem populi excusare
se te vocis gracilita-
tes: etiā ppter vñū
homine. Virū si r̄z
gracilis vocis fuit: ut
nec ab imo posset au-
diri. An forte regius
fastus nō pmittebat
eos de primo loqui.
Isti sūt prīcipes
Aug. Volens scri-
ptura originē moysi
demonstrare: qđ ei
actio expetebat: a pri-
mogenito iacob: i. ru-
ben cepit: inde ad sy-
meon: inde ad leui:
ultra progressa non
est. qđ ex leui moyses
Di aut̄ cōmemoran-
tur qui iā memorati
fuerant. in illis. lxxv
in quibz israel intra-
uerit in egyptū. Non
enī primā vel secundā
sed terciā elegit deus
in sacerdotium. quia
in nomine sancte tri-
nitatis cōsecreti sunt
sacerdotes: vt fidem
trinitatis in se serua-
re: et alios studeat do-
cere: et quia numero
deus impare gaudet

Bibl. Nō primam
tribum vel secundā
sed terciā elegit deus
in sacerdotium. quia
in nomine sancte tri-
nitatis cōsecreti sunt
sacerdotes: vt fidem
trinitatis in se serua-
re: et alios studeat do-
cere: et quia numero
deus impare gaudet

Sdato precio.
magnis: et assumam vos michi in
fidelē obediēt. i. iustus et misericors
i. populum: et i. ero vester deus.
Experimento cognoscetis.
Sicutisq; ego sum domin⁹ de
vester. qui eduxeriz vos de erga-
stulo egyptioz: et induixeriz vos in
frumentum. i. leuantam ostendi. Exalta
an in cruce filii. i. potentia.
terram sup quā leuantū manum
firmando patribz. i. fidelibz abracim
et oribus. i. rectam spē tenetibz quā signifi-
cat plaq.
mea: vt darem eam i. abraam i. ysa
i. charitatem amplectentibz que in iacob signi-
ficatur. i. gratis.
Ac et iacob. **D**aboq; vobis illaz
i. in eternū. i. quasi facere possū qđ pmitto
i. possidendum: i. ego dñs. **N**arra
i. medius inter deū et populu. i. nichil s
mandatis dei pptermitendū est.
uit ergo moyses omnia filiis isrl
qui non acqueuerunt ei propter
i. bellū viciū significat. i. nichil duri
i. demonibus in opibus carnis seruire.
Langustiam spiritus et opus du-
rissimum. Locutusq; est domin⁹
ad moysen dicens: Ingredere et
loquere ad pharaonem regē egi-
t denz videntes. i. sacrae viciis dedita vel
cōversatione mandata.
pti: vt dimittat filios isrl i. terra
i. dacea coā domino loquuntur. elī retro: qđ
non audiuntur.
Sua. **R**espondit moyses corā dño
i. qui debet tanq; filii dei. i. auribz cordis
Ecce filii israel nō i. audiunt me:
i. qui sens aduersatur.
z quomodo audiet me i. pharao?
i. Circūcisio spiritualis omnīū membrorū vi-
cia ascendit.
preferunt cuius sum i. incircūcisus la-
sper eos: lex enī z. pphece docent populu que
bijs. Locutusq; est dominus ad
facienda. vel fugiēda iunt et increpat dyabolū
moysen et aaron: et dedit manda-
tum ad filios israel et ad pharao
i. mundi.
nem regem egypti. vt educerent fi-
lios israel de terra egypti. **I**sti sūt
principes domorū per familias
suas. **F**iliū rubē primogeniti isra-
elis. enoch. et phallu. esrom. et
charmi. **H**e cognitiones ruben
filii symeon. iamuheb. et iamin. et
alias aod. alias sacer.
aoch. et iachim. et sober. et saul fi-
i. chananee.
li. chananitidis. **H**e progenies
symeon. Et hēc nomina filiorum
leui p cognitiones suas. gerson.
et caath. et merari. Anni autē vite
leui fuerū centum trīginta septē.

Filiū gerson. lobni. et semei per co-
gnationes suas. **F**iliū caath. am-
ram. et ysuar. et hebron. et ožibet.
Anni quoq; vite caath centūtri-
gintatres. **F**iliū merari. mooli. et
musi. **H**e cognitiones leui p fa-
milias suas. **A**ccepit aut̄ amram
vrox̄ iochabēth patruelē suā
que peperit ei aaron et moysen et
mariam. Fuerūtq; anni vite am-
ram centum trīginta septē. **F**iliū
quoq; ysuar. chore. et napheg. et
zechri. **F**iliū quoq; ožiel. misahel
et elisaphan. et sechri. **A**ccepit aut̄
aaron vrox̄ elizabeth filiā ami-
nadab sororem naason: qđ pepér-
ei nadab et abiu et eleazar et ytha-
mar. **F**iliū quoq; chore. aser. et hel-
chana. et abiasab. **H**e sūt cogna-
tiones choreitarum. At vero ele-
azar filius aaron accepit vrox̄
de filiabus pbutihel. que peperit
ei phinees. **H**i sunt principes fa-
miliarum leuiticarū per genera-
tiones suas: **I**ste est aaron et mo-
yses. quibus pceptit deus vt edu-
cerent filios israel de terra egypti
per turmas suas. **H**i sunt qui lo-
troyabolum. i. principi tenetarū barū.
quuntur ad pharaonem regem
i. deū videntes.
egipti vt educant filios israel de
i. tenebris mundi. i. sermo propheticus
i. fācēdotalis.
egipto. **I**ste est moyses et aarō
i. in die loquitur deus ad suos. nō in nocte. qđ
in eo tenebre nō sunt villes.
in die qua locutus est dominus
ad moysen i. terra egypti. **E**t locu-
tus est domin⁹ ad moysen dices
scimus dicere facere est: cui nemo resistere pot.
Ego dominus. Loquere ad pha-
raonem regem egypti omnia que
ego loquor tibi. **E**t ait moyses co-
ram domino: En incircūcisus la-
bijs sūt quomodo audiet me pharao

Amram. Stra-
Amram interpretatur
pater excellus. qui si
gnificat xp̄z. Jocab-
bet: dei gratia. que si
gnificat ecclesiā. Ex
xp̄o et ecclesia nascit
moysēs. i. lex spiritua-
lis. et aaron. i. verum
sacerdotium.

Accepit aut̄ am-
stra. Hec te tribu
iudā fuit soror naa-
son. qui fuit princeps
tribus iudæ in teler-
to. nō dum eis prece-
ptum erat: vt quisq;
de tribu sua vrox̄ em
acciperet. Ideo autē
hē tribus i. leuitica et
regalis iam tunc con-
iungebātur: vt intel-
ligeretur xp̄s rex et sa-
cerdos futur⁹ ex eis.
Filiū quoq; cho-
re zc. Strab. Quę
ritur cur chore quem
pro iniqtate terra vi-
num absorbit. in ge-
nealogia iustor̄ scri-
ptus sit. Sed hereti-
cos cum catholicis in
ecclesiā significat fu-
tueros.

Iste est moyses
Strab. Hoc ex suo
addit besdras: qđ om-
nem bibliotēcā post
captiuitatē babiloni-
cā cūctis libris a na-
buchodonosor succē-
sis reparauit. vel ipse
moyses d̄ se tanq; te
alio loquitur.

Erodi.

Ecce cōstitui te de. **z.** Aug. Notandum q̄ cum ad populi mittere nō ei dictū est. Ecce tedi te deū populo. et frater tu⁹ erit tuus. ppheta. sed frater tuus loquetur tibi ad populum. Dictum est etiā erit os tuum: et tu il si in his q̄ ad teū. nō dictum est tu illi tens: Pharaoni aut̄ dicitur moy ses datus deus secundū analogiā. ppheta moyis aaron. sed ad pharaonē hic insinuā nobis ea loqui. pphetas tei que audiūt ab eo nichilq̄ aliud esse pphetam tei: nisi euānciatōrē rectoꝝ dei hominibꝫ; qui teū vel non posseunt: vel nō meretur andire.

Gregor. Aliquā,

do te nuncupatiue

Aliquā essentialiter di-

citur. Nuncupatiue

vi bic. cōstitui te teū

pharaonis. Et alibi

Aplica illū ad deos

Et alibi: De sterit i

synagoga deoꝝ h.

Essentialiter sicut h.

Ego sum de⁹ abraā

et de⁹ ylaac. et de⁹ ia-

cob. Qd̄ voleſ pau-

lus discernere ait: ex

quibꝫ xp̄s secundūm

carnē na⁹ est: qui est

teus benedictus i se-

cula. Nuncupatiue

enīz dicit teus inter

omnia. Essentialiter

aūt sup omnia. vt er-

go ostēderet ch̄ristū

naturaliter de⁹. non

tant⁹ te⁹. sed te⁹

sup omnia esse memo-

ranuit. Justus em̄ q̄li-

bet teus est: sed inter

omnia: q̄ nuncupati-

ue. ch̄ristus aūt super

omnia: quia naturali-

ter tens.

Hegy indura-

bo. c. e. **z.** Aug.

Affidne dicit teus:

Indurabo cor pba-

raonis: et velut causā

infest cur hoc faciat.

Indurabo cor pba-

raonis: et implebo si-

gna mea et portēta mea in egip̄to. tanq̄ necessaria fuerit obduratio pharaonis: et signa multiplicarent vel implerent. Ut ergo te⁹ bñ cordibꝫ malis ad id qd̄ vult ondere bonis et qd̄ facturē ē bonis. Et quis cuiuscōq̄ cor- dis in malitia q̄litas: i. quale cor habeat ad malū: luo fiat vicio qd̄ inole uit ex arbitrio: ea tñ qualitate mala vt hoc moueat vel illuc: tum lue buc siue illuc male mouetur: causis fit quibꝫ animus dominis. pphellit. que ut existant vel nō: non est in hominis potestate: sed veniunt ex occulta prou- tentia tei iuste et sapienter officia que creauit disponentis et administrantis.

Ut ergo tale cor haberet pharaon: q̄ patientia tei non moueretur ad pie- tam: sed potius ad impietatem viciꝫ. pph̄ fuit. q̄ vero ea facta sunt: quibꝫ cor: suo vicio tam malignū resisteret iussionibꝫ tei: hoc est enīz qd̄ dicū in-

duratum: q̄ nō flexibiliter consentiebat: sed inflexibiliter resistebat. dispe-

sationis dñning fuit: qua tali cordi euidenter insta pgn̄a parabatur: quia ti-

mentes deum corrigerent: pph̄posito em̄ lucro (verbi gratia). ppter qd̄ homi-

cium cōmittat: aliter auaros: aliter pecunie contemptor moneret: alle-

si: ad facinus perpetrāndū: hic ad cauendū. Lueri tamen propositio in co-

rum potestate non fuit. Ita cause veniunt in alis: que non sunt in corū po-

testate: sed hoc de illis faciunt: quales iam inuenierunt factos. pph̄is richis et pph̄is voluntate. Dōt et sic accipi: Indurabo i. q̄s duꝫ sit demōstrabo.

Erat aut̄ moyles octoginta **z.** Strab. Propter circumcisio-

nem scilicet que octaua die celebrari iusta est: eandem em̄ significacionem

babet octogenarius: q̄ et octonarius infra eū minor.

Erat aut̄ moyles o. an. Quando moyles et aaron locuti sunt ad pha-

raonem: moyles erat octogenarius: aaron vero octogintarium annoī

quia lex per predicatorēs ad gentes oblata: circumcisionem spiritualē do-

C. VII.

mit: et ipsi perfecte mundari studebat: et sic fidē sancte trinitatis p̄dicabat. **E**t aaron o. t. Gilb. Quia verus montanus id est: christus veraꝫ circumcisionem in se octaua die resurrectōis implevit: et fide trinitatis tri-

umphato dyabolo mundum replete.

Cum dixerit uobis **z.** Aug. Hic non erat opus voce pro cuīs

gracilitate videbatur moyls dat⁹ aaron: s̄ virga erat projicenda vt dia-

co fieret. Cur b̄ ergo moyles ipse non fecit: nisi quia mediatio aaron inter

moylen et pharaonē

magne fidei figuraꝫ gerit. Hoc quoq̄ no-

tandū qd̄ scriptū est.

Proiecit aaron vir-

gaz suā: forte si dixi-

let p̄jice virgā nulla

q̄stio esset: qd̄ xo ad

didit suā: cū eā moy-

les tederit: n̄ frustra

forisitan dictū est: an

erat vtriq̄ illa virga

communis: ut cuiuli

bet eoꝫ diceret.

Strabus. Vir-

ga moyls: christus si

guificat: qui ex rega-

li stirpe carnē sup̄lit.

Vñ eadē virga i co-

lubrum cōueria: oēs

virgas maleficoꝫ te-

uozavit: qz mōs xp̄i

mōtez nostram con-

sūplis.

Drig. Apls dicit

Emulamini meliora

do na alias spiritua-

lia magis aut̄ ut pro-

phetetis. Lēptem⁹ z

nos emulationez bo-

noruz suscipe: a dño

xo plenitudine mu-

neris expectare. Pro

hoc em̄ dicit: ap̄eri os-

tūz z implebo illud.

Pro illo vero p̄uge

oculū: z p̄ducit lacri-

mā: p̄uge cor: z p̄du-

cit sensum. Puto er-

go q̄ moyles ad egi-

ptū veniēt: et virgā fe-

rens q̄ castigat et verberat egip̄tuꝫ. x. plagi. Ix. tēi sit: q̄ mundū x. plagi

i. decē mandatis decalogi copiāt et emēdet. Virga q̄b gerit et egi-

p̄t̄ subigit: et pharaon sup̄at crux xp̄i est: p̄ quā mundū z princeps mundi

sup̄at: i. dyabolo z principibꝫ z p̄tibꝫ. Virga p̄iecta fit draco vel serp̄es

z tenorat egip̄toꝫ z magoz serp̄es. Serp̄es vero p̄ sapientia vel prudētia

poni solet. Vñ elote. p. s. l. Et alibi: Serp̄ens erat prudētior: cinctis aīa

libo **z.** Crux xp̄i cui⁹ p̄dicatio stulta videbat: quā moyles: i. lex cōtinet

scdm illud: De me em̄ ille scripsit. post̄ in terra p̄iecta est: i. ad fidē hoīm

venit: cōuersa ē in sapientiā: i. in tantā q̄ omnē sapientiā egip̄toꝫ i. bui-

mundi tenoraret. Intuere em̄ quomō itultā fecit tei sapientiā bui⁹ mōi.

post̄ manifestauit xp̄im crucifixū esse tei virtutē z sapientiā: z vniuersiā īā

mundū p̄plexus est ab eo: q̄ dixit: Comp̄endaz sapientes in astutia eoꝫ

Proiecit. Isi. Proiecit moyles virgā coraz pharaone: z serp̄ens fa-

cta tenorant serp̄entes egip̄toꝫ: significans q̄ verbū caro fieret: z serp̄en-

tes diri veniēt vacuaret p̄ remissiōnē peccatorē. Virga est em̄ verbū dire-

ctum regale plenū potestatis: in lignē imperij. Virga serp̄ens facta est: qm̄

qui erat filius tei et teo p̄tē natus: factus est filius hominis ex virgine

natus: qui quasi serp̄ens exaltat̄ in cruce: medicinā vulneribꝫ infudit hu-

manis. Vñ sicut moyles exaltauit serp̄entes in deserto **z.** Virga em̄ moy-

les in draconē versa: magoz absorbit virgas: z r̄p̄s post̄ glorię sue digni-

tatem factus obediens v̄sc ad mortem. Per ipsam mortē carnis cōsum-

psit aculeum mortis: secundū illud: Ero mortis tua o mortis.

Nue uersa est **z.** Lex moyls q̄li insipida erat et virga: s̄ versa in co-

lubrum: i. in spūalem intelligentiā potabilis effecta est: z delectabilis.

Clocauit aut̄ pharaon **z.** Scindū quia vel dyabolici figmentis

Exodi.

spectantib[us] oculos deludebat. ut res in sua natura manentes aliud viderentur. Vel secundū augi. demones q[uo]d malū naturā suam non amiserunt. Ideo d[omi]n[u]s p[er] incantationē eorū malefici aliquid efficere conant. discurrent p[er] mundū. et subito semina eorū de quib[us] hoc agit afferunt. Sicq[ue] ex illis p[er] mittente deo nouas rex species producent.

Similiter. In prima plaga dicit cū aqua vertit in sanguinem. et in se- cunda cū rane ebulliunt; et in terciā cū cyniphes ingrunt. in quartā cum cy nomia educit i[ns]t quin ta cū manū d[omi]ni fit su per pecora egipciōrum dicuntur similia.

Dracones. Apo toy force dicuntur. videre. q[uo]d videt acutius ceteris aīlib[us].

Sed deuorauit zc. Aug. Si dictum esset. Absorbuit d[omi]na aaron virgas eorū. Intelligeretur verus draco aaron fanta stica figura nō ab sorbusse. sed virgas. Hoc em̄ potuit absorbere q[uo]d erant nō q[uo]d videbantur nō erant. Sed q[uo]d dixit absorbut virga aaron virgas illoꝝ. draco potuit absorbere virgas nō virga. sed eo noīe dicta ē res vnde ver sa est; q[uo]d in id etiā re uersa est. Ideo h[ab]o cari tezebat q[uo]d p[ri]ncipaliter erat. Quid ergo dicendū est de virgis magorum. An yeri. dracones facti fuerant; sed simili ra tione uirge dicantur. An potius videban tur esse. q[uo]d non erat iudicatione venefi ca. Cur ergo ex vtra q[uo]d parte virge dicuntur et dracones. vt d[omi]n[u]s figuris illis nichil differat loquēdi modis. Sed monstra re difficile est. Quoniam etiā si veri dra cones facti sūt ex vir gis magorum. non fuerunt tamen creatores draconum. nec magi. nec an geli malii quibus ministris illa siebat. Insunt em̄ rebus corporis p[er] omnia elementa mundi quedā occulte seminarie rationes; quib[us] cu[m] d[omi]na facit oportunitas temporalis prouumpunt in species debitas suis. s[ed] modis et fi nibus. Nec dicunt qui faciunt ista aīalium creatorē. sicut nec agricōl[us] se getum vel arborum vel huiusmodi. q[uo]d p[ro]p[ter]eant quidā visibilis opor tunitates et causas nascendā. Et autem illi faciunt visibiliter. hoc angelī in uisibiliter. Deus vero solus creator est verus; qui causas ipsas et rationes seminarias rebus inserunt.

Induratūz est zc. Indurauit deus cor pharaonis. quia dyabolū ita indurauit post peccatum; ut penitentie compunctione nūc q[uo]d emol liatur; sicut in iob dicitur. Cor eius indurabitur quasi lapis.

Ecce egredietur zc. Orig. P[er]imo quidem non intrat moyses ad pharaonem; sed occurrit ei exenti ad aquas. postea vero intrat. post hec nec intrat. sed accersitus accedit. quia sive nobis in verbo dei et assertione religionis certamen est cum pharaone; sive obsessas ab eo animas eripere conatur. et est in nobis in disputatione luctamen; non prima fronte in gre di tebemus ad ultima questionē loca; sed occurrentum est nobis aduersario. et ad aquas suas. id est. autoritates gentilium philosophorum; ut ip[s]os primo arguamus et errasse docemus; deinde ingrediendum ad interi

C. VII.

ora certaininis. Dicit em̄ dominus: Nisi quis prius alligauerit forte: nō potest intrare in domum eius et vasa eius diripere. Primi ergo ligandus est fortis. et questionum vinculis constringendus. et ita introīdum ad di rienda vala. et liberandas animas. quas deceptione et fraude possederat. Q[uo]d cum sepius fecerimus et steterimus contra ipsum succincti scilicet lum bos in veritate. et stantes in domino et viriliter agentes; artifex antiquis et calidus vicum se simulabit et cedere; ut negligentiores nos faciat ad cer tamen. Penitentia quoq[ue] simulabit. et precebarit nos disse dere; sed non longe: vult nos aliqua par te sibi etiā vicinos. Et nisi ab eo longius re cedamus. et mare tra seamus. et dicam⁹ co gitatione locutōne et ope. q[uo]d distat or tus ab occidente: tūnac fecit a nobis iniqui tates nostras. salvi es se nō possumus. Oremus ergo misericor dia tei. ut et nos er ipiat de terra egip ti. de potestate tenebra rum. et pharaonē cu[m] exercitu suo tāq[ue] plū bum temergat in aq[ua] vehementissima. Nos antez liberati cu[m] gau dio et exultatō hymnum cantem⁹ domi no. gloriose em̄ lo norificatus est zc.

Igitur dicit domin⁹: In hoc scies et cui resistere nemo potest. q[uo]d dominus sim. Ecce percutiam et sin qua eneauerunt parvulos hebreorum et uirga que in manu mea est et aquā fluminis. et vertetur in sanguinem.

Disces quoq[ue] qui sunt in fluvio morientur. et computrēscet aqua: et affligent egipciū bibentes aquā fluminis. Dicit quoq[ue] dominus ad moyses: Tolle et manifesta potentiam. virgam tuam. et extende manum super aquas egipciū. et sup fluvios eorum et riuos ac paludes et oēs lacus aquarum. ut vertantur in sanguinem: et sit crux in omni ter ra egipciū taz in ligneis vasis q[uo]d in sareis. Feceruntq[ue] ita moyses et aaron sicut precepit dominus et crucem et philosophonū dogmatā. Et eleuas et virgam percussis et aquā et synde omnis sanguis qui effusus est sup terrā requiretur a generatione hac. fluminis cora pharaone et seruis eius. Que versa est in sanguinem: et homines. et philosophico dogmate. et pisces q[uo]d erat in fluvio mortui

Aqua fluminis et uertetur in zc. Strab. Aqua i sanguine versa munda nam sapientia signifi cat: in qua omnis qui maliter necatur sicut in sanguine pi scis. Mandana em̄ sapientia solum pu

tat tēnum pro hominibus mori; huic ergo quicq[ue] adhæserit vivere non poterit.

Orig. Aqua fluminis vertitur in sanguinem. cui hebreorum pueros tradiderant necandos. ut auctoribus sceleris puerum redderet sanguinis et cruentum polluti gurgitis quem parricidali cede maculauerant potando sentirent. Alla. quoq[ue] aque egipciū: erraticā et lubrica philosophorum dogmata sunt; q[uo]d parvulos ienū et intelligentes deceptur. at ubi cruci b[ea]sti lumen veritatis ostendit; nec suorum in penas. et reatum sanguinis exi guntur. Unde omnis sanguis qui effusus est super terram. requiretur a generatione hac.

Que versa est zc. Rab. Primum preceptum de colendo uno deo non erunt tibi d[omi]ni alijs preter me. prima plaga aqua in sanguinem versa. Para p[er]imum preceptum primę plagę. aqua te qua generantur omnia: significat unum tecum ex quo omnia. Sanguis carnem mortalem. Aqua ergo versa est in sanguinem: quia committauerunt gloriam dei incorruptibilis in similitudinem ymaginis corruptibilis hominis. et hec quidem comutatio sit in corde impiorum.

In sanguinem zc. Quia q[uo]d in rerū causis carnaliter sentiant; huiusmodi correptionibus arguntur; ut ex qualitate penarum agnoscant suum errorem.

Exodi.

Et induratus est
Aug. Videatur pte-
rea cor pharaonis in-
duratus fuisse; quod incan-
tatores egipci simili-
tate fecerunt. **S**ed sequen-
tia docet quam fuerit
illa obduratio etiam in
incantatores defecerunt.

Foderunt autem eti-
am gentilites cōsu-
sa de meditatione secu-
laris philosophie, cujus
videt nichil vitale nec
salubre esse in illa. stu-
det inuestigando circū
quaquam querens haustū
sapientiae, nec inuenit;
donec pueniat ad eum
qui ait: Qui sicut veni-
at ad me, et ibibat.

Ranis. Strab.
Trias sunt genera ra-
narum. Unū fluminale
et vocale. Alterū mini-
mum quod calamitū di-
citur, de quo fertur; quod si
in os latrantis canis
piscatur, statim obmu-
tescit. Tercium maximū
quod rubetum dicitur; pessi-
mum et venenosum, quod
vulgo crassantū dicitur.

Drig. Rane signi-
ficant carmina poetarū
q̄ inani et inflata mo-
dulatione velut rana-
rum sonis et cantibus
mundo deceptionis fa-
bulas intulerunt, ad ni-
chil enim animal illud
vile est, nisi quod sonum
voce improbis et im-
portunis clamoribus
reddat.

Rab. Secundum
preceptū. Nō accipies
nomen tei tui in vanis;
Nomē tei veritas est
ipse enī ait: Ego sum re-
ritis. Qui loquitur veri-
tatem de teo loquitur.
Qui enī loquitur men-
daciā de suo loquitur.
Veritatē enī loqui est
rationabiliter loquacitatis
vinitate loqui strepe est.
Secundū ergo precep-
tum est de dilectione
veritatis; cui contraria
est dilectio iniquitatis.
Loquitur veritas p̄stre
pit vanitas. Hic con-
traria est secunda pla-
ga ranarū abundatia
quod loquitacitatis va-
nitatē significat. Amatores
veritatis nō accipiunt nomen tei in vanis; quod a
veritate in vanitate nō recessunt. Qui autem veritati contradicunt, et vanitate
decepti decipiunt, ranas sunt: redum inferentes aurib⁹, non cibum mentib⁹.
Audi homines rationabiliter loquentes. Nō sunt loquacitatis neque ser. q̄ non
au. vo. eorum. Audi ranas. Vana locuti sunt vniuersitatis ad proximū suū
Fecerunt autem eti-
am Aug. Queritur unde si iam rabi factum erat: **S**ed
summis questionis est, unde aquam in sanguinem vertent: si iam tota aqua

sunt. Computriuitq; fluuius, et nō
poterat egipci bibere aquā fluuij:
vel fluminis.

z fuit sanguis in tota terra egipci:
Feceruntq; similiter malefici egipci-
orum incantationibus suis. Et in-
duratus est cor pharaonis: nec au-
diuit eos sicut precepérat domin⁹
Avertitq; se, et ingressus est domū
suum: nec apposuit cor etiā hac vi-
ce. Foderunt autem omnes egipci
per circuitum fluminis aquā ut bi-
berent. Non enim poterant bibere
aquā fluminis. Impletis sunt se-
ptem dies postq; percussit domin⁹
fluuium.

Dixit quoq;
dñs ad moysē: Ingredere ad pha-
raonē et dices ad eū: Hec dicit dñs
Dimitte populum meum ut sacri-
ficiet michi. Sinautem nolueris di-
s Elegas locutio, ut ipse rane plage intelligatur
mittere: ecce ego percutiam omes
terminos tuos ranas, et ebulliet
fluuius ranas quod ascendent et in-
gredientur domum tuam et cubicu-
lum lectuli tui, et super stratum tuū
et in domos seruorum tuorum, et in-
populum tuum, et in furnos tuos
et in reliquias ciborum tuorum, et
ad te et ad populum tuum et ad om-
nes seruos tuos intrabunt ranas.
Dixitq; domin⁹ ad moysē: Dic
ad aaron: Extende manum super flu-
uios et super riuos et paludes, et
educ ranas super terras egipci. Et

C. VIII.

extendit aaron manū super aquas
egipci, et ascenderunt ranas: operue-
runtq; terram egipci. Fecerunt au-
tem et malefici per incantationes su-
as similiter: edureruntq; ranas su-
as flagellat⁹ resipiscit qui ait dicebat nescio dñm
per terram egipci. **V**ocavit autem
pharao moysē et aarō, et dixit eis:
Drate dominum ut auferat ranas
a me et a populo meo: et dimittam
populum ut sacrificet domino. Di-
xitq; moyses ad pharaonem: **L**on-
giora nostra oratione nō forvit casu intelligentur recessisse
stirue michi quando deprecer pro-
rane ab egipcio.
Tu idēs autem pha-
rao et. Aug. **D**ic ap-
paret non ideo tantum
pharaone obduratus
per incantatores simili-
tate fecerunt: sed etiam
propter ipsam tei pati-
entiam qua parcerat,
que secundū corda bo-
minum quibusdā vti-
lis est ad penitendum
quibusdā inutilis ad
resistendum teo et in ma-
lo perseverandum, nō
tū p̄ seipsum inutilis ē
sed secundū cor malū
Secundū illud: Ignor-
ras q̄ patientia tei ad
penitentia te adducit.
Secundū autem duriciā
cordis tui et cor impene-
tēs thesauris tibi irā
et. **P**ā cum alibi apls
diceret. **X**p̄i bono odore
sum in omni loco: ad
iunxit in his q̄ salvi fi-
unt et ibis q̄ peccātū. **N**ō
dixit xp̄i bonū odore
se esse bis qui salvi sunt
malū aut bis q̄ peccātū
sed tū bonū odore se
dixit. Illi vero tales
sunt q̄ bono odore pe-
reunt bī cordis sui q̄li-
tatem q̄ mutanda est
bona voluntate in tei
gratia, et incipiant ei
p̄ desse iudicia tei, q̄us
malis cordib⁹ nocent.
Vnde ille mutato cor
dein melius cantabat
Vineat anima mea et
lau-te: et iu-t-ad-m-nō
dixit munera vī p̄mī
sed iudicia tua.

Extende uirgam
Moyses virga casti-
gans egipciū legem si-
gnificat q̄ mundū dece-
plagis mandatorū corripit. **V**irga quoq; q̄ quā egipciū corripit et pharao
superatur: crux christi est, p̄ quā mundus vincit, et dyabolus supatur vel tri-
umphatur. **V**irga plecta fit serpens, qui sapientia significat. Secundū illud
Estote prudentes sicut serpentes et. **V**irga serpentes magoꝝ denoravit: et
crux xp̄i cuius p̄dicatio videtur stultitia omnē sapientiā mundi supat. **V**ī
de me enī ille scriptis. **V**irga in terra projecta versa est in serpente: q̄ cū my-
steriū crucis ad fidē hōm̄ venit: sapientiā mundi stultam fecit.

Et sunt cyniphes &c. Orig. Hoc animal pennis suspenditur per aera volitans: sed ita subtile et minutum: ut oculi visum nisi acute cernentis effugiat. Corpus tuum cum insederit acerbissimo terebrat stimulo: ut quem volantem videre quis non valet sentiat stimulantenem. Hoc ergo animal arti dyalecti ex compatur. quod minutis et subtilibus verticez stimulis animas terebrat. et tantu[m] calliditate circumuenit: ut deceptus nec videat nec intelligat unde recipiat.

RAO. Lercium p̄g
linuatur vacatio ⁊ trā
quillitas mentis quāz
bona conscientia facit
Ibi sacerdotio: qz ibi
spiritus tēi. **Vñ** sup
quē requiescerit spiritus
meus nisi su-hu. ⁊ qe.
zc. **In**q̄t̄ ergo a spi-
ritu sancto resiliunt: p
uocatores rīxay. ama-
tores calumniariū. nec
admittunt quietē sab-
bati sp̄nalis. **E**sto er-
go mansuetus. non sit
tymultus in corde tuo
volitantib⁹ p corrupti-
onem fantasmatib⁹ et
pungentibus te. **A**udi
tēū dicente: **V**acate
⁊ uidete qm. e. s. d. **L**u-
p⁹ inquietudinē vaca-
re nō vis. ⁊ cecatus exi-
gis videre qd̄ non po-
tes. **A**ttende em̄ cōtra-
riam plagaz. cyniphes
nati sunt i terra egypti
te limo. mysc̄. l. minu-
tissim⁹ inquietissim⁹ in
ordinate volantes. in
oculos ruentes. ⁊ negā-
res hominib⁹ requiem:
dū abiguntur redeunt
ic fantasmatā inquie-
torū. **P**receptuʒ tene
plagam caue.

Eratq; cyniphes
Sanguis est doctrina
philosophorū. **R**anç
figmenta poetaꝝ. **C**y
niphes sophisnata di
lecticoꝝ. que omnia
mundū decepérunt.

Digitus dei $\tilde{x}$.
Ibid. In tercio signo
magi testificant dicentes:

igitur dei est qui typum hereticoꝝ et animositatem habuerunt. Unde si
cū iamnes et membris resistiterunt moysi: ita et hi resistunt veritati. homines
mente corrupti. reppbi circa fidem Īc. Di aut qui per mentis corruptionē inqē
ti fuerunt; in tertio signo defecerunt. facientes sibi aduersum spiritū sanctum
qui erat in moysē. Tercio enim ponit loco spiritus qui est digitus dei. qui sicut
placatus requie p̄stat mitibꝝ et humiliibꝝ corde: ita iratus immites et superbos
per inquietudinem exagitat. quā multe grauissime significauerūt: sub quibus ma
gi defecerūt dicentes: digitus dei est hic: ne intelligent vnde decipient.

Strabus. Notandum quod tertio signo victi sunt magi. quod omnis perfida et mundana sapientia vel philosophia fide trinitatis vincitur. Cum enim philosophiam inuenient et de machina totius mundi disputauerint; ad cognitionem trinitatis puenire nequitterunt. per digitum spiritus sancte intelligit; non. et minor sit patre et filio; sed quod in dígito plurime divisiones sunt et per spiritum sanctum datur dominis isto gratiarum.

Aug. Quid dixerunt magi ad pharaonem. **D**igitus dei est hic. **Q**ui non
potuerunt edincere cynipes senserunt (cum artuum nefariaz scirent potentiam)
nō talibus artibus tanquam potentior esset in eis moyses se fuisse frustratos; sed di-
gitus dei qui operabatur per moysen. qui est spiritus sanctus. **Q**uia cū alius enī age-
lista ait: In digito dei alius exposuit dicens: in spiritu dei. **C**um ergo magi
faterentur (in quo et potentia pharao confidebat) digitum dei esse in moysi. in
quo supellantur eo et beneficia indurata sunt in cor pharaonis. **C**ur aut in ter-

cia plaga magi defecerūt sentire et explicare difficile est. Poterat enim in primo signo deficere ubi virga versa est in serpente et in prima plaga ubi aqua versa in sanguinem et in secunda de ranis: si hoc voluisset digitus et spiritus dei. Quis enim dixerit dígito dei in hoc signo potuisse magos impediri et non in superioribus. Certa est ergo causa quare huc usq; facere permisisti sunt. Com mendat enim fortasse trinitas et quod vero est: summi philosophi gentium quantum in eorum litteris indagat: sine spiritu sancto philosophati sunt: quis te patre

Dec dicit do. zc
Rab. Quartu prece,
ptum. Honora patre^z
tuū et matrē tuā. **H**u-
ic contraria est quarta
plaga. s. cinomia. i. ca-
nina musca. caninū est
parentes nō agnoscerē.
Vn catuli eozum ceci-
nascentur.

Domine genus
I*Si. Quarto loco eg-
ptus muscis percute-
Musca aut̄ insolens
inquietum animal est
in qua insolentes cur-
carnalium desideriorum
figurant. Egipt̄ vero
muscis peccutitur: q̄z co-
da eoz qui seculū dil-
gunt. desideriorum inqe-
tudinib̄ ferunt. **Lxx.**
cynomiā. i. muscaz ca-
ninam posuerūt. Per
quam canini mores si-
gnificant. in quib⁹ hu-
mane mētis voluptas
et libido carnis arguit.
Potest etiaz forensis
eloquentia hominū si-
gnificari per muscam
caninam: qui velut ca-
nes alterut⁹ se lacerat*

Drig. *Cinomia
hæreticoꝝ lecta, qui ad
reliquas deceptoꝝ im-
probitates voluptatē
ꝝ libidinē summi p̄di-
cant bonū. Qm̄ igitur
ꝝ hæc singula p̄p̄ de-
ceptus est mund⁹. me-
rito adueniens sermo
ꝝ lex dei huicsemodi
correptionib⁹ arguit:*

Faciāq; mirabilem zc. Aug. Hoc z in priorib; signis intelligendū est, factum esse, vt terra in qua habitabat populus tei nullis talib; plagis vexaretur. Opportūnū aut̄ fuit, vt ibi hoc aperte poneretur. Unū iam incipiūt signa quib; magi similia non conati sunt facere. Pro certo est em̄. qz vbiq; fuerant cyniphes in regno pharaonis: nō aut̄ fuerant in terra gessei vel ge sem; Ibi conati sunt magi similia facere; nec potuerūt quousq; ergo desice;

CEt uenit musca *zc.* Ang. Musca, p multitudine muscaruz posita. Ne
seio em quomodo per loquendi consuetudinē imbutis sensib⁹ homini sepe
plus uidetur qđ singulariter, qđ pluraliter dicit (verbi gratia) *Est illic*

Abominationes scilicet. Peruersi abominantur bona egypti i.e. ciues
huius seculi abominantur oves i.e. simplicitatem bonorum sicut enim boni ab
omniinantur mala ita mali bona. Unde abominantur boni virum impium
et impiorum eos qui in recta sunt via.

AAugu. Dues egypti edere deditgantur: sed qđ abominantur egypti
hoc israelite deo offerunt. qz simplicitatem conscientie quā iniusti velut infi-
ma abiecta qz despiciunt. iusti ī virtutis sacrificiū vertunt. et excoletes recti puni-
tate ac mansuetudinē deo imolat quā abominantes reppi fatuitatē putat

Eredi.

Augu. In heremā dicebat moyses se velle ire: ubi egipciū noui viderent abominationes suas. Hoc autē intelligendū est mystice significari: qđ te pastoriū dicitur qui erāt egipciū abominabiles, et ideo separtam terram israelite recipunt in egypto: sic enim sacrificia israelitarum abominationes sunt egipciū: sicut iniquis vita istorum.

Cstra. Egipciū abominantur oves: et eas adorant propter iouem bāmonē qui cum capite arietino pingitur. Idem bouem colunt egipciū: qui consecratis est apī: sicut vacca ypsi. Apis ē erat maximi numen egipciū qui semel in anno certo tempore apparebat sacerdotib⁹ eorum. Illi vero cum hymnis et laudib⁹ eum prosecutæ: quasi lymphatici prophetabant.

Greg. Egypcius multis peccat. Ni, chil laboriosius qđ terrenis desiderijs estuarē. Nichil quietius qđ in seculo nichil appetere. Ideo israel custodi am sabbati accipit in munere: egypcius peccatur muscarum multitudine. Qui em̄ tē securit: accipit sabbatum id est: requiem mentis ut nō satigetur appetitu carnali desideriū. Egypcius vero id est: mundus multis peccatur: id est: desideriū curis insolentib⁹. Unde muscas morientes perdunt: s. qđ cogitationes superflue que assidue in animo carnalia cogitante nascentur et deficiunt: suavitatem qua quisq; intus p̄ spiritum vinctus est: perdunt: qđ integratit et frui non sinunt. Unde cum electa esset turbā: intravit et tenuit manū eius: et surrexit pūella. Foras ergo turba ejacuit: ut pūella fusiceretur: qđ prius a secretis cordis expellit multitudine curarū: et sic anima que intrinsecus iacet mortua: surget. dñ enim se per innumerā quisq; desideriorū cogitationes spargit: ad cognitiones sui nō colligit se: nullus em̄ sapientiam que de⁹ est plene recipit: nisi qui ab omni se carnalium cogitationum fluctuatione retrahit. Unde sapientiam scribe in tempore oī: et qui minoratur actu percipit eam. Et rursus. Vacate et videte quoniam ego sum deus.

Ingrauiatū est zc. Aug. Cum ablata esset locusta dictū est de pharaone. Alia littera: Ingrauiat pharaeo cor suum: etiā in hoc tempore: et non luit dimittere populum. Certe nunc non dictum est: in granatum est cor pharaonis: sed in granatum pharaeo cor suum. Sic ut vires in omnibus plagiis a voluntate hominis est origo viciorum. Venientur ergo causis corda hominum: alia sic: alia vero sic: etiam non diversis causis. Sepe diverso modo finituras qualitates que ex voluntatibus veniunt. // C. IX

Orig. Quinto loco animalium nece vel pecudum egypcius verberatur

C.

IX

In quo recordia vel stulticia mortalium arguitur: qui tanq; irrationabilia pecora cultum et vocabulum dei imposuerunt figuris: non iolum hominum sed pecudum ligno et lapidibus impressis: bāmonem iouem in ariete venerantes: amulum in cane: apim in thanro et cetera potenta deoz. qđ egypcius immitatur: ut quib⁹ cultum credebat esse diuinum: in his viderent miserandū supplicium.

Cab. Quintum preceptum est. Non mechaberis: Quinta plaga mors in pecoribus. Comparamus hec. Da hominem mechari volentē coniugio nō contentū. Appentū caris diuare n̄ vult nobis pecorib⁹ qđ comune. Coire ē et generare etiā pecudib⁹ ē. Ratiocinari et intellegere hominū est. Ratio ergo qđ p̄sidet motū inferiore tanq; regina frenare debet: non in moderate laxare. Id pecorib⁹ in natura da tum est: ut certis temporibus tū ad coitū mouentur: interim nam qđ motus ipse torpescit. Homo autē semper moueri potest: qđ refrena re motum potest. Tibi dominationē rationis creator dedit: ibi p̄cepta p̄tinentia tanq; in bestias inferiores lora cōcessit. Tenes qđ pecus nō potest: et speras qđ nō potest. Labores in cōtinendo nō pecus. Gaudebis in eternitate nō pecus. Si opus fatigat: merces cōsolatur. Debet interiorē motū frenare: non tanq; pecus in omnia laxare. Qd si contempseris et ymaginem dei qđ in te est posthabueris vitius cupiditate tanq; dimisso homine pecus eris. Cōtra illud. Nolite fieri sicut equus et mulus quib⁹ nō est intellectus. S̄ forte exigit libidine vagari: nulla lege rēfrena ri. Attende plagam si pecus es: saltem mori time.

Ingrauiatū est zc. Aug. Si pecora israelitarum morerent: videret causa cōpetē: quare cor eius grauatur ad p̄ceptum dei: tanq; si magi eius pecora israelitarum occidissent: sed unde debuit ad timendum vel credendum moueri: in granatum est: et illa in grauatio etiam buc vīz progressa est.

Tollite plenas manus vobis fauile te fornace: et aspergat moyses in celum zc. Supiora signa virga fiebant: quā nō moyses sed aaron extendebat sup aquā: vel ad terram percutebat. Eunc vero interpositis duob⁹ signis te cynomia: s. et mortib⁹ pecorū vbi nec aaron nec moyses aliquid manu opantur: dicitur ut moyses familiam spargat in celum: ambo iubent sumere: sed ille spargeret: nō in terram: s. in celum: tanq; aaron (qui datus erat ad populum) terram percutere debet: vel in aquā vel in terram manū extendere. Moyses vero qui erat in his

que ad dominum iubent fauilla iubetur spargere. Quid duo illa superiora si-
guia. ubi nec moyses nec aaron aliquid manu operantur: quod subi vult ipsa diuisitatis
Rab. Secundum preceptum non occides. Tercia plaga pustule in corpore. resi-
ce bullientes et scatentes. incendia vulnera. et fauille fornacis. ardent enim ho-
micide ira. insania. Si posses videre animas homicidae. propterea plangeres eas
est putrescentia corpora ulceratorum.

Ulcera et vesice. **Orig.** Lycerba in lecto vertere. pdicuntur.

In ulceribus dolosa
purulenta malitia ar-
guitur in vesicis tumes-
cet inflata superbia. In
ferburis ire et furoris
insania.

Induratio.
d.c. cc. **Orig.** Nota
quod in sexta plaga non di-
citur. Induratum est
cor pharaonis: sed ali-
quid terribilium additum.
Scriptum est enim quod in-
duravit dominus cor pha-
raonis cc. Rursus in
septima cuius grandioz
ignis egipcius vastat. in-
durat quidem cor pha-
raonis: sed non a domi-
no. In octava vero ubi
locusta. pdicuntur. dicitur
dominus induxit cor pha-
raonis. Et in nona cum
tenebris palpabiles fu-
nt: tandem vero cuius ex-
tinctis primogenitis israel
elite discessissent. ita dic-
tum. Et induravit dominus
cor pharaonis regis e-
gypti et seruorum eius: in-
secutus est eos. Et et
cum moyses de terra ma-
dian ad egipcius mittit
et precipit ei facere prodi-
gia. additur: facies ea
in conspectu pharaonis.
Ego autem idurabo cor
pharaonis cc. Hinc
primum dictum est a domino.
Ego idurabo cor pha-
raonis cc. Secundo
quoque enumeratis pri-
cipibz israel dicitur. Ego
indurabo cor pharaoni-
nis cc. Non frustra fa-
cta est ista varietas. ut
nunc dicatur dominus indu-
rasse cor p. Nunc spon-
te esse induratum. Si
deo paulus tanquam intelligentem. quid differat induratus esse cor pharaonis. et
indurasse dominum cor pharaonis dicere alibi: An diuinitas bonitatis eius et pati-
entie et longanimitatis cōtemnis: ignorans quoniam benignitas dei ad penitentiam
te adducit cc. hic sine dubio enim qui sponte induratus est culpatus. Alibi vero
velut questione super hoc respondere dicitur: Ergo cui vult miserebitur et quem vult in-
durat cc. Addit etiam his: O homo tu quis es qui respondebas deo. per quod de eo
qui a domino dicitur induratus non tam conscientia solutione quam apostolica auto-
ritate respondit pro incapacitate auditio et silentio alibi ait: et audiuit arcana ver-
ba: que non licet homini loqui. Unde in sequentibus cum qui non tam studioz me-
rito quam sciendi cupiditate secretioribus se conscientibz curiosus immixtus tenteret
dicens: O homo tu quis es qui respondebas deo.

Rab. Septimum preceptum. Non furaberis. Septima plaga grande in
fructibus. Nemo enim habet iniustum lucrum sine iusto domino. dum furaris: ac
quiris vestem. amittis fidem. lucrum visibile. damnum innabile. lucrum te ma-
cetate: damnum de domini nube. Qui enim malo desiderio fornicatus furantur
dei iudicio intrinsecus grandinantur. et ager cordis eorum tenacitatur.

Idcirco autem posui te ut ostenda-

Si autem volens de ostendere iram et demonstrare potentiam suam. sustinuit in
multa patientia. rasa ire. parceret. sibi quos malos futuros esse prescierat.
que rasa dicit perfecta in perditionem: et ut nobis inquit notas faceret domini
as glorie suae in rasa misericordie. qui dicunt deus meus misericordia eius
presueret me. Non ergo deus bene ut in malis. non tamen humana natura ad
maliciam creat: sed perficit eos patienter quoduscumque sit opere. non inaniter: sed
ad admonitionem vel exercitationem bonorum. Ecce enim ut annuncietur nomen

domini in uniuersa ter-
ra: rasa misericordie
perficit ad eorum utilitate
ergo pharao est servus

En pluia. **Orig.**
Hoc velut per errorum
suo figuram mundo
suplicita temptantur:
post hanc veniunt verba
ra te supermis.

Ditte ergo. **cc.** **Aug.** Hoc non tam in
dignatorem quam misericor-
diter premonere videtur
deus qui etiam irascens
tempat penam. Sed
mouet quibus nunc peco-
ribus consolatur: si oia
mortua fuerint superi-
ori plaga. ubi scriptum
est: quod discrēvit deus in
ter pecora hebreorum et
egyptiorum: ut omnia scimus
morentur pecora egyp-
torum. nullum vero he-
breorum. An eo lontanum
quod perdidit
mortuaria que in cam-
po fuissent: ut hec acci-
piantur omnia. Intelli-
gantur autem euasissimae
in domibus erant: quod col-
legerunt et tenuerunt quod
dubitabant ne forte re-
rum esset quod moyses per-
dixerat dominum factum.
et ex his esse in cam-
pis itaque poterat: quod mo-
do iubentur congregari
in domos: ne gradine
perirent. cum scriptura
dicit. Qui timuit ver-
bum domini de seruis pharaonis.
fecit confugere seruos suos et iu-
menta in domos. Qui autem ne-
glexit sermonem domini: dimisit
seruos suos et iumenta in agris. Et
dixit dominus ad moyses: Exten-
de manus tua in celum: ut fiat gradus
de manu tua in celum: ut fiat gradus
in uniuersa terra egypciis super hoies
et super iumenta: et super omnem herbas
agri in terra egypciis. Et ediditque moyses

Extenditque moyses cc. **Orig.** Illud quoque notandum quod quedam
verbena inferre dicit aaron pharaoni vel egypcio quedam moyses. quedam
vero ipse dominus. In prima enim plaga ubi aquas vertit in sanguinem. eleuat aaron
virgam et percussit aquam. In secunda pentit aquas: et edidit ranas. In
tertia extendit manus: et pentit virga puluerem terrae: et fuit cynipes. In qua
ta dicit dominus fecisse: ut veniret cynomia. In quinta quoque cum extinguit per
coram: dicit fecisse verbum hoc. In sexta vero moyses alpergit fauillam: et fuit
vicia et vesice. In septima eleuat manus in celum: et fuit voces et gradus
scilicet cc. In octava similiter extendit manus in celum: et dominus inducit
ventum: et adducit locustas. Sed et in nona extendit manus in celum: et fuit
tenebra et caligo. In decima vero finis et perfectio totius opus ministratur a domino.
Dicit enim dicitur: et dominus percutit omnes primogenitos in terra egypciis.

Orig. Est alia obseruanda differentia. In prima enim plaga cuius aqua
vertitur in sanguinem. nondum dicitur moysi ut intraret ad pharaonem: sed
rude in occursum eius cc. In secunda vero constanter et fideliter ministra
ta prima dicitur ad eum: Intrare ad pharaonem cc. In tercia vero cynipes
infernuntur: magi cedunt confitentes: quod digitus tei est hic. In quarta vero

Exodi.

vigilare iubetur moyses mane. et stare contra pharaonem procedenter ad aquas
cum cynomia replentur egyptiorum domus. In quinta cum pecora delentur ad
pharaonem intrare iubet. In sexta contemnitur pharao. nec dicitur quod intraverit
moyses et aaron ad eum: quod facta sunt ulcerata et vesica cum furore etiam super male
ficos. et non poterat resistere moysi. In septima vigilare iubetur valde mane
et stare contra pharao

nem: cu grandinem et
ignem pdicit z voces
In octava intrare p*ci*
pit ad eū. cu locusta p
ducitur. **I**n nona rur
sus p*temnitur pharao*
et moysi precipit ad
celum extendere man^z
ut fiant tenebre palpa
biles: nec intrat. sed vo
catur ad pharaonem.
Similiter i decima cu
primitiva telent: z co
gitur cum festinatione
enre de egipto.

Et dedit do-to-
Dñs. All. Vide tem-
pamentum diuine cor-
rectionis: nō cū silētio
verberat s̄z dat voces
z doctrinā celitus mit-
tit. p̄ quā possit mund⁹
castigat⁹ culpa⁹ suam
agnoscere. Dat gran-
dinem p̄ quam tenera
vstantur adhuc na-
scientia vicioꝝ. Dat et
igne sciens ecce spinas
z tribulos quos debe-
bat depasci. te quo di-
cit dñs. Ignē veni mit-
tere in terrā. Per hūc
ignem incentina volu-
ptatis z libidinis cōsu-
muntur.

Orig. Sunt alia multa obleruāda quibus diuina indicatur sapientia. Primo em non flectit pharao cū aqua in sanguinē veritur. In secundo pax moliri videret vocavit em moysen et aaron dicens: Orate pro me dō minum ēc. In tertio magi cedūt dicentes: Digitus dei est hic ēc. In quarto p cynomiam verberatus dicit: Euntes immolate domino deo ēc. In quinto rbi nece pecudū ce-

ditur: n̄ cedit b̄ amplius indurat. Similiter in sexto sup̄ plaga velcerum. In septimo vero cuius grandine vastatur et ignis: vocavit moysen et aaron dicens: Peccavi etiā nunc: domin⁹ inst⁹. ego aut⁹ et populi mei iniqui zc. In octavo cum locutis virginem: festinanter vocavit moysen et aaron. peccavi ante dñm deum vestrum et in ros. Suscipite peccatum meum. etiā nūc orate ad dñm deum vestrum. In nono cū tenebris suffunditur. vocat moysen et aaron dicens: Ite et servite domino deo vestro. In decimo cum primitiva extinguitur. vocat eos nocte et dicit: Surgite exite de populo meo vos et filii israel zc. Et adiungit: Benedicite aut⁹ et me. Quō possunt hec explicari nisi eodem spiritu quo gesta sunt; qz secundū apostolū spirit⁹ prophetarum prophetis subiectus est. nō ergo quibuscumqz ad explanandū dicta prophetarū et prophetis dicuntur esse scripta.

C.

X

Nouis autem q[uod] et tu zc. Aug. In libro questionū sup exodū. Fragm
re celi & grandine exterritus erat pharao. Unde rogabat moysen ut oraret
pro eo; confitens iniuitatē suā & populi sui. Sed moyses aliū timorē que-
rebat: facile enim est p[er]gnam timere: sed nō est hoc tēū timere. illo. s. pietatis ti-
more. de q[ui] iacob dicit: Nisi te⁹ patris mei abraā. & timor ysaac esset michi
nunc me inanem dimi

11 C.

vírgam in celis: et dominus dedit
† s nō cū silentio verberat doctrinā: clīo mittit-
p quā castigatus culpā suam agnoscet mundus.
† terrore cōminatiois. † lxx: voces doctrinā: s-
† incrépationem malorum.

tonitrua et grandinem ac discursum
miracula.
rentia fulgura sup terra. **P**luitque
dominus grandinem sup terram egypti
de quo dicitur. Ignem veni mittere in terram.
pti: et grando et signis mixta pariter
ferebantur. **T**antquam fuit magnitudi-
natis. quanta ante nunquam apparuit
in uniuersa terra egypti: ex quo gens
illa condita est. **E**t percussit gradus
in omni terra egypti cuncta que fuerunt
in agris ab homine usque ad iumentum:
cunctam herbam agri percussit
grando: et omne lignum regionis co-
fractum. **T**antquam in terra iussa erat.

erant filii israel grando nō cecidit.
Misitq; pharao & vocauit moysē
& aaron dices ad eos: **D**eccaui eti-
am nunc. **D**omin⁹ iustus : & ego et
populus meus impij. **O**rare dñm
ut desinant tonitrua dei & grando
ut dimittam vos: & nequaq; hic vl-
tra maneatis. **A**it moyses: **L**um
egressus fuero de vrbe. extendam
palmas meas ad dominum: & ces-
sabunt tonitrua & grando nō erit:
vt scias quia domini est terra. **N**o
ni autem q; & tu & servi tui necdum

timeatis dominum deū. **L**inuſer-
go ⁊ hordeum leſum eſt. eo q̄ hor-
deum eſſet virens: ⁊ linuſ iam fo-
liculos germinaret. **T**rīcūm aū
⁊ far nō ſunt leſa: quia ferotina erā
Egressus moyses a pharaone ⁊ ex-
vrbē. extendit manus ſuas ad do-
minu. ⁊ ceſſauerut tonitrua ⁊ gran-
do: nec vltra ſtillauit pluuiia ⁊ grā-
do ſuper terram. **C**lidens aut̄ pha-
rao q̄ ceſſaret pluuiia ⁊ grādo ⁊ to-
nitrua. auxit peccatum: ⁊ ingravau-
tum eſt cor eius ⁊ ſeruorum illius
⁊ induratum eſt nūmis: nec dimiſi
filios iſrael ſicut p̄ceperat dñs per
manum moysi.

Eccl. x.
Cdit domi-
nus ad moysē. Ingredere ad pha-
raonem: Ego em̄ induraui cor ei⁹
et seruorum illius. ut faciam signa
mea hęc in eo. et narres in auribus
filij tui et nepotū tuorum quotiens
contriuerim egyptios. et signa ī eis
fecerim: et sciatis qđ ego dominus
Introierunt ergo moyses et aaron
ad pharaonez. et dixerunt ei: Hęc
dicit dominus deus hebreorū:

capis et iopia pene oes
romanos cines dispergit. **I**bi tercia plaga cyniphes musculæ seuissimæ.
q̄ media estate p̄ loca squalida gregatim volant. capillisq̄ hoīm. setisq̄ pe-
cudum vrente mosu inferuntur. **H**ic tercia plaga sub traiano iudeos exci-
tauit: qui cū ante dispersi. quasi non essent quiescerent. repentina calore per
moti grassati sunt. **P**reterea multæ vrbes q̄sdem temporib⁹ corruerunt terre
motu. **I**bi quarta plaga musce caninæ. alumnae putredinis vermium ma-
tres: hic sub marco antonio lues multis infusa prouincijs ytaliam et vrbe-
romam exercitumq̄ romanorū p̄ diuersa hibernia dispergit. morte dissolu-
tum putredini et vermis tedit. **I**bi quinta plaga pecorum et iumentorum
Hic s̄ seuero p̄secutore ciuilib⁹ bellis propria viscera et adiumenta reipublice

Exodi.

id est plebes provinciarum et legiones militum cōminutae sunt. **I**bi sexta plaga velice turgentibus vicerat manantia. Hic plaga que post maximi persecutionem fuit qui specialiter episcopos et clericos obmissa turba popularium ecclesiarum primates cruciari impauerat intumescentes crebro; ira et insidia non vulgi cedent sed per vulnera morientur precepit. **I**bi septima plaga coacta in aere grando que hominibus et iumentis fuit exercitus: hic ibi gallo et volviano qui decio pseccutori successerunt pestis infusa est per omnia spacia romanum regnum: et omne prope genus humani manu tedit neci.

Ibi octava correccio excitat eundem locustas: hic excitat undique gentes romanum orbem cedibus et incendijs vastauerunt. **I**bi nona plaga tenebris tractabiles plus piculi comedentes quod facientes. Hic aureliano psecutore decemtienti: diris turbinibus terribile fulmen sub ipsius pedibus ruit: ostendens quid faceret tantus ultor: nisi patiens esset: quam in tra sex menses tres interfici sunt imperatores Aurelianus, Tacitus, et Florianus. **I**bi decima et ultima plaga priogenitorum imperfectio. Hic omnium perditio dolorum que primit facta in primis amabat Ibi rex potentiam dei probavit et sensit et timuit et populum dei liberum dimisit: hic quoque hoc omnia fecit: et etiam credidit.

Idem. Ibi populus deinceps ad seruitutem retractus: nec postea ad ydolatriam coactus. **I**bi egiptriorum vasorum preciosorum hebreis tradita sunt: hic eccliesie christianorum preciosissimorum templorum celserunt.

Idem. Egypciis post decem plagas dimisso hebreos psequenteribus maris irruit interitus: nos quoque perigrinantes psecutio genitali manet: donec manu re rubrum: et ignem iudicij christo ducce et iudice transeamus. Qui vero Christi annos persequuntur cum rege suo antichristo in stagno ignis eterni submiseruntur.

Rab. Octauum perceptum. Fallum testimonium non dices. Octaua plaga locusta animalis: dentem nostrum. Fallus enim testis nocet mordendo: et coniunctum mentiendo. Vnde si mordetis et plumitis: videte ne ab iniuste plumam in

Uisquo non vis subiisci michi? **D**imitte populum meum ut sacrificet michi. **S**in autem resistis: et non vis dimittere eum: Ecce ego inducam crassam locustam in fines tuos: que operiet superficiem terrae: ne quicquam ei apparere: sed comedatur quod residuum futurum grandini. **C**orrodet enim omnia ligna que germinant in agris: et impletum domos tuas et seruorum tuorum et omnium egiptriorum: quantam non vide runt patres tui et avi ex quo orti sunt super terram usque in presentem diem. Auertitque se et egressus est a pharaone. **D**ixerunt autem servi pharaonis ad eum: vis quo patiemur hoc scandalum: **D**imitte homines: ut sacrificent dominum deo suo. Nonne vides quod perierit egypcius? **R**evoaueruntque moyses et aaron ad pharaonem. **Q**ui dixit eis: Itere sacrifice domino deo vestro. **Q**ui nam sunt qui iteri sunt? **A**it moyses: cum parvulis nostris et senioribus pergeremus cum filiis et filiabus cum ouibus et armatis. **E**st enim solennitas domini dei nostri. **E**t respodit pharao: **S**ic dominus sit vobis: **N**omodo ego dimittam vos et parvulos vestros: cui dubium est quod pessime cogitetis? **N**on fiat ita. **S**icut tantum viri: et sacrificare domino: hoc enim et ipso per-

C. X.

Ecce ego induabo terram. **O**rig. **P**uto per hoc genus plage dissidentis semper a le et discordantis humani generis inconstituz confutari. **L**ocusta enim cum regem non habeat secundum scripturam ordinatum dicit exercitum: homines vero cum rationales facti sunt: neque se regere ordinate potuerunt: neque dei regestis patienter moderamina pertulerunt.

Locusta. Locusta quod logiora retro crura habet: vocatur locusta. quasi longa hasta: grege vero hastago. **P**er locustam que regem non habet: significat temeritas illorum qui licet diversis pugnis multitudine semper in duricia sua manent: tanquam nullum habeant rectorem.

Ad locustam. Locusta pro mobilitate levitatis accipiuntur tamquam vagae et salientes animalia voluptate seculi.

Extendit moyses virga super terram egypci: et dominus induxit ventum vorax illa die et nocte. **E**t mane facta scaldus austus: ut putant. suggestio dyabolica. **S**ed adulantur linguis. **S**ed dilidente a se et discordante humani generis inconstituz ventus vrens leuavit locustas.

que ascenderunt super universam terram ciues mundi. egypci: et sedebunt in cunctis finibus adulantibus enim sunt non digni numero. egiptriorum innumerabiles: quales ante illud tempus non fuerant nec postea future sunt. Operueruntque universam superficiem terrae vastans et opera: et fauoribus elata.

De uorata est igitur verba. **H**operum. herba terrae: et quidquid pomorum fortibus.

in arboribus fuit: que gradus dimiserat.

Nichilque omnino virens relicta est in lignis et in herbis terre: et in cuncta egypcio. **D**uobrem festinus pharao vocavit moysen et aaron: et dixit eis: **D**eccaui in dominum deum vestrum et in vos. **S**ed nunc dimitte peccatum michi etiam hac vice: et rogate dominum deum vestrum ut auferat a me mortem istam. **E**gressusque est moyses de conspectu pharaonis: et orauit dominum. **Q**ui flare fecit ventus ab

Clementis urens lenuit locustas. **G**reg. Exhibet celum egypci plaga: exigentibus mentis corporali ter illate sunt: sed quod mala quotidie pranas mentes feriant: spiritu alteri signanterunt: quibus exteriorum percussione egypcius afflita commota mors tolensque perpendit: que stationis damna interius negligens toleraret. **P**er locustas enim quod plures que cetera minuta animantia frugibus nocent: lingue adulantium figurantur: que ter renorum metes aliqua

bona proferentes immoderatus laudando corrumptunt. **F**ructus enim egypciorum opera cenodorum: que locustae exterminant: duabus adulantibus lingue ad appetendas landes transitorias cor operantis inclinant. **H**erbam locustae comedunt: quando adulatores verba loquentium fauoribus extollunt. **P**oma arborum deuorant: cum vanis laudibus quorundam iam quasi fortium opera eneruant.

Bona proferentes immoderatus laudando corrumptunt. **F**ructus enim egypciorum opera cenodorum: que locustae exterminant: duabus adulantibus lingue ad appetendas landes transitorias cor operantis inclinant. **H**erbam locustae comedunt: quando adulatores verba loquentium fauoribus extollunt. **P**oma arborum deuorant: cum vanis laudibus quorundam iam quasi fortium opera eneruant.

Nō reman sit z̄. Aug. Beneficiū tei cōmemorauit scriptura quo ab stultis locustas: z prolecta dixit indurasse dñm cor pharaonis beneficio s̄. suo. z patientia. qua illa siebat obstinatio: dñ ei parceretur. Sicut oīa māla corda hominū patiētia tei male vendo dūrescunt.

Extende manum z̄. Aug. Tercio dicitur ad moysen. Extende manum tuā in celū. ut fieri etiā plaga tenebrarū. Nuncq; aut dictū est ad aarō ut extenderet manus in celū. Q ergo dictū est ad moysen extende manū tuā am suā terrā egip̄i. et ascendat locusta super terrā. credo id signifi cari. etiā minus posse q̄ plus potest sed non cō verti.

Drig. Nonā plāgā tenebræ sunt: ut mētis cor & cecitas arguat velut intelligat dūine dispensationis & p̄vēdē obscūrissimas ēē rationes. posuit eī de tenebras latibulū suū quas illi audacter & temere p̄scrūtātes. & alia et alijs afferētes i crasas & palpabiles erroz tenebras deuoluti sūt.

Stra. Per tenebras insipietia indeoz ostendit. qui affligebātur et ignorabant ad quē finez eoz p̄gen deuenirent. Vn̄ etiā vel p̄ tenebras arcānū diuinū indicij significat. quo instos misericorditer saluat. impios iuste condemnat.

Dues tantū z̄. Grecus habet. preter oues & boves relinquete. & est innūtata locatio. nō post distinctio nem inferat. relinquit. & subandiatur ista. vt sit sensus: Ite præ ones & boves & relinq̄ te ista. solet enim talis eclipsis fieri crebro i locutionibz scripturarū.

Rab. Nonū p̄ceptū. Nō cōcupisces uxoz p̄ximi tui. No na plaga dēle tenebræ. Et em quēdā mechia & in appetendo uxoz alienā. q̄ si cuius non sufficit sua. etiā alienā tētare. Vere dēle sūt tenebræ. Richil em tā dolet patiēs. nichil tā nolit pati faciēs. Qui

hoc facit vere cecatur furore horribili. Dices ergo omni z̄. Aug. Nō debet hinc quisq; exemplū sumere nec sic proximū spoliare. hoc em̄ tens iussit qui nonerat quid quenq; oportet at pati. nec israelites furtū fecerūt. sed deo iubente ministerium p̄ebuerunt. sicut cū minister iudicis occidit quē iudex p̄cepit. Sed si id sponte faciat. hoc mīcida est. etiā si eī occidat. quē scit a iudice occidi debuisse. Sed si seorsim̄ habitabant iudei in terra gesem̄ ubi nec plage fiebant. quomodo petet q̄s a proximo vel. p̄xima aurum argentū vestem. p̄sertim q̄ rbi p̄num hoc mandat p̄ moysen sic positum est. & mulier a vicina sua. & conciliaria vel cōcellanea fecundū alia litterā. Vn̄ intelligendū est etiā in terra gesem̄ nō solos hebreos habitaſſe. sed aliquos egip̄ios cohabitaſſe. ad quos potuerūt merito hebreorum illa diuina beneficia p̄uenire. vt eos diligenter; & qđ p̄te

bant facile cōmodarent. nec tñ tens indicavit illos ita alienos fuisse ab iniurijs & p̄tritionibz quas populus dei pertulit. vt nec isto dāmoſ ferirentur qui alijs plagiis percussi non erant.

Alt postulet vir z̄. Greg. Mentes vñi vīte carnalis inherētes euēlii ab infūmis nō possunt. n̄i gradatim ducta p̄dicatione. p̄ficiant. Hinc est q̄ in egip̄to positis p̄o moderamine latenti cōcupiscentiē condescendit. & vicinorū valis auris & vīteis sublati discedere iubentur. qui ad synā montem ducti accepta legē mox audiūt. non concupisces rez p̄ximi tui. Hinc etiā in lege. Oculū pro oculō. dentem pro dente p̄cipit exigere. Quandoq; tñ reuelante gratia p̄culsi maxillā alterā iubentur p̄bere. q̄ em̄ i plus semp̄ ira vindictā exigit q̄ iniuriā accipit dum discunt mala nō multiplicius reddere. quādoz discernent ea & multiplicata spon te tolerare. hinc rudem populū a quibusdam prohibuit. quedam in vñi p̄stino seruauit. & ipsa in melioris vītē figurā. Vn̄ta nāq; animalia i egip̄to ydolis mactabant. Ideo animalū mactationes retinuit. sed ydolorum cultū vetuit. ut dūz de vñi aliquid amitterēt. in cōsolatione etiā ali quid haberēt. q̄ tamē mira dispensatione in figurā spiritus conuertit. Sacrificia em̄ illo rum animalū extinti onem nostrę carnalis vītē significant. Vn̄ ergo i bēcillitati populi rūdis condescendit. inde ei p̄ vmb;atas alegoriāz species maior fortitudo spiritū nunciatur.

E / C. XI.

Tdit domi nus ad moysen: Adhuc vna plaga tangam pharaonem. & post h̄ec di mittet vos: & exire cōpellet. Dices ergo omnī plebi vt postulet vir ab amico suo: & mulier a vicina sua va sa argentea & aurea. Dabit autē dominus gratiā populo corā egip̄iis. Fuitq; moyses vir magnus valde in terra egip̄ti coram seruis pharaonis & omni populo. Et ait: h̄ec dicit dominus: Media nocte egredi ar in egip̄tum. & morietur omne pri mogenitum in terra egip̄tiorum. a primogenito pharaonis qui sedet

mitiuorum infertur interitus: in quo fortassis est aliiquid supra nostrā intel ligentiā. qđ cōmissum ab egip̄tiis videat in ecclesiā primituōz q̄ ascripta est in celis. Vn̄ etiā exterminator angel⁹ ad hoc ministerū mittitur: qui par cit illis tantū qui vitroſq; postes agni sanguine signatos habuerint. Delen tur iterū pri mogenitū egip̄tiorū. lue eos principatus & potestates & mundi hui⁹ rectores tenebrarū dicamus. quos aduentu suo rōs traduxit. i capti uos duxit & captiuauit. cū in gladio crucis triumphauit. sive autores & iniūtores falsa p̄ religionē quas xp̄i veritas cū suis extinxit autoribz.

Prinicipatus & potestates & rectores tenebrarū haꝝ primogenita sūt egip̄tiorum. q̄ in ultima plaga: cū s̄ finis mundi aduenierit: cū separabit oues ab hebreis grana a paleis damnabunt. amissa vagandi & tentandi licentia.

Drig. Moys. Animā dum in hoc mundo in erroribz viuit. ignorantia

C Exodi.

veritatis in egipcio posita est. Qui si appinquare cepit lex dei. aquas in sanguine conuerit. i. fluida et lubrica innentutis vita couertit ad sanguinem veteris vel noui testamenti. Deinde educit lex ex ea vanam et inanem loquacitatem aduersum dei prouidentiam ranas et querelle similes. purgat etiam malignas cogitationes eius. et ciniphax mordacitatem similes calliditatis aculeos discutit. Libidinum quoque morsus cinomie spiculis similes depellit. stulticiamque et intellectum pecudibus similem. quia homo cum in honore esset non intellexit. compatus est inmetus insic. Arguit vlera peccatorum. arrogantie tumorum. feruose furoris extinguit. Adhibet post hec voces filiorum tonitruum. i. euangelicas et apostolicas doctrinas. et castigationem gradinum. ut luxuriam voluptatesque coerceat. et similitudinem propria dicat. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis. Nec locustarum ab ea subducit exempla. quibus deplacatur omnis inquietus et turbidus motus eius. ut discat omnia secundum ordinem facere. ubi vero sufficienter fuerit castigata. per moribus cum auctoritate verberum senserit confitens quod dignus est. et parvus agitacionis accepit. tunc precipue gestorum suorum tenebras videt. et errorum caliginem et tunc merebitur extinguantur in ea primogenitura egipci. Omnis enim anima cum ad suplementum etatis veniret. et velut naturalis lex coperiret in ea iura sua defendere. prius motus sum considerium carnis perducit. quos ex concupiscentia. vel ira somite vis incentive comovit. Unde quasi prius singulare de Christo propheta dicit: Butitur et mel inaducit. priusque faciat aut pferat malum. eliget bonum. quoniam priusque sciat puer bonum aut malum resistet malicie. ut eligat quod bonum est. Namque aut de se dicit: Delicta innentutis meae et ergo hi primi animi motus secundum carnem. plati in peccatum ruunt. merito in moralis loco primogenita egipciorum primitiva ponuntur. quod extinguitur. si reliqua querlatio emendatio dirigat cursum. Sic si alia quam lex diuina ab erroribus suscepta castigat. primo genita egipciorum delentur. nisi post hec oia in infidelitate perdurans noluit iungi israelitice plebi. ut exeat de profundis et evadat in columnis. sed in iniquitate permaneat. et descendat tanquam plumbum in aqua validissima. Iniquitas enim secundum zahariam sedet super talentum plumbi. et ideo qui permanet in iniquitate. tanquam plumbum demergitur in profundum.

Dicit quoque

Dicit quoque XII

in solio eius usque ad primogenitum ancille que est ad molam. et ad omnia vel uimentorum. primogenita egipciorum. Eritque clamor magnus in universa terra egipcia: qualis nec ante fuit: nec postea futurus erat. Apud autem omnes filios israel: non mutiet canis ab homine usque ad pecus. Ut sciatque miraculo dividat dominus egipcios et israel. Descendentque omnes servitui isti ad me. et adorabunt me dicentes: Egedere tu et omnis populus qui subiectus est tibi. Post hec egrediemur. Et exiuit a pharaone iras. non perurbationem mentis. sed pro duritate pharaonis. qui tactus tot penitus non resipuit. stupebat nimis: Dicit autem dominus ad moysen: Non audiet vos pharaon: ut multa signa fiant in terra egipci. Moyses autem et aaron fecerunt oia signa et ostenta que scripta sunt coram pharaone. et induravit dominus cor pharaonis: nec dimisit filios israel de terra sua.

C. XII.

Mensis iste Aprilis. Hic est aprilis qui apud hebreos nisan. apud malediciones sanctos dicitur. et dicitur aprilis quasi apilis: quod tunc apilis terra proferendis virgultis herbis ac floribus. Vel april a venere: quasi aphroditis. Venus enim grecie aphrodite dicitur. hinc hebrei primus habent. Quia ex v. calendarum eius prima dies seculi fuit. Xij. vero die secunda. xiiij. tercia. xij. quarta qua sol et luna condita sunt: et tunc primus equinoctium fuit. Sol enim in oriente luna in occidente speram mundi ex equo dividabant.

dominus ad moysen et aaron. **M**ensis iste vobis principium mensis maximus. primus erit in mensibus anni.

Loquimini ad universum ceterum filiorum israel. et dicite eis: Decima die mensis huic tollat unusquisque agnum per familias et domos quod sola gens iudea non sufficit. Denarius enim propter decalogum: leges significat. Quaternaria vero quattuor: euangelia.

ut sufficere possit ad vescendum. Singulariter: quod cum unusquisque tolleret omnes tamquam singulariter: qui singularis vestis futurus erat. et gentalem. et vicinum. et singulare pio lagnum: assumetur vicinus suu qui pluraliter non enim unus sed quod sufficiat vult intelligi. Coniunctus est dominus sue iurta numerus. Ha parte totu[m] intelligendum est. Et predestinatus est translatus. Dominus enim transfigurari debuit: quod grecus. pbaton habet: quod in greco generis neutri est: et potuerunt oia quod se quinque conuenire. sic si diceret pecus perfecti masculi anniculus tur. Benedic corone anni benigitatis tue.

Iurta que ritum tolleret et hedum. Quartu[m] decimam lunam: quod iudei secundum cursus lune computant dies et menses. et seruabitur eum usque ad quartadecim. Et hoc in fine seculorum. per nos immolatur. et in anno anniversario. Et in latine masculi pecus. quod in modo de masculathura neutro genere. Dominus enim masculi dicitur non posset quod femininum tam est. Item omnis mascula si diceres esset absurdus. pecus vero si poneres. etiam aliud intelligeres nec seruaret sacramentum. quod cum te oue loquatur: post dictum ab agnus et hedis accipiet illud: in quo Christus significatur. Quare enim moueremur ouem vel

agnum ab agnus vel hedis accipiendo: nisi ille significaretur: cuius caro ex istris et peccatoribus assumpta est. Quoniam consentur iudicis intelligere etiam hedi accipiendo ad celebrandum pascha: tanquam si diceres. vel ab agnus agnum. vel ab hedis hedum si illud telit summi opertere. Apparet tamen in Christo rebus copletis: quid illo precepto figuratum sit.

Iurta que ritu est. Quia te istris et peccatoribus Christus carnem assumplit. ut nemo te venia desparet: vel quod Christus iudicis erat dicentibus: hic homo peccator non nobis aut agnus ab aliis mascula. Vel quod in similitudine carnis peccati apparuit: et pro peccato mortuus est: et peccatum non haberet.

Strab. Decima die apilis berosolimam venit: sequenti vero die exceptus est a iudeis usque ad quartu[m] decimam diem. id est usque ad quintam feriam: quam cum apostolis cenauit. et post traditus est.

Et sumptum de s. a. p. s. u. Greg. Sanguis ponitur: quoniam non solum ore corporis. sed etiam ore cordis haeredit: et ad imitationem intenta mente cogitat. Nam qui sic redemptoris sanguinem accipit: ut imitari passionem illius nec dum velit

Erodi.

in uno post sanguine posuit. qui et in superluminaribus domoꝝ ponendus est. Domus enim mentes nostre sunt. in quibus per cogitationem habitam. Superluminare vero intentio est. quam in actioni. Qui igit̄ intentione cogitationis ad imitationem passionis Christi dirigit. in superluminaribus domus agni sanguine ponit. Vel domus nostre corpora sunt in quibus habitam? dum vivimus et in superluminari domoꝝ agni sanguine ponimus. quod crucem passionis ei⁹ in fronte portamus.

Edent carnes zc.

Greg. Nocte agnum comedimus; quod modo in sacramento domini cum corpus accipimus quando adhuc innicē nostras sc̄ietias non videmus. quam tamen carnes assat̄ sunt. quia sc̄. quod carnes aqua coquit dissoluit. Ignis vero sine aqua excoquendo roborat. Carnes vero agni ignis coxit; quod cū vis passionis ad resurrectionem valentiorē reddidit. atq; ad incorruptionem roboravit.

Agnis perfecti mānūtient vos alia littera. Ang. Vouere di illa loco quā agni posse ē nō malum ne sc̄ēt̄. quā nōcūta sit translata. Quia cū trāsterni debuit. qd̄ ḡcū phatōn habet. qd̄ in ḡcū genitacū est; p̄t̄ p̄t̄ oīa ḡle quāt̄ dūmāt̄. ac̄ si dicere p̄t̄ p̄t̄ mālūt̄ ent̄ vobis. Ponit enīz dia latō mālūt̄ p̄t̄. qd̄ mālūt̄ abūt̄. qd̄ vō si p̄t̄ cūt̄. qd̄ aīdūt̄ in telligēt̄. nec leuēt̄. Lactucis agrestib⁹ sunt edende ut dū corp⁹ redēptoris accipimus. p̄t̄ p̄t̄ fēdo affligamur ut amaritudo p̄t̄ absterget a mentis stomacho būmōt̄ peruersę vīt̄. Vñ subdit. Non comedetis ex eo crudū. qd̄. n. c. a. Ipsi verba hystorij hystoricum sensum excludunt. Nūqd̄ in egypto p̄t̄ s̄luerūt̄ comedere agnū crudū. ut lex dicat nō comedetis ex eo crudū qd̄; et addit̄ nec coctū aq. Aqua humana sapientiā sit̄. Vñ aque fūting dulciores sunt. Carnes agni crudū incōsiderata et sine reuerentia cognitiōt̄ relicta illius diuinitate humanitas. Omne qd̄ subtiliter cogitam⁹. quālī mente coquim⁹. H̄z agni caro nec cruda edenda est. nec cocta aqua; qd̄ redēptor nōt̄ nec pur⁹ homo extimandus est; nec p̄ humana sapientiā qd̄lī tē incarnari potuit cogitandū. Omnis cū qd̄ p̄t̄ hōt̄ credit; carnē agni crudū comedit; quas coquere p̄ diuinitatis intelligentiāt̄ noluit. Qui in carnatois mysteria humana sapientiā discentit; carnē agni aq̄ coquit. et mysteriū dispensatōis p̄ dissolutā scientiā penetrare appetit. Assas ergo agni carnes comedat; ut dispensari oīa p̄ sp̄sālāt̄ potentiāt̄ sciat.

Caput cū pedib⁹ zc. Greg. Caput Christi. teus. Caput ergo agni rōrare est diuinitate illius fidei p̄cipere. Pedes vorare vestigia humanitatis amando et imitando perquirere. Insc̄iūna verborum Christi occulta et mystica mandata. qd̄ voram⁹ cū quide sumim⁹. In vorationis verbo p̄igria nostra reprehēnditur; qui verba ei⁹ atq; mysteria nec p̄ nos ipſos requirim⁹; et dicta ab alijs inuiti audim⁹. Nō remanebit ex eo quicq; vī. m. qd̄ ei⁹ dicta magna sunt d. sc̄iūda sollicitudine. ut ante qd̄ dies resurrectiōis appareat in nocte p̄sentis vīt̄ oīa mandata ei⁹ intelligēdo p̄eneirent. H̄z qd̄ b̄ valde difficile est recte subditur. Si qd̄ residuum fuerit zc. Qd̄ ex agno remanet igni cōbu-

C. XII.

rimus qd̄ b̄ qd̄ mysterio incarnationis ei⁹ intelligere et penetrare nō possim⁹ protestati sancti. s. humiliiter reseruam⁹. vt nō sup̄e quis andeat vel p̄temne re vel denūciare qd̄ nō intelligit. sed igni tradat. i. spiritu sancto relinquat. qd̄ ergo qualiter edendum sit pascha agnōim⁹ a qualibus debet edi p̄t̄ equamur. Sic aut̄ comedetis illū. Renes vīos accingetis zc. In renibus carnis telectatio accipit. Vñ vīe renes meos vī. c. m. Et alibi dī dyalo dicitur. Potestas eius in lumbis eius. Qui ergo pascha comedit;

iure renes accingit; vt qui solennitatem relurre critonis et incorruptis agit; corruptioni p̄ vīcia nulla subiaceat. voluptate domet. luxuriā reficiet. hec quidē dūra sunt; b̄ angusta est porta qd̄ ducit ad vitā et habet multa exempla p̄cedentia. Vñ s̄b dit; Calciamenta habentis in pedib⁹. Pedes opa sunt; Calciamenta sunt pelles mortuorum animalium. Calciamenta pedes munūt. Animalia mortua ex quorum pellibus nō pedes munūt. antiqui patres sunt; qd̄ nos ad eternam patriā p̄cesserūt; quod dū exempla p̄spicim⁹ opis nostri pedes munūt. Calciamenta ergo in pedib⁹ batere ē mortuorum vitā cōspice re; et nōa vestigia a peccati vulnera custodiare.

Tenentes h̄z zc. Greg. Bacul⁹ pastoralis custodia et notā dū qd̄ p̄cipiunt renes accīdere. post baculos tenere. qd̄ illi debent pastoralē curā suscipe; qd̄ iā in corpe suo sc̄iunt fluxa luxurie domare. ut cū alijs fortia p̄dicant; molib⁹ tēderiū nō succibant. et comedetis festinanter. mandata s. tei myste-

ria redēptoris. gaudia patriae cōflestis cū festinatione cognoscite; et p̄cepta vīt̄ implete; qd̄ hōdī teneat agere sc̄imus. vīrum cras liceat ignoram⁹. festinanter s̄ pascha comedite. i. ad diuinitatē patriae cōflestis anhelate. Ne mo in hī vīt̄ itinerē torpeat. ne in patria locū perdat

Inphase. Hebrew. pascha grecū. i. transitus. qd̄ a filiis israel et egypto migrandum est de transitorij ad eternā. de terrenis ad celestia.

In cunctis diis zc. Fēnūt̄ hebrei qd̄ omnia ydola egypti cōfracta sunt nocte illa et templo. vel motu terre. vel fluminis nīli inundatione.

Allegorice vero nobis egredientib⁹ ex egypto errorū ydola corrūnt et omnis peruerlo et dogmatū cultura quatitur.

Habebitis aut̄ d. h. Aug. Et facietis dī hanc iū. p̄genies vestras legittimū eternū vel eternalem. qd̄ grece dicitur eomō. Non sic accipiem⁹ dum est tanq; possit usq; p̄sentium dies vīlus esse eternus. sed illud eternū est. qd̄ iste significat dies. velut cū dicimus tēnū eternū. non istas duas sillabas eternas dicim⁹. b̄ qd̄ s̄igt̄. qd̄ diligēter scrutandū sit quo scriptura soleat appellare eternū. ne forte ita dixerit solēnit̄ eternū qd̄ nefas habeat p̄ termittere. aut spōte mutare. Aliud est em qd̄ p̄cipit̄ quousq; fiat; sicut p̄ceptū est. vt septies muros bierichō circūret arca. Aliud cū p̄cipit̄ sic obseruari aliqd̄. vt nullū terminū p̄finiat̄. Aut ergo sic appellauit eternū. qd̄ nō spōte andeat p̄termittere. Aut nō signa rex; b̄ res qd̄ significant.

Septe diebus zc. Septenarius pro vīnūt̄ate ponitur. qd̄ vīnūt̄um tempus per septem dies voluntur. Septem diebus azima comedenda sunt

id est, omni tempore p
sentis vite: simplicitas
seruanda: malitia ca
nenda.

Primo mense. zc. Rab. Vespera q
ti decimi diei primi me
sis in quo pascha cele
bratur: et agni immola
tio perficitur: depositio
nem veteris hominis si
gnificat: et initium noni
qd in baptismo christi
mortem figurante in
choatur. Unde quicq
baptizati sumus in
christo ihesu: in morte
ipsius baptizati sum
zc. A vespere ergo q
tidecum diei primi me
sis vsq ad vesperam vi
cesimiprimi integrum
scilicet septimanam azi
ma inbemur comedere
qz a perceptione baptis
mi vsq ad finem vite
simpliciter et sine dolo
detemus vivere. Un
de petrus. Deponen
tes omnem maliciam et
omnem dolum et simu
lationem sicut modo
geniti infantes zc.

Seniores. No
ta qd non pueris non in
uenibus mandata tei
primo comunicat: sed
senioribus, qz in senib
est sapientia et in mto
tempore prudentia.

Fasciculuzq hy
sopi zc. Strab. Hy
sopus herba est humi
lis: nascentis in petris:
purgans pectus et pul
monem. Et significat
veram humilitatem: cu
ius exempli chil? no
bis in semet ipso pbuit
Fasciculuzq hy sopi sa
guine tingimus: quan
do memoris humilita
tis christi: cum imitari
studemus.

Lingite sanguine.
zc. Aug. Querit qd
sanguinez dicat iuxta
hosti? cu illi? sanguine
ve it intelligi: cuius im
latore pascha fit: an p
cipit eo modo cōsequē
ter fieri: qd hoc tacu
erit: ut idem agnus iu
cta hostiū occidatur
an qd est credibilis.
ideo dixit ex sanguine
qui est iuxta hostiū: qz
ille qd liniturus est: vas
ipsuz in quo sanguine
excipit: iuxta hostiū positurus est: ut ad manum habeat dum tingit.

Et non sinet zc. Strab. Ut percuti? bonus angelus: an mal? fu
erit: no necesse est inquiri: quicq em fuit precepto domi obediuit. Sciendū
qz tales pestes: mali angelii facere soleant: permissione dei.

Si studiis sanctarū scripturarū et honorō oper
que parant refectionem eternam. zc. Pascha.
Hic que ad vesendum pertinet:

Sinceritas et veritas.
In eadem
Ad terrā vineñū. ex exercitatos bonis opib
em ipsa die educam exercitū vrm
de terra egipci. et custodietis diem
istum in generationib vestris ritu
qz eternā requie significat. qz quando chris
tus cu discipulis cenauit corporū et sanguinem de
perpetuo. **P**rimo mense qrtad
et. vel vesperum.
cima mensis ad vesperam comedere
tis azima usq ad diem vicesimam
primam eiusdem mensis ad vespe
rā. scita presenti vita. qz corruptio peccati
ram. **S**epte diebus fermentatū
no inneniatur in domibus vestris
Hodo: errore doctrine. qz internum.
Qui comedenter fermentatū pibit
Sancoruz. qz qui extra ecclesiam nutri et in
ipsa postea sunt recipi.
anima eius de cœtu israel tam de
qui intra ecclesiam nutriti qz eccliesie que a deo
aduenis qz de indigenis terre:
cōpluit et colitur: ut fructifuerit.

Omne fermentatū non comedetis
Ecclesiis vel diuersis ordinib
In cunctis habitaculis vris ede
tis azima. Uocauit autem moyses
omnes seniores filios israel et dixit
ad eos: Ite tollentes animal per
familias vestras immolate phase.
Fidei: s que compatur grano sinapis: que humili
denotione suscepit omnis anima affectus purgat
Fasciculuzq hy sopi tingite sangu
qz sanguis iste est nobis lanua vite. Inten
tione mentis vel frontis corporis.
ne qui est in limine. et aspergite ex
sunt supra.

eo superliminare et vtruncq poste.
Hoc postea obseruatū est: tū em no poterant
qz in transitu erant. qz iuxta vel intra claustra
mentis debemus concierari dū pascha celebant
ne foras sicut dina rāgemur: et cū dyabolo fornic
Nullus vestru egrediatur hosti
cemur. Hoc iudicium.

um domus suę usq mane. Transi
bit em domin⁹ percutiēs egipci
s fidem passionis christi et munitionem.
Lunc viderit sanguinem in supli
mentis et corporis. vnde signatum est super nos
minari et in vitroq poste transcen
det hostiuz domus: et no sinet per
cussore ingredi domos vestras. et
ledere. Custodi verbum istud legit
timum tibi et filiis tuis usq in eter

gis cum terra iessen fuisset aliena perueniebat beneficium ad egipcios: qui i
ca cum bebzis morabantur: hac vero omnes percutiēs sunt.

Nunc introieritis terrā quā
dīs deus datur est vobis ut pol

licitus est. obseruabitis ceremoni
as istas. Et cum dixerint vobis fi
lii vestri: que est ista religio: dicetis
eis: Ultima transitus domini est

quando transiit super domos fi
liorum israel in egypto percutiēs

ab exterminatore vel a seruitate egypti.
egipcios et domos nostras liberas
humiliatus gratias agens

Incurvatusq populus adorauit

A seruitate.

Et egressi filii israel fecerūt sicut do

minus preceperat moysi et aaron.

Factum est autem in noctis medio:
percutiēs dominus omne primoge
nitum in terra egypti a primogeni
to pharaonis qui sedebat in solio

eius usq ad primogenitum capti
ue que erat in carcere: et omne pri
mogenitum iumentorum. Surre
xitq pharao nocte et omnes serui

eius cunctaq egyptus: ortusq est
clamor magnus in egypto. Neqz
em erat domus in qua non iaceret

mortuus. Uocatisq pharao moy
se et aaron nocte. ait: Surgite ege
dimini a populo meo et vos et filii

israel: Ite et immolate domio sicut
dicitis: Omnes vestras et arimenta
assumite ut perieratis: et abeuntes

gratias agite. Benedicite michi. Urgebantq egi
pti populum de terra extre veloci

ter dicentes: omnes moriemur.

Uult igitur populus conspersam

farinam anteq fermentaretur: et
Hoc dissenseret. qz operum ornamenti vel si
dei monumentis. qz in excitatione operum

Uigilans in paleis posuit super hu
meros suos. Feceeruntq filii israel

Decimū preceptu
est: No cōcupisces rez
primi tui zc. Hunc p
ria est x plaga. Mors

primogenitor. Alio p
cepto furtū, plibet qz
rapina damnat. Pe
ius em est erige violen
ter: qz latenter. Aufer
re ergo volēs apte vel

occulte preceptū suum
habet: cōcupiscere aut
rem, primi: etiā si insta
successione queras nō

licet. Qui em volunt
res alienas tanq iuste
possidere: heredes que
runt morientibus esse

laudas rez relicā

quasi iure possidentem
de damnat iniuste cu
pietē. Qui em queris
ab aliquo heres fieri;

no vis ut habeat here
des. In quibus nichil
carius primogenitū ē

Uult ergo in primoge
nitū tuis puniris: qui
capiendo res alienas

quasi iuris umbra per
quisis. et que meliora

sunt cordis primogeni
ta perdis. Primoge
nita quidē fides ē. Ne
mo enim bona facit: in
quo fides non prece
pit. Omnia opera bo
na sunt sicut spirituales
sed inter hos primoge
nita fides. Quis quis
ergo rem occulte cupis
alienam: interius fidē
perdis. Servis enim
non charitate: sicut fra
ude velut amans cum
quem mori desideras
ut succedas.

Negat enim erat
domus zc. Au. Cu

primogeniti tantū mo
rerentur: quomodo nulla
erat domus in qua no
eset mortuus. An et h
diuinus fuerat per
ratum: ut in omnibus

domib essent primoge
niti: in quibus generen
tur egipciū cu qz habi
tabant in terra iessen

Domini quippe erat
h: v animalia non ter
re: homines et anima
lia primogenita morie
bantur: occulto et an
gelico peccati: non ali
quid in terra vel in ce
lo factum erat: sicut ra
na vel locusta vel tene
bre. At talib enim pla

git cum terra iessen fuisset aliena perueniebat beneficium ad egipcios: qui i
ca cum bebzis morabantur: hac vero omnes percutiēs sunt.

Conspersam farinam zc. Aug. Sicut fermento proficiuntur filii
israel de egypto: ut exentes de hoc seculo abiiciamus fermentum malicie et

Erodi.

eorū. **P**atet ergo etiā computandū esse tempus patriarcharū abraham ysaac & iacob. ex q̄ peregrinari cepit abraham in terra chanaan. id est. ab illa promissione in qua fidē ei⁹ lan- dat apłs. usq;quo in- gressus est israel in egiptum. toto enim illo tem- pore pegrinati sunt pa- tria in terra chanaan & postea semen israel in egypto: & sic cōpleti sūt quadringenti triginta anni a promissione usq; ad exitum israel de egypto. quando facta est lex in monte syna. que non facit irritum testamentum dei. **S**e ptuagesimo quinto an- no vite sue abraam se cundum scripturam in- gressus est in terrā cha- naā & genuit ysaac cū esset annoꝝ centū. **F**is- sunt ergo anni. xxv. a. p- missione usq; ad natūm ysaac. his addunt oēs anni vite eius. i. centū octoginta. & sunt ducēti quinqꝫ. **L**ūcerat ia- cob annoꝝ centum vi- ginti. **N**ati sunt enim sexagenario patre ges- mini ip̄e & esau. **P**ost decem vero annos in- travit iacob in egyptū cum esset annoꝝ centum triginta. Joseph aut̄ triginta novē. sunt ergo anni a pmissione usq; ad ingressum ia- cob in egyptum ducen- ti. xv. **J**oseph autē po- stea yixit. lxxi. **O**mnes aut̄ ei⁹ anni centū & de- cem. **C**ū ergo ad ducē- tos & quindecim annos ac- cesserit septuaginta unus. sunt anni duce- ti octoginta sex. **R**estat ergo. cxliii. vel quinqꝫ quibus serminis israel in egypto post mortem io- seph. **H**is annis q̄ntū multiplicari potuerint si secunditas hominū considereret. adiuuante deo: qui eos multipli- cari voluit: reperit nō esse mirū q̄ in sextētis milib⁹ peditum de egi- ptō egressi sunt. **N**ō d̄ḡ dixit de⁹ abra& in serui- turē redigēt eos. & noce- būt q̄dringentis annis nō intelligendū est. q̄ in il- q̄ scriptū est ī ysaac vocal- annū egressionis: comput- cētis triginta detraxeris v-

C. XIII
Dicitusq; est
dominus ad moysen di-
cens: **S**anctifica michi omne pri-
boni principiū. **T**h̄ corporis vel mētis. dat cū deo
velle & p̄ficerē p̄ bona volūtate.
mogenitum qd̄ aperit v̄luiam in
deū videntib;. **T**h̄ rationalibus & doctis.
filijs israel tam de hominibus q;
th̄ s̄rationabilib; indoctis. **T**h̄ qz initū. boni
omni a deo. cui⁹ misericordia p̄uenit & sequitur
de fūmentis. **M**ea sunt em̄ oia.
memoriter tenete q̄ta fecit vobis dominus.
Et ait moyses ad populum: **M**e-
t h̄ uice. **S**qua vera lux mūdo effulgit. **T**h̄ liberi-
mentote diei huius in qua egressi
de tenebris hui⁹ mundi. **T**h̄ de familia dy-
boli. **T**h̄ dyabolice.
estis de f̄egipto & de domo serui.
In filio qui est virtus & sapientia patris.
Invincibili-
tutis. quoniā in manu forti edu-
xit vos. dominus de loco isto. vt
sim malitia & nequitia. **T**h̄ sceli & verbū dei
non comedatis fermetatū panem
sunt nouos cibos edatis.
Hodie egrediemini mense noua-

C.

XIII.

rum fruguz. **C**umq; introducerit te
qua ante tenebat gentes viciorum.
Dominus in terrâ chananei et ethhei
firmiter promisit ne quis dubitaret.
Tamorrei et euei et iebusei. quâ iu-
scerne vel fide.
Rauit patribus tuis. vt daret tibi
spresente ecclesiâ vel futurâ patriâ. i spu-
nulorum doctrina. i soulcedine celica. unde bu-
tirum et mel comedet.
Terram fluentem i lacte et inelle:
spiritualiter. qr nō pdest extra celebrare. nē
si vera celebritas agatur in mente. i h̄no. aliū.
Icelebrabitis hunc morez sacroz
notabili mystico. i s toto tempore vite pre-
mense isto. **S**eptem diebus ve-
sentis. i sinceritatis et veritatis. i finito la-
bore operandi.
Sceris i azimis: et in die septima erit
vera requies animarum.
Isolenitas domini. Azima come-
detis septem diebus. **N**ō appare
modicū fermentū totā massam corumpit:
bit apud te aliquid fermentatum
terminis ecclesie
nec in cunctis finibus tuis. Nar-
t discipulo cuilibet minori.
Rabifq; filio tuo in die illo dicens
notabile insigne.
Doc est qd fecit michi dominus
quando egressus sum de egipto. et
fidei professionis. i opere magis fortasse
sensus est q locutio.
Erit quasi signum in manu tua. et
intentionis tue. qr si oculus tuus fuerit sum-
plex. totū corpus tuum lucidū erit. **S**euela ocu-
los meos. et considerabo mirabilia de lege tua.
cordis ne obliuiscaris.
Quasi monumentū ante oculos tuos.
meditationes legis. Sed i lege domini ro-
luntas eius. et in lege eius meditabi die ac nocte
cordis vel corporis.
os: et ut lex domini semper sit in ore
tuo. In manu enim forti edurit te
diligenter. i prescriptum: ne te excuses cui
religio prescripta est.
Dns de egipto. **C**ustodies huius
fa deo.
cemodi cultum statuto tempore a-
donec corruptibile hoc induet incorruptionē
et peruenias ad angelorum societatem: i expo-
nit quomodo sacrificet primogenita.
Tdiebus in dies. **C**umq; introdu-
cerit te dominus in terrâ chananei
i quoꝝ meritis introducens
sicut iurauit tibi et patribus tuis. et
i gratis. i sad hominem.
dederit eam tibi: i separabis om̄e
qd aperit vulnā dñō: et qd primiti
uum est in pecoribus tuis. **Q**uid
virilis et pfecti operis. s nō feminini. quē dili-
git pharao et nutrit.
Quid habueris masculini sexus cō
i nō tibi: feminæ em et mollis deputanda sūt
nobis nō deo. i primordia immūde vite.
scrabis domino: i primogeni-
i innocentia sequens vite
cum asini mutabis i oue: quod si

Primogenitū asini **z** Hreac. **A**sin? unmundiciz. quis innocentia
qui in opibz legis gloriantur. **V**n apostolus sic fidē opibz anteponit. vt ex
illa pendeat opa bona. et queniamē n̄ ipsa meritis operz bonoz retribuat. **I**
la em ad grām ptinet. **S**i aut̄ gratia. iā n̄ ex opibz. **A**lioqñ grā iā n̄ est grā.

C Exodi.

significat. **A**sia ergo primogenitū oue mutare est immundæ vite primordia innocentie simplicitate cōuertere. vt postq̄ peccator illa egit: q̄ vt immunda dñs respuit ea iā agendo proferat: q̄ dei sacrificio imponat. **D**om̄s em̄ in peccato nati sumus: z ex carnis telectatione concepti culpa originalē nobis contraximus. **V**n etiā voluntate nostra peccatis implicamur. **S**ed z q̄ post maliciam carnis ad innocentiam conuertit cordis; primogenitū asini mutat oue: maliciā s. prioris vite. **Q**ui em̄ qualis prius fuit delimit esse: z apprehenſa carnis mundicia in/ nocentia custodit. i ob latione dei primogeni tum asini oue mutantur. **E**t quasi appēlū. Hoc male intelligentes iudici pictacia vel philacteria capitib⁹ cir cumligabant in quib⁹ tecē verba scripta an/ tē oculos habebāt.

Lū emisisset zc. Gregor. mox. Sepe cō versi in ipso aditu sue cōversionis tranquillitatis carnis. dona prophecie. p̄dicamenta doctrina. lignoz miracula vel gratiam curatio nū accipiunt. Postea duris tentationib⁹ p̄bationib⁹ fatigant. a qui bus liberos se esse cre debant. q̄ si in principio tentationū amaritudino pulsarz. facile ad via redirent. a quibus non longe recesserunt. **E**gypto ergo excentrib⁹ e vicino bella sub trabunē: q̄ relinquētibus seculū quedā p̄p̄ tranquillitas ostendit ne in ipsa teneritudine z inchoatoe turbati. ad h̄q̄ reliquerāt redeat. **P**rius ergo suavitatem securitatis sentiunt p̄tis pacis quiete nū tristitia. Post cognitā vero dulcedinē tanto tolerabilius tentatio nū certamina sustinēt: q̄to in deo alti cognovērūt q̄ ament. **N**ō eos duxit zc. Aug. Hic ostenditur omnia fieri detere q̄ cō filio recte fieri possint ad enītāda ea q̄dū sa sunt. etiā cū de ap̄fissime adiutor est.

Et armati ascen derunt zc. Hiero. Aquila qui nō contentiosus ut putant: sed studiosus verbū interpretatur ad verbū. **I**bī ltx posuerūt quinta autē generatōe ascenderūt filii israel de terra egypti. trāstulit. Et armati ascenderūt filii israel de terra egypti. licet p̄ eo q̄ nos armati dixim⁹: secundū greci sermonis ambiguitatē instruti vel multū p̄pter sup̄p̄lectilem qua egyptios expoliauerūt possit intelligi. **S**ed vbi ltx quinta generatione posuerūt qui bebizoꝝ lib̄os diligenter inspererunt: nō quinta: sed quinq̄ scriptū afferūt. vt sit sensus: quinq̄ autē ascenderūt filii israel de terra egypti: q̄d q̄ minus videbat intelligi adiuncta generatio ē. Aquila vero z in ceteris z in hoc p̄cipue loco p̄p̄te trāstulisse dicit. sicut sy nagogarum consonant vniuersa iubellia.

Augu. Quinta autē p̄genie. a. f. i. d. zc. Vtrū p̄geniem in centū annis vult computari. z ideo quinta progenie; quia post quadragesima triginta

C. XIII.

annos egressus. an p̄ hominū generatōes hoc potius intelligendū est. ab ipso iacob qui intravit in egyptum usq; ad moysen. qui cum populo egressus est. Jacob em̄ primus. Secundū leui. Tercius caath. Quartus amram. Qui tus moyses inuenitur. **H**as autē dicit p̄genies latinus interpres. quas gene seās vocant greci. q̄ in euāgelio generatōes appellant: z numerant p̄ successiones hominū nō p̄ numerū annoꝝ. Alij autē nō a iacob p̄ leui usq; ad moy ses. sed p̄ tribūz inde numerant q̄ regalis fuit: ita vt ap̄bates filio in de qui cum iuda patre suo in gressus est in egyptum usq; ad salmon qui in ipso tribū iuda dux in terrā p̄missionis intra uit. sint quinq̄ generatōes. phares em̄ genuit esrom. Esrom autē genuit aram. Aram genuit aminadab. Am nadab genuit naason. Naalon genuit salomon.

T Seculum qd adhuc vicinū et prope: i squalitate securitatis fouens. retrū in egyptū: s̄z circūdixit p̄ viā baptismū sanguine christi cōlectata. cui via na est via deserū que est chias? deserti q̄ est iuxta mare rubruꝝ. **E**t virtus dī. i sde valle egypti. Iarmati ascenderunt filii israel de

terra egypti. **T**ulit quoq; moyses s̄ de quib⁹ dicit ihesus fil. sirach q̄ post mortē ossa ioseph secū: eo q̄ adiurasset fit p̄phetauerūt q̄. ioseph qd post mortē suā futūlos israel dices: **U**isitabit vos deus erat filius israel prophetauit.

Profectiq̄ de sochot. castrametati sunt

T Signa eis. i s̄ in confinio egypti et deserti vbi solitudo post finitū egyptū incipit. in ethan in extremis finib⁹ solitus deus et protector.

Dom̄s autē p̄cedebat eos ad

T celestis patri. i s̄ vitā iustorum. **I**lenus ostendenda via p̄ die in colūna blandimenti. i s̄ vita peccator. i s̄ q̄ terribilis nubis. z p̄ nocte in colūna ignis: its ininstis.

Vt dur esset itineris vtrōq; tempe.

T tradit̄ hebrei q̄ p̄ quadraginta annos columnā nubis in die protecti sunt. ne calore solis vtrōq; tenetur. i obscuritas veteris testamenti.

T Nunc defuit i columnā nubis p̄ lux euangelii.

Diem: nec columnā ignis p̄ nocte coram populo.

C. XIV.

Oicutusq; est

Dñs ad moysen dicens: Loquere filii israel reuersi castrametentur i s̄ nobilit̄. Locus in deserto. et regione i phairoth que est inter turris. Cuius in confinio egypti ad quā iudei in captivitate babylonica tēcē hicemē p̄fugerūt. i Locus in deserto. i magdalū z mare ztra i belesphō.

In conspectu eius castra ponitis

vidēt ceci fīat. christi quoq; sacramētuꝝ tanq̄ in die manifestū est in carne velut in mite. In iudicio dō tanq̄ in terrore nocturno. q̄ tunc erit magna tribulatio. tanq̄ ignis lucebit iustis z ardebit ininstis.

Phairoth que est inter magdalū zc. Aug. Videamus q̄ via p̄cipitū eligenda te oīton inquit conuersi iter facite inter epanteū z magdalū qd est cōtra belesphon zc. Epanteū ascensio tortuosa. Magdalū turris. Belesphon ascensio specule. vel habens speculam interpretatur. Credebas forsitan q̄ ostenderet tē planū iter z molle. sed ascensio est z tortuosa. Nō em̄ pelue iter est quo tendit ad virtutes sed ascendit anguste z difficulter. Arta est em̄ z angusta via q̄ ducit ad vitā. Est ergo iter quo incedit ascensio tortuosa. z ascensio specule vel habens specula. Ascensio ad actū pertinet. Specula ad fidem. Ostendit ergo q̄ z in acib⁹ z in fide multa est

difficultas. multus labo. multe enim tentaciones nobis occurserunt. multa offendicula
volentibus agere quod tei sunt. **H**inde in fide multa inuenies tortuosa. pluri-
mas questiones. obiectiones hereticorum. contradictiones infidelium. **H** ergo
iter agendum est sequentibus dominum. **S**ed et turris est in hoc itinere. de qua dicit
Quis vestrum volens turrim edificare non prius sedens computat sumptus si
habet unde perficiat? **I**sta est ergo turris ex his ardua et excellia virtutibus. **Q**uid
videns pharao dicit: Errant isti. **A**pud pharaonem qui deum sequitur errare
dicit. quod iter sapientie
tortuosum. multas ha-
bent difficultates et am-
fractus. **S**i confitearis
vobis patre invisibilis
et vobis virginem eius
ibesum christum. et vobis spi-
ritum sanctum. tortuolum
difficile et inexscrutabile
videretur infidelibus. **S**i
dicas deum maiestatis
crucifixum filium hominis
esse. qui de celo descendit. tortuosa videntur
hunc et difficultia quod audiit
nisi cum fide audiat. di-
cit: quod errant isti. **H**ec tu
fixus esto in hac fide.
Iciens quod te ostendit
tibi hanc viam fidei.
Qui aut tollentes te
othon castra collocate
int' epantheum et magda-
lam.

super mare. **D**icturusque est pharao
† Josephus dicit quod ex una parte mons intrat
super filios israel. **L**oartati sunt in
gressibilis. ex altera parte coartabatur.
terra. conclusit eos desertum. et in-
super supra.
durabo cor eius. ac persequetur
† gloriatus apparebo. **S**demerso.
vos: et glorificabor in pharaone et
in omni exercitu eius. **S**ciensque regi
potest: quia ego sum dominus. **F**ece-
runtque ita. **E**t nunciatus est regi regi
potiorum quod fugisset populus. **I**m-
mutatusque est cor pharaonis et ser-
uorum eius super populum. et di-

Fugisset popu-
lus ^{xc.} Origi. Fugi-
egiptu venis ad ascen-
sionē opis ^z fidei. ^z ad
edificium turrī. venis
ad mare. ^z occurrit ti-
bi fluctus temptationū.
Qui em volūt pie vi-
uere in xpo psecutōem
patiuntur. qz tentatio
vita nostra est sup ter-
ram. **S**i moylen. i-
legem dei sequeris egi-
ptiuste insectat. **S**ed
vide qd fiet. **L**enanit
inquit angel dñi qui
antecedebat castra isrl
^z abiit post illos. **E**le-
uavit ^z columnā nubis
a facie eoz. ^z stetit post
illos. ^z irauit inter ca-
stra egipciōz ^z israeli-
tarū; hec columnā nu-
bis populo dei efficit
murus; egipcijs impos-
nit tenebras. nō trans-
fertur columnā ignis ad
egipciōs. vt videat lu-
cem; sed nubis. vt in tenebris maneant. qz dilexerūt tenebras. nō lucem. **E**t
tu ergo si ab egipcijs recedas. si te potestate demonum fugias. vide quanta
tibi preparātur auxilia. dūmodo in fide fortis permaneas. nec egipciōz equi-
tatis ^z quadrigē perterreant. nec reclames cōtra dei legem. i. moysen dices
tangz nō essent sepultra in egipcio ita eduxisti nos ^z cetera.
Xerunt: Quid volūmus facere vt
dimitteremus israel ne seruiret no-
superbiā volubilis seculi.
Junxit ergo currum ^z omnes
populum suum assumpsit secum.
T scōtra fidē sancte trinitatis pugnaturus.
I alias sexcentos. **E**gregios militia.
Cultus ^z trecentos curr ^z electos
^z quidquid in egypto currūm fuit
s maiores. s militie dyaboli.
^z duces totius exercitus. **I**ndura-
uitqz domin⁹ cor pharaonis regis
T sc̄or galiter vel spiritualiter. s Qui volūt pie
viuere i christo psecutionē patiūtor ut retrahant
Sanctos.
egipci. ^z persecutus est filios isrl.
T de egipcio. **I**nsuperabili potentia.
Ac illi legēsi erant in manu excel-
sa. **C**unc persequerētur egipciij ve-
stigia p̄cedentiūz rep̄pererūt eos
T fidei. ^z fluctus temptationū.
In castris sup mare. **O**mnis equi-

Forsitan non erat **zc.** Orig. Hec fatiscentis in tentatione animi verba sunt. beatus est qui sic tentationes excipit: ut nulla ei cogitatio ambiguitatis obrepatur. Petro etia dicitur: **D**odicę fidei quare dubitasti. Tentationis et fragilitatis hęc verba sunt. Alioquin fallum est. Melius est enim in beremo mori quam egyptiis servire. Qui enim in beremo moritur. hoc ipso separatus est ab egyptiis. id est. rectoribus tenebrarum. et a potestate sathanę habuit aliquem profectum. etiam si ad integrum non potuit peruenire. Melius est enim perfectam vitam querenti in itinere mori quam nec proficisci. Unde eos videtur falli opinio. qui dum arduum et pericolosum iter virtutis expo-

nunt; nec incipiendum indicant. Melius enim est in itinere mori q̄s inter egipcios necari, et salsis atq̄ amaris fluctibus obrui.

Egyptios enim quos **xc.** Aug. Sicut enim vidistis egyptios hodie non apponetis amplius videre eos in eternum tempus. Quomodo autem sunt accipienda hec verba cum viderint postea israelite egyptios. an quod isti qui tunc videbant non eos ulterius viderunt. quia et illi mortui sunt qui se quebantur. et isti omnes quisque die mortis sive. Posterior vero eorum viderunt

tatus et cur*n* pharaonis et vniuersus exercitus erat in p*hi*airoth c*ontra* beelsephon. *S*acrius tentando. *L*uq*z* appropin*q*s set pharao: *L*euites filij israel oculos viderunt egip*t*ios post se. et timuerunt valde: clamaueruntq*z* ad dominum. et dixerunt ad moysen verba desperant*u* et in tentatione lassesc*u*nt. *F*orsitan non erant sepulcra in egip*pto*: ideo tulisti nos ut moreremur in solitudine: *Q*uid hoc facere potestate satane. luisti. ut educeres nos ex egip*to*: *N*one est iste sermo que loquemur ad te in egip*to* dicentes: receive a nobis ut seruiamus egip*t*is. tentationis et fragilitatis verba sunt alioquin falsa sunt. Melius est enim bonu*m* incipe et si non possis perficere q*z* a dyabolo no*n* recedere.

Dulce enim melius est seruire egi-
st no peruenientes ad terram promissionis.
ptiis quibus mori in solitudine. **E**t ait
Ihesus dicit. **i**n quasi nolite timere pusilli greci
timoyles ad populum. **N**olite timente
in fide viriliter agite. **s** oculis corporis et metis
re. **S**tate et videte magnalia domini
in tempore gratie. **i**n rectores tenebrarum.
nisi quod facturus est hodie. **E**gyptios
turq; princeps huins
enim quos nunc videtis nequaquam
mundi cicietur foras. **s** viuos. **s** mortuos enim po-
stea viderunt.
vltra videbitis usque in sempiternum
s qui poterunt soli. **s** contra aereas potestates.
Dominus pugnabit pro vobis: et
s quiesceris.
vos tacebitis. **D**ixit quoque dominus ad
s postulante spiritu inenarrabili gemitu.
moysen: **Q**uid clamas ad me: **L**o-

Dat: et aquæ que timebantur extra seuq; muris effecte. non solum pñitie nesciant: sed etiā munimē exhibeant. soliditatē recipit liquor. et solum maris arescit in puluerem. **B**onitatē creatoris intellige: si voluntati eius obtimes. si legem eius sequaris. elementa tibi contra naturā seruire compellit. **A**udini a maiorib; traditū. q; singulis tribub; singule aquaz diuisiones facte sunt. et propria vnicuiq; via. **I**dq; ostenditur ex eo qd dicit: **Q**ui diuisit mare rubrum in. d. **E**t alibi: **I**bi beniamin minor in stupore. principes iudea. duces eorum. p. 3. p. n. prius vnicuiq; tribui enumerari videt ingressus. **A**postolus baptismum in moysè consummatū dicit in nube et in mari. vt et tu qui baptisaris in xpō in aqua et in spiritu. scias te insectari egypciōs. et ad servitium renouare rectores. l. mundi et spiritales nequitiās quibus ante seruisti. **S**tu descendis in aquam. et euadis in columnis. et nouis ascendis peccatorum sordibus ablutus. paratus ad cantandū nouū canticū. **E**gyptiū in sequentes merguntur in abyssum. et si rogare videntur ibi. ne eos iter mergat i abyssum.

Dicitur illud si quis
peccatum fugiat et ignorat
tunc merita filiorum
mortuum est telegy. De
catur autem con-
tradicendum hoc est? quod
cute a tu oblatum
vobis virginis profili-
sunt leges et regulae
infringuntur; ut nobis
deputando per alios
fatuos pondere credant
vobis nonnius inimici?
et si super te deponit
aut contradicit legis
amis obtemperio
nos nesciam fidei perfic-
catis et animi docet
te deinde proficiat ut nos
omnes qui quasi virginis
legis eruditissimi coram
egregio teatrum fuit
eius interrogant nec
solus impinguatus est ha-
bitus et eminens. Et
sequitur enim questione: q
nō agi opa tendebas
qui nō canaveris sed ipsi
mortaliter vixisti qui co-
gnitione foodidias vel
vnde expellis vel omni-
no nō recipis. Item dicit
illud: afflumines scimus
fidem ut possitis omnia
maligri ignota iacula
extinguere. Et ergo mo-
to peccatum etiam eg-
nos hodie videt me
nos risplam pharao
remisi tanta fide vixi
me; ut tunc contentat
subinan sub peccato
nostris velociter perire
sanctum christum.

Collensq; se ad
Strab. Angelus qui
swamus interpretatur
significat doctores q
nobis pcepta vite su-
muntur et cum multe
sunt eff. scientia scripu-
ratur calura strab. id
eff. ecclesiam percedit
qua cum scientia sci-
entiarum preminent. Su-
principiis enim q
rensum abutit q tem-
pus persecutionis op-
erant se pro subducens
fides vero tendebat
la et cyprius sua aida
hinc.

Tota nocte et.
Quia tuto torpe bu-
ius vite quā nec signi-
ficat spumansq; et a
na aquas baptismi si-
tulans metentes facit
ut spiritu malo cypri-
o in terram promissionis
venient boschum ve-
tus et circulum.

Ibi. Ware ruborem.

Exodi.

Orig. Alter si egipcius fugias. i. ignoras tenebras. si sequaris moysen. i. dei legem. Oc currat autem mare. i. contradicentum fluctus. pente et tu obductantes undas virga moysi. i. verbo legis et vigilancia scripturarum. iter tibi disputando per aduersarios pande. et cedent unde vicit. mirabilis? qd et stupore defixis. qd ante contradicebat. legi timis disputationum lumen rectum fidei iter se cabis. et intus doctrine verbis. p. ut audiatores tui quos i. virga legis erudit. i. contra egipcius velut fluctus maris insurgant. nec soli impugnat. b. et superent et extinguitur. Extinxit enim egipcius. qd non agit opa tenebrarum qui non carnaliter est spiritualiter vivit. qui cogitationes sordidas vel corde expellit. vel omni non recipit secundum illud: assumet scutum fidei. ut possitis omnia maligni ignita iacula extinguere. Ergo modo possum etiam egipcius hodie vide more tuos et ipsum pharaonem. si tanta fide vinimus. ut deus conterat satanam sub pedibus nostris velociter per ille sum chistum.

Tollensq; se. Strab. Angelus qui nuncius interpretatur significat doctores. qd nobis hec vita annuntiant. et cum nube id est scientia scripturarum castra israel. id est ecclesiam procedit quia cum scientia scripturarum president. Superuenientibus egipciis retrosum abiit. qd tempore persecutionis opponunt se pro subiectis. Nubes vero tenebrosa era et egipciis lucida bebis.

Tota nocte. Quia toto tempore hius vite quia non significat spiritus sancti gratia aquas baptismi sedibus meables facit ut de spirituali egipcio in terram promissionis transirent. Adserit enim quod ante seminum. Et non auctoritate peccatorum. sed auctoritate magistrorum absit.

Ist. Mare rubrum. baptisimus Christi sanguine consecratum significat. ho

quere filii israel ut proficiscantur. i. verbū legis. i. hec est virga in qua siebat mirabilia que dicit moysi et aaro qd per illā operabāt. **T**u autem eleua virgatuum et exstucis contradicentum. i. legitimus dispende manus sup mare et dividet nationum lineis rectis iter fidei sequendo. Illud: ut gradiantur filii israel i. medio mari per siccum. Ego autem induabo cor egipciorum ut persequeatur vos: et glorificabor in pharaone et in omnī exercitu eius et in curgloria superbris. Seire cognitribus et equitibus illius. Et scient qd non aliud. i. pharaonem. Tegipcius qd ego sum dominus: cuz glorificatus fuero i. pharaone et in curribus atq; in equitibus eius. **T**ollensq; se angelus domini qui docendo et verbo. et exemplo. i. ecclēsia contra hostes munera. unde terribilis et castorū. ac ordinata. i. De opponendo pericolo. I. pcedebat i. castra isrl ab i. p. eos. Scītia scripture que est sustentum ecclēsiae et cum eo pariter columna nubis. priora dimittens post tergum stetit inter castra egipciorum et castra israel. Et erat nubes tenebrosa et hebreis. i. obsecratiā presentis vite dum illuminas noctem: ita ut ad se invidemus per speculum in enigmate. uicem toto noctis tempore accede re non valerent. **L**unc extendisset s. i. sp̄ecie dei. i. potentia corrigendi et cōvincēti moyses manum super mare: ab di persecutorū. cōtradictionem. Stulit illud dominus flante vento et i. spiritus sancto mundanā sapientia excitata et aduersitatis vel ignorantiae presentis. vehementi et vrente tota nocte: et vertit in siccum. **D**ivisag; est aqua. et ingressi sunt filii israel per mediū maris siccū. Erat enim aqua quasi murus a dextra eorum et leua. Per specata. sequentesq; egipciis ingressi sunt post scilicet. dyaboli. eos: et omnis equitatus pharaonis. Cur deus sunt omnes electi de quib; dicitur: cur rūs dei decē milib; Et cur dyaboli omnis regni et sp̄iales nequitie. demones. **C**urrus eius et equites per mediū luce fidei clarebāt. et deo populu suū illuminante trāsmisit tenebris ignorātis. i. s. vi. vigilaret deus ad custodiā populi qui ante videbatur dormire. s. qua christus ab inferis resurrexit maris. Jamq; aduenerat vigilia respicie de dicitur cum aliquid nouū et in matutina. et ecce respiciens dominus signe facit. i. spiritualiū nequitariū. **M**odus super castra egipciorum per

C. XV.

i. que fulcit pios. obtutus impios. i. s. tertibilis impus. i. s. blandus suis. **C**olumnam ignis et nubis interficia potentiā maloz. fecit exercitum eorum. et subuertit s. strepiti et volubilitatem reprobor. i. habuit iniquitatem sua. **T**rotas currum: i. ferebanturq; in fabris. i. visa dei potētia. i. s. vel ergo profundum. Dixerunt quoq; e. s. demones vel quilibet pleuretes. i. s. no in sequamur. i. s. populū dei videntem. i. s. cuītē nemo resistere potest. **I**gypti. Fugiamus i. israelē: i. dñs s. liberandis. i. oppūndos. em pugnat. p. leis contra nos. Et ait dominus ad moysen: Extende manum super mare: ut revertatur aqua ad egipciis super currus et equites eorum. **L**uncq; extendisset moyses manum cōtra mare: reversum est primo diluculo ad priorē locum. Fugientibusq; egipciis occurserunt aqua: et inuoluit eos dominus in mediis fluctibus. Reverseq; sunt aqua et operuerunt currus et equites cuncti exercitus pharaonis qui sequentes ingressi fuerant. qd omnia in baptismo peccata dimissa. et potest diabolus submersus. nec unus quidem superfuit ex eis. filii autem israel perrererunt per medium siccū maris: et aqua eis defendente. i. prosperitate. erant quasi pro muro a dextris et aduersitate. **A**similis. Liberavitq; dominus tempore baptismi. i. s. populū baptizatum. i. s. de potestate. i. s. demonū viciū. **L**in die illo israel de manu egipciis demones vel via. i. s. delectos. s. potentia baptismi. s. amissa potentia. orum: et viderunt egipciis moritos super litus maris. et manū magnam quā exercuerat dominus cōduso. i. s. uno miraculo s. intuī sapientia timor domini tra eos. **L**imuitq; populus dñm fidem in promissū intellexerunt et crediderunt domino et moysi seruo eius.

C. XV.
Submersis hostibus
Winc cecinit

moyses et filii israel carmē hoc dño s. se innuicem horantes. i. s. ore corde opere s. hymnum uitiorum. et dixerunt: **L**antem dño gloriose

re in gloriam suā. **C**ū venerit in gloria patris et angelorum indicate terram. et

stes a tergo sequentes cum rege moruntur: quia peccata præterita in baptismo telentur. et dyabolus suffocatur sumunt egipciis usq; ad mare: et p̄cta usq; ad baptisimū. post trāslatū maris rubri cantat populus submersis hostibus. et fideles de lava cro ascendentē extintis peccatis hymnum decantā dicentes: can temus domino. gloriole em zc.

Cunc cecinit zc. Orig. Multa cantica legimus in scripturis. sed hoc primū omnīz est. qd egipciis et pharaone libenter post vicitiam cantat. Nos em sanctorum est: ubi aduersari vicitur (qz sciūt no sua virtute. b. dei gratia viciū factam) hymnū teo glorificationis offerre. Accipiunt tamē canentes tympana in manibus sicut de maria et garon refertur. Et tu ergo si mare rubrum transieris si egipciis mergi videris: et pharaonē p̄cepti in abyssum: potes hymnum teo glanter canere: et dicere cantemus domino gloriose zc. Dignus aut hoc dices: si habueris in manu tua tympanū id est: si camē tuā cruci fixeris cū vicijs et cōcūpientijs.

Gloriose. Idem. Non sufficit glorificari. aliud est em glorificari: aliud gloriose glorificari. **C**ū em christi carnē. p. nobis suscepit glorificatus est: qui venit querere qd p̄ierat. non in gloriole. qd non habebat speciem neq; decorum. Glorificari est cū venit ad crucem et p̄culit mortem. **V**n venit hora clarifica filium tuū zc. Erat ergo ei gloria passio crucis ubi et glorificatus non gloriose quidem: b. humili. Unde humiliavit se vs. ad. m. m. a. c. Et alibi morte turpis sima condemnatum. In his ergo glorificari est sed humiliiter non gloriōse. **V**n qd oportebat pati christū. et sic intra

Exodi.

terum pharaonez i dyabolum interficiet: spiritu oris sui: cu refalgebit in maiestate patris: tunc gloriose glorificabitur: cu omnes honorificabunt filium sicut honorificant patrem.

Magnificatus est. In signis egypti: sed gloriose magnificatus est
qz pharaonem z exercitum eius submersit. Vel magnificatus est. miracula
ante passionem faciendo predicando in cruce moriendo · sed gloriose magni-
ficatus est. cū resurrexit; vicit; victo dyabolo. spoliato inferno.

Equum et a .^zc.

Orig. homines qui nos insequuntur equi sunt. et omnes qui in carne nati sunt figuraliter equi sunt et habent ascensores suos. **S**unt quos dominus ascendit et circumireunt omnes terram: de quibus dicit: **E**quitatus tuus salus. Alios ascendit dyabolus et angeli eius. **J**udas equus erat. et cum ascensorem habuit dominum de equitatu salutis erant. **L**um ceteris apostolis missus egrotis salute: et languenti bus praesertim sanitatem. ubi dyabolo se substrauit: qui post bucellas in eum intravit; equus sa- thanus factus. et illius benis ductus contra dominum equitanuit. **O**mnes ergo persecutores equi sunt hinnientes; sed habent angelos malos quibus agunt ascensores et ideo feroces sunt. **H**i videris persecutorem tuum nimis sequentem: scito quod ab ascensore perurget. et ideo sevis est et truculentus.

Hic deus m. x.
Dixi. **H**ic ergo i. d^e

Pater noster qui nobis
fecit et genuit. xps est quoniam
teus meus sit; glorifica
tellectus est quoniam xps
suum dicit; quem natura

Dominus qua
bella. Dominus nome
etia q nobis sunt adue
bax. **D**omin⁹ em⁹ nom
drigas pharaonis ⁊ ex
stratores temersit in m
regnū nequit⁹ tenens;
¶ plures limul agit. ⁊ te
res in crudelitate seu io
raonis quas currunt su
pos effusis habentis. **S**

Drig. Ternistratores ideo dicunt: q[uod] triplex est h[oc]c peccandi via. In
facto enim in dicto et in cogitatōe peccat. Ideo ternistratores per singulos dicū-
tur. q[uod] istas tres in nobis possidēt vias peccandi. et semp speculantur agūt in
sidijs. vt aut ille ex misero h[oc]e sermonē malū eliciat: aut ille iniquū op[er]a ex-
torquat: aut ille cogitatōe pessimā rapiat. Deniq[ue] semē verbi dei vbi cadit
et depit: triplex describit locus. seculi viā. in spinis. in petrosis. Ecōtrario ter-
ra bona assert triplē fructū. sexagesimū. centesimū. tricesimū. Triplex enim ē
enī bñ agēdi via: q[uod] vel ope. vel cogitatōe. vel verbo aliqd boni agit. Unū
aut apls. q[uod] edificat sup fundamētū anū argentū lapides p̄ciosos: triplē bo-
no p̄dicās viā. Viā malorū dices ligna. feni. stipulā. Iti g[ener]alē ternistratores
sunt angeli nequā. q[uod] in his vijs obfūat: vt quēlibet agāt in p̄ctm. q[uod]s merget
p̄nī mari rubro. et ignitis fluctib[us] trader ī die iudicij. et p[er]gaz pelago teget

C. XV.

Descenderunt in profundū. **O**rig. **Q**uia s. tales nō erāt lapi-
des de quibz suscitarent filij abrae. **S**ed q̄ amarēt profundū z liquidū elemen-
tum i. amarā z fluī p̄sentī voluptatē. **T**ū de ipsis dicit̄ temeris sunt q̄sī
plumbī in aqua validissima. **P**ecccatores graues sunt: z iniquitas super ta-
lentū plumbi legit̄ sedere. **I**nde iniq̄ mergunt̄ in profundū q̄sī plumbū. **G**an-
eti vero ambulant super aquas: quia leues sunt: z peccati pondere non gra-
uantur. **xps** sup aquas ambulauit qui vere peccatū nō fecit. **A**mbulauit z

stros. Misisti irā tuā q̄ deuorauit
eos sicut stipulaȝ: t̄ in spiritu furo-
ris tui cōgregat̄ sunt aque. Ste-
tit vnda fluens: congregat̄ sunt
abyssi i medio mari. Dixit inimic⁹
t̄ s̄ de egypto recedētes. t̄ s̄ domestica sibi teme-
ritate t̄ superbia loquitur hec. t̄ s̄ diuerūs vici
is vel tortoribus.
T̄ plequar t̄ comprehendā. t̄ diuidaz
t̄ s̄ iancos christo ereptos. t̄ s̄ voluntas.
t̄ spolia: implebitur i anima mea.
t̄ Aperiā. t̄ Onis modos fallēdi. t̄ s̄ spūalite.
t̄ Euaginabo i gladiū meū: t̄ interfi-
t̄ s̄ potentia vel multitudo exercit⁹. t̄ Indigna-
tionis. vel ventus vrens.
ciet eos i manus mea. fluit i spūs
tuus t̄ operuit eos mare: submersi
t̄ s̄pondere peccatorū grauati. t̄ somara t̄ flu-
xa voluptate presentū vel inferni voragine
sunt quasi plumbum in aquis ve-
hementibus: Quis similis tui in
s̄ vel diis de quibus dicitur. Ego dixi dii estis.
fortibus domine: quis similis tui
t̄ sanctoz t̄ Impis. Justo iudicio.
Magnificatus in sanctitate terri
t̄ smisericorditer parcendo. t̄ miracula.
bilis atq̄ laudabilis t̄ facies mi-
bilis. In cruce. t̄ tota die expandi man⁹ meas ad
populum non credentem.
rabilia. Extendisti manum tuam: t̄

tus dei est h. Primo spūs dei ferebat sup aq's. Seco non pmanebit spūs
me i istis hoibz; qm carnes sūt. Tercio vbi pharao dīc ad ioseph: qm spūs
dei est i te. Quarto vbi dīgit' dei est h. Quinto in h cantico. Disisti spūm
tuū z cooptuit eos mare. Potem' aut spūz dei n solū ad bñficia. h etiā ad vī
dictā memorari. vn sup q spūm ire tue dimisa ē aq. Spūs g' dei spūs ire fu
it egypcijs: qb aq z dimilio nocuit. ut intrātes possēt aq's redēntibz obrui. Si
līs iul' quibz pfuit aq dimilia nō fuit ille spūs ire dei. Vn significat q' dīne
las opatōes z effect' spūm dei dissimiliter appellari. cū sit vn' z idē q' etiam
spūs in vnitate trinitatis accipit: nō arbitror: aliū h eundē significari. vt dīc
apl's. Nō em' accepistis spūm fuitutis i timore. h accepistis spūm adoptōis
in q' clamam' abba pr'. q' eodē spū dei. i. digito q' lex i tabulis lapideis scri
pta est: timor incussas ē eis. q' grām nō dū intelligebāt: vt de sua infirmitate
z pēcis q' legē pūncerent. z lex fieret illis pedagog' q' pdncerent ad glām q'
est in fide ihu xp'i. De h aut spū adoptōis z ḡf. i. de h ope spūs dei: quo im
partit gratia z regeneratio in vitā eternā dicit: spūs aut viuificat cū sup di
ceret. Ira occidit. i. scripture tñmodo iubēs. sine adiutorio gratie.
Quia similia tu zc Dic: Nō simulacris gentium compat' deū. nec de

Duis simus tui x. **O**rig. **P**ro simulacris genitū compatiens
monibꝫ q̄ libi fallo nomē deoꝫ asciscunt: b̄ dicit illos deos q̄ p̄ grām 7 ptici
patōez dei dīj appellant. scdm illō: **E**go dixi dīj estis. **L**et alibi. **D**e stetit i
l. d. **S**z hīj q̄z uis capaces sint dei. 7 b̄ noīe p̄ grām donari videant. nullus
ei similis in potētia vel nā. **N**aut dīj similes ei erim⁹. silitudo b̄ nō ad uām:
b̄ ad grām reuocat. **S**ic pictura ē similis ei. cui⁹ imago i ipa exprimit: q̄stū
ad grām: b̄ lōge dissimilū q̄stū ad s̄bam. **I**lla em sp̄es carnis ē. 7 decor viui
corpis; ista coloꝫ fuc⁹. 7 cera tabulis sensu parentibꝫ supposita. **Q**ull⁹ ergo
in dījs similis dño. innisibilis. s. incorporeus. incōmutabilis. sine initio 7 sine
fine. **Q**ull⁹ creator oīm nisi p̄ creās oīa p̄ filiū: 7 in sp̄u sancto oīa sāctificā
Exteñdisti manū tua z. **O**rig. **M**onet me qđ ait: extēñdisti texterā

tmā et deuorauit eos terra, quasi ut deuorarent a terra causa fuerit q̄ dextera extendit. Si consideres quomodo exaltat dñs in cruce tota die excedit manū ad populū nō credente: sed p̄ tradicente, et quomodo infidele populū q̄ clamauit crucifige crucifige eū. mox iniquitatis op̄p̄lit: inuenies quomodo ex tendit tēxterā et deuorauit eos terra nō tū omīno despanduz. Si em q̄ te uoratus est respiccat: p̄t euomi sicut ionas. Omnes nos aliquā terra deuorabat: et ī inferni penitralib⁹ retinebat. Ideo xp̄s descendit nō solū ad terrā s̄tā ad inferiora terre zibi inuenit nos deuoratos: et sedentes ī vībra mortis. Inde edūcens nos, nō solū terre ne itex deuoremur: sed regnū p̄parat celoz.

De uorauit eos
z̄ Orig. Impios etiā hodie terra deuorat: q̄ semp de terra cogitāt: terrena faciūt: de terra loquunt: litigāt: terrā desiderāt in ea spēz suā ponūt: ad celū non respicūt: futura nō cogitant: iudiciū tei non metunt: nec p̄missa ei⁹ desiderāt: talē cū vide ris dicit: q̄ deuorauit eū terra: et si quē videtur luxuria et voluptas: tibi corpis deditū ī q̄ nil anum valer: s̄ totū libido possidet: dicit: q̄ deuorauit eū terra.
Ascenderūt populi et irati sunt: do
z̄ Orig. Audierūt gētes et irate sunt dolores ap̄ p̄henderunt habitatores philiū. Quādā ad hystorā nullū de his gentibus interfuisse mirabilibus cōstat: quomodo ergo terrore terrete vel irate philiū et moabite et edom et reliq̄ quas enumerat nationes. Et sp̄nāliter inuenies q̄ philiū: i. cadentes poculo: et edom: s̄ terrenus trepidat: et eoz principes curritat et pauēt p̄stricti dolorib⁹: cū vidēt et regna sua q̄ in inferno sunt penetrata ab eo q̄ descendit in inferiora terrae: vt eriperet eos q̄ possidebant a morte. hinc timēt et tremēt: q̄ senserūt magnitudinem brachij eius. hinc etiā tabuerūt habitatores chanaam: i. mutabiles et mobiles: cū viderūt moneri regna sua: et alligari forē. Veniat ergo sup̄ eos timor et tremor: tremūt et timent demones crucē xp̄i in qua triumphati sunt et exuti principat eoz et potestates. Timor ergo et tremor cadēt super eos: cā in nobis signū crucis fidelerūt fixū viderint: et magnitudinē brachij quē dñs expandit in cruce sicut dicit: Lota die expandi man⁹ meas ad populū n̄ crederē. Nō te aliter timebūt: nec tremor tu⁹ iruet super eos: nisi viderint ī te crucē xp̄i. vt dicas: michi aut̄ absit gloriari: nisi in cruce dñi nři ibu xp̄i.

Giant immobiles z̄ Orig. Fieri tanq̄ lapidē nō est natura esse lapide. Nō em fieret nisi qđ non erat. Hoc ppter illos dixim⁹: q̄ male naturę pharaonē vel egyp̄tios dicit fuisse: nec ex libertate arbitrii in b̄ eē tēductos et q̄ creatorē tēū accusant: tanq̄ senū q̄ hoīes vertat in lapides: nō dixit fīat tanq̄ lapides et tacuit: s̄ temp⁹ statuit et mensurā damnatiois: s̄ donec p̄transeat popul⁹ tu⁹. Prior: populus qui fuit ante nos fact⁹ est tanq̄ lapis dur⁹ et incredulus: nō vt lapidis natura maneat: s̄ donec p̄transeat popul⁹ quē dñs acquisiuit. Ecclitas em ex parte p̄tiget in israel: donec plenitudo gentium intraret: et tunc israel salu⁹ fieret: q̄ p̄ incredulitatē fac⁹ est tanq̄ lapis. Potens est em dñs de lapib⁹ istis suscitare filios abra. Et cū creator sit omnī quomodo acquisisse dicit: qđ suū esse dubiū nō est. Dicit em ī cantico de uonomū. Nōne b̄ ipē dñs de tu⁹ q̄ fecit et creauit te et acquisiuit te. Viderem⁹ em̄ rūnūsc̄q̄ illud acqrere qđ nō fuit suū. Unū heretici te salvatorē dicunt q̄ nō erat sui quos acquisiuit: dato em p̄cio mercat⁹ est hoīes quos creator fecerat: et certū esse aīt rūnūsc̄q̄ emere qđ suū nō est. Ap̄ls em̄ aīt p̄recio empti estis. Et audi ppham: peccatis vestris veniūdati estis. et p̄ iniqtatib⁹ vestris dimisi matrē vīam. Dei ergo creatura om̄is sumus: sed peccatis suis quisq̄ vendit: et a creatorē discedit. Dei ergo sumus secundū q̄ ab eo crea-

ti sumus: effecti vero servi dyaboli sc̄m q̄ peccatis nostris veniūdati sumus. Veniens aut̄ xp̄s redemit nos seruientes dyabolo: cui nos peccando vendimus: et ita videt suos recepisse quos creauit: et alienos acquisisse: q̄ alienū dñm peccando acquisierāt. Et recte nos redemisse dicit: q̄ p̄ precio nostro sanguinē suū tedit. Et quid tale ut nos mercaret dyabolus tedit. homicidium pecunia dyaboli est. Ille em̄ ab initio homicida est: fecisti homicidū dyabolo pecunia accepisti. Idem dicendū est te adulterio sacrilegio: falso testimonio: et huīsmodi: bac pecunia em̄ emit et efficit sibi seruos om̄is qui te b̄mōi censu eius cōstumcūq̄ suscepint.

Sin cruce extensi. **F**iat immobilitate incredulitatis: potens est em̄ dñs susde lo. Et si. s̄ No vere. **S**empta a diabolo vili mercede peccati: p̄t p̄cōcio sanguine ī lauacro regenerationis misericordia tua: pplo quē rede misti. **E**t portasti cū ī fortitudine terrā uiuentū terrā promissionis ne tua: ad habitaculū sanctū tuū. Insurgentes. **A**scenderūt populi et irati sunt: do
z̄ qui demones qui in eis habitant qui poculo per ueritatis et luxurie seuebāt. Et p̄toce cadēces. lores obtinuerūt habitatores p̄phi. Videntes regna sua que in inferno sunt ab eo qui descendit in inferiora terre penetrari. **L**istū. **T**unc conturbati sunt prin cipes edom: robustos moab ob
z̄ qui interpretatur terrenus. Et qui ex patre quib⁹: dicitur: vos ex patre dyabolo estis. **T**inuit tremor: et obrigerūt om̄es demones. Et qui interpretatur mutabilis habitatores chanaan. Irruat su et mobilis. Et crucis in qua triumphati sunt. Et potentia insuperabilis. **F**ilii aut̄ israel ambulauerunt per

Introduces et plantabis z̄ Ori. Non vult nos dñs ī egypto plantare: nec ī deictis et humiliis locis: sed ī monte hereditatis sue: de hac plātatione pphā dicit: vi

Stabitis ī monte hereditatis tūc: fir nō moueatur: s̄ tu nō homo. Ne oporteat eos missimo habitaculo tuo qđ t̄ opat laborare. Et hūanitas christi. Et sante monū tabernaculū: dei rel templū qđ sanctificat acce es domine. **H**ancūtuū tūc dñe dentes. Et qđ nō humano opere generata ei⁹ humantur. Et qđ firmauerūt man⁹ tūc: domin⁹. Et nūq̄ si finis. Si seculū. Et alu adhuc regnabit ī īternū et vltra. **I**ngres satellites dyaboli. **S**ecundū mulsus est em̄ eques pharao cū curritos iungit curvū ī quibus fedeat et pambulet oibus et equitibus eius ī mare: et remet et discurrat. Et humorē peccati durit sup̄ eos dñs aquas maris. **S**ebastū sequentes.

Filiū aut̄ israel ambulauerunt per

humili deictos habere suūt: s̄ palmites sursū duci: ī alto locari: traduces fieri: et traduces nō ī humili arbore: s̄ in excelsis et in altissimis cedris dei xp̄his: s̄ aplis: quib⁹ li nos adiungamur: vītis quā trāstulit dñs de egypto et p̄ ramos eoz nři palmites dissūndant: et ipsi innxi traduces efficiamur charitatis ad inuicem vinculis nexi fructū plurimū afferemus. Nam omnis arbor que nō facit fructū bonū: et ī īmittetur.

Firmissimo habi. z̄ Ori. In p̄parata habitatōe quā p̄parasti dñe. Vide clementē bonitatē dñi: nō vult te inducere ad labore: nō vult vt ipse facias tibi habitaculū: s̄a te ad p̄paratam inducet habitationē. Unde alij laborauerunt: et vos in labores eoz introiit.

Sancūtuū tūc. z̄ Ori. Sanctimonū tuū. d̄. z̄. Sanctimonū dīc̄t tabernaculū: dei rel templū: o q̄ sanctificat accedētes. Et dñs dicit manū hoīi factū: s̄ manū dei: ppter te ḡ te⁹ plantat et edificat: agriculta efficit et structor: ne tibi aliqd delit. **M**in ap̄ls. Dei agricultura: et edificatio estis. Quid est ḡb sanctimonū nō manū hoīi: s̄ tēi p̄paratū: Sapiētia edificat: sicut sibi domū: et carnē xp̄i nō manū hoīi: nō ope humano templū carnis edificatur in virgine: s̄ lapis sine manib⁹ excisus crevit et fact⁹ est mons magnum. Et est sanctimonū carnis assumpt̄: et sine manib⁹: et sine ope dominū: et monte humāne nature: et substantia carnis excisum.

Dominus regnabit z̄ Orig. Dñe q̄ regnas in seculū et in seculū et adhuc. Quoties dī ī seculū lōgitudo qđē t̄pis: s̄ esse aliq̄ finis indicat: et si in aliud seculū dicat: aliqd long⁹ indicat: s̄ tū finis ponitur. Et quoties seculū seculoz noīantur: forasse licet ignot⁹ nobis: tū a deo statutus aliq̄ terminus īdicatur. Et vero b̄ addidit et adhuc: nullū sensū termini aliquius aut finē reliquit: qđcūq̄ em̄ cogitaueris in quo finem putes colistere: semp̄ dicit tibi sermo pphetic⁹ et adhuc: velut si tibi dicat: putas in seculū seculū dñm regnatur: et adhuc: putas ī seculū seculoz: et adhuc: et qđcūq̄ dixeris de regnū eius spacij: semp̄ dicit tibi pphaz et adhuc.

Filiū aut̄ israel z̄ Orig. Et tu si filius es israel: potes ambulare per siccum ī medio mari. Si fueris ī medio natio nis praece et peruersē: sicut lumen solis ī medio peccatorū: incedens non te infundet humor peccati: et

per hunc mundum transiuntem nulla libidinis vnde resparget nullus apuditatis estus verberabit. Qui egipcius est et sequitur pharaonem. vicioz suis cibis inergitur. Qui vero sequitur christum. et sicut ille ambulauit ambulat aqua ei fit murus extra leuag. Ipse autem media via incedit per siccum non declinat ad texeram neque ad sinistram usquequo exeat ad libertatem et hymnum victorie domino canat. dicens cantemus domino zc.

Tympanum. Strab. Secundum hieronimum est genus tubae in summo

habens stipulam vel fistulam. per quam vocem reddit sonoram. Chorus secundum eundem pellis simplex cum duabus canticis. per alteram inspiratur. per alteram sonum reddit. per utrumque ergo angusta intelligentia veteris legis designatur quod enim breue sit et minimus inde ostenditur. quod manu mulieris portat. Secundum cassiodorium tympanum est pellis extensa inter duo ligna. per quod mace ratio carnis designat. Chorus autem est multitudine simul canentium et dicitur chorus quasi cognitus cantus. Quia ergo in choro equaliter omes voces resonant per eum charitas significatur. qua omnes in christo unum sumus. Quicunque ergo deo in iubilum laudes reddit. in choro hoc est in charitate hoc agat. et in tympano. et in mortificatione carnis. Unde laudent. e. i. zc.

Tulit autem moyses zc. Baptizatus per mundum quasi per desertum post transitum maris rubri ducuntur. nondum

habentes promissam patriam. sed sperantes et expectantes per patientiam. oportet laboriosa et periculosa tentatione fatigantur. Sed ne revertantur corde in egyptum. nec ibi christus desiderit. Nam et illa columnam non recedit.

Et uenerunt in marath zc. Orig. Post transitum maris rubri post choros et tympana. Post triumphales hymnos venit ad maran aquam. si amaram. quia populus bibere non poterat. venit ad periculum sitis. Sed clamauit moyses ad dominum. et ostendit ei lignum quo dulcis facta est aqua et ibi posuit deus illi iusticias et iudicium. ubi scilicet amaritudo. ubi sitis. et quod grauius est in abundantia aquarum. alias non erat locus dignior et appetitor. Propterea quod dixit. ostendit illi lignum deus. et misit illud in aquam et facta est dulcis. quasi non posset sine ligno aquam facere dulcem deus. aut moyses lignum nesciret. Sed si lex secundum litteram accipiat amara est. et ipsa mara. Quid enim tam amara est ut puer octavo die circumcisio vulnerum accipiat. et rigorem ferri tenera patiatur infans? Amarum est enim poculum legis. ut populus dei non qui in moysi baptizatus est in nube et in mari. sed qui in spiritu et aqua non possit bibere et gustare. nec hostiarum ferre amaritudinem. nec sabbati obseruantiam. Sed si deus ostendat lignum quod mittatur in banc amaritudinem. dulcis sit aqua legis et potabilis. Sapietia lignum vite est omnibus amplectentibus eam. Si ergo lignum sapientie christi missum fuerit in lege ostendens quomodo debeat intelligi circumcisio sabbatum. lex leprosa et huiusmodi. amaritudo legis vertitur in dulcedinem intelligentie spiritualis. et populus bibere possit qui ydola reliquit et ad teum confugit. Si audiatur legem te sacrificijs do centem. continuo refutat et bibere non potest. In banc ergo amaritudinem. id est litteram legis posuit deus iusticias et testimonia. velut scilicet in vasculo quodam sapientie sue et scientie thesaurorum concludit. Unde habemus thesaurum istum in valis sicilibus. Ut ergo possit haec aqua bibi. ostendit deus lignum quod mittatur in eam; ut qui biberit

non morietur. non sentiat amaritudinem. Si quis ergo sine ligno vite. si ne mysterio crucis. sine fide christi. sine intelligentia spirituali biberit. amaritudine morietur. Unde littera occidit. et aqua mara si bibatur non mutata et in dulcedinem versa.

Dui ostendit ei. l. zc. Aug. Genus ligni erat istam habens vim. An quolibet ligno id facere poterat deus qui tanta mirabilia faciebat? Vide tamen significare quod dictum est. ostendit ei. tanquam iam tali esse. Nisi forte locus

erat ubi ligna omnino non inueniebantur. nisi hoc ipsum esse divini adiutorij. quod ei dominus lignum ostendit ubi nullum erat. et per lignum aquas dulces fecit. perfigurans gloriam et gratiam crucis. Sed in talibus etiam ligno quis nisi creator et demonstrator laudandus esset.

Ibi constituit ei. zc. Orig. Quare addidit. Postquam posuit illi deus iusticias et iudicium. ibi tentabat eum dicens: Si audieris vo

cem domini dei tui. et quod rectius est per beneplacendo.

coram eo feceris. et obedieris mandatis eius. custodierisque omnia precepta illius. cunctum languorem.

et spoli permisisti. et mundo.

que posui in egypto non inducam

et verus medicus modo curator. Hoc tamen super te. Ego enim sum dominus sanator

postaque amare. verus sunt in dulcedinem.

tuus. Tenerunt autem in helim filii israel

doctrina duodecim apostolorum.

vbi erat duodecim fontes aquarum

discipuli quoque predicatione palmas christi

victorie mundus agnouit. Omnis ordo doctorum

et septuaginta palme. et castrameta

sepulchri gratia in decalogo perfectorum.

ti sunt iuxta aquas.

inuentum est eis mandatum esse ad mortem. quod erat ad vitam. Idem enim si seruetur vitam. si non seruetur mortem generat. Non seruantibus ergo dicuntur mandata non bona et in quibus non vivant. Sed a mixto ligno crucis in dulcedinem versa et spiritualiter intellecta et seruata sunt mandata vita. Cunctum languorem quem posui in egypto non inducam super te. Videatur dicere quod si quis sciret mandata nullam egypti amaritudinem patiatur. et nec febres nec alios dolores corporis. Sed omnino iob infestissimus et omni pietate plenus a capite usque ad pedes repletus viceret pessimus. Sed infestis non habent illas infirmitates quas egypti. Egitius enim mundus. Diligere ergo mundum et quod in mundo sunt egyptius languori est. obseruare menses. tempora. stellatum cursibus adhucere. servire carni. luxurie operam dare. et deliciis vacare. egyptius languor est.

Tenerunt autem in helim zc. Orig. Non ante in heli ducit populus ubi erant duodecim fontes aquarum. quibus nullus erat amaritudinis. sed amaritas plurima et densitate palmarum. Sed prius ductus est ad aquas salinas et amaras. quibus per lignum a domino monstratum dulcoratis. venit ad fontes. Si hystoria sola sequitur. non multi nos edificat scire ad quae locum primo venerint. ad quae secundo. Primus autem ducitur populus ad litteram legis a qua domini permanet in amaritudine sua recedere non potest. Cum ergo per lignum vite fuerit indulcorata. et spiritualiter intellecta. et veteri testamento transit ad nonum. et ad duodecim apostolicos fontes. ubi repinguunt arbores lxx. palmarum. Non enim soli duodecim apostoli fidem christi per edicauerunt sed et aliij. lxx. per quos palmas victorie christi mundus agnouit. Non sufficit ergo populo te aquam marath bibere. quoniam indulcorata per lignum vite. solum vetus testamentum non sufficit ad bibendum. venientia est enim ad nonum de quo sine scrupulo et difficultate potatur. Iudei etiam nunc apud marath sunt. et ad aquas amaras. Non dum enim ostendit eis deus lignum de quo

Exodi.

vulcent. quia nisi crediderint non intelligent. / C. XVI.
Quintodecimo die mensis **z**. Orig. O ingratius populus desi-
derat egyptum. Qui egyptios vider extintos. et carnes egypti. qui egyptioꝝ
carnes vider et piscibus datas et volatilibus. Murmurat aduersus moysen
immo deoꝝ: sed primo ignoscitur et secundo et fortassis tertio. Sed si nō des-
erant sed persistant. audi quid sequitur. In libro numerorum refertur: Et
idem apostolus rexit dicens: neq; murmuraveritis sicut quidam eoz mur-
murauerunt et. a. ser. p.

Scripta sunt hec propter nos in quos fines se. de. Sed si non de-
finimus murmurare et conqueri contra teuz incurremus simile offe-
sionis periculum vel ex emplum. Cum em de celesti intemperie. fru-
ctuum infecunditate. ymbiorum raritate. et de prosperitate aliorum. et aliorum improsperitate
causamur: contra deum murmuramus. Sed h; primo ignoscuntur: in
plurimis grauiter vindicantur. quia mitten-
tur in eos serpentes. immundis et veneficis
spiritibus tradentur. qui occultis moribus
penetralia cordis te-
pascantur.

Orig. Propter correctionem legentium indicatur populi peccatum. quia murmurau-
nit et ingratius fuerit beneficis diuinis: cuꝝ celeste manna suscepit. Secundo mense quin-
tadecima die mensis. qd nō sine ratione scri-
ptum est. Recordare te legibus pasce que dicta sunt: et inuenies ibi hoc esse
tempus qd statuitur ad secundum pascha faciendum his qui immundi in ani-
ma fuerint. vel occupati negotiis peregrinis. Qui non fuerant immundi in
anima. vel non longe peregrinabantur quartadecima die primi mensis fece-
runt pascha. longe vero peregrini et immundi secundum pascha in hoc tempo.
refaciunt in quo et manna de celo descendit. In die quo primum pascha fit.
non descendit manna: sed in quo secundum. Primum pascha populi iudei
ci est: Secundum nostrum. Nos em fuiimus in anima immundi. qui coleba-
mus ydola. et peregrini et longinqui. qui fuiimus hospites et peregrini testame-
torum dei z. Sed datur manna de celo: non in die quo primum pascha fit
sed quo secundum. Panis enim qui de celo descendit: non venit ad illos q
primam solennitatem celebrabant: sed ad nos qui suscepimus secundam.
et enim pascha nostrum immolatus est christus: qui verus homo panis de celo
descendit. Videamus interim quid in hac die gestum monstretur quar-
tadecima die mensis secundi murmuravit populus z.

Sedebamus super ollas carnium. Greges ovium habebant et armenta bovin de quibus comedere poterant. sed desiderio piscium et au-
tim quibus egyptus abundat esuabant.

Ecce ego pluam uobis panes de celo z. Orig. Velle pri-
mo super hanc scripturam cum inde habere sermonem: quibꝝ credita sunt
eloquia dei. quid illis videatur de eo qd dicit: sex diebus continuis collige-
tis: die autem sexta duplum. Apparet ergo sextum diem nominari qui ante
sabbatum ponitur. Sabbatum autem septimus dies est. Quero ergo qua-
die coperit manna dari: et volo comparari dominicam nostram cum sabba-
to iudeorum. Ex scriptura enim appetat: quia die dominica primum datur
manna sex diebus continuis collectum. septima que est sabbatum cessatur.
Quia ergo in die dominica pluit tens manna. et non in sabbato: intelligat
nec iam tunc prelatam esse dominicam nostram suo sabbato. et indicatus
est qd non in ipsa dei gratia ad eos descendit de celo: et panis celestis qui
est sermo dei ad eos non pervenerit. Unde diebꝝ multis sedebunt filii isra-
el sine rego. sine principe. sine hostia. sine sacrificio. sine sacerdote. In nostra

C. XVI.

aut dominica semper dominus pluit manna. i. celestia verba. que nobis leta-
sunt. Illi infelices inspirant etiam manna: sicut patres eorum. et non merentur
accipere. non em possunt manducare qd est minutum sicut semen coriandri. et
candidum sicut pruina. Nichil em in verbo dei minutum subtile et spirituale
sentiunt: sed totum pingue et crassum. In crassatu est em cor populi bui. In
interpretatio quoq; nominis huiꝝ hoc sonat. Manna em interpretatur quid
est hoc. Ipsa vis nominis ad discendu inuitat. vt cuꝝ audis legem dei reci-
tari. inquiras semper et
dicas doctoibꝝ qd est
b. Tu ergo si vis man-
ducare manna et susci-
tere verbum dei. scito
minutum esse et valde
tile sicut semen coriandri
habet em aliqd oleris
quo nutrire et recreare
possit infirmos. Infir-
mus em olius mandu-
cat. Habet em aliqd
et rigor. et ideo ut pru-
ina. cadoris aut et dul-
cedis plurimꝝ. Quid
est candidus. splendi-
dus eruditione divina
Quid dulcius. suau?
eloquias dei. qd sunt su-
per mel et fauum.

Panis. Mana
-locutio est: qd panis
et alimento ponit. amat
aut scriptura pluraliter
magis panes qd singu-
lariter dicere panem.
Et tentem. Ten-
tatio ista probatio est: n
ad peccatum seductio
nec ideo probant ut de
no nouerit: sed ipso ip-
sis ostendit: quo humi-
liores fiant ad petendum
adiutorium: et ad noscen-
dam dei gratiam.

Die aut sexta z. Orig. In die sexto duplū colligat in repositōem qd sufficiat etiam sabbato. Sexta dies hec vita in qua nū sum. In sex diebus fecit deoꝝ hunc mundū. In hac ergo die tm̄ reponere debemꝝ. qd sufficiat in futuro. Si quid em hic boni opis acquiras: si quid in istice misericordie et pietatis recondas: hoc tibi in futuro erit aby. Qui em acquirit hic tecem tanta lenta. ibi accipiet tecem cimitates. et qd seminauerit homo: hec et metet. diuites huiꝝ seculi ea recondit qd in hoc seculo imo cuꝝ hoc seculo corrumput. bona aut recondita permanet usq; in crastinū. Scriptū est aut. Qui infideles fu-
erunt seruauerit de manna et ebullierit ex eo vermes et copinatur. qd aut. p
die sabbati reponebatur. pmansit integrū. Et tu ergo si ppter presentem vitā
et amorem seculi thesaurizas: cōtinuo vermes ebulliunt: de quibus dicitur. Ver-
mis eoz nō mort. hos generat avaricia. et diuitiaz ceca cupiditas: his qui
habent pecunia: et vidētes in necessitate fratres suos claudit viscera ab eis.
Vñ apls pcepit diuitibꝝ nō sublime sape neq; sperare in incerto diuitiarū
z. nec aliunde fuit vermes in nobis nisi ex manna. i. verbo dei. Vñ nisi ve-
nissim et locū eis fuisse. pēc. nō habe. post suscepit ergo verbum dei si quis
peccat: efficit ipsum verbum vermis qui eiꝝ conscientia semper fodiat. et arcana
pectoris rodat.

Vespera scietis z. Orig. Ad vesperā scietis qd ego dominus. Mane
aut videbitis maiestatem domini. Respondeant michi indei. Quomodo
ad vesperam cognoscitur dominus. et mane videatur maiestas eius. Vbi
agnitus est ad vesperā: et eiꝝ maiestas visa est mane. Et nō intelligit h; nisi
in euangelio in quo vespe sabbati qd luceat in prima sabbati venit. m. m. et
altera maria ad sepulcrū: et innuerit lapide revolutum a monumēto terre
motum factum: et monumenta apta esse. et centurionē et custodes sepulcri di-
centes. Vere h; filiꝝ dei erat. Agnus est in hac vespa dñs: qd ipse dñs erat.
Agnus est in virtute resurrectōis. et mane gloria eius visa est. Cuꝝ venissent
alii mulieres prima sabbati valde mane: innuerit angelos cuꝝ ingenti cla-
ritate sedentes ad sepulcrū. et dicentes: Nō est hic: sed resurrectus a mortuis.
Venite et videte locū z. Visa est ergo maiestas eius mane: quia et per an-
gelos resurrectio nunciata est.

Exodi.

Enīm aduersus nos murmur uestrū est ēc. **A**ng. **N**ō ex hoc tantum se valere quantū deus voluerunt. dicerunt em̄ quid sumus nos. nec talis erat illa sententia: ubi petrus dixit ananī: ausus es mentiri spiritui sancto; non hominibus mentitus es; sed deo. **N**on enim ait ausus es mentiri michi. **N**ō michi mentitus es; sed deo. **N**ō si dixisset simile fuisset: neq; enīz ita dixit. **A**usus es mentiri spiritui sancto. **N**on spiritui sancto mē titus es; sed deo. **I**ta em̄ loquens negaret spiritui sanctum esse deum. **N**ūc vero cū ita dixisset ausus es mentiri spiritui sancto; cum ille putaret se hominib; esse mē titum. Ille spiritui sanctum deum esse monstrauit. subiungens: nō hominib; mentitus es sed deo.

Et mane. **N**ono die quando christus sol iusticie aduentu suo cōtentibus reparauit p̄dita.

Vespere come dertis carnes. **D**icitur. Moraliter. Intellige re possum q̄ vniuersitatem nostrum mane est in initium diei. temp̄ quo primum illuminamur et ad lucem fidei accendimur. In hoc tempore carnes verbi nō possumus edere. id est perfecte doctrinę capaces nondum sumus: s̄ post longa exercitia post perfectum plurimum. cuī iam proximi sumus ad vespere. id est perfectionis fidem. tunc solidiori cibi capaces efficiemus. fideliter suscipere. qđ pro ut vult quicq; sapientē reddit in ore. **V**nū fiat tibi secundum fidē tuā. Et tu ergo si verbū dei qđ in ecclesia p̄dicat tota fide et devotione suscipias: fiat tibi qđcīq; desideras. **S**i tribularis. p̄solat te dices: Cor cōtritū et humiliatum deus non spernit. **S**i letaris pro spe futura cumulat tibi gaudia dicens: Letamini in domino et exultate iusti. **S**i iracundus es: dicit. desine ab ira et terelinque indignationem. **S**i in doloribus sis. sanat te dicens: Dominus sanat languores tuos omnes. **S**i panperitate consumeris: consolando dicit: Dominus allenat te terra inopem: et de stercore erigit pauperem. **S**i quis tamen infideliter suscipit. nec comedit. sed abscondit: vermes ex eo ebulliunt. **N**e ceteris si ad hoc ducitur verbum dei: ut putetur fieri vermis. **I**pse em̄ ait: Ego sum vermis et non homo. **S**icut em̄ ipse est qui fit alijs in ruinam. alijs autem in resurrectionem: ita et ipse est qui in manna fidelibus dulcedo mellis. infidelibus vermis efficitur. **I**pse est enim sermo dei. qui iniquorum mentes arguit. et correctionum spiculis conscientiam tenebriat. **I**pse est enim qui efficitur eis quibus aperi scripturas ignis. **Q**ui dicunt: Nonne cor nostrum arde in nobis? alijs ignis est quib; creat spines de terra mala. id est malignas cogitationes in corde consumit et ideo peccatoribus neq; vermis argens vñq; moritur. neq; ignis exurens extinguitur. **I**ustis autem et fidelibus permanet dulcis et suavis. **V**nde dicitur. Bustate et videte quoniam suavis est dominus.

Drig. Alia littera. Vespere manducabitis carnes. et mane replebimini panibus. dicant indegi. que consequentia sit. ut vespere carnes sine panibus comedant. aut mane panes sine pulmento. quid in hoc diuinū munera. qđ temperamentū gratiā celestis ostenditur. **H**oc est in quo agnoscere deū possunt. qui carnes in vespere sine panibus comedunt. et maiestatem dei apparere dicunt. **S**i rursum panes sine carnibus comedantur. servent sibi istib; qui acquiescentes in coturnicibus putant agnoscī deū. **N**os aut qui bus in fine ad vespere mundi verbum est caro factum. In illa tantū carne agnoscī dicimus deū. quā suscepit ex virginē. has em̄ verbi dei carnes

C. XVI.

neq; mane neq; meridie quis māducavit. sed ad vespere. **V**nde pueri novissima hō. e. **V**ane inquit replebimini panibus. **N**obis ergo panis verbū dei est. ipse est panis viuus qui de celo descendit: et dat vitam mundo. **S**ed quid dicit mane dari hunc panem. cum incarnatus sit ad vespere. **S**ic intelligendum est. qđ ad vespere mundi et prope finem dominus venit: sed aduentu suo cum sit sol iusticie nouum mane credentibus restaurauit. nouū scilicet scientię lumen: in quo replentur panibus qui suscepit p̄cepta ei⁹

nec mireris quia verbi dicitur. et caro dei et panis et lac dicitur et holera. et pro mensura credentium et possibiliitate sumentium dixerit nomine vel post resurrectionem mane factar; credentes repletūt panibus: qđ libros legis et prophetarum prius ignotos ad instructionem ecclesie concessit: ut ipse sit panis in evangelio. ceteri vero libri legis et prophetarum vel historiar; plures panes dicuntur. qui bus repleantur credentes ex gentib;. **V**nde ascendent in montem et bibent vinū. vinguēto vnguentur. **S**ic ergo competenter carnel ad vespere accipit et panibus mane replemur. quia nec poterimus mane carnes edere. **N**ondum em̄ erat tempus. Nec meridie vix em̄ angelū edūt carnes meridie: et illi fortassis ordini meridie num temp̄ cōceditur.

Colligat ex eo unusquisq; quātum

spēram. et mane panibus ille significatur: qui traditus est propter delicta nostra. et resurrexit. ppter iustificatiōe nostrā. ad vespere quippe mortuus est. ex infinitate. sepultus est. mane autem apparuit discipulis: qui resurrexit in virtute.

Coturnix operuit castra ēc. **I**lī. Per volucrum escas figuratur p̄diciatio diuinis missa. que transcurrit per verba sonantia quasi per aerem volatilia pennata. quibus per fidem pascuntur. qui ad patriam celestē profiscuntur. **V**el veteris legis eloquia. que plebem carnalem tanq; carne alebat. per verba diuinis missa quasi per volatilia. **V**nde et vespere dantur. quia cuncta carnaliter illis concessa finem erant habitura. **M**anifesto autem lumine fidei datur manna qđ est christus. panis scilicet viuus qui de celo descendit. qui per nutus euangelicas vniuerso orbi pluitur. nō iam murmuranti et tentanti synagoge. sed credenti et speranti ecclesie.

Con simili prunē ēc. **P**rūna quē christum significat: **M**anna em̄ dominico die primū datū est. et xp̄s dominica die resurrexit.

Tusum. Id est. mundissimum. **S**icut enim frumentum vel milium. vel aliud tale in mortariolo pilo teritur. et folliculis exsiccatur. sic corpus christi per tribulationem passionis. et pilo crucis mortalitate exstum est. **M**inutum manna subtilitas celestis doctrine. que pilo tunditur: ut litteralis sensus exuator.

Manbu. Greg. **Q**uid p̄ manna filij israel desup̄ datū. nisi admiratio sup̄ dulcedinis designat. dulcis em̄ cib; qđ te sup̄nis accipit. manbu vocat. qđ interpretat qđ est b. qđ dicim⁹. qđ cernimus qđ nescientes admiratur. Sup̄num igit̄ māna aīa p̄cipit. cī p̄ voē compunctionis eleuata. nouam specieē eternae refectōis obstat. ut diuina dulcedine repleta irre respondat. quid est hoc: qđ dī ab insūa cogitatōe suspendit. ea quē dī supermis conspicit et insolite miratur. Et cum per hanc vocem torporis nostri surditas rumpitur. vetuste vite vīsus mutat. et anima sup̄no spiritu afflata

Exodi.

et in supremis appetat
qd cōtempserat: et con-
temnat in infimis qd
appetat.

Juxta numerū
z. Au. H̄c scriptu-
ra h̄tias alias appellat
a parte totū: nō facile
aut carnea p̄ h̄tia sed
carnē sicut ibi. Non ti-
mbo quid faciat caro
qd aptius in psalmo
eodē ait, qd faciat mi-
chilomo. nō aut dicet
scdm numerū carnium
vestiarum, sicut dixit se-
cundū numerū anima-
rum vestiarum.

Juxta id quod
z. Quia i prelenti vi-
ta q̄libet debet discere
q̄sum p̄t. ne qd indi-
cū possit discere icipiat.

Mane. Principi
um alterū vīte. in qua
non licebit vacare do-
ctrīna. b̄ māna compu-
tretur. et vermb̄ scate-
bit. i. p̄nā eis eternaz
generabit.

Lūc̄ incaluisiet.
z. Quia tunc oīs scri-
ptūs intellectus pate-
bit. quia nūc videmus
p̄ speculū in enigmate
tūc aut videbūm facie
ad faciem.

Libos duplices.
Necessaria. s. animē et
corpi. Nāz in septima
q̄ mortuoz. etas intelli-
gēs. nullus erit opa-
di locus.

Requies sabbati
audiendo verbū tei
et faciendo. vel bene vi-
uendo. et alijs miseri-
cordiā p̄stanto. qd re-
ponebat p̄ sabbato. n̄ corrumpebat. q̄ bona
p̄ futura requie facta.
in futura vita manēt
integra. alioquin ebil-
lichant vermes. et com-
putrescebat qd serua-
batur. Qui eīn p̄pter
plentem vīta et amoē
leculi thesaurizāt illis
ebullit vermis qui nō
moritur.

Etrepones z.
Aug. Querī p̄t vbi
aaron reponeret ante
dñm. q̄ nec vllum ta-
bernaculū fuit. nec ar-
ca testamenti iā fuerat
constituta. An forte de
futuro? ideo dixit re-
po-nes. vt intelligat tūc ante dñm posse reponi q̄nī futura arca erat. an potī an
te dñm dictum est qd fit ipsa tenotione offerendi: in quoq̄ loco poneret
vbi eīn nō est deus; b̄ qd adiungit. et reposuit aaron ante testimoniū ad reser-
uandū priorē magis sensū afferit. Hoc eīn modo scriptura dixit p̄r prole-

sufficit ad vescendum: gomor p̄ sin-
gula capita iuxta numerū anima-
rum vestiarum que habitant in ta-
bernaculo. sic tolletis.

Feceruntq̄
s̄ pro capitate intelligēt.
filii israel. et collegerunt aliis plus
aliis minus: et mensi sunt ad men-
suram gomor. Nec qui plus colle-
gerat habuit amplius. nec qui mi-
nus parauerat repperit minus: b̄
q̄i vniuersus captus. intelligēt si maneat in
fide suffici ad salutem. b̄ intelligere.

Singuli iuxta id qd edere poterat
gregauerunt. Dixitq̄ moyses ad
eos: Nullus relinquat ex eo i ma-
ne. Qui non audierunt eūz. sed di-
miserunt quidā ex eis v̄sq̄ mane:

Et s̄ malus auaricie notatur. cui qui studeat vermi-
bus coniumentus tradetur.
Et scatere cepit vermb̄ atq̄ com-
būt. vel lex que hoc p̄biber dicens. nolite
thesaurizare vobis thesauros in terra.
putrūt. Et irat̄ est cōtra eos i mo-
yses. Sicut studiosus operator. mane in-
cipit operari.

Collegebant autē mane singu-
li quantum sufficere poterat ad ve-
tē. In die iudicii. s̄ manusilius apparet.

Scendum. Cunq̄ iincaluisset. sol: li-
presenti vita.

que siebat. In die vero sexta colle-
gerunt cibos duplices. i. duo go-
mōr per singulos homines. Vene-
runt autē om̄s principes multitudi-
nis: et narrauerunt moysi. Qui ait
eis: Hoc est qd locutus est domi-
nus: Requies sabbati sanctificata

i paracene ante sabbatum.
est domino. Cras qd cunq̄ operan-
ti eti corpali. vel spirituali preparanda.
dum est facite: et que coquenda sūt

coquite. Quidquid autē reliquū
vnde viuatis i sabbato. i. quādo licet operari
fuerit. reponite v̄sq̄ mane. Fece-
runtq̄ ita vt p̄ceperat moyses.

et non computrūt: neq̄ vermis in-
uent̄ ē in eo. Dixitq̄ moyses. Lo-

medite illud hodie: quia sabbatū

C. XVI.

Hec no. s̄ q̄ nō licebit post hāc vīta operari.
est dñs: Nō inueniet hodie in agro
s̄ tota presenti vīta.

Sex diebus colligite: In die autē
s̄ vel domino. s̄ q̄ post

septimo sabbatū est dominī: idcir-

co non inuenietur. Veneritq̄ septi-

ma dies. et egressi de populo vt col-

ligerent. non inuenierunt. Dixit au-

tem dominī ad moysen: Usq̄ quo

nō vultis custodire mandata mea

et legem meam: Videlicet q̄ dominī

dederit vobis sabbatum: et ppter

s̄ q̄ nō licebit in eo operari s̄ presentis vi

hoc tribuerit vobis die sexto cibos

te et future. s̄ i quiescat. nec egrediatur ad op̄

duplices. Maneat vnuſq̄ ap̄d

semetipsum. et nullus egrediatur

de loco suo die septimo. Et sabbat-

izauit populus die septimo. Ap-

pellauitq̄ domus israel nomē eī

s̄ q̄ verbū dei habet aliquidoleris vnde insi-
ritas nutritur.

man. qd erat quasi semen coriātri-

s̄ q̄ verbū dei qd caro facuz est puz et lucidum

album: gustusq̄ eius quasi simile

manet.

Cum melle. Dixit autem moyses:

Iste est sermo quem p̄cepit do-
minus. Imple gomor ex eo et cu-

stodiatur in futuras retro generati-

ones: vt alterum ser-

gerunt cibos duplices. i. duo go-

mōr per singulos homines. Vene-

runt autē om̄s principes multitudi-

nis: et narrauerunt moysi. Qui ait
eis: Hoc est qd locutus est domi-

nus: Requies sabbati sanctificata

i paracene ante sabbatum.

est domino. Cras qd cunq̄ operan-

ti eti corpali. vel spirituali preparanda.

dum est facite: et que coquenda sūt

coquite. Quidquid autē reliquū

vnde viuatis i sabbato. i. quādo licet operari

fuerit. reponite v̄sq̄ mane. Fece-

runtq̄ ita vt p̄ceperat moyses.

et non computrūt: neq̄ vermis in-
uent̄ ē in eo. Dixitq̄ moyses. Lo-

medite illud hodie: quia sabbatū

plūm qd post factū ē cū
esse cōgit tabernaculū
testimonij.

Filiū autē israel

z. Aug. Alia līa. Fi-

lij antez israel ederunt

māna. xl. q̄nūs quoad

usq̄ veniret ad terrā

q̄ habitabat. Signifi-

cāt autē scriptura in b̄

locō p̄ plep̄m memo-

rando qd postea factū

est nō edisse filios isra-

el māna nisi in beremo

boc est em̄ q̄ ait. v̄sq̄

ad terā q̄ habitabat

. i. q̄ iā nō est berenus.

nō q̄ cōtinuo vt vne-

runt ad terā habitabi-

lē. testiterint vesci mā-

na. b̄ q̄ nō ante. Tra-

iecto em̄ iordane signi-

ficāt māna cessasse ubi

manducauerūt panes

terrā. Ingessi vero in

terā habitabile ānq̄

trāsirent iordanē. vel

tantū māna vesci: vel

v̄sq̄ cibo potuerūt.

boc em̄ intelligi p̄t: q̄

cessasse māna nō dicit̄

nisi iordane trajecto.

Cur autē i beremo etiā

carnes desiderauerint

cū de egypto cū multis

pecoribus exierint. ma-

gnā q̄stio est: nō forte

dicar. q̄ in beremo nō

erāt pascua. et ideo mi-

nor p̄cepit secunditas

peccasse pecoribus ne

om̄ib⁹ deficiētib⁹ etiā

sacrificijs necessaria te-

ssent. v̄l si quid aliud

dici potest vnde ista q̄

stio soluat. Cōgruen-

tis tū credit: non eos

carnes desiderasse q̄s

de pecorib⁹ habere po-

terāt: b̄ q̄s deerant ex

aquis. s̄ quas in b̄re

mo inueniebant. Un-

ilis ortogometra da-

ta est. i. quas co-

turnicē multi latini in

terptantur. cū sit aliđ

gen⁹ arium ortogome-

tra. q̄s co turnicēb⁹

nō v̄lq̄ quaq̄ dissimi-

le. Monerat em̄ deus

qd desiderat ent. et ec-

quo genere carnis sati-

aret eos.

Manna. Corpus

christi. s̄ verbū dei qd

percipim⁹ nūc in eni-

mate. tūc autē facie

ad faciem.

Donec uenirent

in terrā z. Aug. Alia littera.

Quonsq̄ venirent in partem phēnicis. p̄

repetitionē exponit quā terrā dixit habitari.

Sed tunc illam terrā creden-

dū est sic appellatā non modo.

Alia est enim quē phēnīcē dicit̄ regio tyri et

sydonis.

Exodi.

phenicis appellare. vbi palmar arbores iā esse cōperant. post heremī vastitatem. q̄ palma grecē sic vocat. In initio eī pfectiōis sūg inuenēt locum vbi lxx palme erant et duodecim fontes. Sed post eccepit eos herem. vbi nūl tale fuit. quousq̄ veniret ad loca q̄ colebant. Sed ille sensus est. pbabilior; vt credam sic appellaq̄a fuisse tunc terrā. multaz eī terraꝝ locoꝝ fluminū et verbū noīa certis causis mutauit antiquitas.

Igitur profecta est. Orig. Om̄s qui volūt p̄g viuere in xp̄o p̄secu-

tionē patiunt ab hosti-
bus impugnat agēsq̄
iter huī vīte semp̄ te-
bet esse parat et stare ī
castris. Vn̄ pfecta est
om̄is synagoga filioꝝ
israel de deserto syn le-
cundū castra sua. per
verbū dei est vna qui
dem synagoga dñi. s̄
in quattuor castris di-
viditur. q̄ describunt
in numeris circa taber-
naculū dñi posita. Ar-
matus ergo ī castris
dñi militans ne impli-
ces te secularib⁹ nego-
cijs; et ī castris dñi lem-
p̄ excubias agas. vt d̄
te dicat; q̄ pfectus est
p̄ verbū dñi de teser-
to syn. et venias in ra-
phidim. Syn aut̄ ten-
tatio interpretatur. Ra-
phidiz sanitas indicij
qui bene exit de tentatiō-
one. venit ad sanitatē
indicij. In die eī in-
dicij sanus erit. Vn̄ q̄
vicerit dabo ei te li-
gno vīte qđ est in p̄d-
m. Venit ergo ad sa-
nitatē indicij qui bene
disponit f̄mones suos
in indicio.

Syn. H̄is specia-
liter lyn vna māsio ac-
cipit. ex his quinq̄ q̄
fuerunt a mari rubio
vīs ad montē syna.
q̄s ioseph⁹ noīatiz de-
scribit. Generaliter ei
etīa deserto illud syn
vocatur. sicut et raphidim.

Raphidim. Hiero. Est locus in deserto iuxta montem oreb. Scen-
dum aut̄ q̄ om̄is heremus vīs ad montē synai syn vocatur. et ex tota pro-
uinitia etīa locus vni mansiōis nomen accepit. sicut et moab tam vībis q̄
pronuntiō nomen est. in hac solitudine quinq̄ sunt mansiōes. sup̄. et h̄y-
mus syn. alius. depleca. raphidim. Unde bene dicitur; q̄ pfecta est om̄is
multitudo filiorum israel de heremō syn. per mansiōes suas iuxta os domini-
ni. et venerunt in raphidim. Unde patet plures mansiōes vnius regionis
vocabulo demonstrari.

Situit ergo z̄. Orig. Alia littera. Situit inquit popul aquam. et
murmurabat aduersus moysem. Sufficit dicere. q̄ situit. quid opus fuerit
addere aquam. Nō est sup̄flua adiectio. Sunt ergo diversi sites. et quicq̄
habet p̄pīam. Qui boni sunt elūrūt et situit iusticiā. Alij quoq̄ dicit. Situi-
uit anima mea ad te deus. Qui vero sunt peccatores. patiuntur non situm
aque. non famem panis. sed audiendi verbum dei. Situit et populus aquā
qui debuit sitire iusticiā. Sed deus erudit oriantū. magister insipien-
tium. corrigit culpas. et emendat errores dicens ad moysem. vt sumat vīgā
percutiat petram. et educat aquas. Vult enim eos iam de petra bibere. et p̄-
ficere. et ad interiora mysteria venire. Murmurauerūt enim aduersus moy-
sem. ideo iubet dñs vt ostendat eis petram ex qua bibent. Si quis eī est q̄
legens moysem murmurat aduersus eī. et displicet ei lex secundū litteraz. q̄
in multis nō videtur habere consequentiā. ostendit ei moysem petrā que est
christus. vt inde bibat; et situit reficiat. Sed hec petra nō dat aquas nūl per-

C.

XVII.

cussa. p̄cussa ḥo fōtes p̄ducit. Percussus eī xp̄s. et ī cruce mactat noui te-
stamēti fontes. p̄duxit. Vn̄ putiā pastore et disp̄gent̄ oues gregis. nūl ī
fuisset p̄cussus. et exiſset sanguis et āq̄ de latere ei. oēs ſutim verbi dei patere
mur. Unde bibebant aut̄ de ſpūali cōſequēt̄ eos petra. petra aut̄ erat xp̄s.

Si. Sitiens populus pro aqua murmurauit contra moysem. ideo iubet
dñs vt ostendat eis petram ex qua bibant. Si quis autem legens moysem
murmurat aduersus eum. et displicet ei littera legis; ostendit ei moysem petrā
que est xp̄s. et dicit ad iysam. vnde bibat et si tim reficiat.

Antecede popu-
lū z̄. Non ſolū moy-
ses ducit populum ad
aquaſ. ſed et ſeniores
populi. Nō enim ſola
lex xp̄m annūciat. ſed
et p̄pīte et patriarche
et ſons maiores natū.

Et iurgā z̄. tolle
in manu tua. Au-

Aaron nō moyſes le-
gitimū ſumen virga p̄-
cūſiſſe. Moyſes enim
eadem virga mare di-
uſit nō ſumen. Quid
ergo ſibi vult. Acce-
pti virgam in qua p̄culi-
ſti ſumen. an forte ma-
re appellauit ſumen; et
querendū eſt exemplū
huius locutionis. an qđ
aaron fecit moyſi poti-
us attributū eſt; quia
moyſe intebat deus
q̄ faceret aaron. et in h̄o
autoritas. in illo mini-
ſterium. vnde eſt tibi
ad populu. tu autē illi
in his q̄ ad deum.

Percutiesq̄ pe-
tram. Christi qui in
cruce a indeſ p̄cussus
eſt. cui accedit iurgena. i-

lignum passionis vī ſi

delib⁹ manaret aqua.

Elenit autē am-
alech. z̄. Stra. Ama-
lech fuit filius hysmae-
lis. a quo amalechite.

qui et hysmaelite ipſi

sunt faraeni. Interpretatur aut̄ bibens. vel lambens ſanguinem. et signifi-

cāt dyabolū qui sanctos de egipcio executes; et ad terrā promiſſionis ten-

dentes ſemp̄ impugnat. et animaꝝ ſanguinē bibere desiderat.

Dixit. Dicitur bellum cū amalechitis factū. populus dicit pugnasse

et viſiſſe anteq̄ manducaret panem de celo et biberet de petra. Non dicitur

pugnasse populus. ſed dicit ad eū. Dominus pugnabit p̄ vobis. et tacebitis.

Eſt ergo qđ dñs pugnat p̄ nobis. nec p̄mittit tentari ſup̄a id qđ p̄fumis

nec imges virib⁹ limit ad fortez venire congreſſum. Job quoq̄ certāmē ten-

tationis ſue iā pfect⁹ impletūt; et tu ergo cū c̄pīis māducare māna panē cele-

stem verbi dei. et bibere aquā de petra. Lung⁹ ad interiora doctrine ſpūalis

accēſſis. expecta pugnam; p̄prepara te ad bellum.

Dixitq̄ moyſes z̄. Orig. Alia littera. Dixitq̄ moyſes ad ihesū. Eli-

ge tibi viros z̄. Niculq̄ beati nominis ihesū nūq̄ facta eſt mentio. Hic

primum vocavit moyſes ihesū et dixit ei. elige viros tibi ipſi. Moyſes vocat

ihesum. lex innocat xp̄m. et eligat ſibi viros potentes de plebe non poterat

moyſes eligere. ſed ſolus ihesus qui ait. Nō vos me elegiſtis; ſed ego vos

vt e. Iph̄ eſt electoꝝ dux. et potentium princeps. Iph̄ colligit cū amalech.

Iph̄ em intrat in domū fortis. et alligat forte. et vasa eius diripit.

Ego ſtabo in uertice collis. Orig. Ascendit inquit moyſes nō in

vertice montis. ſed in vertice collis. Seruabatur eī ei tunc ascendere ī ver-

ticem montis cum ascensu erat ihesus et cū ipso moyſes et belyas et ibi trāſ-

formandus in gloria. Nunc ergo uelut nondū glorificatus de trāſformati-

one ihesu. non aſcendit in vertice montis. ſed in vertice collis. et cū eleget

Moyses quia magnus et potens athleta descendit in egyptum ad agones et exercitias virtutis et abraam. **J**acob quoq; qui ipso nomine athleta est. cu descendisset in egyptum factus est sicut stelle celi in multitudine. alijs in contrarium cedit descendisse in egyptum. **S**ic hierobeam fugientem a salomo ne descendisse in egyptum. et scidisse. et corrupisse populis dei. quia descendens in egypto accepit a susachim regre xrore rebimene xrois eius sororem.

Obtulit ietro **A**ug. Et sumpsit ietro sacer moysi holocaustoma

ta et sacrificia domino **Z**. Sumpsis pro ob tuuit posuit. an forte se fuisse non locutio. ut ea sumpsisse intelligatur. quod moyses intelligitur obtulisse. quoniam moyses non legatur sa crificasse nec aarō. nec quisq; bebz; qd educti sunt de terra egypti sed tamen superius dicatum est qd altare consti tuit moyses. **J**etro autem legimus sacerdotē fuisse madian. et gentis madian. **D**ixit autem si ad ei aduentū cepit sacrificare moyses. et nō roti ipse qd sacerdos erat.

Veneruntq; aa pon **Z**. **D**icit. Alia littera. Venerunt inquit presbiteri aaron. et oīs israel manducare panem cu locero moyli aspectu dei. et oīs manducant panem i p̄spectu tei. et qd p̄spectu iunt qd seniores. i. qd pfecti sunt et meritis p̄bat. qui siue manducant sine bibunt. ad gloriam tei faciunt. **D**ime ergo qd faciunt sancti in conspectu dei. peccator a conspectu dei fugit. ad alios postq; peccatum fugit a conspectu domini. et interrogat respondebit. Audiri domine vocem tuam. et abscondi me quia eram nudus. **C**anum erinuit a facie domini. quia indignus erat conspectu dei. præterea qui pleniorē scientiā dei accipiunt. si malum faciunt coram deo faciunt. **D**icit. Libi soli pec. et ma. co. te feci. Qui malum coram deo facit. continuo p̄nitetur. et dicit peccavi. Qui discedit a conspectu dei. nescit conuerti et peccatum p̄nitendo purgare. hoc ergo interest inter malum coram deo facere. et a conspectu dei discedere.

Dixit. Nō frustra venit ietro ad moylen. nec frustra manducavit panem in senioribz populi in conspectu dei. dat moyli consilium probabile et vile. ut eligat viros. et constitutat principes populi deū colentes. potentes. et odientes supbiam. Tales enim op̄teret esse qd lugbi nō sint. et lugbi oderint. et nō soli ipsi absq; vicio sint. sed in malis oderint vicia. nō vires dico. sed vicia. **C**oram domino **Z**. **A**ug. Querit rbi. quādoquidē nec tabernaculum sicut. nec arca testamēti. qd polteca sunt instituta. neq; hoc te futuro dictū accipe possumus. sicut dicit est te manna qd possum est in vase. s. quero. Er go id ante teū debem⁹ accipe factū. qd in honore dñi factū est.

Postendam precepta **Z**. Quen potest quomodo hic moyses dixit. Cum lex tei adhuc nulla esset scripta. nisi qd lex tei sempiterna est. quā consilunt om̄s p̄e viventes. ut qd in ea inuenierint vel faciant vel intereat vel retent. scdm qd illa incomutabili veritate p̄cepit. Nunq; em̄ moyses qd cum illo loqueret deo. qd singula credendū est qd cōsulere soleret dñm. si qd esset in disceptationibz tantē multiwdimis. qd illū in indicandi negocio a ma ne vīz ad vīspērā detinebat. et tū nū p̄fidentē menti sua dñm consulere. et legem eternā attenderet inste indicare non posset.

est ietro super omnibus bonis que fecerat dominus israel. eo qd eruīset eum de manu egyptiorū. Et ait: **S**cui om̄ia ascribuntur nō nobis. **B**enedictus dñs qui liberauit vos de manu egyptiorū et de manu pha raonis: qui eruit populu suum de manu egypti. **N**unc cognoui quia magnus dominus super om̄nes gentilium quos colebat. vel suū sanctos qui participatione beatitudinis bene dicuntur du os: eo qd supbe egerūt **T**ra illos et panē manducavit. et qd ex toto mun dum relinquit. **S**acrificiu de ipsū e. **O**btulit ietro cognat moyli hoc quādo luce vnumur mūdanus locustomata et hostias domino. **S**acerdotalis ordo. et primiū populi. **V**eneruntq; aaron et oīs seniores **S**erbi. israel ut comedenter panez cum eo ad honorem domini. **C**oram domino. Altera autem die quasi magister. **D**octores legis qui iedentes. et quicq; mente iudicant tumultu populi. **S**ecut moyles ut iudicaret populu et quasi iudicaret. docēdi et qd a principio mū qd assistebat moyli deī mane usq; di usq; ad finem. nunq; em̄. defuit lex naturalis vel scripta. **A**d vīspēram. **D**ic cum vidisset cognatus ei. om̄ia scilicet qd agebat alias facis in populo ait: **Q**uid est qd agis in

Sed audi uerba **Z**. **A**ug. Prima questio est cur deus famulū suum cu quo tanta et talia loquebas. ab alienigena passus est admoneri. in qd scriptura nos admonet. p̄ quemlibet detur cōsilium veritatis nō debere contemni. **V**idēndū etiā ne forte ibi voluerit deus ab alienigena moneri. si moysen. rbi posset tentari supbia. **S**edebat in iudicaria sublimitate. hunc em̄ sensum indicat ipse ietro. cu insit eos eligi ad indicandū. qui odissent super bias. deinde qd sit obseruandū qd alibi scriptura dicit: filii ne in multis sint

actū tui. satis hic apparet. **V**erba quoq; ietro consideranda sunt dicit em̄: **N**ū ergo ita qd audi me cōsilium da bo tibi. et erit teū tecū. **V**ibi mibi vide signifi cari. nimis intentum hūanis actionibz animū deo qd ammō eua cuari: quo sit tanto plenior. qd in superna et eterna liberi extensit.

Esto tu populo. **Z**. **I**dē. **Q**uero adiūgit. **E**sto tu populo in his qd ad teū ptinent. et referes uerba eorum ad teū. et testaberis eis p̄cepta tei et legem cu et demonstrabis eis vias in quibz ambulabūt in eis. et oīa qd faciant cum populo viuēsco. **H**ec agenda esse demonstrat. **N**ō em̄ ait: **U**nūsciusq; verba refer ad teū. sed rība eoz. cu supra dixisset **E**sto tu populo in his qd ad teū sunt. **P**ost hec admonet. et singulorū negotia qd inter le habeant telerant electis. et potentibz vires teū colentibz instis qd oderūt supbia. quos cōstituerat sup mille nos. alios super centenos. alios super quin quingenos. alios super denos. sic a moyse remouit periculosas occupationes. **P**ecatos

granant: cu mūle haberet vñ sup se. et sub illis alios. x. et sub eis xx. et sub eis alios. et ut vir aliquid ad singulos p̄positos p̄ueniret. qd indicari nec es se esset. **I**nlinuat etiā humilitatis exemplū qd moyles cu quo teū loqueb et nō fastidiū neq; contempnit alienigena cōsilium. quis et ipse ietro cu israelita nō fuisset. ut vñ inter viros vñ teū colentes religiolegz sapientes habent dus sit sicut Job. merito querit immo credibilius habet. Ambigue em̄ possita sunt verba. vñ sacrificauerit deo vero in populo ei. qn̄ vñ dicit generum suū. et vñ eū adorauerit ipse moyles. qn̄ de adoratione si exp̄sse possum esset. honor videref sacerdo redditus: sicut solet hominibz honorificent causa exhiberi. **Q**uos autem dicit grāmaty sagogas. quos decuriones nō facile sciri potest. qn̄ hoc nomē in nullo vsu habem⁹. et officio et magistro rum. **N**ā quidā doctores interpretati sunt litteraz. qui s. introducat in līras sicut grecum vocabulū sonat. **D**ic līne significatur ante legem datam hebz litteras habuisse. quis qn̄ coperint nescio vñ valeat indagari. **Q**uidam putant eas a primis hominibz cōpisse. et p̄dictas esse ad noe. atq; inde ad parentes abiaz. deinde ad populu israel. sed unde h̄. phari possit ignorō. **D**rouide aut **Z**. Ad custodiaz humilitatis ab alienigena instruitur ne qui tot arcana dei ab ipso deo disceret extolleretur. et putaret se humano consilio non egere. **D**isfigurabatur enī qd doctrina gentiū iudeoz sciētiā et supbiam suparet. et que in lege teerant fideles et gentibz cōplenda suggesterent. et spiritualem intellectum ad legem deī afficeret. **S**iebat quoq; moyles quia hunc populum lex audiens et faceret quecumq; diceret. legis

Exodi.

quoq; diminutio suggestente evangelio fieret.
Eccl^{is} tue ex eis zc. Orig. Ordinabis inquit eos tri. et cen. Et iudicabunt populi omni hora. veritatem qd^o graui fuerit referet ad te. audiunt principes populi. et pibiter plebis qd^o tebent omni hora populum indicare semper et sine intermissione sedere in iudicio. dirimere lites. et reconciliare dissidentes in grām reuocare discordes. Discat vnuq; ex scripturis sanctis officiū suū. Moyses inquit ut sit in his qd^o ad teū sunt; et verbū dei ediscerat populis. Leteri dō p̄cipies quos appellavit tribunos; qd^o tribui p̄gunt. Vel centuriones vel quinquagenarij qd^o presunt minorib; iudicis qd^o ad singulos priuinent dirimentes. Quā figurā etiā in futuro seculo seruandam puto. Vñ cū sederit filiū hominis sup tronū glorie. sub iudicibus et vos super duodecim sedes zc. Vides ergo qd^o nō solū dñs iudicat. cui omne iudicium dedit pater; sed p̄stituit principes qd^o iudicent dñ minorib; causis. Verboū at qd^o grauius fuerit referant ad ipm. Jo dicit dñs de qdā: qd^o erit cōsilio. de alio autē erit gehennae ignis. H̄z et de omni verbo ociioso dicitur reddere rationem. Cenō dixit est; qd^o deo parabimus rationem. sic te p̄nrio. Reddes autē dño irramēta tua. Regina quoq; austri surget in iudicio cū viis generatis huius. et p̄demnabit eos. Ecce alid gen^o iudicij. Qui habet aures. au. a. h̄c ēm̄ oia umbra sūt cōglīstū et imago futurorū.

Orig. Sicut scripsit est. Nō satiabit oculus visu. nec auris auditu. nec nos satiari possumus cōsiderando qd^o scripta sūt quib; nos edificant; qd^o nos modis instruāt. Cū enim cōspicio qd^o moyses. p̄pheta deo plenus. cui de facie ad facies loq; batnr. cōsiliū acceptit a

ietro sacerdote madiā. admiratōe nūmia obstupesto. Audinit cū moyles vocē saceri sui; et fecit quecūq; dixit ei. Nō dixit; qd^o te michi loquit qd^o agere tebā: qd^o ab hoīe cōsiliū accipiā: ab hoīe gentili alieno a p̄lo tei; et nō qd^o dicat; sed qd^o dicat ascultat. Nō ergo si innenim^o aliquid sapiēter a gentilib; dictū. nō cū autoris noīe spernam^o; et dicta. nec qd^o legem dei temus. cōuenit nobis tumere supbia. et spernere prudentiū verba: b̄ oia. p̄ban tes qd^o bonū est teneam^o. qui autē hoīe populis plūnt. nō dico si iā eis aliquā a deo renelata sunt. H̄z si in sc̄ientia legis aliqd meriti habent. p̄siliū tedi gnans inferioris. etiā sacerdotis ne dū layci. ne dū gentilis. b̄ moyses qd^o erat mansuetus sup om̄is hoīes acceptit cōsiliū inferioris. vt principib; daret formā humilitatis. et signaret imaginē futuri sacramēti. Sciebat qd^o futurū. vt gentiles bonū p̄siliū p̄ferret. apud moylen bonū et spūalem intellectū affertentes ad legē. et audiret eos lex facies oia qd^o dicerent. Nō em̄ potest facere lex sicut iudei dicit; qd^o infirmat lex in carne. i. in l̄fa. et nichil potest secundum l̄ram. Nichil em̄ ad p̄fecū adduxit lex. Sc̄dim b̄ autē cōsiliū qd^o nos affe-

C.

XIX.

tim^o ad legē. possunt oia spūaliter fieri. et sacrificia offerri. qd^o modo carnaliter nō possunt. potest lex lepro spūaliter seruari. Dicit ergo intelligim^o sentim^o et cōsiliū dām^o. Omnia facit lex. sc̄dim l̄ram vero nō oia sed paucā.

Moyses fecit zc. Vir teo familiaris. sapientissim^o. nō erubescens et minori et genū doceri. formā doctorib; p̄buit. ne a qd^o busib; erubescat eruditū.

Quidquid autē zc. Alij verbum. alijs autem grāne referebant super moylen. Sic habet enim grecus sermo. qd^o latini interpretati sunt ad moysen. Illa sane locutiōne. ipa etiā cōfigurabat qua dictū est sup moylen velut onus significat ei impositum.

Vel bū aut grāne dīcū est. p questione ḡui

Mense tercio zc.

Orig. Alia l̄ra. Mens autē terciū exi filiorū israel d̄ terra egyp̄ti. rub vel tentatio. peruenientes v̄lq; in desertū synai castramentati sunt in eodē loco: ibi

qd^o israel fixit tentoria. eregitōne mōs propriū et sanctorū mones diligere et incolere. Moyses autē ascendit in monte. quoq; cōuersatio in celis est. Vocauitq; eum dñs

de monte et ait: Hec dices domui

hacū. et contemplatus.

Iacob. et annunciatib; filiis israel

penas egyp̄tiorū cōmemorat que populo suo

preficit beneficia. ut timeat omnipotentem et puli

Vos ipsi vidistis qd^o fecerim egyp̄ti

gant benefacōrem.

Is: quomodo portauerim vos sup

velocissime: i. mōsi et aaron sicut aquila

prouocans. p. a. v. zc.

Alas aquilarū: et assumpserim mi

santeq; legē det. p̄missis allicit. ut libenter acci

pian. i. aure cordis.

chi. Bi ergo audieritis vocē mei

i. diligenter. quasi pacis actum.

am. et custodieritis pactum meū:

i. spectalis populū quos pacē defendā. et sicut

eritis michi in p̄ciliū de cunctis

populis. Mea est em̄ omnis terra

i. vnde petrus gen^o electum. regale sacerdotū

et vos eritis michi regnum sacer-

dotale: et gens sancta. Hec sūt ver

ba que loqueris ad filios israel.

Cenit moyses et conuocatis maio-

nibus natu populi exposuit omnes

scripta dīgito tei. ita ipa veritate noni testamēti a festinitate imolati agnī ibu xp̄i. l. dies numerāt vbi spūssanc^o de altissimis dāt sit qd^o dīgito tei.

In die hac zc. Quadragesima. l. septiā die postq; egredi sūt de egyp̄to p̄ma die. l. iunij p̄uenēt ad monte syna. ibi pactis duob; dieb; quibus sacrificati sūt tercio. i. quinquagesimo legē accepunt. et h̄s est pentecostes.

In syna vna mālio fuit. b̄ int̄ oēs maria. Ibi cū lex accepta. taberna culū erexit. Ibi exod^o et maria p̄lenitici om̄isq; libri legis p̄ne p̄scripti sūt

Moyses autē zc. Greg. Alia l̄ra Moyses autē ascēdit in monte: et dñs rescedit ad eū. Mons altitudine contemplationis est. in quā ascendim^o. vt ad ea qd^o ultra infirmitatē nostrā sunt intuendo subleuemur. H̄z dñs te scendit: qd^o sanctis multib; p̄ficienib; parum aliqd de se aperit.

Alas aquilarū zc. Al. Vocat doctrinas duox testamentoꝝ. qd^o nos ab infinitis ad celestia portant.

Regnū zc. Mēbra. l. summi sacerdotis in regnū cōgōz venturi.

Exposuit omnes zc. Greg. Notandum qd^o lex nō incantis vel nesciētib;

ingeritur; sed expositis premis q̄ detentis seruantib⁹, et beneficijs p̄teritis q̄ iā
expiū sunt, et mirabilib⁹, cuī sponte se legi seruandē deuoueat, lex potenterit da
tur, ut secundū, p̄missionē lūā quasi voti rei qui violauerint indicentur, nec
de violentia libi illata cauensur.

Vlade ad po. **D**rig. **D**escende, et p̄testare populus et purifica illū hodie
et cras et lanē vestimēta tua, et lūt pati in dīe terciū ū. **Q**ui vult venire ad
verbū tei, audiat qđ p̄cepit dīs. **S**anctificat⁹ venire debet et lotis vestibus

Si enī sordida attule
ris vestimenta dicet⁹ ti
bi: **A**mice quomō huc
intrasti nō habens re
stem nuptiale? **N**emo
ergo potest audire ver
bum tei; nūlī p̄mis san
ctificat⁹, et sanct⁹ corpe
et spiritu, et lotis vestibus
Ingressus est enī pau
lopst ad cgnā nupti
alē, manducaturus te
carnib⁹ agni, et potatu
rus poculū salutis. **R**e
mo intrat ad cgnā bāc
sordidis vestib⁹. **V**nū
omni tempore sunt ve
stimēta tua mūda. **L**o
ta sunt enī semel vesti
menta tua gratia ba
ptismatis-purificat⁹ es
corpose-mundatus ab
omni inquinamēto car
nis et sp̄is. **Q**ue s̄ te
mundauit tu immun
da ne feceris. **J**udiſ ſa
ctificat⁹ gen⁹, ne ac
cesseris inquit ad mul
ierem hodie et crastino,
ut die tercio audias
verbū tei. **H**est qđ ait
apostolus. **B**onūz est
homini mulierē nō tā
gere-saluo tñ infirmis
remedio nuptiali. **S**z
quia tempus breue est
superest ut qui habent
prox̄os, sint tanq̄ non
habentes.

Sanctifica illos
z. **R**ab. **Q**ui ad con
spectum tei desiderat
venire, sanctificet ſe ſi
de et conuerſione, et la
net vestimēta, et opera
hodie et cras in p̄glen
ti, et in futuro, ut ad gloriam resurrectōis pueniat quā terci⁹ dies insinuat

Die aut̄ tercio z. **H**ac die data est lex in tabulis lapideis scripta di
gito tei, hic est tercius dies terci⁹ mensis ab exitu filiorū iherael de egypto. A
die ergo quo pasca fecerunt, et quartodecimo primi mensis usq̄quo lex da
ta est quinquaginta dies numerantur, decem et septem, et primi mensis Reli
qui a quartodecimo et om̄s-xx-secundi qui sunt xl viij, et tercius terci⁹ mensis
qui est ab occidione agni quinquagesimus, sicut a passione xp̄i usq̄quo da
tur sp̄issanc⁹ quinquaginta dies numerantur, digit⁹ enim tei sp̄issanc⁹ signat⁹.
Cif. Quinquagesimo die post pasca, lex moysi data est quinquagētimo
die post passionem domini quā pasca illud figurabat, datus est sp̄is pro
missus, descendens super apostolos, et qui cuīz eis erant, in c. xx, mosayc⁹ et
atis numero constituti, et diuisis linguis credentiū totus euangelico p̄dicatōe
mundus impletus est. Dicitur illic scripta lex dīgito tei, et dominus tei sp̄is
ritus sancto dicit. In dīgito tei ejcio demonia. Aspicit cuītus populus ro
res lampades montemq̄ fumigantem-tonitrua-fulgura, et clangorē bucc
ne perstrepentem. In vocib⁹ tonitruis, blandic⁹ promissionis, et terror
in p̄dicatione intelligent, in lampadib⁹ claritas miraculorū, et sonitu bucc
ne fortis p̄dicationis sanctoz, q̄ omnia in aduentu sp̄issanc⁹ completa sunt,
quādo discipuli in varietate linguaꝝ p̄ceptis et signis intonuerūt. Interp
tatur q̄nt synai rub⁹ qđ significat ecclēsia, in qua moysi dīs loquit⁹. **P**er autē

datur legem domīnū in igne fumoq̄ descendit, significat p̄ fideles sine cla
ritatis ostensione illuminat, et infidelib⁹ oculos fumo erroris obscurat. **V**i
detur etiā in caligine, qđ impū q̄ terrena sapiunt, cuī descendedē i. in humi
litate nascentem pro caligine malicie nō cognoverūt, vel q̄ veritatem legis
infidelib⁹ p̄ caligine dixit, et videntes non videat, et audiētes n̄ intelligat.

Cauete ne z. **R**ab. **P**rius, p̄bhet populu in monte ascendere morē
qđ minatur. Nunc iubet ut clangente buccina ascendat in monte, humana
scilicet cōpescens andā
ciam, et ad obediēdū
inuitās, qđ ad p̄dica
tiōis vocē debem⁹ nos
ad ligna erigere, nec
sacramentoz inuesti
gatione sponte h̄ume
re, sed dei vocationez
sequi.

Cauete ne z. **R**ab. **P**rius, p̄bhet populu in monte ascendere morē
qđ minatur. Nunc iubet ut clangente buccina ascendat in monte, humana
scilicet cōpescens andā
ciam, et ad obediēdū
inuitās, qđ ad p̄dica
tiōis vocē debem⁹ nos
ad ligna erigere, nec
sacramentoz inuesti
gatione sponte h̄ume
re, sed dei vocationez
sequi.

Cauete ne z. **R**ab. **P**rius, p̄bhet populu in monte ascendere morē
qđ minatur. Nunc iubet ut clangente buccina ascendat in monte, humana
scilicet cōpescens andā
ciam, et ad obediēdū
inuitās, qđ ad p̄dica
tiōis vocē debem⁹ nos
ad ligna erigere, nec
sacramentoz inuesti
gatione sponte h̄ume
re, sed dei vocationez
sequi.

Cauete ne z. **R**ab. **P**rius, p̄bhet populu in monte ascendere morē
qđ minatur. Nunc iubet ut clangente buccina ascendat in monte, humana
scilicet cōpescens andā
ciam, et ad obediēdū
inuitās, qđ ad p̄dica
tiōis vocē debem⁹ nos
ad ligna erigere, nec
sacramentoz inuesti
gatione sponte h̄ume
re, sed dei vocationez
sequi.

Cauete ne z. **R**ab. **P**rius, p̄bhet populu in monte ascendere morē
qđ minatur. Nunc iubet ut clangente buccina ascendat in monte, humana
scilicet cōpescens andā
ciam, et ad obediēdū
inuitās, qđ ad p̄dica
tiōis vocē debem⁹ nos
ad ligna erigere, nec
sacramentoz inuesti
gatione sponte h̄ume
re, sed dei vocationez
sequi.

Cauete ne z. **R**ab. **P**rius, p̄bhet populu in monte ascendere morē
qđ minatur. Nunc iubet ut clangente buccina ascendat in monte, humana
scilicet cōpescens andā
ciam, et ad obediēdū
inuitās, qđ ad p̄dica
tiōis vocē debem⁹ nos
ad ligna erigere, nec
sacramentoz inuesti
gatione sponte h̄ume
re, sed dei vocationez
sequi.

Cauete ne z. **R**ab. **P**rius, p̄bhet populu in monte ascendere morē
qđ minatur. Nunc iubet ut clangente buccina ascendat in monte, humana
scilicet cōpescens andā
ciam, et ad obediēdū
inuitās, qđ ad p̄dica
tiōis vocē debem⁹ nos
ad ligna erigere, nec
sacramentoz inuesti
gatione sponte h̄ume
re, sed dei vocationez
sequi.

Cauete ne z. **R**ab. **P**rius, p̄bhet populu in monte ascendere morē
qđ minatur. Nunc iubet ut clangente buccina ascendat in monte, humana
scilicet cōpescens andā
ciam, et ad obediēdū
inuitās, qđ ad p̄dica
tiōis vocē debem⁹ nos
ad ligna erigere, nec
sacramentoz inuesti
gatione sponte h̄ume
re, sed dei vocationez
sequi.

Cauete ne z. **R**ab. **P**rius, p̄bhet populu in monte ascendere morē
qđ minatur. Nunc iubet ut clangente buccina ascendat in monte, humana
scilicet cōpescens andā
ciam, et ad obediēdū
inuitās, qđ ad p̄dica
tiōis vocē debem⁹ nos
ad ligna erigere, nec
sacramentoz inuesti
gatione sponte h̄ume
re, sed dei vocationez
sequi.

Cauete ne z. **R**ab. **P**rius, p̄bhet populu in monte ascendere morē
qđ minatur. Nunc iubet ut clangente buccina ascendat in monte, humana
scilicet cōpescens andā
ciam, et ad obediēdū
inuitās, qđ ad p̄dica
tiōis vocē debem⁹ nos
ad ligna erigere, nec
sacramentoz inuesti
gatione sponte h̄ume
re, sed dei vocationez
sequi.

Cauete ne z. **R**ab. **P**rius, p̄bhet populu in monte ascendere morē
qđ minatur. Nunc iubet ut clangente buccina ascendat in monte, humana
scilicet cōpescens andā
ciam, et ad obediēdū
inuitās, qđ ad p̄dica
tiōis vocē debem⁹ nos
ad ligna erigere, nec
sacramentoz inuesti
gatione sponte h̄ume
re, sed dei vocationez
sequi.

C Exodi.

A qualitate aeris: sicut cū p̄dicate dōo euāgelistā nullos ex iudea tunc credituros diceret. p̄misit: byems autē erat. Scriptū est em̄ abundabit ini quitas: et refrigerescet charitas multoꝝ. Byemis ergo curauit temp⁹ exprime re: vt in audit⁹ p̄ cordib⁹ malicie frigus inesse indicaret. Negaturo quoꝝ petro p̄mittitur: q̄ frigus erat: et stans ad prunias calefaciebat se. Iā enim a charitatis ardore torpuerat: et ad amorem p̄sentis vite quasi ad p̄secutorum prunias infirmitate ḡstuant se calefaciebat. A qualitate tempis sicut nō rediturus ad veniā: ad traditionis p̄fidia no ce iudas exisse p̄bilet.

Cū egrediente illo ab euāgelistā dicat. Erat autē nox. Et iniquo di uiti dicit: hac nocte re petunt animā tuā a te. Salomon quoꝝ non p̄seueratur in somnis: et in nocte sapientia accepisse dicit: hinc est q̄ angeli ad abraā meridie veniunt. puni turi aut̄ sodomam ve spere venisse memorāt.

Descenditq; doꝝ. Et Greg. Moyses ascendit in monte: et dōo minus descendit. Dōo contemplationē significat: in quā ascēdim⁹: vt ad ea q̄ vītra infirmitatē nostrā sunt vidēda subleuenur. Et in hanc dōo descendit q̄ a nobis multū p̄fici entib⁹ p̄ te se aliqd̄ noltris sensib⁹ aperit. sit in illo p̄z vel ali quid dici potest: q̄ vīl semp̄ idē partialiter intelligi nō potest: et nō a suis fidelibus partici pari dicit: cū in eī sub stantia pars nullaten⁹ admittat. Et q̄ hīc exprimere perfecto ser mone nō possumus: hu manitatis: nō modo quasi infantis imbecillitate p̄pediti: cum aliquem balbutiendo resonam⁹.

Ego sum dominus deus tuus. Orig. Qui contemnit p̄fens se culum: et egip̄tū: et p̄ verbā dei translat⁹ nō inuenit: q̄ ad suū sc̄lū fessi nat: te eo dicit deus. Ego sum dōo deꝝ. Non ad illos tū: qui de egip̄to p̄feci sunt: sed ad eos qui vītra egip̄tū nō seruiunt: de egip̄to educti de domo servitutis. Negocia sc̄lū: actus carnis: domus seruitutis est. Sicut re linquere sc̄lularia: et secundū tū vivere: domus libertatis est. Unde si per manseritis in verbo meo: agnoscetis veritatem: et veritas liberabit vos: ergo egyp̄tus est domus seruitutis. Iudea et hierusalem domus libertatis. Vñ q̄ sursum est hierusalē libera est. Sicut ergo terrena egyp̄tus filii israel dom⁹ dicit seruitutis ad compationem indeꝝ et hierusalē: q̄ eis est dom⁹ libertatis: ita ad compationē celestis hierusalē: q̄ est mater libertatis: tot⁹ mundus et q̄ in eo sunt dom⁹ dicit seruitutis: et q̄ de paradiſo libertatis per peccatum vñtum est ad seruitutē mundi: primus sermo decalogi de libertate est: Ego sum dōo deus tu⁹: qui eduxi te de terra egip̄tū. hanc vocem in egip̄to audiē non poteris. Et si tibi iniungatur ut facias pasca: accingas lumbos: ac cipias sandalia in pedibus: virginem teneas in manu: et azima cū amaritudi ne comedas. Sed nec in prima mansione: nec in secunda: nec cū transieris mare rubrum: etiā si ad mara veneris: et fuerit tibi amaritudo in dulcedinem versa: nec in heūm: ubi erant duodecim fontes aquarū: et hīc ar bores palmarum: etiam si raphidum p̄terieris ceterosq; p̄fectus ascenderis nondum ydonens iudicaris: sed cū veneris ad monte syna. Vix ergo mere beris aliquādo suscipe p̄cepta libertatis et audire. Ego sum dōo deus tu⁹: qui e· te· t· ḡ· de domo seruitutis: hic tū nō est sermo mandati: sed q̄s sit q̄ mandet ostendit: primū mandatū ergo. Non erit tibi dīj alij p̄ter me.

Augu. Q̄ngentur quēmodo decez p̄cepta legis diuidenda sint. Utq;

C.

XX.

sunt quattuor vñq; ad p̄ceptū de sabbato q̄ ad tēū ptinent. Hęc aut̄ reliq; quoꝝ primum est: honora patrem tuū: et matrē q̄ ad hominē ptinent. An po tius illa tria sunt: et ista septem. Qui cū dicit illa quattuor esse: separat id qđ dictum est. Nō erunt tibi dīj alij p̄ter me: vt aliud p̄ceptum sit. Nō facies tibi ydolum ēc: vbi figura colenda esse p̄hibitetur. Vñ autem vo lunt esse: Nō concupisces vxorē proximi tui: nō concupisces domum proxi mi tui: et omnia vñq; in fine. Qui vero illa tria esse dicit: et ista septem: vnuꝝ volunt esse: quidquid de uno teo colendo h̄ cipitur: ne aliquid p̄te rillum pro teo colatur. h̄c aut̄ extrema in duo diuidit: ut aliud sit nō concupisces uxori proximi tui: aliud: nō concupisces domum proximi tui. Dece tamē esse p̄cepta neutri am bigunt: q̄ h̄ scriptura testatur. Nichi antez congruentius videtur accipi illa tria: et ista se ptem. Omnia et trinita tem videntur illa que ad deum pertinet inli nuare: et qđ dictum est.

Nō erunt tibi dīj alij p̄ter me: hoc ipsum p̄fectius explicatur: cuꝝ prohibentur colēda fi gmenta. Cōcupiscēta xō vxoris alienę: et cō cupiscentię domus ali enę: tñ in peccādo dif ferunt: vt illi quo dicitū est. Nō cōcupisces domum proximi tui: adiuncta fuerint alia dicēta scriptura: neq; agrum eius: neq; seruū eius: neq; ancillā eius: neq; boues eius ēc. Discre uisse aut̄ videretur cō cupiscentię vxoris alienę: et cōcupiscentię rei alienę: qñ vñq; sic cepit. Nō cō

cupisces uxorem proximi tui: Nō cōcupisces domum proximi tui: et huic adiunxit cetera. Et aut̄ cū dixisset: Nō cōcupisces uxore proximi tui: hic cōnexit alia dicens: neq; domum eius: neq; agrum ēc. Et omnia apparent hec esse coniuncta quasi uno p̄cepto contenta: et discreta ab illo quo vxor nominata est. Illud aut̄ vbi dictum est: Nō erunt tibi dīj alij p̄ter me: patet huic rei diligentem executionem esse in his q̄ subiecta sunt: quo cū ptinent. Nō facies tibi ydolum: neq; vilum simulacrum ēc: nisi ad id qđ dictum est. Non erunt dīj tibi alij p̄ter me.

Isi. Dat deus moysi legem innocentie nostre et agnitionis sue: q̄ in de cem verbis consistit. scriptam in tabulis lapideis dígito dei. Tria sunt que pertinent ad dilectionem et cognitionē trinitatis. septem ad dilectionē proximi: quib⁹ humana societas non leditur. Primum ptinet ad tēū patrē. Dominus deus tuus vñs est: vt hoc audiens vñs tēū colas patrem et in multis fictos teos fornicationem nō effundas. Secundū ad filiū. Nō as sumas nomen dei tui in vanum: i. nō putas creaturā esse xp̄m dei filiū: quia omnis creatura vanitati subiecta est. Et q̄dēm p̄tē: tēū deo: lumē dō lumī.

Non habebis deos alienos ēc. Orig. Primum mandatum est. Non erunt tibi dīj alij p̄ter me: et sequitur. Non facies tibi ydolum: neq; vilam similitudinem ēc. h̄c omnia quidam simul ptent esse vñs mandatum q̄ si ita cōputetur nō complebitur numerus decem mandatorum. Est ergo primum mandatum. Non erunt tibi dīj alij p̄ter me. Secundū: Non fa cies tibi ydolum: neq; vilam similitudinem ēc. Incipiamus ergo a primo mandato. Non erunt tibi dīj alij p̄ter me. Si dixisset nō sunt absolutior sermo videretur. Sed quia dicit non erunt: non negavit quia sunt: sed ne illi sunt cui h̄c p̄cepta dantur inhibuit: hīc paulum sumpsiſe puto. Si quidem sunt qui dicuntur dīj: sunt in celo: sunt in terra ēc. In alijs quoꝝ

locis iueneries eos noian sic ibi. **R**ec magnus super oes deos: et te deo dñs. **D**e dñis idem apłs dicit. siue throni. siue dominatōes zc. **D**ominationes vero nō alius sūt qd̄ ordo quidam dñoz et multitudi. In q̄ videt sensum legis ap̄ire apłs. **A**c si dicat. **L**icet sint dñi mlti q̄ alij genitibz dñanē. et dñi mlti qui ab alij colant. sed tamē vnu deus est nobis. et vnu est domin⁹. **V**nde cum diuidiceret excellus gentes et disperderet filios adam. statuit terminos gentium secundū numer⁹ angeloz dei. angelos ergo quibz gentes comiſit excellus: dños vel deos appellat scriptura. deos q̄lī a teo datos. et dños a dño pote statut⁹ sortitos. **V**nde eis dicit. **E**go dixi dñi estis. et filij excelli om̄is. **V**os autē sicut hoies moriemini. et sicut vnu de principibz cadetis. **I**mitantes. s. dyabolū qui princeps omnium factus est ad ruinam. **V**nde constat qd̄ ex crabiles fecit eos huius ratiō. nō natura. **L**ibi ergo o israel qui pars dei et funiculus ei⁹ es. nō erat inquit tibi dñi alijs preter me: qz vere deus vnu est de⁹. et vere dñs vnu est dominus. ceteris vero ab ipso creatis contulit hoc nomē nō natura sed gratia. **N**ō hęc tantū dicunt ad israel secundū carnē: immo ad te qui israel effectus es mente deum videndo. et circuncisus corde nō carne. **S**i tū ita agas ut dignus sis esse pars dei. **E**t in funiculo hereditatis eius metiri. alioquin exemplo tibi sunt qui ad hoc vocati fuerant ut essent pars dei. et exigentibus peccatis dispersi sunt p om̄is gentes. et educti de domo servitutis iam nō egrediuntur. **N**on sunt in aquis sub terra. **N**ō

Secundū. **S**y dolū qd̄ nichil est. qz ex nullō re existēsim similitudine sumptū sed ociose confectū corā me. **N**ō facies tubi sculptile: t̄ frei existēsim que nō nichil est. t̄ sicut solis t̄ lune t̄ huicmodi.

Necq̄ oēm similitudinē q̄ ē in celo
t̄ hominis bonis t̄ lunulis.
desup. et q̄ in terra deorsum: nec eo
spiculū.

Rum q̄ sunt in aquis sub terra. **N**ō

q̄ ydolū n̄l est. **C**olere vero est toto his affectu et studio mancipari. **V**n̄ ergo reſcat. vt nec affectu colas; nec specie adoras.

Ego sum dominus zc. **V**ide benignitatē dei vt nos doceat et p̄fectos faciat fragilitatē humanoꝝ affectū nō recusat. om̄ia agit et patitur. p̄pter nos. notis et vſitatis nobis loquit̄ affectibz.

Orig. Om̄is mulier aut sub viro est et subiecta est legibz viři. Aut me retrit est. et vtitur libertate peccandi. qui ingredit̄ ad meretricē scit q̄ ad pro

stittū et cunctis paten‐
tez ingressus est. **I**deo
te alijs indignari nō
potest. **Q**ui legitimo
vtitur matrimonio nō
patit̄ vroꝝ peccare. **B**
accendit̄ zelo ad ser‐
vandā castitatem matrī
monij. vt possit legitti‐
m⁹ fieri pater. **D**icom‐
nis aīa. aut p̄stituta ē
cti demonibz. et batet
plures amatores vni‐
trent ad eā. mō spirit⁹
fornicationis. mō ana‐

tricē. post hunc veniet spirit⁹ supbie. et alij plurimi. **A**lter tū alteri nō inuidet nec te zelotipis mouet. sed se inuidem inuitant. **V**n̄ adhuc secum alios se prem spiritus nequiores se zc. **S**ic nullā zelotipā amatorꝝ suoꝝ patit̄ ania q̄ temonibz est. p̄stituta. **S**i vero coniuncta fuerit viro legittimo. i. xpo. etiaꝝ si aliqui fuerit peccatrix. ultra eā peccare nō patit̄. nec ferre potest vt alludat adulteris. excitasup ea zelus ei⁹. et defendit̄ coniugij castitatem. **S**i autē viderit eā temerantem coniugij iura. et occasionē querere peccandi. dat ei li bellū repudiū. **V**n̄ ppter iniqtates vestras. dimissi matrē vestrā. hęc q̄ loquitur et zelans est et zelo cōmotus b̄ dicit. **E**st etiā nouū genus b̄ bonitatis ei⁹. vt etiā post adulteriū reuertent̄ et toto corde peccantē suscipiat. **V**n̄ mu‐
quid mulier si exierit a viro et dormierit cū alio viro. reuertens reuertetur ad virum suum zc. **E**t alibi et postq̄ fornicata es in his omnibz dixi. reuertere zc. hic ergo deus zelans si requirit et desiderat animā tuam sibi adherere. si seruat corripit et indignatur velut zelotipia quadaz erga te v̄lus. sp̄em tibi esse salutis agnoscet. **S**i vero correptionē contemnis. discedit a te zelus ei⁹. secundū illud. ppterē discedit zelus a te zc. vide misericordiam et pietatem dei. quādo vult misereri. indignari se dicit et irasci. sicut p̄ hieremiam dicit. Dolore et flagello castigaberis hierusalem: vt nō abscedat anima mea a te flagellat em̄ om̄ne filiū quē recipit. hoc autē terrible. hoc extreum. si nō corripunt p̄ peccatis. Cum em̄ modū peccandi excedim⁹. auferet̄ a nobis etiā zelus dei. nec ultra irascitur.

Visitans iniquitatem zc. **O**rig. Reddens peccata patrū in filios zc. **A**ntī heretici q̄ nō boni dei fermo sit. qui pro peccatis alteri⁹ alterum dicat plecti. **T**enē tamē legis iustum dicit. **N**ec possum ostendere quomodo iniustis sit. si alii alio peccante puniunt. **S**ed interior homo noster aut dicit batere dei patrē. si secundū teū vinuit. **A**ut dyabolū. si voluntate illi⁹ facit. **V**nde vos te patre dyabolō elitis. et desideria patris vestri facere vultis. **S**icut ergo semen dei in nobis est. cū verbū dei seruantes nō peccam⁹. secundū illud. **Q**ui ex deo est nō peccat. qz semē dei manet in eo. ita cū a dyabolo suadetur ad peccandum. **S**emē eius suscipim⁹. cū facimus qd̄ suadet. iam genuit nos. **P**ascimur em̄ ei⁹ filiū p̄ peccatum. **S**ed q̄ sere sine adiutorio nō peccam⁹. sicut adulteriū nemo solus cōmittit. necesse est adulteriū consorte fieri. et si nō plures. necesse est aliqui vel aliqui ministerio scleris adiungendi. qui om̄es velut vnu ex altero secundū p̄suasionis ordinē generati ex dyabolo. p̄geniem ducunt. velut in traditione dñi dyabolus intravit in eoz. inde et primū filium peccati gennit. qui solus hoc facere non potuit. abiit ergo ad scribas et phariseos et p̄tifices. **P**ascim⁹ ergo ex iuda generatio tercia et quarta peccati. **V**ideam⁹ ergo quomodo peccata patrū reddit deus in filios in terciā et quartā. p̄geniem. et nō in ipsos. **D**e patrīb⁹ em̄ nichil dicitur. **D**yabolus ergo q̄ iam peccādi modū excescit. tanq̄ vestimentū concretū sanguine non erit mundus in hoc seculo. nō flagellatur p̄ peccato. om̄ia em̄ ei seruantur in futuro. **V**nde quid venisti ante tempus torquere nos? Redduntur autē peccata in filios quos genuit p̄ peccatum. qui in carne positi flagellantur. q̄ non vult deus mortem peccatoris. sed vt conuertatur et vivat. **D**iscipulos ergo reddit peccata patrū in filios. qz dyabolus et angeli eius qui etiā peccati patres efficiuntur. indigū sunt q̄ in p̄senti. corripiantur. filij eorum et qui p̄ ipsos ad societates peccati adsciti sunt. recipiunt in p̄senti qd̄ gesserint ut purgati dyabolo in p̄sena locū nō efficiantur. **V**nde vultabo in virga iniqtates eorum. **P**isericordia autē meā nō auferā ab eis. **D**eus enī zelans est. et animā quā libi respondet in fide. non vult in contaminatione peccati permanere. sed cito purgari. **S**i autē noluerit purgari in interitu eoz ridebit.

Dicitis eis: Dilcedite a me maledicti in ignem eternum. **C**iam ergo nos in plenitudo coripi: ut in futuro quiescamus. **V**nde cum castigatur a domino compunatur: ne cum hoc mundo damnemur.

Dixi. In hoc sermone solēt nos heretici suggillare q̄ nō sit boni tei sermo quip̄ peccatis alterius alium iudicat. **S**ed qui teūz legis mandantem hec dicet nō bonum: istū tamen dicit. **P**ec ipsi quidē possunt ostendere quomodo iusticie videat cōuenire si alio peccante aliis puniatur.

Ibi. **P**rimū mandāti prohibet surreptitionem. **S**econdū errorem. **T**ercius interficit seculi amorem. **Q**uartū impietatem. **Q**uintū crudelitatem. **S**extū fornicationē. **S**eptimum rapacitatem. **O**ctavum punita fallitatem. **N**onā mādi cupiditatē. **D**e cīmū adulterij cognitivam. **E**t notandū sicut de cī plagiis peccati: untur egyp̄. **H**ic de cī p̄ceptis scribitur tabnī: quib⁹ populus tui regat et demones occidant. **I**n duabus em̄ tabulis scripta est lex: ppter duo testamēta significanda: vel q̄ sunt p̄cepta dno dilectionis tui z. p̄. **I**n q̄ bus tota lex pndet: et p̄petre. **I**n vna enim tria p̄cepta: q̄ ad dilectionē tui p̄tinent. **I**n altera vero septē: q̄ ad societate p̄ximi. **L**api dē vero fuerunt tabule: q̄ cor iudeo erat lapidem: insensibile. **D**ūmū: stolidū. **V**n auferat cor lapidē: et dabo eis cor carneum. **E**t apls ait: Nō in tabulis lapideis: sed ī ta bulis cordis carnalib⁹ q̄ sentiant scilicet et intelligent.

Honorā patrem z. **H**oc est primum septem mandatorum q̄ pertinet ad proximum. Bene autē septem sunt. **S**epetari em̄ ex ternario constat et quaternario. **T**ernarius vero animē coguit: q̄ est irascibilis: concupisibilis: rationalis. **Q**uaternarius corpori.

Nō occides z. **A**ug. Et qd̄ dictū est nō occides. **N**ō putandū est fieri contra hoc p̄ceptum: q̄ lex occidit vel occidi aliquē tens uabet. Ille em̄ facit qui iubet qd̄ mihi strū negare non licet.

Nō mechaberis. **A**ug. Auguratur quoq̄ quo differat nō mechaberis ab eo qd̄ paulo post dicit. **N**ō cōcupisces vxore proximi tui. **I**n eo enī qd̄ dictū est: nō mechaberis: poterat illud intelligi: nisi forte in illis duobus p̄ceptis non mechandi et non furandi ipsa opera notata sint. **I**n his vero extremitate concupiscentia ipsa: q̄ tm̄ differunt ut aliquādo mechetur qui non concupiscat vxorem proximi: cū aliqua alia causa ipsi misceatur. Aliqñ vero concupiscat nec ei misceatur p̄gnā tumens. **T**hō fortasse lex ostendere voluit: q̄ vitas peccata sint.

Angu. Item queri solet: vtrū mechab̄ nomine etiā fornicatio teneat: hoc enim verbū grecū est: quo iam scriptura vñtūr p̄o latīno. **D**eclos em̄ grece non nisi adulteros dicit. **S**ez lex nō solū viris: s̄ etiā feminis data est. **Z**ec q̄ em̄ q̄ dictū est: **N**ō cōcupisces vxore proximi tui: nō sibi hic p̄ceptum feminā patet: tanq̄ līcē cōcupiscat virum proxime sūc. **H**i ergo hic ex eo qd̄ dictū est viro: nō cōcupisces vxore proximi tui: intelligit etiā qd̄ ad feminā pertinet: q̄to magis ex eo qd̄ dictū est. **N**ō mechaberis vñtūr sexus astrugitur: cum et ipsū p̄ceptū potest ad vñtūr referri: sicut non occides nō furaberis: et q̄ similiter nō exp̄sio vno setu vñtūr sonare vident: q̄ boni ratiō exprimit: i. masculū. **A**p̄ feminā mechā est habēs vñtūr concubendo

cum eo qui vir ei nō est: etiā si ille nō habeat vxorē. **V**ir quoq̄ mechus est concubendo cū ea q̄ vxor ei nō est: etiā si illa nō habet vñtūr. **S**ez vñtūr si faciat vir qui vxorem nō habeat cū feminā q̄ vñtūr nō habet: p̄cepti hui trāgref sione teneat: merito querit. **S**i em̄ nō tenetur: non est p̄hibita in decalogo fornicatio: s̄ sola mechā: i. adulterii: q̄uis om̄is mechā fornicatio sit. **V**nde quicq̄ dimiserit vxorem suā excepta causa fornicatiōis facit eā mechā. **H**ic em̄ fornicationē appellavit: si cū alio peccet q̄ vñtūr habet: qd̄ est mechā: i. adulterii. **S**ez vñtūr om̄is fornicatio mechā dici possit in scripturis: nō michi occurrit locationis exemplū. **S**ez si nō om̄is fornicatio mechā dici potest: vñtūr decalogo: p̄hibita fornicatio quā faciunt viri q̄ vxores nō habent cū feminis quę viros vel maritos nō habent: vñtūr inneniri possit: ignorō. **S**ed si furti nomine: bñ intellegitur oīs illicita vñsuratio rei alieni: nō cī rapinā p̄misit qui sursum probabit. **S**ea parte totū intelligi vñluit: quidquid illicite rerum proximi auferit. **E**t nomine mechic oīs illicitus concubit: at q̄ illorum membrorum nō legitimus vñsus p̄bitus debet intelligi.

Nō mechaberis: i. **N**ō furtū facies. **S**qd̄ est crīmē mendacī et falsitatis. **N**ō loqueris cōtra proximum tuum falsum testimonium. **N**ō cōcupisces domū: p̄imi tui. **N**ō defacie: aliud desiderare: vnde duo p̄cepta sunt siderabis vxorem eius: nō seruū. nō mechaberis: et nō cōcupisces vxore proximi tui nō ancillam: nō bone: nō asinū. **N**ec omnia que illius sunt. **L**unctus: q̄ suis: q̄ primā obtinet in sensibus interī. **S**icut om̄ib⁹: sic cī dīcī audi et vide: olfac et vide: palpa et vide. **S**nos quoq̄ doctoz voces aut̄ ppls: videbat voces et lapades significans q̄ in perfectione senari sunt nobis opera facienda: ut posterū fruatur requie eterna. **T**uas. **H**ec em̄ diebus fecit de cē ad litterā vel spiritus literarum: et filius tuus et filia tua et seruū tuus et ancilla tua iumentū. **S**eruū tuus et adiuena q̄ est intra portas significans q̄ in perfectione senari sunt nobis opera facienda: ut posterū fruatur requie eterna. **T**uas. **H**ec em̄ diebus fecit de cē ad litterā vel spiritus literarum: et perterriti ac paurore

tur: etiam illud qd̄ ad furtum pertinet contineri.

Non loqueris cōtra z. **A**ug. **I**n eo etiam qd̄ dictum est falsum testimonium non dices aduersus proximum tuum: queri solet vñrum probitū sit omne mendacī: ne forte nō sit hoc p̄ceptum aduersus eos: qui dicunt tuū esse mentiendum: quando id mendacī prodest alicui et nō obest ei cui mentiris. **T**ale enim non est aduersus proximum tuum: ut ideo b̄ videatur addidisse scripta que posset breuiter dicere falsum testimonium non dices: sicut non occides: nō mechaberis: i. nō furaberis. **S**ed magna questio est: nec cito explicari potest quomodo accipiendo sit: perdes omnes q̄ loquuntur mendaciū: et noli velle mentiri omne mendaciū et huiusmodi.

Lunctus autē populū z. **A**ug. Solet queri quomodo populū videbat vocem: cum vox nō ad vñsum: sed ad auditum pertinere videatur. **S**ed videre solet pro generali sensu corporis et anime ponit. **V**n cum vidisset iacob q̄ sunt elce in egyp̄. vñ. s̄ absens erat: quis nonnulli videre vocem nō aliquid esse: q̄ intelligere putauerūt: qui vñsus mentis est. **C**ū vero hic breuiter dicendū esset: q̄ populū audiebat vocē: et lampades: et vñcem tubē: et mouenti fumantē. **Q**uestio maior oīretur: q̄uo audiebat lampades: et mōtem fumantē qd̄ p̄tuerit ad sensū vidēdi: nisi q̄ dicat nō tā breuiter dicendū fuisse: ut nō totū diceretur: audiebat vocē et videbat lampades: et audiebat vocē tubē: et videbat mouenti fumantē. **D**uo eīz genera vocis erāt: et de mōbīs sicut ontrua et tuba: si tñ ipsam dixit vocē q̄ de mōbī edebat: ac p̄ hoc meli: in his q̄ ad sensū audīdi p̄inebat: generalis sensus est poli: i. vide di. **C**ū breuiter totū velle scriptura cōplicet) q̄ vñtūr in his q̄ p̄tinēt ad sensū videndi subintelligeret: audīt: quo more nos nō loqui solemus. **N**ā vide quid sonet solem: dicere: audi qd̄ luceat nō solemus dicere.

Loquere tū nobis zc. Significatur ad vetus testamentū timorem
potius pertinere. Sicut ad nouū dilectionē. quis in veteri nouum lateat. et
in novo vetus pateat. quomodo aut̄ tali populo tribuatur videre vocē tei
si hoc accipiendo est intelligere. cum sibi loqui deum timeant ne moriantur
non satis elucet?

Nolite timere &c. Aug. Sic illi cohibendi erant a peccatis timedo
scilicet ne penas sensibiles paterentur; quod nondum poterant amare iusticiam
et tentabantur a domino ut apparerent cuius
modi essent. non deo
quem non latebat sed inter
se et sibi met ipsius.

Stetitq; popu-
L. Greg. In quibus
daz locis scripture by-
storia seruanda est. et
allegoria. Et sepe sola
allegoria querenda est.
Aliquando sola histo-
ria tenenda. ut tardio-
res pascantur per by-
storiā. et velociores
ingenio per allegoriā.
Vnde cū populus lo-
quente deo lampades
sonitū buccing. et mon-
tem fumantem cerne-
ret: territus periret. ut si
bi per moysen loquere-
tur dominus: et stetit d
longe. Moyses acces-
sit ad caliginez in qua
erat deus: quia popul
nō valet caliginē alle-
gorię penetrare. valde
enī paucorū est spūales
intellectū rimari. **Q**uia
enī mentes carnaliū so-
la sepe historia pascū-
tur. loquēte deo lōge
populus stetit: q; vero
spūales allegorię nubē
penetrant: ut spūaliter
verba tei cognoscant
Moyses accessit ad ca-
liginez in q; erat deus.

Turum et implieatum.
concussi. steterunt procul dicentes
f quasi doce nos. f i obediem⁹
moysi: Loquere tu nobis et audie-
f In die iudicii dices: Te maledicti in i e-
mus. Nō loquatur nobis dñs ne
† scito pōt ptingere. f morte perpetua.
† forte i moriamur. Et ait moyses
† f robus vel aliis nō sibi qui omnia nouit.
ad populū: Nolite timere. Ut ei⁹
† f per signa et mirabilia. f mitū sapientie n
p baret vos t venit de⁹. et vt i terror
mor domini f Si nō amore saltem ti
illius esset in vobis: et nō peccare-
more coerati.
Stetitq; popul⁹ de longe: mo
f ubi s expressiora signa
y ses aut̄ accessit ad caliginē in qua
fiebant: quib⁹ noſcebat deus. Nā quomodo in ne
bula erat cui celi celorū nō sufficiūt.
erat deus. **D**ixitq; p terea dominus
ad moysen: Nec dices filijs israel
Clos vidistis q de celo locut⁹ su⁹
vobis. Nō facietis deos argētos
nec deos aureos facietis vobis.
† f i fidē incarnatōis filii mei habebitis. f fidē
i humilitate christi.
† Altare de terra facietis michi. et
f virtutū opera.
offeret is sup eo holocausta. et paci
f simplicia. f storia et pfecta.
fica yestra. oues yestras et boues:
f ecclēsia. f generali. nō in hereticorū puericulis
in omni loco in quo fuerit memoria

Contra. Non facietis deos vobis. Repetitur quod in primo precepto dicitur est. et per argentea et aurea omnia simulacra intelliguntur sicut in psalmo. **S**imulacra gentium argentea et aurum opera manuum hominum.

Gregor. Altare de terra teo facere est incarnationē xpī sperare. Nūc cī
a teo noltrū mun⁹ accipit; cum in h⁹ altari nr̄a humilitas i. sup dñice incar-
nationis fidē posuerit quidqd opat. In altari ergo de terra oblatū munus

Ponim⁹: si act⁹ nostros dñicē incarnatōis fide solidamus.
De sectis zc. I si. Secti lapides sunt q̄ vnitatē scindunt ⁊ seipsoſ dñi
dunt a societate fratn̄. Ios in corpe suo nō recipit xps. cui⁹ corpis figuram.
altaris cōstructio significat. L apides nō secti ex quib⁹ altare construi iubet
sunt q̄ p fidē in vnitate solidant. de quib⁹ dicit: Ios estis lapides viii. co
edificati in dom⁹ spniales. his nō est iniectū ferrū. qr in corrupti sunt. ⁊ iacula
maligni ignita nō recepunt. Omnes viuum altare faciunt in vnitate fidei ⁊
concordia charitatis.

Hec sunt in Distinctius amodo explicant ea q̄ ad proximū pertinent. Notanda locutio cū dictū sit moysi hec sunt iudicia q̄ apones eis cetera ad populu dicuntur. Si emeris seruū be. zc.

Si emeris seruū ēc. Aug. **N**ex piani b̄ flagitarent a dñis suis apo-
stolus iubet dñis seruos esse subditos. ne nomē dñi & doctrina blasphemetur
Illud enim inde cōstat in mysterio esse p̄ceptū: q̄ p̄tundi subula eius aurem
ad postem p̄cepit d̄e. qui libertatē recusasset.

DGrego. All. Scindū qz cū actina & contemplatiua vita ex dei gratia
sunt; una nobis in necessitate est, altera in voluntate. Nemo em cognoscens

Dñs: ad ei⁹ regnū ingredit⁹. nisi pri⁹ bene oþer. **S**ine cōtemplatīna vero in-
gredi possunt: q̄ bona q̄ possunt opari nō negligunt. **I**nde p̄ moysen dicit. **S**
emeris seruū hebreū zc. hebre⁹ transiēs interþat: z seruus hebre⁹ emis q̄i
qui iā ab h̄ seculo mente trāslit. seruitio dei subdit. sic moyses trāsluit vt vi-
deret vīsū. z danid inq̄t. trāslui: z ecce nō erat. **H**ic seruus emptus sex annis
seruire p̄cipitur; ita vt in septimo liber exeat gratis. **S**enari⁹ enim perfecti
onem actiue rit⁹ significat. **S**eptenari⁹ cōtemplationem. **S**ex ḡ annis ser-

[†] occulta inspiratione. [†] corporali benedictione & spirituali.
nois mei. **T**lenia ad te: [†] bñdicā
tibi. **O** si altare lapideum feceris
[†] hereticis. scismaticis. [†] i-nō per heresim &
scismata deū coles.
michi: nō ędificabis illud [†] sectis
[†] corruptionis vel scissionis.
Ilapidib^o. **S**i em̄ leuaueris [†] cultrū
[†] s. i. gradus in trinitate non facies sicut artius
qui dicit maiorē patrem. minorē filiū. minimum
tuum sup eo: polluetur. [†] Nō ascen
spiritū sanctū docuit.
des per gradus ad altare meū: ne
[†] infidelitatis.
reueletur turpitudo tua.

Nec sūt iudicía
seruitio dei man
que p̄epones eis. **S**i emeris ser-
cipaueris. $\dagger$ **S** qui mente ab hoc seculo transit.
 $\dagger$ **S** perfectione actue vite.
uum $\dagger$ h̄breum $\dagger$ sex annis seruiet
 $\dagger$ **S** in contemplatione $\dagger$ **S** a seruitute mundi.
tibi: in $\dagger$ septimo $\dagger$ egredietur liber
 $\dagger$ **S** qz z hoc gratia dei tribuitur $\dagger$ **S** nō in detersi
us mutata **S** intentione bene operandi.
I gratis. **C**um quali $\dagger$ veste intraue-
S perdurās vscz ad finē. $\dagger$ **S** bona operatōez
rit: cum tali exeat. **S**i habes $\dagger$ vxo
 $\dagger$ **S** in cōtemplatiua nō deseratur.
rem: $\dagger$ vxo $\dagger$ egredietur simul. **S**in
S predicator. $\dagger$ **S** bona operatōez
autem dñs dederit illi vtorem. et
 $\dagger$ **S** forez $\dagger$ caneros fructus. $\dagger$ **S** bona operatio
 $\dagger$ fructus eius imputabuntur predicatori.
peperit $\dagger$ filios $\dagger$ filias: $\dagger$ mulier et

Sua. **E**teruo empto dñs dat vxorē. cū p̄dicator cū quē deo mācip uit long
actioni cōiungit. p̄dicatores aut̄ dñi vocant. **S**icut helisgo te p̄dicatoro suo
dr. **D**icis q̄ dñstu tollat a te **V**xor serui empiticj filios & filias parit; qn ei
bona actio fortes & teneros fruct generat. **H**z mlsr cū filijs dño remanet. et
tu exit cū vestitu suo; qz bona actio & fruct ei p̄dicatori i mercedē reputat
Ip̄e x̄o i desiderij intentō pdurās; p̄ dei grāz ad p̄teplatiōē egredit. **O**
si dixerit huius diligo dñm meū zc. **E**teruus dñm suū diligit; qn p̄dicatoris
verba sollicita mēte custodit. **V**xorē qz amās & libos lib egredi recusat; qn
actiuā vitā eiusq̄ fruct diligēs; trāsire ad p̄templatiā nō vult; qz bona sui
ministerij opa se h̄se h̄nitute p̄siderās; ad libertatis quietē trāsire renuit. sed
offerat eū dñs dijs. & applicet ad hostiū & postes. & p̄foret aurē ei⁹ subula; ut
sit lei nō in secula. **Q**ui cīm i actiuā disponuit vita pdurare a dño dijs offert
qn a p̄dicatoro suo antiquoz patrū dicris imbuit. q nobisī via tei lacerdo
tes fuerūt. **A**d ostiū quoqz & postes tabnaculi ducit. & vt te ingressu tabna
culi eterni aliqd audiat; & tremēdi iudicij diē. subtilitē agnoscat; ne per bona
opa q̄ facit placere hoīb̄ appetat. **D**icqz auris ei⁹ subula p̄forat. i mens tū
moris dei s̄btilitate; vt x̄bi acumie trāfixa. p̄ omē qd agit nouerit ingressū
regni attēdere. & q̄i ab ostio & poste tabnaculi p̄foratā aurē portare. **E**t erit
tu in scl̄a ut eē p̄ scl̄m lib possit. qz i p̄a creatā libabit a fuitute co:ruptōis
i libertatē ḡlie filioz dei tūc cū nob̄ via libtas erit cū ad glorij filioz dei ado
ptio nra guenerit. **N**ūc x̄o n̄ solū actiuā ē i fuitute; b̄ i p̄a p̄templatio q̄ sup
nos rapimur. libertatē mentis pfecte nō obtinet sed imitatur; quia illa qui
es intima in enigmate videtur.

Erodi.

die id est eterno sabbato liberabimur si tamē voluerim⁹ esse liberi dum in
hoc seculo seruimus peccato. Si autē noluerimus perforabitur auricula in
testimonium inobedientie ⁊ cum uxore ⁊ filiis nostris quos p̄tulim⁹ liber
tati i. cū carne ⁊ opib⁹ ei⁹ peccato seruim⁹ in eternum

Propterea si quis vendiderit filium suum propter pecccata terrenorum in eternum.

filiā p. faciet illi. **O** si a
liā accipiet ei q̄ op̄ sūt
z vestem z cōueratio-
nē eius non fraudabit

Srel liberi.
fili⁹ eius erunt domini sui. **I**pse ve
† **s**ad cōtemplationē. **i**n sū intentio desideri
ro exhibit cum **v**estitu suo. **O** si
† **s**erba predicatoris. **s**ollicita mente custodio
dixerit seruus **d**iligo dñm meum
† **s**actionē. **i**structus. **t** s. i. ad cōtemplatio
nem non tranlibo.
Vxorem ⁊ liberos. nō ⁊ egrediar
† **s**antiquoz patrū qui sacerdotes dei fuerūt di
eius imbuat. **i**n predicator.
liber: t̄offeret eum **d**ominus dīss
† **s**vt de igrēssu eterni tabernacli aliquid audiat
⁊ applicabitur ⁊ ad ostiu⁹ ⁊ postes
⁊ mente. **s**ubtilitate diuini sermonis. ne i bis q̄
agit placere hominibus querat.
perforabitq̄ aurem eius subula: ⁊
† **s**in actua seruēdo hominib⁹. **i**n ut post se
erit ei seruus vsc⁹ i n sēculum. **H**i
cul⁹ liber sit. **s**alia lex est ancille. alia filie quia
maiori necessitate venditur filis q̄ ancilla.
quis vendiderit filiam suam in fa
† **s**hebreo post sex annos. **s**q; humiliata est.
mulam: non egrediet sicut ancille
† **s**humilitate.

exire consueuerunt. Si displicuerit oculis domini sui cui tradita sunt liberam, sicut gentilibus vel hereticis.

erit dimitteret eam: i populo autem
alieno vendendi non habebit licen-
tiam si sprenuerit eam. Si autem filio
suo firmo matrimonio. i dotando ea.
desponderit eam: iuxta morem
filiarum faciet illi. Quid si altera ac-
cepserit ei. prouidebit puerum nupti-
alem.

as. ⁊ vestimenta ⁊ precium pudicitiae. hablare.
¶ Nec ipse s. humiliauerit nec filio vnoq; affice-
rit. nec alia superducta a filio eā abiecerit.
cicie non negabit. ¶ **Si tria ista nō**
ſufficiet in seruitute nō teneri. ¶ **Sicut seru-**
fecerit: legrediet gratis i. absq; pe-
nibzreus. ¶ **S**materiali gladio vel spirituali.

¶ Iniqua voluntate.
cunia. **Qui** pcusserit hominē vo-
lens in anima vel in corpe **sc** corpali vel spūali
occidere: morte moriatur.

Spredit autem id est
humiliavit concubē
do nec vxorē faciēdo.
Si filius agnominauerit eā secundū i. f. fil. **I**d est si filio coniunxerit eāz
vxorem sicut filig dōtem apponet. **S**i alia accipiet ei i. non istā deputauit
vxorem filio que opus sunt z vestem z conuersationem eius nō fraudabit:
quoniam nō mansit vxor filio eius quē admodū daret si eam sibi non agno
minasset. **N**aut nos dixim⁹ cōuersationē nō frandabit gr̄c⁹ habet ome
liam i. locutionē sic honestius concubitū appellās hoc est pro cōcubitū mer
cedem dabit. **S**ic z daniel concubitū significans ait. **S**ub qua arbore vidi
stis eos loquentes. **E**t alibi. **I**lle timentes loquebantur vobis. **S**i aut̄ tua
hęc nō fecerit ei exibit gratis i. si eā ipse concubitu nō humiliauerit neq; fi
lio suo coniunxerit neq; alia a filio ducta istam eiecerit abibit gratis i. nō
sufficiet ei non teneri in seruitute abibit nichil accipiens ut seruus hebreus

C.

XXI.

tradi. Si autem seruo hebreo eam copulauerit intelligit quod cum eo gratis exhibet: non a marito separata.

Vendiderit filiam Strab. **Filia** est subiectio deuota a bona voluntate genita. q̄ se comittit alicui doctoris magisterio. quā doctor debet aut per se docere: aut caro discipulo multis p̄ceptis ornata. quasi dotatam tradere docendā. **Si neutrū facere voluerit.** dimittat eam liberam ne vendat genti aliene. id est: hereticis.

CQuia ut non eccl.

Rab. Homicidis nō spōtaneis sex cīvītates refugij decernunt̄. chādes in galilea. montis neptalin. ⁊ sīchēm in monte ephraim. ⁊ cari atharbe. ipsa est hebrō in monte iuda. ⁊ trans iordanē cōtra orientālē plagam hierichō. Bosor. q̄ est in campē stri solitudine de tribu rubē. ⁊ ramoth in gala ad de tribu gad. ⁊ gau- lon in basan de tribu manasse. he cōstitute sunt filii israel. ⁊ adue- nis ne moriant̄ t̄ i ma- na p̄ximi effusum san- guinē vindicare cupi- entis; donec ante p̄ plim exponat causam suam. **D**ystice. si q̄s p̄ insidi as aut odiū mūcrone malicie aliquē p̄cūsse- rit. ⁊ in mortem anime seduxerit eterne morti obnoxius erit. **V**nde q̄ scandalizauerit vniū de pusillis istis q̄ i me credūt. expedit ei vt rē ⁊ q̄ odit frēm suū homi- cida est. ⁊ scim⁹ qm̄ oīs homicida nō habet vi- tam eternā. hic ab al- tari dei auelli iubetur. q̄ indig⁹ sacramētis dñicis a communione merito remouet̄. **Q**ui aut̄ p̄ incuria aut igno- rantiam aliquē lēserit habet vibē refugij ec- clesiā. s. catholicaz vbi penitens p̄ om̄ē tēpus plentis vite bonis stu- deat opib⁹. ⁊ si spēm suā in morte sumi pon- tificis. i. christi posuerit saluus erit.

Quidam dicitur. sed Deus tradidit imma-
nus eius Zc. Ita h[ab]et di-
citur quasi et si nolens
eius. Intelligitur ergo
id fecit dictum est; h[ab]et de illis
quae occidit. et de tradidit in
fecit. h[ab]et autem et de homo pro-
prio. De enim iuste homo
et occidi. sed quia per iniquitate
et cupiditate seruit. In-
tutus. et homo de propria in-
fido non pepercit. sed pro no-
bit.
cum proximo contendens

7 ille infirmat⁹ tristitia a feruore dilectionis languerit · reus p confessionem
op̄a penitentie 7 impensam promiss⁹ emendatōis in medicos · i · doctores im-
pendat · qui infirmū baculo consolationis erigant · 7 fomentis p̄dicationis
in pristinū dilectionis statum restituāt.

Con correctione necessaria est discretio·ne qui corrigere debet occidat vel
in desperationem vel odium mittat.

Si rixati fuerint **z.** **R**ab. **S**i quis alicuius animā post conceptu
verbi per incuria^z vel
frandē leserit. vt vita
le germen boni operis
sanū pferre non possit
etia^m si ipa adhucī fide
uiuens p̄stiterit; vt dā
num illatū p̄ penitenti
am restituat; secunduz
euangelij ministerium
necessē habebit. **S**i au
tem ipsa anima p̄ erro
rem necata: post platu
abortiuū. hoc est opus
mortifex in infidelita
te persenerauerit. sine
dubio seductor^z illi^z q̄i
verushomicida eterna
morte reus erit.

Sdisputantes ad subuersionē audientium.
Illiū est. **S**i rixati fuerint viri. et
† sanimā infirmā verbū dei p̄cipiente † s verbo
percusslerit quis † mulierē † pregnā
dei s verbum conceptū perdiderit
tem. † abortiuū quidem fecerit.
† s nō in fide omnino mortus. † s q̄i quos po
tuit deo lucrari neglexit.
Sip̄sa vixerit: subiacebit damno
schul^z vel doctoz ecclie
quantū experierit maritus mulie
ris. † arbitri iudicauerint. **S**inau
ter post satanā abient
tem mors eius fuerit subsecuta.
† sin die iudicii puniendā. vel laborabit usq ad

Augu. & nō formatum puerperii noluit ad homicidium pertinere; pfecto nec hominem deputauit. hic de anima q̄stio est. viruz q̄ formatum non est. nec aiatn qdē possit intelligi; et ideo non sit homicidium. q̄ nec exanimatiū dici potest: si adhuc animam non habet. Sequitur em̄ et dicit. Si autem formatuz fuerit dabit animam pro anima. i. morietur. Secundū illud oculū pro oculo. et tentem pro dente. et similia. talionis. s. equitate que lex ideo cōstituit. ut monstraret que vindicta tebeat. Alter em̄ nesciretur quid venia relaxaret. ut dici possit di mīte nobis debita nostra. sicut et nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris. Debitorib⁹ ergo lege monstrantur; ut quando ignoscitur. appareat quid dimittatur. alter em̄ non dimitteremus. Si ergo illud informe puerperii iā quidē fuerit. sed adhuc qdāmodo informiter animatiū. quoniā magna de anima questio. nō est precipitanda. ideo lex noluit ad homiciduz pertinere; quia nondum dici potest anima viua in corpore. qd sensu caret. si talis est in car- ne nondum formatu. et ideo nondum sensib⁹ predita.

Drig. **Q** si litigabunt duo viri. et percusserint mulierem pregnantem. et exierit infans eius nondum formatus. detrimentum patietur quantum indexbit vir mulieris. et dabit pro anima sua. **Q** si formatus fuerit. dabit animam pro anima. oculum pro oculo. **P**rimum videamus de eo qui nondum formatus exierit. quomodo inbetur damno pecunie percuti unus ex litigibus. cum duo dicantur. **Q**uid etiam hoc quod vir mulieris imponit ei et non eis et dabit. et non potius dabut. **Q** si infans iam formatus exierit. animam dare pro anima facile intelligimus. morte scilicet vindicetur peccatum. que auctem sequuntur opere precium est explicare. **N**ec enim videtur etiam infans formatus calce litigantis percussus. oculum in ventre perdidisse. dentes vero omnino non habuit. **S**i enim hoc ad matrem referamus. quomodo aborties mulier oculum perdit. aut dentes dolet? **S**ed esto aut in oculo aut in teste percussa abortiuit. luxorem vel vulnus accepit. quid etiam combusturam dicimus pro combustura? **N**unquid litigantibus viris assistens mulier comburi potuit. ut combustura pro combustura solvatur? **I**n deuteronomio quoque hec facile explicari non queunt. **I**n scripturis tamen hisdem vocabulis et officijs membra anime nominantur: quibus ruitur vel appellantur membra corporis. **V**nde vides vestucam in oculo fratri tui. et trabem que in oculo tuo est non vides. **E**t alibi: **Q**ui habet aures audiendi audiat. **E**t quod speciosi predicti euangelizantium pacem. **N**e nos ergo vocabulorum similitudo conturbet? **H**unt ergo duo litigantes: duo disputantes de dogmatibus vel questionibus legis. et irritantes circa verborum pugnas. **V**nde apostolus: **N**olite contendere verbis. **E**t alibi: **Q**uestiones legis tenita. sciens quod generant lites. **Q**uia ergo isti in questione litigant ad lubnitionem audientium. percutiunt mulierem pregnantem. et ejiciunt infantem formatum. vel adhuc informem. **M**ulier pregnans dicitur anima que nuper concepit verbum dei. **V**nde a timore tuo domine in utero concepiimus et peperimus. qui ergo concipiunt et statim pariunt. non mulieres existimande sunt. sed viri et perfecti. **V**nde a

Si peperit terra in una die et nata est gens die una simul. **I**sta est ergo generatio perfectorum que in die eadem concipitur et nascitur. pariunt autem viri. secundum illud. **F**ilioli mei quos iterum parturio donec formet in vobis christus. **P**erfecti ergo et viri statim pariunt. id est. conceptum fidei verbum in opera perducunt. **A**nima autem que cocepit et in ventre retinet et non parit mulier dicit. **V**nde dolores partu aduenierunt ei: et virtus pariendi non est in ea. hec ergo inter se duobus litigantibus et scandala proferentibus

num pallus fuerit lat
uari dicitur; licet per ignem. **V**nde iohannes dicit. quedam peccata esse ad
mortem. que autem sint ad mortem; que non ad mortem. non facile discerni
potest; telicra enim quis intelligit? **S**ed cum referuntur super quinq[ue] minas
acquisitio alie quinq[ue]. et super duas duas. qui mercedem huius acquisitionis
perdit; damnatio dicitur percuti; sicut qui causam scandali infirmiori et mulie-
bri animus prebuit. **D**abit autem secundum q[uo]d indixerit vir eius. et dabit cum
honore animus discentis. **V**ir magister est christus. vel qui pro christo ani-
marum docto[r] est. patietur ergo damnum qui contendit ad subversionem
audientium. pro anima que nondum habuit infantem formatum. q[uia] potest
de scando catecumini accipi. **P**otest etiam fieri ut qui legit instruat et repa-
ret animus que perdidit. et cum honore et cum modestia scilicet cum mansuetu-
tine. non cum lite. sicut cum scandalum intulit. **S**ed cum formatus fuerit
dabit animam pro anima. formatus infans potest videri sermo dei in cor-
de animi. que suscepit gratia baptismati. vel que evidenter et clarissimum ver-
bum dei suscepit. **R**eddet ergo qui percussit animam pro anima in die indi-
cij scilicet apud eum iudicem. qui potest animam et corpus perdere in gelena-
nam. **V**elut qui sibi conscientius fuerit tanti scandali ponat animam suam pro
anima scandalizati. et usque ad mortem tet operam quomodo ad fidem re-
stituantur. **P**onat oculum pro oculo: si oculum animus legit. et intellectum ei[us] tur-
bavit; auferetur oculus eius ab eo. qui precessit ecclesie. id est. intellectus. **S**i
tentem legit. qui suscipiens cibum verbis dei conminucere. vel molaribus tere-
re solebat. et subtilem ad ventrem animus transmitteret sensum. **S**i hunc
tentem ille vexauerit et emulserit. et contritione ei[us] non possit anima subtiliter
et spiritualiter suscipere verbum dei. auferatur tens eius. q[uia] non bene cibos
verbi conminuit et dividit. propter hoc fortasse de domino dicitur. **D**entes peccatorum
protrinisti. **E**t alibi: **M**olas leonum præfringet dominus. **S**ic ergo membra dei ledi anna-
z percussi. **M**anum quoque per manus. et pedem per pede depositat. **M**anu est ait virtus
qua tenere aliquod et stringere potest. ut actus eius et fortitudo. et pes quod incedit ad bo-
na vel ad mala. **Q**uia ergo scandalizata anima. **D**omini solu[m] in fide. hoc etiam in acti-
bus deinceps. q[uia] per manus significatur. manus auferunt illi quibus non bene opere-
t pedes quibus non bene incedit. **R**ecipiet etiam cōbusturam. quod cōbussit et gehennam
tradidit animam. **P**er singula hoc ostendit. ut percussor truncatis oculis membris
a corpore ecclesie excidat. ut ceteri videntes timorem habeant et non similiter faci-
ant. **I**deo apostoli cum doctore describit ecclesie. inquit cetera precipit non percussore. ne
percutiens pregnantes mulieres. et animas incipientes. ponat animam pro
anima. oculum pro oculo. dentem pro dente. te qualibus dicitur; ve pre-
gnantibus et nutrientibus in illis diebus in quibus scandalizantur. si fieri
potest etiam electi. **S**ciendum tamen quod non est perfectorum scandalizari.
sed mulierum aut parvulorum. **V**nde si quis scandalisauerit viuum de-
pusillis istis tecum.

Exodi.

Qui a proximo
zc. A proximo mutua
postulam cū p. eterna
remuneratione curam
dñi gregis suscipim.
Sed si timore dei q̄si
pecunia exigēs semp
ante oculos cordis po
nimus; quasi i p̄fentia
eius semp sumus. Un
sc̄tes timore dñi ho
minib⁹ suadēmus. Et
alibi. Quasi coz̄ teo
in xp̄o loq̄m̄r. Nos
ergo aut rebilitas pe
cos pastori nō impu
tatur. si eius curā stre
nue gessit. & quasi teo
p̄fente aliter damnum
reddere cōpellet. Un
non exibit inde donec
reddat nouissimū qua
drantem.

Cotabit eam.
Sensus sententiæ hy
storicus. de qua nalcis
oratio. Si ergo histo
ricus sensus regnū cha
ritatis edificat. cupidi
taris dissipat. nō ē ne
cessē allegorice exponi
lector. tñ sententiā do
te recte fidei honora
re debet & intacta sua
expositione relinquere.

Maleficos. Qui
p̄stigij magice artis &
dyabolici signis a
gunt. & hereticos. q̄r
cōsilio fideliū qui re
re vivūt excommunicā
di sunt. donec malefici
um erroris in eis mori
atur.

Aduenā nō cō
tristabis zc. Dile
ctionem primi pro mis
ericordie compassiōe
commendat. ne fur
ris aut auaricie stimu
lo cōmoti. ins nature
negligam. Sz q̄ vo
lūmus vt faciat nobil
homines. eadē illis faci
amus. & q̄ nolum. no
bis fieri. nō faciamus.

Si pecunia zc.
Predicatores enāge
li monet. ne sup vita
tem appetat. & habētes
victi & vestiū bis con
tentī sint. secundū illō
gratis accepistiſ gra
tis date.

Si pignus. Au
sen⁹ pro specie posuit
sic enī dictū est. ac si te
omni vesti pign⁹ redē
rit. cū de illo se specia
liter dicere ex cōsequē
tib⁹ scriptura testatur.
qui nō habet nisi eam
veste vnde nocte ope

Schris⁹ vel maior prelat⁹.
Primo suo. Si q̄s cōmendauerit
t̄ sepiscopo vel sacerdoti. & s̄ in mundū & s̄ mū
dum. & Simplicē.
Iproximo suo. asinū bouē ouem
s̄ bauū. & Spiritualem
z omne iuramentum ad custodiam.
t̄ sommio a fide discessit. & s̄ in aliquo sc̄n
& mortuum fuerit. aut debilitatū
dalgatū & deceptū. & s̄ hereticis demonibus.
vel captum ab hostibus. nullus
& s̄ pro iurisperganda.

Boc viderit. iurandū erit i
medio: q̄ non extenderit manum
& qui comendauit.
ad re proximi sui. Suscipietq̄ do
fētōnē. sed & studiū bonū restituīt cū in r̄
minus iuramentum: & ille reddere
tam eternā. & q̄ innocent. & dormīt patre
non cogetur. Q̄ si furto ablatuſ
familias. & q̄ custodire debuit
fuerit restituet damnum domino.
t̄ syabolo incorporatū. & ne totū deuoz̄
statim preces. p̄ eo fundat. eūq̄ monēt & cura
Si comeſt̄ a bestia. deferat ad
re studeat. & dominū. & q̄d potuit fecit.
Eum q̄d occisiū est: & nō restituet.
Velut si episcop⁹ alter⁹ cleric⁹ vel parochia
Qui a primo suo quicq̄ horū mu
num viciāt̄ fuerit. & In parte.
tu postulauerit. & debilitatū aut
& s̄ toto. & s̄ qualitatū suscepit. & negligē
Imortuū fuerit. domino nō p̄sen
te: reddere compelletur. Q̄ si in p̄
& q̄ diligentia adhibuit quā potuit
sentiārum dñs fuerit. nō restituet;

z maxime si conductum fuerit pro
fūria sentiū partū exponendo.
mercede operis sui. Si sedurerit
Scientiā canonica nondū ab alio expositam
quis virginem necdum desponsa
t̄ q̄ nisi p̄ fidē catholicā acquiesceret copula
tam. dormieritq̄ cum ea: & dorabit
eius frui non licebit.

cam & habebit eam vrorez. Si pa
ter virginis dare noluerit: reddet
pecuniam iurta moduſ dotis quā

virgines accipere consueverunt.
& cooperatores & adiutores dyaboli. & quasi
vulos in ecclesiā esse.

Maleficos non patieris. vivere
& i. vicis salti & intentati mixtus fuerit. cuius
societas a deo separat. & dyabolo locat. que sit
somicatio pessima. Eterna.

Qui coierit cum iūmēto: morte
t̄ fidolatra. & corporaliter vel sp̄ualiter. & de
monibus. q̄r dū gentiū demona sunt. & herem
moriatur. **Q**ui immolat dñs loc
municetur ab ecclesiā. vel in eternū puniatur.
t̄ sado dominū deū tuū & illi s̄. & qui ad
patria celestē tendit. Aduenā ego sum opū te &
peregrinus sicut om̄s patres mei. **C**idetur: prēter dñō soli. **A**duenā

non contristabis: necq̄ affliges eū

Aduenā enim & ipsi fūstis in terra
& in mundo. & que in die iudicii expectat chri
stum. quē modo nō habet presentem. & cui mos
legipti. **C**iduz & pupillo non no
tus est mund⁹ pater. & babylonia mater. corde
cebitis. **S**i leseritis eos vocifer
& qui sum defensor eoz. & iudicando.
buntur ad me. & ego audiam cla

C. XXIII.

morem eorū. & indignabitur furoz
& gladio sp̄uali vel materiali.

Imeus. percutiamq̄ vos gladio. et
& actions & fructus vel ad litterā
erunt lyiores vestre vidue: & filii
materialē vel sp̄uale. Scientiā legis.
vestri pupilli. **S**i pecunia mutua
& fideliū gentili & spiritu.
decederis populo meo paupi. qui
& in eadē fide. & immoderat fructū cōmisi
vel dñi verbi exigendo.
Thabitat tecum. non virgebis cū
& aliqua superabundāria. q̄r post perceptionē
gratiae ad obseruantia legis non debet retoqueri
q̄r chitatuſ finis est legis.

Qui exactor. nec v̄siris opprimes
& cōfessionē peccati. & q̄r i te peccauit & s̄. **S**i
pignus a proximo tuo accē
& quo operitur cōtra fr̄ḡ impietas. & ante
peris vestimentū: ante solis occa
& occidat tibi per dolorē cordis sol iusticie.
sum reddes ei. **I**psum em est solū
& alias quo operitur indumentū carnis eius.
indumentū quo operis caro eius:
Securus laxato peccato.

nec habet aliud in quo dormiat.
& nō condonate.

Si clamauerit ad me. eraudiā eū:
& volens v̄ta peccatoris nō morte. & Sacer
dotibus doctorib⁹. qui ecclesiē cōpianit. cū em
ois detractuſ penitentia sit. i illos penitentiaſ.
qua misericors sum. **D**ñs n̄ de
& ad litterā. vel christo cuius factus est pr̄cī
patus super humerū eius.

trahes: & principi populi tui non
& perfectiones operū. & Initialē faciendi
maledices. **D**ecimas tuas & pri
voluntatem. & bilatē datorē diligit deus.
& dñm gratie p̄secat̄ & p̄cipiū opez s
mitias nō tardabiliſ ſofferte. **D**u

mogenitum filiorum tuorū dabis
& fortibus operibus & simplicibus.

Michi. De bobus quoq̄ & ouibus

& tota prefēti vita in qua genera

re debemus opera bona que offeramus domino i

resurrectionis octaua.

Similiter facies. **S**eptem dieb⁹ sit

& ecclēſia & resurrectionis

cum matre sua: die octauo reddes

& exigēti & remoti ab om̄i actōe ſeculari.

illum & michi. **C**liri sancti eritis mi
& hereticis vel demonibus & hereticōz libros

demonis pleciatos. vel quoslibet carnalēs. i. ido
latrae. vel heretiſ viciatos vel humanae puerſatōe.

& nō est comunicandū mēte demoniōz fideliōz

chi. **L**arnem que & bestiis fuerit

& decepera. & inēbiſ chiſt incorporating.

pr̄gūlata. non comedetis: sed

& Societati immundoū cōtra ecclēſia latrantū

vnde ſi ſit ſicut ethnici & publicaniſ

projicietis canib⁹.

Decimas tuas

Ilid. Per primūtias

frugū vel primogeni

torū. primūtia bonū

opū ostendunt. & el

bona voluntas. q̄ prior

ē ope. quā pelagiani ſi

bi tribuendo offendit

Dē aūt dū ſibi a nob

illa iubet offerri. iindi

cat ad gratiaſ ſi ſu per

tinere. **I**n decimis ve

ro tenariſ perfec

nem significat: q̄r v̄sq̄

ad ipſum numerū cre

ſcit. Ideoq̄ ſicut i pri

mitijs principia volū

tatū. ita in decimis

riatur.

Gregor. Dign⁹
peccati cofello. **P**ro

ximus em̄ debitor. no
ster efficacit. cū in nos

aliq̄ peccat. q̄r pecca
ta debita vocant. ſi m

illud. **O**m̄ debiti di
misit tibi. quoniam roga
ſti me. Et dimittit nob

d. n. ſ. n. d. n. d. d. bitore ergo pignus ac
cipim⁹. cū ab eo qui in

nos peccauit p̄tī con
fessionē tenem⁹. p̄ quā

relaxare peccatū poſtu
lamur. Qui em̄ pecca
tū fateſ & venia peti
ā. q̄si p̄ debito pignus

redit. q̄d ante ſolis oc
casuſ reddere iubemur
q̄r p̄nq̄ p̄ dolorem

cordis nobis ſol iuſtice
occidat. tebem̄ cō
fessionē venia reddere

a quo cōfessionē accē
pimus culpe: vt qui ſe
deliquisse in nos me
minit: a nobis mox re
laxatum ſentiat q̄d te
liquit. **D**ñs no de.

Aug. **D**eos nō ig
ledi. **Q**ueritur quos
dixerit teos ut in iudi
ces q̄ iudicat populum

sicut dicit̄ eſt moysi q̄
daſ ſuerat te p̄bara
oni. vt exponendo ſeq
tur. & principi populi

tui nō maledices. an ſe
cundū illud apli. **N**ā
& ſi ſunt q̄ dicunt dñi ſi
ue in celo ſue in terra

sicuti ſunt dñi multi. et
dñi multi. addendo cō
ſicuti ſunt. teos intelli
gi voluit. q̄ digna etiā

dicunt. quib⁹ in latrī
i. ſeruit. q̄ ad religio
nem p̄tinet. nō tebē
b. vni teo vero q̄ nob
est te. Illi aūt p̄bibi
ti ſunt maledici nō iu
ſi ſacrificijs. v. vllis la
trī obſeqiis honorari.

Decimas tuas

Ilid. Per primūtias

frugū vel primogeni

torū. primūtia bonū

opū ostendunt. & el

bona voluntas. q̄ prior

ē ope. quā pelagiani ſi

bi tribuendo offendit

Dē aūt dū ſibi a nob

illa iubet offerri. iindi

cat ad gratiaſ ſi ſu per

tinere. **I**n decimis ve

ro tenariſ perfec

nem significat: q̄r v̄sq̄

ad ipſum numerū cre

ſcit. Ideoq̄ ſicut i pri

mitijs principia volū

tatū. ita in decimis

consummationes nostrorum operum: ad teum referre precepimur: a quo et bono ipsi initium et perfectionis donatur effectus.
Dauperis quoq; non misereberis scilicet. Ne s. contra iusticiam pauperum causa misericordie. Bona est misericordia: sed non debet esse contra iudicium. Iudicium autem dicit scriptura quod iustum est: ne quis autem propter hanc sententiam deum putet prohibere misericordiam: oportune sequitur. Si occurris boni inimici tui scilicet quasi fac misericordiam etiam erga inimicos tuos: cum potestas est a iudicando libera. Non enim cum reducis errante hominem inimicum et redditis inter aliquos index recessides.

Mendacium. Veritate et iudicium amat dominum et ad hoc erit quadam populi suum horitur: qui non est plonus et acceptor.

Sex annis seminabis terram. Aug. Queritur quid colligat pauperes si in septimo anno ita parcitur terra ut nec seminetur. Non enim ad vineam et oliuetum pertinet quod dictum est edent pauperes gentis tuae: quod terra non seminata nichil possunt sumere: ubi segetes nasci non possunt. De vinea enim et in oliueto postea dic similius esse facendum. Ideo illud datur intelligitur: et frumentis servient. An sic accipiendus sex annis seminabis et colliges. Septimo vero non colliges: et intelligat seminabis: etiam si dictum non est: ut ad sex annos seminare et colligere pertinet: ad septimum vero dimittere quod fuerit seminatus. Nam quid inde habebit pauperes: quoniam residuum etiam feris bestiis dedit: et s. que illis frugibus possunt recessi. Apri cervi: et i. cervus et bufo: insomodi. Quid non dicitur nisi significat: gratia. De bubus enim non est cura deo. Quid non intelligit quod non pascat ea: quod non seminat neque metunt: sed quod ei cui non est excepto moue re hominem: quoniam modo boni suo consolat. Quod ergo minus cura est ei de feris bestiis recipere: cum eas ipse pascat dominus naturae: et etiam eas pascit per alios sex annos cum colliguntur que seminantur.

Sex annis seminabis terram tuam scilicet. In senario pfectio opum: in septenario requies animarum exprimitur. Bene ergo sex annis seminare terram nostram et congregare fruges et recipimus: quod in presenti vita est etiam statim constat: terram carnis nostrae exercere et virtutum semina in ea serere debemus: et in futuro vitam eternam accipiamus. Ante populi pauperes et bestie agri comedere intendentur: que in septimo anno a nostro labore perterito crescent: significat quod elemosinam et charitatis obsequium: merces in futuro parat: quam etiam vinea

et olives: i. gratiae et misericordie opera preparant. Si ergo non timi amicis sed etiam bestiis: i. inimicis benefici sum in futuro: cum iam non sit tempus operandi premia consequemur. Unde q. seminat in benedictionibus de bene: et metet. v. e. Et per nomine deorum. Per nomine suum iurare promittit: non quod bonum sit iurare. Sed sciebat homines: promis ad iurandum esse: non vult ut iure per nomina extera deorum: et frequenter iuramento inducunt ad cultum eorum. Sic et hostias non approbat deus: manuunt tamen sacrificari sibi per ydolis.

Tribus vicibus. Fide sancte trinitatis colettes: in pascha enim immolatus: in pentecoste datus spiritus: in sce nophelia paternae misericordia potentia decollatur.

Tribus vicibus per singulos annos. Hoc est omni tempore presentis vite: et in sancte trinitatis confessione: per fidem spiritum et charitatem bonorum operum obsequia deo creatori vestro exhibebitis. Pascha enim celebremus: sanguinem agni immaculati ab egypcia frumentis liberati: per spirituales aquas datur: reliquias erat sacerdos: quo facta: cuius mente liberas.

Solis nouorum: quando egressus es de egypto. Non apparebis in conspectu hominis operis: sed hec erat in iunio quando panes primitariani offerabantur eti meo vacuo: et solennitatem mensis primitorum operis tui que vel feminaueris: cunctus seueris in agro. Solennitatem quoq; in exitu anni: quando congregabis oves fruges tuas de agro feminina eius debet occurrere. Ter in anno apparebit omne malum coram coram domino deo tuo. Non s. i. purum sacrificium sine corruptione offeres: sed malicie et nequitie imolabis super fermento sanguinem. S. i. pinguedem bonorum operum et secunditas virtutum: vel spiritualis intelligitur. Victimam tuam: nec remanebit adeps. S. die iudicii: quod non erit locus operandi: virtutibus studiis: vel scripturam pietuadi: sed bonorum operum initia solennitatis meae usque mane. Pri-

mitias frugum terre deferes in do-

locus veri sacrificii extra catholicam ecclesiam.

S. i. Iosephus dicit ante octauum die non licere interficere: s. passionem pueris: s. i. herodes et iudei.

s. i. chilum qui est hedus iudeus: agnus nobis:

s. i. lxv agnum domini dei tui. Non coques hedum

in conspectu dei vacui pareamus.

Solennitatem quoq; in exitu anni.

Naturis: s. frugibus: quoniam fructus totius anni collecti sunt in septembre: s. quoniam bebes: s. i. heresi macedones ytheneos vocant: in cuius principio inde feriatur etiam plus tuba canunt quod in

cunctis mensibus: et plura offerunt: in quo dies expiationis: et dies scenopoezie: xv. die quod est solennitas tabernaculorum.

Non coques hedum scilicet. Aug. Quoniam intelligatur ad verbos proprios etatem nescio unde possit repiri. Si enim alicuius significatio causa prohibitus accepimus agnum in lacte coqui: nullus usus est ita coquendi. Si autem in diebus quibus lactat: quis inde hoc unde seruantur: ut agnum non coqueret: nisi sugere desideret. Quid est autem in lacte matris suae: quasi possit etiam si hoc intelligatur: sine his precepti transgressione coqui. Si eo nato mortua

matre eius ab one alia lactaretur. Cum aliquis ergo significantie causa esse preceptum nemo ambigit. Sed etiam quae possunt obseruaria facit. non sine causa ita sunt precepta. Significant enim aliquid. hoc vero quomodo obseruetur ad proprietatem verborum. aut non est. aut non elicit. Intellectum tamen de christo approbo. qui bac prophetia predictus est: non occidendum a iudeis infans. quando herodes querens eum occidere. non invenit. ut coquas quod dictum est pertinet ad ignem passionis. i. tribulationem. Illud quoque fortissimum non absurdum est. quod alij dicunt id esse preceptum per prophetam. ne se boni israelites sociarent iudeis malis. a quibus christus passus est. tanquam agnus in latte matris sue. i. eo tempore quo conceperuntur. hinc colligere re-christus autem non mensa copleto. tecum inchoato natu est octauo kalendas ianuariias. et primo mense conceperuntur. s. octauo ianuarii. apud tempus et passionis eius. fuit in latte matris sue. i. in die quo conceperuntur. vel parvulus adhuc et lactentibus non immittes passionem tanquam christo dictum sit qui talibus adhuc discipulis peperit. Unde ait: Si ergo me queritis. sicut finit hos abiire. Unde addit euangelista: ut sermo implete tur quem dixit: Quia quos dedisti mihi non perdidi ex eis quicquam. Unde apparet eos si tunc patarent fuisse perituros. postea vero passi sunt. non agni in latte. sed arrietis in grege.

Stra. Moraliter.

Hedus. peccator non est in latte matris coquendus. i. blandicijs dissoluendus. sed asperre increpandus et redarguendus.

Ecce mittā zc. Ra. Iosue significat duces populi qui ideo angelus dicitur. quod ad voluntatem domini annuncianta mittuntur. angelos enim greci nuncios dicimus.

Inimicus ero zc. Greg. Radix cuncti mali superbia est. de qua dicitur in initio ois peccati superbia. Prima eius soboles septem principalia via. In animis gloria. Inuidia. Ira. Tristitia. Amaricia. Ventris ingluies. Luxuria. Et quod bis septem superbiis viis nos captos doluit redemptor noster ad spirituale literatōis pīmū spī septiformis gratia plenaria venit.

Præcedetque te angelus zc. Ra. Iosue plūm israeliticū in terrā pro millionis induxit septē gentes cuiusvis ydolaḡ et aras eorum destruens. Vixit vero deus has gentes cum simulacris suis exterminat. cum septē principalia via et omne ydolum inimici te cordib⁹ nostris expellit. ut natura nostra terra secure possideamus.

Quos ego cōteram. Jobānes cristostom⁹. Habet vnu quodque vicis in corde nostro propria mansione quā sibi vendicās. in quā nos tū recessū exterrinat israelit⁹. et rex summā cōtemplationē. et aduersari non desinit. Non enim possunt virtutes cum viis morari. sed cum ab israelit⁹. et a christis fuerint vi-

cias supata. locum quā concupiscentiae vel fornicationis spiritus possidebat castitas obtinebit. Quem furor cōgerat. patientia vendicabit. Quā tristitia mortem operans occupauerat. salutaris et plena gaudio leticia possidebit. Quem accidit vastitatem. excolet fortitudo. Quem superbia cōculcabat. humilitas honestabit. Itaque singulis viis expullis eorum loca. id est. esse eius virtutes contrarie possidetur. que sunt israelites. id est. anime tuum viventes incepuntur. qui cum viis cordis expulerint passiones. non tam alienas possessiones parauisse quod proprias recuperasse credidē sunt. quia secundū veterem traditionem. terram changorum filij sem in divisione orbis sortiti sunt. quā chananii violenter possederunt. Unde in illo iudicio dei expulsi sunt.

Voluntas quoque domini possessionem cordis nostri non viis sed virtutibus depuravit. quod post pauperizationem adeo insolentibus viis. quasi chananii a propria regione expulsi sunt. Quis vero p. dei gratiam. diligentia nostra et labore nostro restituantur. non tam alienam terram occupant quod recipiunt propria.

Benedicā panibus tuis et aquis zc. Aug. Alija littera. Benedicā panem et vinum tuum zc. Quā uis baptismi possunt et spiritualiter intellegi. in cuius secundū bonum temporalem facilitatem intelliguntur ad vetus testamentū. pertinent. ut quod p. cepta exceptis his quod in sacramento aliqd significant. eadē ad motes bonos pertinentia regiantur. et missiones. tñ carnales atq. terrene sunt. In futuro autem debentur pīmia ad novum testamentū. quā tibi certe erit in scandalum.

Emissē crabrones zc. Aug. Emissam vespas zc. Hoc p. mittit deus et liber sapiētū dicit esse impletū: ubi ait: emisit antecessores exercitus sui vespas. non aut legiū factū neque moysi tempore. neque sub iosepho. neque sub iudeo. Ideo foras velpe aculei timoris intelligēti sunt. quibus agitatātur gentes. ut cederent filii israel. De eis loquitur. in cuius sermone si figurate aliqd dicatur: quod ad proprietatem non sit impletū. non impedit historię fidē. in qua pīscitur veritas narratori. sicut nec euāgelista rum narratio sīmū pīscit. si aliqd a christo figurare dicitur.

Lxx. Alija littera. Emissam vespas ante te. et ejusmodi amorges zc. A plurali ad singularē numerū se conuerit. Intelligitur autem ejusmodi amorges res ipsa. sicut locusta. sicut rana. non quod vna sit. sed p. singularē intelligit plalit.

No eiūcā eos a facie zc. Stra. Gentes iste via significat que nec simili nec uno tempore in sanctis extinguuntur. ne monstra terre multiplicentur. id est. ne in superbiis erigantur. et vanā gloriam et honorem. Hāc ēcū sancti pītra maiora via pīgnat et vincit. relinquunt mora. et pīmittūt dñari. ne p. elatōes gātūs corrūt. Vnde paulo dāt ēstimulū carnis ad custodias humilitatis.

Ascende ad do. tu et aaron et. Aug. Usq; respondit populus una voce dicens: Omnia verba domini que locutus es faciemus et audiemus? ut qd ad hunc locum scripture iustificationes intelliguntur que date sunt populo ad obseruandum. Incipiunt autem quatuor ipsa verba scripture indicant unde hoc nomen iustificationum eorum est a sermo hebreo cui annis ad postem pertunditur in quibus omnibus iustificationib; considerandum est qd non ad agendum vitam et bonorum morum conuersationem duci possunt. Multa enim in eis sunt sacramenta significantia potius aliquid qd vietam nostram instruunt. Iustifications vero latini eas esse dicunt qd greci vocemata dicunt.

Tu et aaron et. Strab. Moyses et aaron et nadab et abiu. Propterea quatuor viri eius significantur qui scilicet euangelica precepta sequuntur. Per huc vero (qui constat ex septenario tecum sicut etenim et tenario scriptis multiplicato) significantur illi qui terris implicantur. Infirmi auditores qui terrenis implicantur. Tertius pcul. Solusq; moyses ascendet ad dominum. et illi non appropinquat nisi firmi auditores qui terrenis implicantur. tamen adimplentes tenetum legis tendunt ad contemplationem conditoris. Vel ad litteram te quibus dicitur. Assime tibi septuaginta viros et te quibus eldad et maledad fuerunt.

Solusq; moyses et. Rab. Prins precipit ut moyses et aaron nadab et abiu. et septuaginta seniores. ascendat ad dominum. Et statim subiungitur qd solus moyses ascendat ad dominum. ceteri non appropinquent sed adorant pcul. Ubi moraliter instruimus vires nostras perpendere. nec ultra posse nemus contemplationis attingere. sed quatuor diuinam clementiam vocat. et regula scripti reprobat.

Bregio. Moyses et sublimia dei precepta perciperet alta concedit. et vt interna peperet ab externis tumultibus occultatur.

quia viri sancti qui exterioribus determinare officiis necessitate coguntur. studiosae semper ad cordis secreta configuntur. Hic cogitationis intime causam ascendunt. et legem quasi in monte percipiunt. dum postpositis tumultibus actionum temporalium in contemplationis superne voluntatis sentientiam perscrutantur.

Faciemus. Aug. Notandum quod iterum populus respondit: Omnia que locutus est nobis faciemus et audiemus. Cum videatur ordo postulare audiemus et faciemus. Sed mirum nisi aliquis sensus hic latet. Nam nisi audiemus pro eo positum est qd intelligimus; prius oportet verbis dei reddere faciendi seruitutem. et ad intelligentiam eorum que ipso precepiente sunt merito intentionis perducat. Sed videtur virtutum iste populus

illi filio sit similius qui patri iubenti dixit: ibo in vineam meam: et non iubet. Et enim quod tenuit penitus contemperunt. postea per viam obedientiam iustificate que non sectabantur iusticiam: aperte benderunt iusticiam.

Tulite et. Aug. Notandum est nunc primus sacrificasse moysen enim scripturam dicere. et quo de egypto eductus est populus. Primo enim ietro dictum est. quod ambiguum. Et aduentum librum testamenti cum sanguine hostie recitari. in quo iustificationes scriptae erant. Nam decalogum in tabulis lapideis fuisse scriptum postea patet.

Crateras. Crate ra a connexione dicitur quod antiqui connexione virginum sibi calices faciebant. etiam enim grece connecti dicitur crateres autem sunt calices ansas habentes.

Sub pedibus. Deus non loco continet. nec situ corporis mebra ponit. sicut est nostri corporis sedere in cere stare. et huiusque que tantum corporis sunt: deus antez spiritus est. Ergo se ostendit spiritualiter. et signis corporaliter expressit. non substantia eius appetret. que est qd ipse est. sed assumptio formam visibilim eius omnipotenter subiicit.

Ascende ad me in montem et. Be. Locutus te figura tamen acutus vasorum et vires silium. primum locis suis. et circumstantias rerum attente inspiciam. Omnia enim in figura contingebat illis et. Scripta sunt autem proprie nos et. Naturus ergo dominus legem moysi. primum illum invitat in verticem montis ut in alto secum moratus liberius audiat quod ad inferiora rediens docet. et ex altitudine loci colligat quod excelsa. quod ab humanis doctrinis secreta sit lex quam accipit. et ab illis tantum intelligi vel custodiri possit: qui se a terrenis contagis sublimi riuendo separauerint. Unde populi in inferiori expectare inbet. donec re

deat: ut insinuet. quod celestia sunt arcana legis: et immo capienda pfectis. nec in infirmi defigent: si maioribus asculanterint. secundum illud. Justicia tua sicut montes dei. In euangelio quoque precones gratia domini in monte conuocavit et instruxit: post resurrectionem eiusdem in monte apparet. et ad predicandos toti mundo mittere. Euntes inquit docete. o. g. b. e. in. n. p. et f. et l. s. et. Sed quod lex immo populo committenda. euangelij gratia omnes apostoli in monte cum domino positi asculantibus etiam turbis audiuerint. Aduentum quoque spissatum: quo nunc veritas euangelij manifesta est data: non solus apostoli plima turba fidelium in cœnaculo modis syon suscepit variarum divisione linguarum. et ecclesia quod omnia cuncta gentium linguis locutura deum signaretur.

Dabog̃ tibi. **B**ed. **H**uic simile est illud tucentes eos seruare omnia quæcumq; mandauit vobis. **N**ō ergo moyses. n̄ apostoli. vel quilibet alia debet docere. q̄z q̄z dominus docuit. et cōsilij decreto obseruanda h̄scrispit in quib⁹ vitæ eternæ nos habere volunt. sicut de his p̄termiti quicq; n̄ op̄ter. sed omnia q̄ mandauit auditorib⁹ committere necesse est.

Surrexerūt moyses et iōsue. **T**er. **J**osue nō cōmemoratus in illis

quattro. subito cū moyle apparet. et cā illo ascēdit ad accipiēdas tabulas

legis. et subito rursus

abscondit. et tacetur. et

moyses accipit legē. et

cū eo itez appetit. for-

te significat nouū testa-

mentū absconditū esse

in lege. et aliquā intelli-

gentibus apparere. **O** vero ih̄sus iam voca-

tur. **C**ū in libro nume-

ri qn̄ b̄ nomē acceperit

scriptura dicit. q̄ iam

p̄p̄ eset ut terrā pro-

iam intrarēt. p̄ plepsiz

et p̄ occupationē anti-

cipat scriptura qd̄ po-

stea factū est. **O**mnia ei

ista postq; facta sūt scri-

p̄ta lunt. et ideo qn̄ fa-

c̄tum est qd̄ modo me

moratur. nondū vo-

batur ih̄sus. b̄ qn̄ scri-

ptum est.

Bed. **J**osue xpm

noīe et actione signifi-

cat. qui minister moysi

dicit. q̄ xps nō venit

legem solvēre. et adm̄p-

tere. **M**oysi vestigia

in omnib⁹ sequit̄. q̄ in

cunctis q̄ scripsit moy-

ses typice designatur.

quasi comes individua-

us. si bene queritur.

Vn̄ si cederetis

moysi. s̄. sitan cederetis et inibi.

Bed. **A**aron mons fortitudinis. h̄ur interstatur ignis. vel lumē. **A**arō

ergo christi. h̄ur spiritus sancti significat. de hoc dicit ylaias. **E**rit in nouissi-

mis dieb⁹ p̄parat̄ mons dom⁹ dñi. in. u. m. **T**er.

Et ille sup apostolos in lu-

mine ignis apparuit. **A**scendēs ergo moyses ad dominū. montem fortitudi-

nis et lumē ignis in campestrib⁹ ad regendū populi reliquit. **N**os ergo si do-

ctores ad contemplationē sequi non possumus. cūremus ne aliqua tentatio-

ne a vicinitate montis dei retrahamur. b̄. p̄ posse virtutū operib⁹ insitamus

inherentes stabiliter sacramētis xp̄i. qn̄ ibi imbuti sum⁹. et gratiā sp̄is quo si

gnamur intemperā conseruem⁹. **E**t si qua questio pulsauerit. inuocem⁹ ad

int̄orū redemptoris. qui p̄ donū spiritus sancti. p̄ tegere ab omnib⁹ malis q̄ li-

berare consuevit. **N**ec dubitandum. q̄ si p̄sistimus. p̄ montem fortitudinis

humilitas et infirmitas nostra exaltetur. et cunctis hostib⁹ fortior efficiatur.

¶. **P**er lumen quoq; sancti spiriti illustrat ignorantiā nostra. et ad dilectionē

conditoris animus in ardescit.

Lunc ascendisset moyses. **T**er. **B**ed. **S**icut mons altitudinē p̄fe-

ctionis que in lege scribenda erat designat. ita nubes qua mons tegit grati-

am diuinę protectionis iasiniat. qua tanto quisq; fruitur. q̄sto ad scrūtāda

mirabilia legis renelatis oculis cordis ascendit. **N**am nec montes solū quo

moyses ascendit nubes operuit. b̄. et populum per desera gradītem. qui ad

altiora nō potuit ascendere obumbravit. **V**n̄ expandit nubem in protec-

tionem. e. **T**er. **O**mnia dominus omnes timentes se p̄filios cum maioribus cele-

sti benedictione protegit.

Et habitauit gloria. **T**er. **B**ed. **N**ō modo sublimitas. b̄. n̄ nomē mō-

fis in quo data. legis p̄fectionem significat. **S**yna em̄ interstatur mensura

mea. vel amphora mea. **D**iminutus ergo procurat̄ est. et sic vocaret̄. et ip-

so vocabulo significaret̄ tens. q̄ lex sua p̄fectam viuendi regulā omnibus

promulgaret̄. et vniq; secundum op̄a sua redderet. **J**uxta illud. In qua

mensura mensi fueritis re. vo. **B**ene aut̄ dicitur. q̄ moysi ascendēt nubes et

gloria dñi sex dieb⁹ monte op̄uit. et septimo illi ad altiora montis vocane-

rit. **S**ex em̄ dieb⁹ in lege op̄ari. **I**n septimo quiescere int̄emur.

Legens illum. **T**er. **B**ed. **S**ex dieb⁹ nube. et gloria dñi tegitur. q̄ qui mādata domini iussis op̄ib⁹ exequit̄. diuinę protectionē dign⁹ habet. **D**ominus em̄ qui ascendere iussit. nube sua et claritate circū dedit. q̄ qui donū bene operandi tribuit. ip̄e bene opantes ne deficiant̄ illustrat̄. et ne tē tamis dyaboli quasi fernorib⁹ solis exurantur. protegit̄. **S**eptimo die vocavit ad altiora. q̄ post op̄um p̄fectionē lex p̄mittit eternam requiem. vt qui in alti-

tridine recte actionis.

dhō assūtum. ad e. vi

sionē et colloquū ascē-

damus. secundū illud

et iūm̄ bñdictionē da-

bit legillator. ibiunt te

virtute in virtutē. vi

debitur tens deo in

syon. **I**n hac etiā vi

ta post acting vige per

fectionem. ad diuinę

speculationis gratiam

quidaz ascēdunt. qua-

lis et quantula adhuc

mortalib⁹ dari potest.

Vn̄ de moysi dictum

est. q̄ locū sit cū dñō

facie ad facie. sicut ho-

mo cum amico suo.

de illo ergo specialiter in-

telligitur. q̄ ser dieb⁹

in monte nube et gloria

domini sit protec̄. se-

ptimo altiora conseen-

dit ad colloquū do-

mini vocatus. quia p̄

opera que a deo acce-

perat magis illustrari

z ab omnibus malis me-

rit obumbrari. vt ad

sublimiora diuinę vili-

onis et colloquōs do-

na perueniret.

Erat aut̄ species

z. **T**er. **B**ed. **Q**uali ignis

ardens species glorie domini apparuit. quia corda electorum et dona la-
tentia cœlestis illustrat̄. et ardore lux charitatis inflamat̄. **I**n nube ergo ap-
paret gloria domini. q̄ nos ab esu tentationē protegit̄. **I**n caligine quia
potentia maiestatis eius a nullo potest integre comprehendendi. **P**ax enī tei
exuperat omniē sensami. **I**n igne ardente. q̄ mentes fidelū lux morum co-
gnitione irradiat̄. et s̄c̄ ac dilectione incendit̄. **H**anc glorā filiū israel te longe et ab inferiorib⁹ aspiciunt̄. **M**oyses ascēdēo penetrat̄. q̄ mysteria diuinā
perfecti subtiliter vident̄. **N**os vero nostre memorē fragilitatis et inerti. si
intrare cōprehendēdo nequam⁹. credendo sperando et diligēdo in proximo
aspectare cūremus. filiū em̄ israel a longe oculos ad montē dñi et ad conspe-
ctū glorie habent̄. cum infirmi teum videre desiderantes oculos mentis fi-
gunt in memoria eternae claritatis. quib⁹ in vicinio montis dei in quē moy-
sen ascēsse nouerunt cōmorantes cū eo moderamine viuendi se coercēt;
vt nunc gressum operis ab imitatione summoy virorum abstrabant; tam
etsi plene illos sequi non valeant.

Ingressusq; moyses me. **T**er. **B**ed. **M**oyses medium nebulū in-
gressus ascendit in montem; cum predicatorēs diuinę legis in quibus ip̄e
eximūs est. ad int̄uenda sublimiter occulta sapientia domino ducente pene-
trant. fuit aut̄ cū domino quadraginta diebus et noctibus; vt hoc nu-
mero disceret. q̄ illi soli decalogus legis quē cū populo suo accep̄tar; pos-
sent implere quos euangeli gratia quattuor libris p̄scribenda iuuaret; qua-
ter em̄ teni quadraginta faciunt̄. vel q̄ quandoq; eadem precepta decalo-
giū in noticiam cunctarū gentium. quē in quattro partibus orbis cōtine-
tur. diuinā gratia panderentur; vt per eorum obseruantiam ad salutem ve-
nant̄ eternam.

Conclusio. **T**er. **B**ed. **D**ominus ad moysen. **T**er. **B**ed. **P**rimitas ho-
norū teo offerimus cum bonum quod agimus totum diuinę gratię et
būntes et toto corde profitentes. q̄ nec initium bonę actionis. vel cogitan-
onis nisi a domino possimus habere. **M**ala vero semper a nobis dyabolo
instigante et cepta et consummata. nec nisi domino donante laxanda.

Hec sunt autem tunc. Be. Luncta quodlibet dñs ad faciendū sanctuaris; materialiter offerri p̄cepit. Nos quoque qui spirituales filii israel imitatores devidentis populi esse cupim⁹. spiritualiter offerre tēbem⁹; ut per has oblationes voluntarias ipsi sanctuarium in nobis faciamus; ut ipse habitare nostro corde et sibi mansionem consecrare dignetur.

Lapides onichinos tunc. Be. Hec offerimus cū miracula sanctorum quibus cogitationes deo deuotās et opera virtutū ornauerūt. digna laude dicātū.

in adītū.

torum fidei nostrae cūz

op̄ est assūmūt. q̄r ei

in būneris onera ge-

stamus. p̄ ephoth. si

phumerale op̄a insto-

rū et labores insinuant

q̄r vero in pectore cogi-

tationē est sedes in ra-

tionali q̄d est habitus

sacerdotalis pectoris.

mūndū electorū cogita-

tiones exprimunt. La-

pides ergo onichini et

gemme ornāt ephoth

rationale. cū sanctoz

patrū actibz cogitati-

onibz. etiā miracula in-

signiuntur. Vnde in oni-

chini lapidibz qui sa-

guinei coloris esse ferū-

tur. addita tonis opibz

martirij merita si-

gnantur.

Faciētq̄ michi

tunc. Be. Utendit do-

minus moysi taberna-

cum in monte. et va-

sa in cultu eius cōscre-

ta. quia secum tamdiu

moranti aperte mōstra-

uit. etiā humilitate. pi-

etate. mundicia. virtu-

tes angelice gandeant

obedire. que sunt taber-

naculū perfectum eius

qui in eis semper habita-

nit. Quoꝝ etiā nobis

in resurrectione simili-

tudo vītē. et cōmūnis

ante dñm cōversatio p-

mitit. quicnq̄ modo

eorum vīta imitari stu-

dēmus. laudando. s. et

diligendo dñm et pro-

vidūcōdo ad dñm. qnibz dicit

Vos autem fratres non estis in carne. sed in spiritu. Tabernaculum er-

go moysi in mōte mōstratum cēlestis patria est. q̄tūc de solis angelis extitit

bi post ascensionē h̄clarā multitudinē sanctarum animarum recepit.

Iuxta omnē similitudinem. Be. Imitari tēbem⁹ angelos di-

ligendo dñm et p̄ximū. Subueniūt et illi miseri. et si nō angelis. qui om̄is bea-

ti. certe hominibz. Humiles sunt. mites sunt. pacati. om̄inis obediūt p̄ceptis

Imitare hos q̄tūm vales. vt sanctuarium dño iuxta exemplū q̄d in monte

monstratum est. in te edifices. vt et nūc in te dñs habitet. et post hanc vītā

in illud tabernaculū. q̄d imitari introducat.

Omnīs vasorū tunc. Be. Vala tabernaculi singulē psone angelo-

rum. et quibz hierusalē mater om̄is nostrū in vera pace et vītate cōsistit.

Sicq̄ facietis tunc. Be. Arca fieri p̄cipit in qua xp̄i incarnatio figu-

ratur. in q̄ om̄is thesauri sapientie et sciētē abſcon. Hec de lignis sethīm com-

pingit. q̄lēnia et impuritibilia pax. a qualitate albg spīne distant. q̄r corpus

christi cōstat ex membris ab om̄i vīcio mūdis. Hec ligna sunt similia spinis

q̄r non in carne peccati. sed in similitudine carnis peccati venit.

Cūm longitudō tunc. Be. Querit cui q̄tūtatis sit iste cubit⁹ quem

moyses in tabernaculo. noe in arca posuerit. Secundū iosephū. nō est putā

dū hocz in dñm ingenio p̄editū in scripturis diuinis et secularibz doctissimū

hoc potuisse latere. Aut ergo facta est arca longitūdis quinq̄ palmyaz. lati-

tudinis triū. Vnde patet q̄ illū designat cubitū quē duo palmi faciēt.

Tā titūdo cubitū. Be. Unius cubiti latitudo p̄ dispensatōe dñmē

charitatis. qua electos in teo adūnare curauit. Vnde ut ipsi in nobis vīnum

sint. Et panlopōst. vt dilectio q̄ me dilexisti in ipsis sit. et ego in ipsis. Habet

et semissē. q̄r in hac vita. nec p̄fecte dñm diligē. nec dilectōz quā erga nos ha-

bet cōpretenderē sufficiēt. q̄r ex p̄te diligim⁹. sic et p̄te cognoscim⁹. Habet

ḡ arca cubitū vīnum et

dimidiū. q̄r dñs vīna nos p̄iectate sibi ac p̄tī

sociādos diligē. et dile-

cōtōs nostre capacita-

tē q̄lis ī bac vita ēē p̄t

equa pia benigātē cō-

plete. donec ad ei⁹ vi-

sionē ubi ī totō corde

diligam⁹ intremus.

Be. Mysti. Longi-

tudo arcē lōganimita-

tē xpi. et patientiā. q̄ in

ter hōies p̄ulat̄ est inli-

nuat. Latitudo apli-

tudinē charitatis. qua

ad nos venit. et nobis

scī habitanit. Altitudi-

do spē future vīlūta-

ris. q̄ le p̄ passionē gl̄

ficandū. vel nos glifi-

cātū esse p̄uidit. Vnde

lōgitudo duos et semis

cubitos

et amplitudo charitatis que vīna īz in duo mā-

data diuīsa. et charitatis quā suos adūnare cura-

uit. et q̄r in hac vita nec dei p̄fekte diligē

nec q̄tūm diligat nos cōprehendere sufficiēt.

Latitudo cubitū et dimidiū.

Et p̄pōr vīcī spēm qua future resūrētōis glōria p̄fētōrū adūnētū. vel q̄r nos inter ad-

uersa. p̄pter p̄emīa futura gaudere admonet.

Altitudo cubitū similitēr ac semis

et q̄r humanitas intus vītū plena erat. et foris

sem: et deaurabīs eam auro mūdis

spirituſtācī ope r̄ premonstrabat.

lōgitudo intus et foris. **F**acieſcī supra

et q̄r expectauit q̄i pro nobis suscepit mortē cuī

mortis autoz superaret. et ad patre vītor ascēde

re glōria et honore coronatus.

Coronam aurea per circūtū. Et

et quartū euāgelioz libos qui circūtū com-

parantur. et eterna dei sapientia quā predican

nec incipiēt nec defīnit quā homo accepit. et clā-

ritate sapientie.

Quartuor circulos aureos quos

et q̄r sacramēta incarnatiōis per om̄is mundi pla-

gas dilatantur. et euāgelioz p̄dicatur.

Pones per quartuor arcē angulos

et Johānes et matheus qui christo p̄dicanti

adherebat. et duo euāgeliste in carne p̄dicant

et adhērēbat. uno ali⁹ post resūrētōis et ascēsi

onem christo adhērēbat. et dextro.

Duo circuli sint in latere ī vīno: et

Altitudo cubitū tunc. Be. Habet arca cubitū ī altitudē. q̄r christ⁹ ple-

nissime nouerat cū esset in corruptibili carne. Etīcī vīlo sibi vel mēbris glōria

esset futura. Habet et dimidiū. q̄r teorōz nr̄e carnis libenter in se suscepit

et p̄ia intentōe patriā futurā diligim⁹. sed nondū p̄fectē q̄ sit eius felicitas

capim⁹. et tantillū non nisi ab illo habemus.

Et quartuor circuli aurei p̄ q̄tūtū

angulos. et quartuor euāgelij libos q̄b per quartuor mūdi partes p̄dicant. rectes

de lignis sethībz q̄d portandū inserūt circulis. fortes et perseverantes docē-

re. et sacris libris q̄b in herētēs ecclīs vītātē denunciāt. **V**ectibz ḥo arcaz

portare ē bonis doctibz ecclīā ad rudes fideliū mentes p̄dicādo deducere

bi auro ibēnt opiri. et cū ali⁹ p̄dicant scīcī fulgoz splendeat. bi semp erit

in circulis. nec vīcī extrātere. et q̄ ad officiū p̄dicantibz excubāt. a lectōis

studio nūcē recēdat. Ad h̄cī rectes in circulis sempē esse inbētūr. et cū arca

portāda fuit de intromittēdis rectibz nulla tarditas generetur. et cū spūale

aliqd a pastore q̄ritur. ignominiosū est si tūcī q̄rat dīcere. cū q̄stionē tebeat

enodare. Et circulis rectes inbētāt: et doctores semper eloq̄a dñi meditan-

tes. testamētū arca sine mora leuet. et qdqd necesse ē doceāt. Vnde petr⁹ para-

ti semper ad satisfactōz om̄i poscēti rōem. et de ea q̄ in nobis est lōpē et fide.

Duo circuli tunc. Be. Quia in figura quartuor animaliū duo qui per

per hominem et vitulum signantur passionem et mortem eius signaverunt. duo qui per leonem et aquilam victoriam quae est morte destruxit. homo enim deus per incarnationem mortaliter factus apparuit. Vitulus vero oblatus pro nobis in altari crucis extitit. Nec leo morte superando aquila factus est ascendendo. Duo ergo circuli sunt in latere uno; et duo in altero: quod duo euangeliste assumptionem in domino humum fragilitatem; et duo victoriam quam de assumpta fragilitate et morte triumphavit insinuant. Quasi enim levius latus duos habuit circulos: cum duo euangeli sita incarnationem et passionem figurarent. Dextrum quoque duos: cum duo alii resurrectionem et ascensionem ad futuram vitam gloriam pertinent experserunt.

Lestificatorem quia est Be. De qua apostolus post velamenum autem inquit secundum tabernaculum quod dicitur sancta sanctorum aureum habens turribulum et arcum testamenti circumferentem ex omnibus pectore auro in qua virtuosa aurea habens manna et virga aaron quem fronduerat et tabule testamenti. Una ergo aurea in arca habens manna sancta anima est in christo habens inseminem plenitudinem dignitatis. Virga aaron que exulta fronduerat potestas sacerdotij inuicta de qua dicitur: Virga equitatis vir regni tui quod ad tenus morte succisa: mane resurrectio eius viva resurrexit et perpetuo inuiolabilis et immarcessibilis permanens innotuit. Christus enim resurgens ex mortuis iam non moritur. Tabula testamenti in arca: omne in christo scientiam paternorum secretorum et potentiam designat iudiciorum. In illis enim et fidelibus erat inscripta dignitatis: que mundum crearet et regeret: et mandata quibus deo servire oportet: et discretio iudiciorum quae se odientes damnaret diligentes remuneraret. Hec est ergo testimonio quod deus moysi in arca ponendam dedit: cum nobis confidemus in christo significauit veritatem carnis et anime et verbi: ipsamque carnem post passionem et resurrectionem glorificatam: et eterna regis ac pontificis dignitate sublimatam monstrauit: et ipsum tantum paternorum conscientium secreto: um quasi enim secundum patrem maiestatis indicem omnium dedit seculo.

Facies et propiciatorum est. Be. Propiciatorum tabula erat aurea eiusdem mensura cuius arca: sic dicta: quia ibi tens moysi apparsens et cum eo loquens propiciabatur populo: et misericordia significat. Unde bene super arcam erat: quod misericordia eius supra omnia opera eius.

Duos quoque cherubim est. Propter societatem angelicam pacis quod minus quam inter duos haberi non potest. Cherubim autem angelicum militiam significat. Angeli vero summa concordia et quiete christum contemplant. Unde versus ad inuicem vultibus propiciatorum respiciunt: quia illam beatitudinem se habere de te gratia intelligunt.

Oregro. Duo cherubim qui plenitudo scientie dicuntur: uno testimonium sunt: quod unus a summitate una propiciatorum: alter ab altera stat: quod de rebus de incarnatione christi cepit prolixando: promittere: nonum perfecte narrat completum. Ex anno mundissimo sunt: quia utraque testameta pura et simpliciter veritate describuntur. Expandunt alas: et oracula operunt: quia nos qui te oracula sumus a culpis impenitentibus scripturae sacre eruditio propagimur: quod dominum sollicito aspiciimus: ab errore ignorantie eius alis velamur. Unduo se respiciunt versis vultibus in propiciatorum: quia testameta in nullo discrepant: et inuicem se aspiciunt: quia quod vnu promittit: aliud exhibet. Et propiciatorum id est mediatorum dei et hominum inter se positum vident: facies enim a se metipis quereret: si aliud promitteret quod aliud negaret.

Ced. Numero singulari cherubim: plurali autem cherubim dicitur. Sed greca collocutio neutri generis cherubim posuit in littera in mutata. Hie ronimus autem et masculino genere posuit duos cherubim aureos est. Non duo cherubim aurea. Interpretatur autem scientia multitudo: vel scientia intellectus: quod recte angelis conuenit: qui ab omni impulsu impure cogitationis alieni inherent conditoris visioni. Alas autem in figura cherubim moyses facere inbetur: quod etiam pictorum licentia imitatur: ut in alto angeli sedem habere: et leviter volatu quilibet discurrere signentur. Quod nobis quoque post resurrectionem spiritu trahi coram vestitis in dubitanter promittitur.

Duo cherubim mutuose respiciunt: quia duo testimonia in attestacione veritatis quam predicant: in nullo dulcissimi. Virtutum vultus in propiciatoriis: quod misericordia de qua vniuersa est spes mundi valde commendat. Et ideo sunt ex utraque parte operari: quod procedens ante incarnationem tempora et sequentia predicationis: spiritus scientie replicantur: quibus etiam nomine operantes oracula: et operantes oraculum: respiciunt. Hoc tota felicitas sua attribuitur. Quod se mutuo versis vultibus in propiciatorium quo operienda est arca domini: in qua pones testimonium quod dabo tibi. Inde precipiam: quod per gratiam propiciatorum hominibus post prevaricationis erroris appareat et via docetur. Religio super. Quod rel. propiciatoriis. **Z**loquar ad te super propiciatorio. In visione angelica non in propria substanciali: et testamentorum. Si ac de medio duorum cherubinum est ecclesia cui testatur de voluntatem suam. Erunt super arcam testimonium cuncta quae mandabo per te filios israel.

andis sicut tibi. David quoque ait: Supra omnes doctores me intellexi. Et alibi: incerta et occulta sunt mea misericordia. Apostolus quoque majora propria nosse declarat dominus dicens: Multo probet et iusti voluerunt videre quod vos videtis et. Et eis post ascensionem maiorem scientiam promittit: adhuc multa habeo vobis dicere. In futuro quoque manus se renoverunt: promittit dicens: et manifestabo ei meipsum. Recte ergo cherubim multiplicata scientia dicitur: quod in vitro quod testamentum et magis et tempore cognitionis veritatis fideliter innoscit. Recte cherubim obumbrare propiciatorum dicuntur: quod testamentum crescente et multiplicata scientia propiciacionis salvatoris predicant: et gratis semper vocibus quasi expansis ad volandum alis honorare non cessant: quod enim verba colloquentium quasi volando per gerem ab ore dicentur ad eos peruenient audiendum: bene expansis alis ad volandum aptatis designantur.

Inde precipia et loquar et. Bed. Supradicatum quod per gratiam propiciacionis dei factum est quod hominibus per prevaricationem apparere: et via veritatis post erroris monstrare dignatus est. Et de medio cherubin loquitur: quod post angelicam visionem non in sua substanciali apparuit: et locutus est moysi: Unde lex post transgressionem posita est ordinata per angelos est. Nec te medio cherubin loquitur: quod per verba utrinque testamenti consona voce erudit vel quod per filium qui in medio duorum testimationum in carne apparuit: paternam voluntatem ostendit. Unde ab acie ait. In medio duorum alium innotescit.

Ced. Potest in arca ecclesia figurari: quod de lignis imputribilibus: et sanitatis animalibus edificatur: et in fide euangelij per quatuor mundi partes distent coronam vitam a deo expectat: habens in se tabulas testimonia in continua meditatione legis: et virum aureum cum manna in fide incarnationis domini: et virginem aaron qui fronduit in participacione regni et sacerdotum domini. Unde vos autem genus electum: regale sacerdotium habet propiciatorum de super: ut cuncta bona a divina gratia se accepisse cognoscat. Et cherubim glorie in propiciatorio angelica: et pessima: quibus adiuuat deus propicio. Vel testameta quibus qualiter vivat: et vivendi auxilium a deo querat instruitur. Sic autem sunt cherubim propiciatorum quomodo cunctas: et ecclesias: supra montem: et christum dicitur constituta: non illo alio: sed quod per se sustentata glorio. Cherubim

supra p̄cipiatoriū habet arca: q̄r angelica mysteria vñ eloquia divina eo ve
raq̄ ecclesiā innat̄: quo ipsa in fundamēto sumit̄ veritatis stabilia p̄sist̄
Facies et mensa z̄c. **Be.** Mensa de lignis sethīm scriptura est de
fortib⁹ verbis patrū factisq; compacta: q̄ dū eterna gaudia. ⁊ quomodo ad
ipsa p̄ueniatur ostendit. cibū vite suggestit. Longitudinē habet. cū p̄seuerā
tiam cepte religionis insinuat̄. latitudinē cū amplitudinē charitatis. altitu-
dinem cū spēm resurrectionis. **Longitudo** dnoꝝ cubitorū: q̄r actiua conuer-
satio duabus maxime
virtutib⁹ consistit. mā
dicia. s. ⁊ innocentia.
Vñ religio munda et
immaculata apud te-
um ⁊ patrē. hec est vili-
tare pupillos ⁊ vi. in. t
eo. z̄c. In eo em q̄ ait
visitare pupillos ⁊ vi-
duas z̄c. cuncta q̄ indi-
gentib⁹ primis miseri-
corditer debem⁹: osten-
dit. In eo vero qđ ad
dit: ⁊ immaculatum se
custodire ab h̄ seculo
omnia quib⁹ castē vi-
nere oportet exprimit.
Vñ sint lumbi vestri
prædicti ⁊ lu. ar. z̄c. Q̄
vero sequit̄: ⁊ vos simi-
les hoib⁹ expectantib⁹
dñm suū z̄c. altitudi-
nem in ensē. i. spēm fu-
ture retributōis signifi-
cat. **Mensa** vñ cu-
bituz in latitudine ha-
bet. vnitatē charitatis
quā totum vetus ⁊ no-
num testamentum p̄di-
cat. ostendit. **Vna** em
est charitas ⁊ simplex
qua deū ⁊ primū ⁊ ini-
micos amare intemur
q̄nis recta distatia de

† Scripturā que nullā fallacie corruptōes recipit
† fortib⁹ verbis ⁊ factis patrū.
Facies ⁊ mensa de lignis sethīz
† mundiciā ⁊ innocētiā q̄ scriptura docet habē-
da. † perseuerantie
habentem † duos cubitos † longitu-
dinem amplitudine charitatis. ⁊ q̄r una charitas ⁊
simplex.
dinis. ⁊ in latitudine cubitorū. ⁊ in
† spe future retributionis. s. † vnitatē spei
celestis † initii contemplationis.
Altitudine ⁊ cubitum ac semissez:
† q̄r scriptura sensu celestis sapientie resulget. ⁊
qui ea condidere preclari fuerūt vita ⁊ sermone.
inaurabis eam auro purissimo.
† q̄r doctrina verbi p̄ munda predicatorū ora da-
tur nobis. † q̄r oīa noctua ⁊ ociosa redarguit
Facies illi labiū aureū p̄ circūi
† q̄r predicatorios corona vite remunerabitur.
† ligua predicatorū ipsiis auditoribus p̄mittit
gloriā eternae vite. † pro diuersitate meritorū
q̄r stella a stella differt in claritate.
tum. ⁊ ipsi labio coronā ⁊ interassi
† q̄r altitudo eterne co:one per quatuor euangeliū
libros ostendit. † quatuor digni totidē
euangelia significant. q̄r digitis scribimus. ⁊ digi-
tus dicit̄ spūs quo euangelū scriptum est.
† sup̄ cōmunem omniū resurrectionē.
lēm ⁊ altraz⁹ digitis quattuor: ⁊ sup̄
† in hac figuratur remuneratio eorum qui ī do-
ctoribus excellunt. † perfectionis vite. s. ⁊ ob-
lationis voluntarie.
illam alterā ⁊ coronam aureolam.

um primo loco. inimi-
cos ultimo. pro differentia quorum meritorum. primis dispar est modus impen-
tendus amoris. Jacob namque omnes filios; sed ioseph merito innocentis pre-
ceteris diligebat. Unde introduxit me rex in cellam vinariaz. et ordinavit
in me charitatem.

In altitudine cubitum sic. Bed. Quae altitudo cubitum et semissem ha-
bet. Cubitus sicut in altitudine unitate spei celestis significat: qua expecta-
tus de celis remuneratur. Nam et si per diuersitate meritorum multe manus/
ones in domo patris sint: unum tamen est regnum celi in quo omnes recipiunt electi.
Semis vero initium contemplationis. quo quidam sanctoz etiam in carne positi
meruerunt frui: quibus non solum sperare celestia: sed etiam videndo partim pre-
stare donatum est. in quibus mensa tabernaculi. id est diuina scriptura. qua ecclesia
semp reficit: super cubitum communis spei semissem in altitudine adiungit. quod gau-
dia illis demonstrata. antequam redditum praesignat. quod raptum et in transitu fit.
per dimidium non per plenum cubitum figuratur.

Faciez illi labium sic. Bed. Labium aureum sit in mensa per circulum
quod doctrina sacra eloquij per mundam predicatorum ora ministratur. neque illoz lo-
cutio qui diuina arcana tradiderunt humanae confabulationis sermonibus co-
taminari consentiebant: sed ociosa verba grauiter ferebant et redarguebant.
Vel labium aurum cu[m] sit mensa per circulum. quod sancta scriptura ex omni parte
sue locutionis cum recte intelligitur. claritate celestissimae sapientie sonat. Labio coro-
na additur: quod lingua predicantium auditoribus gloriam vite eternae promittit.
Corona quattuor digitis alta fieri precipit: quod altitudo perennis coronae per
quattuor evangelia ostendit. Vel quod per custodiā evangelice fiduci et operationis
ad coronam vite oportet pervenire. Bene autem per digitos libri signantur. quod ta-
bulē legis digito dei scripta: et in evangelio dominus distinctionē legis temperatu-
rus digito scribebat in terra dicens: qui sine peccato est: primus in illa lapide
mittat. Digitus dei spiritus domini. Unde quod matheus in digito dei. Lucas
quasi exponendo dixit in spiritu dei. Igitur labio mensa aureo corona au-
rea quattuor digitis alta supponitur: quod purissima predicatorum eloquia spem
superem beatitudinis expectant: que in mysterio sancti spiritus in quattuor
euangelij libris continetur. Nec solum ipsi omnium laboris in celis accipiunt

Sobtempantib^s sibi eandem ritus coronā certa evangelice veritatis autoritate promittunt. Corona vero interrasilis qz eternū regnū omnib^s indifferenter datur: s pro qualitate accipientiū singulis distribuitur. Nō esset autem interrasilis: si claritas future retributōis equalis omib^s paderetur. s stella differt a stella in claritate: sic z resurrectio mortuox corona distincta varijs sculpturis s cōpetenter ordinatis apposita est. Una em̄ vita omnib^s iustis promittitur. vel multiformis pro dīneritate merito z gloria singulox.

Coronā ūt, et su
per illā alterā co:

per illa altera co-
Bed. Corona aurea
addit. cī p euangelii

Seuāgeliū lib̄os. q̄ quoꝝ fidē om̄is scriptura sancta per totū mundū legitur ⁊ intelligitur.
Quattuor quoꝝ círculos aureos

preparabis:z pones in quattuor
† sum mundi. † sum scripture. † sum quod quadriformi
ter diuina scriptura distinguimus.

Tangulis eiusdem mense p singu
t s qz qui libris enagelii in hac vita utimur coro
na vice in celis superamus.

los pedes. **H**ubter corona[re]rūt
† felix vītā dīcēs sūcēs

Th̄ libri euāgeliū iñ s̄ fixā s̄ teneat mente in lecti
one euāngeliū.
Tcirculi aurei. vt̄ mittantur vectes
t̄ s̄ predicatione. iñ s̄ scripture. t̄ s̄ ad corde

Propositio 10. **S**ed quod si predicatorum fortitudine corrumphiatur, non possunt nisi ad corda hominum, sed etiam ad corda animalium penetrare.

sethim: et circu^odabis auro ad sub-
uebendam mensam. Parabis et

S mordacē predicationē que-i-mordet vicia.
S quib⁹ acetum ferebatur. **S** varia vasa varie di

functiones verbi p capacitate auditorum.
¶ s vberē doctrinā s phialas quasi hialas quia
hiatum vitru dicitur ¶ Qui s ad orandū predi-
cando excitant thus em orationē significat

Tunc excentibus enim oratione significat.
Facetabula ac phialas. **I**thuribul
angustam scientiam. **S**deo.
Ia ac cratibog. in quibus offerenda.

la ac cyathos : in quibus offerenda

allegorice vel tropolo
gice. i. moraliter. vel anagogice accipiunt. **H**istoria est cu res qñ secunduz
litterā vel dicta vel facta sit plano sermone refert. **S**icut ppls ex egypto sal-
uatus. vel tabernaculū in deserto factū. **A**llegoria cu verbis vel rebus mysti-
cis p̄sentia xp̄i et ecclesie sacramēta signant. **V**bi ita: **E**gredieſ virga dra-
dice iel. et f. d. r. e. al. qđ est apte dicere. **N**ascetur virgo maria de stirpe da-
uid. et xp̄s de stirpe eius. **R**ebo ut populus de egypto per sanguinem agni sal-
uatus. ecclesiā significat passionē xp̄i a dyaboli dominatione liberatā. **T**ro-
pologia. i. moralis locutio ad institutionē et correctionē morū aptis vel fi-
guratis verbis respicit. **A**pertis ita: **F**ilioli mei nō diligam? verbo nec lin-
gua; b. o. et v. **F**iguratis ita om̄i tpe sint vestimenta tua candida. et oleū de
capite tuo nō deficiet. **A**nagogia. i. ad supiora ducens locutio est. q̄ te p̄e
m̄s futuris. et de vita futura in celis. mysticis vel apertis verbis dilputat.
Apertis sic. **B**eati mundo corde. q. ip̄i. d. vi. **M**ysticē sic. **B**eati qui lanāt
stolas suas ut sit potestas illis in ligno vite. et q̄ portas intrent ciuitatē. ac
si patenter dicat. **B**eati mundat cogitationes et opea ut possint teū videre:
qui ait: **E**go sum via veritas et vita. et per doctrinaz et exēpla precedentium
intrent in regnum celorum.

CUt mittantur vectes zc. Bed. Per circulos mittuntur vectes ad subducendam mensam: qz doctores vt verbis sacre scripturę auditores reficiant: necesse est vt mentem in euāgelica lectione figant. vt ad fidem z sensu3 illius omnē interpretationis z doctrine sua intentionem dirigant. ne aliquid aliud agendū z sperandū amandum re in scripturis doceant. qz in quatuor libris euāgeliū inuenitur. qui dū omnia scripture rebā ad fidem z dilectionem euāgeliū referunt. quasi totam dei mensam cum panibus z rasis in quattuor circulis portant.

Parabis et acetabula **Sed.** **V**aria vasa que fint ad offerenda libamina; varie verbi distinctiones sunt pro capacitatem auditorum. qd nō omnibus omnia cōueniunt. aliter sapientes. aliter insipientes. aliter pauperes. aliter dñites. aliter sani. aliter infirmi. aliter senes. aliter iuuenes. aliter viri. aliter fēmine. aliter celibes. aliter cōiugati. aliter prēlati. aliter subditi: docendi sunt. que tamen vasa omnia ad mensam domini. s. tabernaculi. et ad

offerenda libamina ptinent. Quae cuncte em diversa pro diuersitate audiencium dicuntur: in regula sacre scripture inueniuntur: et ad offerenda domino vota bonorum operum excitant corda auditorum. Unde quis pratas est fidelis dispensator et pudentis est.

Gregorius. Parabis acetabula et. Quid pro phialas et cibos nisi mensura predicationis accipitur: ut singulis suis iuxta capacitate ingenij conferat. debet enim subtiliter qui docet proprieatem. ne plus studeat quod ab auditore capitur predicare. Debet et infra mitati audiendum sese contrahere: ne deo puis sublimia: et ideo non per futura loquitur: se magis cures ostendere quod auditoribus predesse. Item te autem domino non soli phiale ad mensam tabernaculi: sed etiam cibis proprieat. In phialis larga predicationis. In cibis minima et tenuis significatur. In mensa ergo domini phiale et cibis: quod in doctrina sacra eloquij non soli exhibenda sit magna et arcana quod delectent: sed etiam pia et subtilia quod qui per gustum noticiam presentent.

Ideo gregorius. Alio modo doctrina veritatis plenus auditores inebriat: et quasi phialam porrigit: alio explorare quod sentit non valet. Sed etiam quod videntur de nunciat: pro cibis gustum praebet. Qui ergo per doctrinam sapientie ministrare phialas non possunt: quod per diuinam largitatem sufficiunt proprieat. proximi cibos habent.

Et ponens super et. Josephus dicit duodecim panes ex simili fieri singulos ex duabus decimis: qui sabbato super mensam sex hinc: et sex inde ponendae: super quemque patena aurea cum pugillo thuris: et sic seruabantur usque ad aliud sabbatum in quo thibus cremabantur. panes vero sacerdotes comedebat calidos cum thure reponentes.

Bed. Et ponens in predicto. Bene panes positionis vocantur: quod semper debet patere sermo salutis cunctis fideliibus: nec unquam oportet in ecclesia verbum solatij: quod dominus per prophetas veritatis mundo proponebat in conspectu suo apparere: et usque in fine his quod esurient et sitiunt iusticia incessanter abundare voluit.

Facies et candelabrum et. Gregorius. Candelabrum Christi est: in quo natura humanitatis fulsit lumine beatitatis: ut mundi candelabrum fieret. cum lumine peccator tenebras suas agnoscere. Ex auro purissimo: quod nostram natum sine culpa suscepit. Ductile autem feriendo producit: quod christus ex conceptione et nativitate perfectus est: et homo extitit: sed in passionem dolorem protrahit et sic ad resurrectionis gloriam pervenit: et secundus corpus per passionis contumelias ad immortalitatem profecit. Nam iuxta animam meritum quo potuisse proficere omnino non habuit. In membris autem quod nos sumus quotidie passionibus perficit: quod dominum fundimur et perficimus: et corpus esse meremur. Ipse perficit de cuius corpore dicitur: bastille eius et calamos et. Bastille enim ecclesia est que est corpus eius: quod inter tot aduersa libera stat. Calami qui de bastili procedunt: predicatorum sunt: qui dulcem sonum mundo ediderunt: et cantum nouum. Scipihi ora docto: qui nos vino scientie tebiant: ut oblectamenta mundi quamcumque obliuiscamus. Sphaerula predicationis voluntatis sphaera est omni tempore voluntur: et predicationis nec aduersitate tardatur: nec prosperitate elenatur: inter aduersa fortis: inter prospera humilis: nec timoris habet angulum: nec elationis supercilium. Bene autem post prophetas et sphaeras lilia describuntur: quod post predicationis ebrietate et voluntatem illa virens patria sequitur: que animabo sanctis: et floribus vernat eternis. Scipihi ergo et sphaerula ad laborem pertinent: lilia ad retributionem.

Bed. Facies et candelabrum et. Candelabrum tabernaculi sicut mensa vniuersalem presentis temporis ecclesiam significat. Ideo namque sunt ante velu intra quod arca posita: quod nondum ad visionem redemptoris meruit introiit. Meresa est: quod bis qui esurient et sitiunt iusticiam: victimam quotidie celestem ne deficiant impendit. Candelabrum est: quia iter lucis errantibus ostendit: id est: lucernam verbi cui lucerne dum se humiliter subiicit: ad agenda: sed quod sermo dei precirit et voluptatibus abstinentis ad speranda et diligenda que promittit a visibili gaudiis sustollens: quasi candelabrum efficitur: quia lumen per omnia voluptatibus imperium celeste preponit: et claritatem verbi omnibus.

predicando et faciendo ostendit.

Et calamos et. Bed. Sic illicet predicatorum de bastili procedentes: quod a domino instituti dulcem sonum: et canticum nouum mundo ediderunt. Llamani sunt etiam omnes ecclesie filii: qui dicenti prophetam: cantate domino cantum novum et. obtemperantes resonant in laudibus domini: directis gressus meos: et immisit in os meum canticum nouum et. Per prophetas vero qui vino replerunt auditores signantur: qui ad vocem predicationis vino scientie replentur.

et quia vino inter regule dilectionis corda inebriata infatigabiliter desiderio ad tenem tendunt.

Post prophetas sphaerulas sunt. Sphaera enim omni parte voluntur: et mentes electorum nec aduersitate nec prosperitate corrumptunt: sed per sancta desideria proficiunt in oibz. Bene autem post calamis et prophetis et sphaerulas in calamo lilia deformantur: quod post gratiam predicationis: post teatram et potius spuma lis post irreuocabilem carsum sancte operationis virens patria sequitur.

et quia ait sanctis: et floribus vernat eternis.

Ser calami et. Bed. Senarius in quo factus mundus pectus

onem designat: tres calami de uno latere egredientur: et tres de altero: quod fuerunt doctores an aduentum domini: qui fidei trinitatis mystice designaretur: et quantum capte poterant predicarent. Unus vero domini celum firmati sunt: et secundus et tertius.

Vnus paulus. Gratia domini nostri ihesu christi et charitas dei: et communis sancti o nobis.

Tres ex uno. Gregorius. Item tres calami ex uno latere: et tres procedentes ex altero: quod ante et post incarnationem trini fuerunt in ecclesia gradus fideliis coniungatorum et continentium et rectorum. Unus ezechiel tres tantum viros noe: et daniel et iob liberandos predixit. In noe enim qui arcum rex in undis propositos ecclesie. In danieli qui continenter vixit continentes vel virgines. In iob vero quod in coniungali vita exemplar patientie prebuit lumen et vitam ostendit. Huius sunt qui secundum evangelium in lecto: in agro: et in mola regiuntur in die iudicij: quod singuli assumuntur: singuli relinquentur. In lecto enim quies continentur. In agricultura: industria predicantur. In giro mole labor continuorum. Et quod in oibz quidam elegiuntur: quidam reprobandi: de singulis dictis: unus assumetur: et alter relinquetur. Et quod sublimius est meritum predicationis quam continentium: et continenter quam coniungatorum: summi calami qui hinc inde exiunt: doctores significantur. Inferiores vero continentes: infimi coniungatos: diversis ergo locis de bastili procedunt: omnes tamen in uno loco et ordine reflexi in alterum ad unam presentem summam: ut colement lucernam equaliter super se positionem: quod quis meritorum gradibus discreti: una tamen fidei veritatis imbuti: ad unam in celis veritatis lucem presentur: et quanto quis in hac vita christi adhuc est tanto vicinior visione eius frueretur.

Bed. Qui vino sapientie desiderantes reperi: et ad exemplar precedentium se informant: quos inuisibilium bonorum dulcedine et dilectione plenos esse noterunt: tres prophetas et sphaerulas et lilia per singulos calamos tria tempora significantur: quibus electi ante incarnationem et post teatram vixerunt: ante legem: sub lege: et prophetarum tempore: post ascensionem quoque congregata est primaria ecclesia de israel non de gentibus: in fine te reliquis israel. Calamus primus in uno latere habet tres prophetas sphaerulas et lilia: quod pars doctorum ante incarnationem habuit tres ordines eorum qui haustum gratiae quasi prophetarum stirpetur: vel in via dei quasi sphaerulas currerent: vel super donum retributis quasi candorem et odorum lilio expectaretur: et ante legem: sub lege: et sub prophetis. Secundus calamus quoque eadem habet: quod continentes illius temporis tres ordinis sanctorum eadem distincte temporum habueruntur.

In nucis et. Pro ecclesia significat. Unde descendit in ortum nucum. Pro enim dulcem fructum habet intus: quod nisi fracta testa non ostendit intus: sic sanctorum vita suavitatem gratiae in corde conservat: quod non cognoscitur exterius: nisi soluto carnis domicilio aeterni celesti luce se conspiciant.

Bed. Tercius similiter calamus tres prophetas et sphaerulas: et tria habet

lilia. qz multi cōiugati ante legem sub lege. et sub prophetis erant; qui verbus dñi audire viā eius currere bonoꝝ opū p̄mīa expectare gauderent.

Bed. Item Ex alio latere primus calam⁹ secundus et tertius cibos et spherulas tria quoqz habebat lilia. qz in vtroꝝ testamento in doctorib⁹ in cōtinētib⁹ et in cōiugatis deo teutotis tres fuerunt ordines temp⁹ distan‐ tia. In primitua secclesia de israel in nostra electe gentib⁹. In ultima collectione reliquiaz israel; qui om̄s suo tpe verbo vīc debriari in via pacis proferre candorem p̄petuū lucis videre desiderant.

C In ipso autē ſc. Bed. Dixim⁹ ipsum candelabrum i-stipitem candelabri mediū te quo calami procedūt significare xp̄m. de cuius gratia iusti qdqd habent boni accepunt. **Vñ** Ego sū vītis vos palmes ſc. Quasi ego sum candelabrum vos calami. Sicut calami nō potest se erige ad ſupportandū lucernā; niſi fix⁹ in cāde labri. ſtipite ſic et vos niſi in me manferitis. lucem veritatis et fidei ferre nō ualebit. In cātelabio quattuor cypbi; qz in quattuor liliis euangelij de dño scriptis guſti vīni nouii. doctrine iuueni⁹ qd non vtres veteres. et terrene adhuc mentes. sed innonata per spiritum corda capiunt.

Spheruleqz per singulos ſc. Bed. Sunt per singulos cypbos spherule simul et lilia. qz idē dñs qui poculū sapientie ſpūalis p̄pinuit. cursū quoqz operationis inoffensum ostēdit. et vt habere poſsumus donauit. et ne in vacuum curram⁹ claritatē patris celeſtis promisit. et adiutū eius; gratia ſua nobis patefecit. vel qz sub duob⁹ calamis per tria loca cypbi spherule et lilia fieri mandantur; poſsumus dicere qz trib⁹ fideliū gradib⁹ cōiugator⁹. continentium. virginū. de cītrā veritatis agnūt. cursū operationis impetravit. et hereditatis immarcessibilis bñdictionē promisit et donauit. apte quoqz cypbi spherule et lilia. nō ſup calamis. h̄ lib calamis eſſe iubent. qz corda predicantium. immo electorum omnū ne ad infima labant. donis. mandatis. et promissionib⁹ dominicis ſuſtant. et ad amāda celeſtia ſublenant. **Vñ** lena eius ſub capite meo. et terra ei⁹. am. me.

Bed. Cyphi spherule et lilia sub duob⁹ calamis ſunt. qz in vtroꝝ testamento fideli⁹ qz aī ſeruanda gloria. Quartus autem cibus sphaera ſilium. que ſupra om̄s calamos iuxta ſublimitatē ſuere candelabri proprie ad xp̄m pertinet; qui nō ſolū electis virtutū ſcientiā et operationē et remunerationem tribuit; ſed etiā in ſe ipſo figurā cypbi ostendit; cu se plenū ſpiritu ſanto eſſe oſtendit. Et ſpherule cu exultauit ut gigas ad c. vi. Lili quoqz cu ascēdens ad celos apud patrem clarificatus eſt. Bene hic cibus ſphera et liliū altior calamus eminet; qz dona que xp̄ deus contulit omnē trāſcendent modū humanae capacitatē. Uniuersi em data eſt gratia ſecundū mēlērū donationis christi. In ipso autē habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter.

Et ſpherule igitur ſc. Bed. Om̄ne op̄ candelabri. i-stipes et calami ex ipso procedentes cu omni ſuo ornati de auro ſunt; qz ip̄e christus immunis a peccato. et iuſticię operib⁹ clarus apparet in mundo. cuius innocentia. et iuſticię membra eius in hac vita pro poſſe imitantur. In futuro ipſi adhērendo veraciter perficit. Ipſe aurum ductile fuit. ductile em̄ feriendo producitur et redemptor noster ex concepcione et nativitate perfectus deus et homo paſſionis iuctus pertulit. et ſic ad reſurrectionis gloriā peruenit. et omnes qui volunt pie viuere in illo pſecutionem patiuntur iuctib⁹ paſſionuz ad immortalitatis gloriā dilatandi. **Vñ** in tribulatōe dilataſti michi.

Facies et lucernas ſc. Bed. Lucerne ſep̄tem ſep̄tem ſunt dona ſpi‐ ſtūſanti. qz in christo ſemp manerunt; et fideli⁹ ſecundū voluntatē eius

distributa ſunt. he ſup candelabrum poſtūntur; qz requienit ſuper eum ſpiri‐ tus ſapienſi et intellectuſ.

CUlceant ex aduerso ſc. Bed. Unde vt mederer contritū cor de qz diſcarem captiuis indulgentiā ſc. Luciferne candelabri ex aduerlo tabernaculum illuſtrabant; cum christus plenus gratia et veritate omnib⁹ tribuebat de ſua plenitidine. Mansuetis et paupib⁹ verbum euangelij comitens. penitentib⁹ medellā indulgentiā confeſſens. Nunc tempus eſſe parcedi in futuro vniuersaliſ indicij temp⁹ affirmāſ

Emuncoria ſc.

Bed. Verba quibus manifeste ſignati pluriſimis nō legis litteraz ſed ſpiritualē ſenſū eē ſeruandū. **Vñ**: Si cirſicidiumini christus nichil vobis pderit.

Ced. Emuncoria et vasa vbi qz emuncta ſunt extinguit. ſunt de auro puriſimo; qz diuina ſunt verba qui bus cefio ceremoniar⁹ diſcatur. et gratia tei ſunt illuſtrata corda. in quib⁹ legis umbra ſinem accepit; vt ſucepta eis euangelij veritati clariſſim⁹ luceat. Conſtat enim apostolos ante paſſionem ſoluisse ſabbatum. et poſt ascensionē domini; et aduentū ſpiriſtū ſancti ſinem peni‐ tuſ imposuisse legalib⁹ doſtis. In hiſ ergo li‐ ciā emuncta extingue

bant. In quib⁹ litteralitā cōpleta exordiū gratiē mundo clariss exhibuit. Itē finita mortali vita et ſuccedēti immortali; ceſſabūt ex pre maria ſoſia vel dona lucis. quib⁹ nīc vītūr ut ſequane p̄mīa eternū lucis in ſentia diuine vīſionis. ſcriptura qz hec futura teſtā. Emuncoria ſunt au‐ rea ſpe future clariſtatis eximia vasa. in quib⁹ qz emuncta ſunt extinguit corpora et corda ſanctorū immortalia. et ideo quoſ ſimilata. in quib⁹ ſi mutatio ſiet; vt poſt temporalia tei beneficia perueniant ad eterna quali emuncoria et vasa aurea p̄bet apliſ differentiis plentū et futuro per bonoꝝ dices; ſiue pro p̄petue enauabunt ſiue lingue ceſſabūt ſc.

Bed. Emuncoria quoqz ſc. Sunt quedā in ſcripturis p̄cepta. et hac vita et in futura p̄petuo obſeruāda (verbi gratia). Nō habebis teos alienos. Et diligē dñm. dñe. t. cor. t. ſc. Sunt alia qz totū tpe hui⁹ vīc obſeruari intenſur. vt in futuro merces retribuari. Sicut illud. facite vobis amicos dñm. ini. ſc. Sunt alia qz in veteri teſtamento intente domino ſeruata. iam choiſcate euā gelio nō iuxta litterā ſi mysticū ſenſum obſeruant. ſicut ſabatū. rituſ hofſiaꝝ. et hmoi. que ſuo tempore custodita a populo tei quaſi licinia in lucernis candelabri ardebat in ſoſia oleo deuotionis. incēſa igne verbi celeſtis. Cu vero ab apliſ p̄dicabat hec oia eſſe finita. et ſpūaliter tñm eſſe ſeruanda. emungē ſicilia candelabri. vt regata melius lucerēt. qz ſublim⁹ intellecta lucē doctrine ſalutaris p̄fēcte. et repatione lucernarū. et ſcripture intelligentia ſublimiore dicas. Comedetis vītūſimā vīteꝝ et vīterā noui ſupuientib⁹ abijetis. Et alibi: Ecce noua facio omnia.

Omne pondus ſc. Bed. Hoc eſt omne corp⁹ xp̄i cu ipſo. ſ. om̄s ele‐ cti. a ſummo vīſo ad inſimū. qz oēs qz in diuersis gradib⁹. etatib⁹ ſexib⁹ vni eidēqz auti p̄petue lucis tpe ſuo et loco quasi candelabro auro fixa‐ mente inberent. vt eiudē lucis particeps ſiant. Talenti pondus plenuz et pſectum eſt. qz iuſtus dominus in omnib⁹ vīſis ſuis. et qui gratiā fideli⁹ ſuis vt bene opentur tribuit. et coronā iuſticie reddit. et reprobis quoqz iuſta opa reſtituit. qui vero inſtar auri bonis opib⁹ fulgent in candelabry domini. pſu‐ ciunt. qz glorie conditoris particeps ſiunt. Qui autē peccatis graves tanqz plumbū in iudicio appetit. merguntur tanqz plumbū in aquis vleſentib⁹. qui merito ſeleſt in abyssum grauantis pene decidunt.

Inſpice et fac ſc. Oſtentum eſt moſi in monte exemplar candelabri qd faceret. qz in altitudine cōtemplatois didicit multipharia xp̄i. et ecclēſie ſacramenta: qz nō aperte rudi populo proferre volebat. ſed in ope can‐ delabri et vasor eius ſignabat. donec christus veniret. qui ſenſum figuraz

renelaret. Unde moriendo velum templi scidit. et arcana sanctorum q̄ tecta fuerant patefecit; discipulis quoq; sensum aperuit; vt intelligeret scripturas. Omnis enim scriba doctus in regnum celorum cum ea q̄ in litteris sanctis de fide catholica et actione pia didicerit. ipse facere et alios docere precipitur. inspicere et facere secundum exemplar qd̄ sibi in monte monstratum est iubetur. Inspicit em̄ diligenter exemplar. s. monstratum. et secunduz hoc ad inferiora rediens facit. cum que per sublimitatem divini sermonis intus credenda et agenda inteligit. sedulo corde scriptatur. et horum exemplar auditoribus exercitio ne opis et verbo doctri ne ostendit.

C. XXVI.

Tabernaculum ita flet zc. Be. La-
bernaclū qd̄ fecit mo-
yses in solitudine. et te-
plum qd̄ fecit salomo in
hierusalem statum
vniuersalis ecclesie si-
gnant; que partim re-
gnat cum domino i celi;
partim peregrinat a domino i terris. Ta-
bernaclū edificiū ec-
clesie que in laboribus exeretur. templum fu-
ture quietis significat; qd̄ quotidie animabo illuc migrantib; perfici-
tur. quia moyses ta-
bernaclū populo tei-

dum iret ad terram promissionis condidit. Salomon vero templum in terra promissionis regno potius construxit. moyses in solitudine. salomon in bie-
rusalem. que interpretatur visio pacis. quia hic ecclesia in labore labentis vi-
te. in siti et esurie regni edificatur. illic in visione et perceptione regis pacis co-
suminatur. Unde in constructione templi dictum est: qd̄ mallens et securis et omne ferramentum non sunt audita; p̄paratis extra hierusalem lapidib; et lignis et decenter aptatis. que ibi facilime suo loco reddita aut cemēto ne-
terentur aut clavis. quia in pace beatitudinis nō est fides tribulationib; ex-
aminanda. aut vita probanda; sed que hic castigata et sedib; celi aptata est ibi glutino et vinculis mutue charitatis nunc dissoluenda in conspectu conditoris et regis ad innicem copulanda. Nam cum in hac vita multitudi-
nis credentium fiat cor vnum et anima vna. et sint illis omnia cōmuniā. qua-
drantur lapides vni in edificiū future domini. ut absq; labore tar-
ditatis suis ordinibus inseratur. et copula diuina et p̄prie dilectis iungant.

Bed. Potest figura vtriusq; sanctuarij ita distingui; vt opus taberna-
culi tempus synagoge. opus templi ecclesiam que post incarnationem ad fi-
tem venit. significet. quia moyses tabernaculum cum sola hebreorum plebe
fecit. Salomon vero templum cum proselitorum multitudine fecit. adiuuā
te cyro rege cum suis artificib; qui nec natura. nec professione indēs. pri-
ori em̄ populo tei doctores tantum ex sua gente fuerunt; ecclesie vero primū
de hebreis. postea crescenti et dilatate etiā de gentibus sicut lucas. timothē.
tythus. Utriusq; vero dominus edificatio totius presentis ecclesie statum q̄ ab initio mundi v̄sq; ad ultimum iustum edificari non desinit. et future glo-
riam v̄t. quia nunc ex parte fruatur; et post finem seculi in omnib; membris suis fruitura est in eternum mirabilis figuraz varietate tepingit.

De bisso zc. Be. In his quattuor cortinarum colorib; quattuor iustificationes exprimuntur. In bisso retorta castitate renitēs caro. In hya-
cyntho mens superna cupiens. In purpura caro passionib; subiacens. In
cocco bis tincto scilicet mens inter passiones tei et p̄ximi dilectionē p̄fulgens.

Bissus retrorsum in cortinas tabernaculi. quia lumbi carnis et mentis
restringendi sunt. ut caro a lascivis motib; et cor refrenetur a cogitationib;

Hyacinthus aerei et celestis coloris. mentes eoz qui toto desiderio ce-
lestia colunt significat. Purpura sanguinei coloris. et de conchilio et sanguine
tenuta deo corda figurat. et pro deo moxi parata.

Longitudo cortine zc. Be. Si ab uno v̄sq; ad septes omnes in
ordine numeros pleno ordine numeraueris vigintio complebis. Unus enim et tria quattuor et quinq; et sex et septem. sunt vigintio. Quia ergo in partibus septenarii numeri. vicesimus octauus inuenitur. merito in eo cortinarum longitudo continetur. quia fides sanctorum et patientia vir-
tutum varietate distincta. in omnibus que agit aut patitur. nō humani glo-

riam favoris. sed superne quietis beatitudinem expectat. hinc est q̄. xxvij. p̄s de consummatione tabernaculi scribitur; qui de perfectione ecclesie can-
tatur. Unde adorate dñm in atrio. s. eius zc. et in templo eius omnes dicent gloriā; quia in hoc perfectio est peregrinantis ecclesie; ut per fidem et opera bona ad requiem tendat.

Vnius mensurē fiant vniuersa tentoria zc. Be. Et si variante pictura cortine differebant. una tamen erant om̄s longitudinis et latitudinis mensura tem-
perata; quia si dona, tiones habet electi dif-
ferentes. vnu tamē dominus. una fides. vnu baptismus. vnu deus et pater omnium

† S amplitudo charitatis que etiā inimicū diligit
habebit vigintiocto cubitos lati-

† S q̄ quatuor sunt euāgeliōz libri in quib; exē-

plis et verbis christi charitas tenēda docet. et qua-

tuor virtutes quaz operatē exercetur. † vnu

tudo quattuor cubitoz erit. † vnu

dñs vna fides. licet diuersae sint virtutes sanctorū

mensurē fient vniuersa tentoria.

† S sancti veteris testamēti. † S in erectō taber-

naculi ut vnu operumentū fiat.

Quinq; cortine sibi iungentur zc:

Be. Narrat ioseph⁹

q̄ tabulz testamenti

ita fuerint decalago le-

gis conscripte; et vira

q̄ tabula stineret qui

na verba. Unde et cor-

tine decem que pulci-

tudinez tabernaculi iū-

cte complebant; ita tē-

po; et congruo dislige-

bantur. et quinq; in

vtraz parte simili per-

mancerent; et hec iuu-

entes ministri sanctoꝝ

cum populo admone-

rentur semper obserua-

de legis. qn̄s tece v-

bis in duab; tabulis comprehensa. sed quinario numero q̄ vtraz distincta

Bed. Vel priores quinq; que frontem et primaz tabernaculi p̄tem pro-

tegebant vel faciebant antiquum dei populum signauerunt; qui decretalē le-

gis in sacramento circumcisionis hostiarum et ceremoniarum secundum lit-

teram legis implebat. Sequentes vero quinq; que posteriora tegebant. vel

faciebant nos designauerunt; qui post aduentum domini sacramenta legis

spiritualiter ipso revelante seruamus. Omnes cortine vnius operis. et cisdem

depictę coloribus. sed quinq; sibi coniunctę; quia omnes vtraz testamen-

ti cultores in vnum deum credebant. et vnius pietatis et castitatis operibus

seruiebant. sed in celebratione sacramentorum suas vtraz populus partes

agebat. Nam passionis sacramentum; per quam vtraz redempti sumus. il-

li in carne et sanguine victimarum. nos in oblatione panis et vini celebram⁹

Illi venturam nativitatem. passionem. resurrectionem credebant et confite-

bantur. Nos iam facta. nec vterius facienda. Sed cum tabernaculum cri-
gebatur; omnes ad inicem cortine necabantur; quia cuz vniuersa ecclesie

pulchritudo ab initio v̄sq; ad finem seculi p̄pendit; quasi vna tecez cortina

rum cōexione tabernaculum decoratur.

Ansulas hyacinthinas zc. Be. Ansulas hyacinthinas cortine in-

wicem copulantur; cum spes superne beatitudinis vnitā omnium sanctorū

corda vna denotione coniungit. que ansulae apte dicuntur; quia non solum

in laterib; sed etiam in summitatibus. id est. in extremis angulorum termi-

nis siebant; quia non tantum vita et opera sanctorum cōmuni ad perfectio-

nem itinere recte intentionis properant. sed initium longe conuerstationis qd̄

per confessionem fidei et sacramentorum celestium perceptionem gerunt; nō

ab inicem diversum. sed pari veritatis gratia omnes habent connexz ter-

minum huius v̄t. eiusdem sp̄i. cum ita oculos in morte claudunt. ut per-

pto prius viatico mysteriū celestis citius ad veram vitam venturos; et in ea

sepernō mensuros confidunt.

Bed. Preceptum est quoq; fieri fimbrias per angulos palliorū et vī-

tas hyacinthinas. quia electi qui deum videre desiderant. ita se operibus

insticte induunt. ut non ab hominibus. sed a deo mercedem requirat. On-

debi additur. quas cum viderint recordentur mandatorum tei. ne sequā-

tur cogitationes suas zc. Cortine quoq; hyacinthinas coniunctę ansulas.

vt qui viderint recordentur mandatorum celestium. et nos ita legentes no-

nerim⁹. q̄z hic viuentes filij. p̄missionis eterne tibi et locis distam⁹. s. in ce-

lesti patria a quattuor ventis collecti. induisibili societate coniungemur.

Quinquagenas ansas zc. Be. In quinquagesimo anno. s. in-

bileo. i. dimittente vel iniciato. secundū legem om̄s popul⁹ ab om̄i labore

terre quiescebat. et om̄i soluebant debita. In novo quoq; testamēto spi-

ritus sancti gratia die pentecostes in quinquagesimo dominice resurrectōis

s. die in apostolos venit; et initia ecclesie suo aduentu consecravit. In Bergo numero. vel gratia spissanti. vel future gaudii beatitudinis ad quam per eum spiritu puenit. et in cuius pcepto veraciter qescit et gaudet recte figurat.

Bed. Quinquaginta ansas habent cortinae; quod tono spissanti agit et in societate pacis quod est vinculum pfectiois sibi innicte copulente electi futurum quoque spes et memoria societatis et pacis qui in hac vita habet temporibus vel locis discretos una facit pietate concordes.

Bed. Cortinae in

vtrahc pte habent an-

sas. et proximas sibi

vtrahc cortinas singu-

la quasi extensis hinc
inde brachia ample-

ctantur; quod necesse est ut

fideles qui nos in Christo ha-

cceperunt et qui secuti sunt

obuius pietatis vniuersi-

amplectantur; et qui nos

eradicabat in Christo. et

quos eridimus. uno

oecum Christo veneremur

affectu. Sic enim ad fa-

ciam creatoris tebemus

bene vivendo sperare

ut currente nobiscum

nō deseramur. proximum

una puenire studea-

mus. quod et cortinae singu-

la ita per adminicula ta-

bulaz ad superiora ascen-

debant: ita intus et in

superioribus vario pictura flore fulgebat. ut non eas qui secum in altu ferebant.

vel in alto posse fulgebant cortinas desererent. Sic ergo proficientes nobis-

scimus in omni servitio fideles nō deseramur: sed digna veneratione tractemus.

Ansae ergo contra ansam venit. et alii apter altera cum iusti concordi virtu-

tui qualitate federantur.

Facies et quinquaginta z. **Bed.** Hoc plenius explicat cum dicitur quinquaginta fudit circulos aureos z. Quinquagenarius requie in spiritu sancto designat. Circulus nec intus habet nec finez. Aix ceteris metallis claritate preciosius. In quinquaginta ergo circulis aureis perpetua claritas et dara perpetuas summa quietis exprimitur. Ordinent cortinae ansas circuli ut unum ex omnibus tabernaculū fiat. cum gloria signi regni fideliū mentibz se infidit. ut tali glutino inspirationis una ex viroque populo. immo ex omnibus electis Christi ecclesia perficiatur.

Facies et saga z. **Bed.** Hoc in sequentibus ita regit. fecit et saga. x. de pilis capriarum z. Saga quibus optinet tabernaculū. rectores sunt quorum in industria et labore tecum ecclesie protegit semper et munit. ne vita et fides sanctorum ab hereticis corrumperetur. vel falloz catholicorum improbitate sedetur. vel vicio et sorde contaminetur. nec inopia temporalium contristet. Qui quanto attentius tentationū violentias sustinent et repellunt: tanto subditis domino libertate serviēti tribuntur. et quasi intus fulgendi cortinis copiam prestant. dum quasi saga foris tempestates tolerant.

Saga cilicina. Grossas hominū mentes significantur: qui occulto dei in dicio quibus duri pferuntur: quod seruire curis temporalibus nō timent. ut tentatione ventos et pluvias portent.

Bed. Facies et saga z. Cilicium penitentium est. Vnde: Ego autem cum michi molesti essent induebar cilicio. Id est. habitu penitentie et humilitatis. quo furorem pseudentium aut levius ferrem placidus aut mitigarem. Nam si capri pili vel pelles capriarum semper significaret fatoz penitentium. nō ipsum animal inter mundia computaretur: nec in laude sponsi dicere. Capilli tui sicut greci capriarum z. Saga ergo qui sanctos predicatorum significantur. cilicina sunt. et x. sunt. quod studiosius corda purificant: plura inueniuntur quibus se ipsos reprehendantur. Unde humiliter fatentur: quod in multis offendimus omnes. et si dixerimus: quod peccatum nō habemus: ipsi nos seducimus z. quod tamē corda quāta sunt perfectōis declarat. cā dicitur: Longitudo sagi vnius z.

Bed. Saga etiā. Vel de pilis capriarum et undecim sunt. predicatorum enim quo altiores merito. eo humiliiores animo. Iuxta illud. quanto maior es: tua misericordia in omni. Undenarius enim qui tenariū transit. nec ad duodenariū puenit. apostolicū numerū transgressionez significat decalogi. In undecimo quoque psalmo propheta cōqueritur dicens. Saluim me fac. d. q. defecit sanctus z. Hoc numero tacite designans. quod homines duplicitis lingue et cordis. nec decalogi pcepta custodiāt: uel apostolicā gratiā percipiāt.

Aug. Undecim sunt vel capillacea et cilicina. In peccatis enim trans-

gressio est. qui in undenario significat. qui tenariū. i. legem transgreditur: ideo undecim per septem multiplicata facit. lxxvij. in quo dominus significavit omnem remissionem dicens. Non dico tibi septies: sed usque septuagesies septies quod generationes repintur cum lucas a baptismo domini numerans usum in versu principiū ascendit. et per adam usque ad teū puenit. Ad hoc enim significatio peccatorum fit in his vestibz: ut per confessionem exprimantur. et per gratiā quod data est ecclesiā aboleantur et tegantur. Unde: Beati quorum remissio sunt iniquitates. et quorum tecta sunt peccata.

Ad operiendū tecta. Sicilice. ne interiora tenera. clara. quilibet aduersitate turbetur. alioquin nec hissius fulget. nec coecus coruscet. nec hyacinthus cerneo colore decorat. non debent ergo qui in ecclesiā sicut pfectiū ppositos despiceret. va care eos rebus exterioribus videntur.

Longitudo sagi vnius habe-
tū. et industria et labore. i. deus. i. ecclesie. et ad operiendum tectum taberna-

culi. Longitudo sagi vnius habe-

bitus. et amplitudo sincere charitatis quem commendatur in quatuor euāgelioz. bitus triginta cubitos: et latitudo

quatuor. Equa erit mensura sago

i. magistrorum. antiqui populi qui fuerunt in quinqz etiabz mundi.

rum om̄. et quibus quinqz iunges

doctores noui testamenti qui omnia que in scriptis mundi dicta vel facta sunt. in adiutorium predicatorum assumunt. vel in sexta parte positi oīa spiritualiter interpretantur.

seorsū: et sex sibi mutuo copulabis

perficiunt. qua perfectione in hac vita nulla potest esse sublimior. Latitudo quatuor cubitorum. quo amplitudo sincere charitatis quasi in signo commendatur exprimitur. Operiunt ergo tecum tabernaculi saga undecim et de pilis capriarum. Sic in longitudine triginta cubitos. in latitudine habet quatuor. quod summi illi predicatorum qui vitam fidelium exhortando. et intercedendo quotidiana sollicitudine. vigilis. ieiunis. et sua nuditate. pregunt. qui se contemnunt. puritas excellentia peccatores cōfitemuntur. sed secundū humana pfectio modū inter hoīes sublimantur.

Equa erit m. z. **Bed.** Quia una est fides in qua salvatur ecclesia et una vita eterna ad quam pertinet. Unde qui in vineam domini diuerso tempore ad operandum intraverunt. omnes uno denario remunerantur. divisione ergo lagorum in quinqz et sex intelligi potest. et supra te cortinus in quāqz et quinqz diuisis exposuimus: quod doctores viri usque testamenti significantur.

Quinqz. Saga antiqui populi dei magistrorum qui moysaīc tantus legis sacramenta predicabant. vel quod in quinqz etiabz mundi vita ducebant. Sed ante magistrorum noni testamēti. quod omnia que diuina scriptura in sex etiabz seculi facta vel dicta refert. in adiutorium et exemplum predicationis sue assument. et passionē Christi per quam mundus sexta sabbati redemptus est. palaz auditoribz credendam et confitendam pronunciantur. et per eam tantum salutem esse testantur. Unde precipit in fronte tecti sextum lagum duplicari. pro confessionem. s. et imitationem. s. dominice passionis. Non enim sufficit credentes in confessione mortis domini et resurrectionis baptizari et consecrari nisi baptizatus quisque studierit similitudini mortis domini vivendo et patiendo similari. ut fiat particeps resurrectionis. Si quidē ad litteram frontem tecti ingressum tabernaculi dicit. ubi nō tabule. sed columnæ et vectis ab angulo tabularum usque ad angulum protentius ponebatur. quodcumque enim ad formam opis pertinet. ibi magis opus erat geminato lagorum munimento. ubi solidaria parietis firmitas alterat.

Bed. Intuere etiā mensurā cortinae quibus tegitur dominus. qualiter habentur possunt cōvenire mensuris. Decem erant cortinae habentes singulæ longitudinis viginti octo cubitos. latitudinis quatuor. que simul iuncte. et vniū compositum tabernaculum implebant latitudinem eius cubitos quadraginta. Suspende ergo cortinae qui habent singulæ longitudinis viginti octo cubitos. et pone in dominum cuius mensura est in transuerso triginta cubitorum. et videbis quod cortinae habebunt in equalitate que est inter parietes. cubitos tecum. In ascensiū autem vel tescensū qui est intra parietes habebunt cubitos novenos. Sic quis sit ut summa cortinae terram tangere non possit. sed mensura vniū cubiti a terra altior absit. Item videbis quod cortinae habent in equalitate per longitudinem dominus cubitos triginta. In ascensiū autem vel tescensū. quod est in orientali vel occidentali latere dominus cubitos quinos. Ideoqz ea dem lateralibus summa cortinarum non usque ad terram pertingit. sed quoniam cubitis absit a terra altior. Unde necesse sit ut quoniam cubiti cortinarum

qui cessantibus parietibus supersunt inducantur ad intices in occidentali latere et orientali sibi mutuo inngantur; et sic fiat ut vndeque domum cortine excepto uno cubito iuxta terram contingant. hec te cortinis.

Bed. Saga tricenos habent cubitos longitudinis quatuor latitudinis et quia undecim erant coniuncta in inuice per latera quadraginta quadrato cubitos implebant. pone ergo et hoc in domo et quia concordat longitudine sagorum cum funculo quo domum metiebaris in transuersum fit ut summitas eorum ad terram roris pingat. habebant enim tenos cubitos equalitatis in partibus tenosque ascensionis vel descensionis in vitro latere et hoc est quod ait quod cubitus ex una parte penderet alter ex altera qui plus est in sagorum longitudine. roris latus tabernaculi protegens.

Tabernaculum enim proprie vocat ipsam cortinarum facturam vel connectionem quas uno cubito transibat saga ab australi parte vel latere domus altero a septentrionali. Ideoque ad terram perueniebat quod hec triginta cubitos longitudinis ille duos minus habebant. Itē mensura sagorum per longitudinem domus quadraginta quadrato cubitus tendebat triginta sibi cubitos in equalitate habens a fronte dominus roris ad summitem tabularum in plaga occidentali et septem cubitos dependentes in plaga orientali et septem similiter dependentes in plaga occidentali. Sicque fuit ut mensura sagorum in occidentali latere duobus cubitis excederet mensuram cortinarum quod cortine deliquerentes quinq̄ cubitos eiusdem occidentalis partis regebant et quinq̄ relinquebant intactos et hoc est quod nunc dicit. Quod aut superfuerit in sagis que parantur tecto i sagum unum quod amplius est ex medietate eius operies posteriora tabernaculi. Medietas enim sagi in latitudine duo sunt cubiti quia medietate operiebantur posteriora tabernaculi i cortinarum que proprie tabernaculum dicuntur quia duobus cubitis eas ad inferiora tendens sagum ultimum transibat. Itemque saga deinceps septem tantum cubitos occidentalis partis operiebant nec tamen tres reliqui qui remanserant roris ad terram nudi tempestati iniurijs patebant sed adductis ad intices ab vitro latere sagis septenorum cubitorum qui deficiuntibus parietibus superant his posteriora domus firmissime roris ad terram tegebantur neque hec tantum ad innicem pertingere et instar cortinarum sese in medio parietis contingere poterant sed quia septenorum erant cubitorum medium parietis in vitro parte duobus cubitis excedebat ac sibi inuicem superposita iungebantur quod eodem modo per omnia te orientali parte domus intelligendum putamus. Ideoque supra precipitur et sextum sagum in fronte tecti duplicetur. Allegorice saga cortinas deinceps et infra et ex omni latere protegebant et ut ille intus libera facie venustatis fulgerent hec ab omni iniuria tempestatum pluviarum et cammatum foris defendebant. quod propositi ita vitam subditum solerti cura circūspicunt ut nec subsidia carnis nec vita spiritualis auxilia desint et dignata hereticorum et prauorum exempla catholicorum absint. alii doctrina salutaris quia cōfortati male docentes repellant et mala illata patient sustineant. assit vita ipsorum quia semper quasi in via lectione vntantur sed quia inter predicatorum illi maximo honore digni sunt qui excepto quod officio predicationis et populo regimini deseruunt et per christum sanguinem fundunt recte subditur. facies et opimentum aliud tecto.

Sextum sagum. mystice vero in fronte tecti sextum sagum duplicatur cum omnes qui sanctam intrant ecclesiam ita fide et sacramenta domini et passionis iniciantur ut huic quoque imitatione semper sibi vivendū esse intelligent quasi enim in ingressu sextum sagum duplicatur ut dominice passionis sacramenta consequimur et exemplis instruimur. De sacramentis ait petrus. Qui regeneravit nos in spem viam per resurrectionem ihesu christi

et mortuis dicit et de imitatione passionis christi igitur passo in carne et vos eadem cogitatione armamini.

Facies et quinquaginta ansas. **B**ed. Ut hec supra in cortenis expoluimus etiam hic intelligi possunt quod recordatio supponit quietis que quinquagenario solet exprimi corda sanctorum adunat vinculo pacis. **B**ed quod saga humilitatem sublimum designat qui magis suorum meminisse delictum quam virtutes predicare cupiunt et plus de eis quas nondum habent virtutes compungit. **H**abitis student gloriari.

Quinquagenario an-

sarum vel fibulaz numero compunctionis eorum humilitas testigatur. **Q**uinquage-

simus enim penitentia psalmus non usi spiritu sancto largiente conce-

ditur et donum venientie peccantibus ei tempore gratia inspirante tribuitur. **E**t bene quinquaginta an-

se vel fibule saga in uicem nectunt quod nullum la virtus magis quam si-

delis humilitas in uicem charitatis copulam ligat quod quanto quis insir-

mio se conspicit tanto auxiliu primi quo con-

foret inquirit.

Eneas. **B**ed. Bene aut fibule sunt enez de vocali s metallo fa-

ccte quod magna voce habet apud deum humilis conscientia iustorum. **V**it pauperramicus cum an-

xiatus esset et non in auribus hominum sed in aspectu dei orationem suam effundet. **D**ñe inquit exaudi orationem meam et clama ad te rex.

Quod aut superfuerit. **B**ed. Hec ut plenus intelligentur de to-

ta tabernaculi positione disputare necesse est. **D**iximus parietes tabernaculi quod ex tabulis et columnis constituantur longitudinem habuisse triginta cubitorum latitudinem decem altitudinem similiter decem. **S**i quis ergo vellet dominum in altitudine cingere funiculo verbi gratia a basi tabule uero meridiani latitudine roris ad basim tabule quod est et regione in latero septentrionali postea eundem funiculum xx cubitorum longitudinis esse teneat ut habeat et decem cubitos ascensionis in meridiano latere pietatis et alias exaltatis inter parietes. **D**ecem tercios descendentes in septentrionali pietate. **I**te si super longitudinem domus extedatur funiculus et a basi columnarum sursum et per longitudinem totum domum ad occidentalem parte et deinde ad bases eius deorsum habebit funiculus cubitos longitudinis quinq̄ et a ascensionis iuxta columnas triginta exaltatis in longitudine domus. decem rursus descendentes in terra orientalis parietis tabulas.

Et cubitus ex una. **B**ea. Quia cortinas in uno cubito transibant saga ab australi latere domus altero a septentrionali ideoque ad terram perueniebat quod triginta cubitos longitudinis ille duos minus habebant.

Facies et operi. **S**tra. Primū erat opimentum cortinarum ex bisso purpura et coco binum sagorum undecim et tertium ex rubricatis et particulis pelli et ricti postremū erat hyacinthinum pellū. Cortine autem ita opiebantur ut ad latera descendentes ad terram tamen non pingantur. Saga autem tectum et latera opiebantur et ad terram pingebant pelles vero rubricate vel hyacinthine tectum tantum operiebant nec ad latera declinabant.

De pelli arietum. **B**ed. Arietes sicut doctores gregis dominici doceos. **V**in asserte d. fi. te. af. d. fi. ari. quasi o angelii huic officio mancipati affer te domino celos imitatores apostolorum hinc quoque sexta mensio pli de egypto egredit. **S**ibelini et arietes noiantur in qua erat duodecim fontes et septuaginta palme ut si noile et specie figuram apostolorum teneret.

Rubricatis. **B**ea. Rubricantes pelles arietum ad opiendo tectum tabernaculi cum apli et aplice viri roris ad martinum docere non desinunt ut tutius ibi cōiectos a tentatione piculis pingantur dū psecutōes roris ad mortē patiuntur ppter instiūtiā et opium tabernaculi pelles arietum rubricantur et a tempestatibus defenduntur. **C**ū predicatorum exemplo passionis et patientie corda infirmorum ne inter fissuras deficiant muniunt.

De hyacinthinis pelli. **B**ea. hyacinthine celestis coloris pellis

mortui animalis pars et indicium per pelles ergo hyacinthinas exprimit virtus eoz qui mortificatis illecebris carnis celestem vitam gerunt in terra et inter homines positi angelicam puritatem imitantur. quod neque nubent neque turbi sunt qui cum mulieribus non sunt co-virgi enim sicut. Verito ergo pelle hyacinthine supremum tenent locum et color celestis celo proximum: ut virginales chori spirituali vicinia agnoscuntur et hymnoz laudes ei designantur cantatur. Bene autem de velis cortinaz et sagor dicitur. quod si in alto posita ad terram temissa pendat quis cortinae usq; ad terram non pervenerint. Columna quoque et tabule in altum erectae bases in altum posita habeantur. De rubricatis vero et hyacinthinis sellibus quod in alto tecum opinietur: sed non quod ad terram delectetur: quod virtutum ceterae species cum his qui in terra sunt aliquid commune habent certamen vero martirum et decus virginitatis a terrenis suspensum cuius supra est coniunctum. Martir enim in tormentis positus omnia mundana et ipsius mundum relinqueret et ad videndum mundi conditorem et que ultra mundum sunt gaudia permanere desiderat. Celibes quoque duorum communem legem qua dicitur. Credite et multiplicamini et reter-intuitu maioris premij transcedunt: altiorum ceteris fidibus et ipso mundo: sedem eligunt. dum hi empti sunt ex omnibus primis deo et agno: qui latine recte virgines: quasi virtute insignes: vel celibes quasi celo beati nominantur. et celi vita imitantes.

De lignis setibim. **B**ed. **T**abule apostolorum et successores per quorum sermonem ecclesia dilatata est significant. **L**atitudo enim dilatatio fidei est et sacramentorum eius: que per in iudea tamen nota. **Q**uavis in latitudine tabularum dilatatio cordis sanctorum possit intelligi: quod mundum despiciunt: ad celum petenda accensit: et amicos in deo: et inimicos diligunt propter teum. **V**nde nos nostrum patet ad vos o corinthi: et nostrum dilatum est. **D**e illa quoque dicit paulus: qua ad pfectum tabernaculi: et ecclesie ut solebat: ita ut ab hierusalem per circuitum usque ad illicet implenerim euangelium Christi. Facte autem sunt tabule de lignis setibim: et spinaz que curas seculi delicias voluptates. vel etiam punctiones peccatorum significant. **V**nde ipsorum nascuntur in manu temulentis: et peccata in opib; sculti: quod ergo predicatorum a punctionibus vicioribus se expurgare: et omnibus mundi curis ac delectationibus exire studuerunt: ut libera mente in amorem dei et proximi dilatari: et ad predicandum verbum longe lateque possent discurrere: recte dicunt: quod de lignis spinaz tabule tabernaculi facte sunt: s. que omnes aculeos spinos exurant: et solo candore niteant: sancti enim in peccato prius puricationis concepti et nati sunt: ad quos etiam generalis damnatio illa pertinet: terra tua spinas et tribulos germinabit tibi. **S**ed christi gratia spinis peccatorum exuti digno virtutum exercitio et strucitur domus sunt aptati.

Cqua impenetrabilia: candore extima: levia: non multum ab alba spina nisi magnitudine distantia: que difficile inueniuntur nisi in terris arabicis: ubi factum est tabernaculum: nec translatum est nomine hebreorum: quia vix apud alios inuenitur hoc lignum. **B**ed. **S**ingulare denos cubitos habebant in longitudine in latitudine cubitum ac semissem: longitudine vero altitudo est: que decem cubitos habebat: quod doctores per obseruantiam decalogi ad pfectionem tendunt: per tenario diurno in vinea Christi laborantes: ideo: s. doctrinam insistentes ut imaginem sui conditoris et regis: quam adam peccante perdiderunt: restaurarent et nomine eius quod peccando amiserunt: recte vivendo recipient. Soler enim in tenario regis nomine et imago contineri: tenarius quoque et eo dicit: quod decem numeri completi: et nostra beatitudo dilectione dei et proximi perfectur: deus enim in tenario sepe numero propter eam quod ipse est trinitatem figurat. Homo septenarius quod corpus habet ex quattuor elementis. Anima vero substantia triplex solet in scriptura distantia comprehendendi: hinc est quod deus diligere toto corde: tota anima: tota virtute precipit. **D**ecem ergo tabule cubitos habent altitudinis: quod rectores ecclesie hac intentione deo seruunt: ut ipsum in eternum videre mereantur: et ad hoc auditores verbo et ope pronuncare: quasi suspendere co-

tendunt. **T**abule singulos cubitos et semissem in latitudine habebant: plus minus cubitus pfectione operis: dimidius inchoatione diuinae cognitionis ostendit: quod insti pfecte elemosinis orationibus et ieiunis et homines possunt operari dare: deum enim interim fide cognoscimus: sed plenam eius cognitionem in futuro speramus. **V**nde hec est vita eterna: ut cognoscatur te solus rex deus tuus. Et alibi: ex parte enim cognoscimus: et ex parte pp. Non ait ex parte laboramus: et ex parte predicamus. Implebitur autem cubitus domino promittente: eripias eum et glorificabo eum: et ostendam illi salutare meum.

Con lateribus. **B**ed. Incastrature in lateribus tabulaz humilitate significant in membris iustorum: per quam maxime sibi fraterna charitate inungant: dum enim corde contrito et humiliato receptaculum in se proximorum dilectioni parant: et se diligentes pierate et teuotode exhibent: quasi omnis tabule tabernaculi in alterum per incastraturen copulatur. **E**recto quidem tabernaculo et regulariter ordinata ante compage tabularum figura incastratur non cernitur: sed quae virtute tabulas adiuvant: parietis stabilitas ostendit: quod humilitas sanctorum qua sibi foris federatur videri non potest: sed ex statu ecclesie pacatissimo quid intus operetur: patet: per quam dispensationem divinae gratiae agit: ut nos eos qui in principio seculi fuerint fideles: sincere diligamus: sicut illos quos in presenti videmus: si in amoris suscipimus: nos ab illis suscipi credimus.

Con quarum viginti. **B**ed. **Q**uarta fuerit longitudo tabernaculi non exprimitur specialiter: sed ex eo invenitur quod paries viginti tabulis coperti sunt: que singulare singulos cubitos et semissem latitudinis habent: viginti enim cubiti: et vices semis cubiti triginta faciunt: quam fuisse tabernaculi longitudinem iosephus scribit. Bene autem hoc numero tabernaculi longitudine comprehenditur: quod tres sunt virtutem in quibus principaliter ecclesie perfectio consistit: fides: spes: charitas: que per decem multiplicantur: ut tricenarius impletatur: dum virtutibus mentis opera iunguntur: quod decalogo continentur: ne quis sibi virtutes sine ope paret luscire.

Quibus. xl. bases. **B**ed. **B**ases quibus tabule sustentabantur: verba sunt et libri legis et prophetarum: quibus apostoli et euangelistae per scribere et predicare rolebant: vera esse et diuina prophetabant: unde tunc adimpletur est quod dictum est per prophetas: et alibi: hoc autem totum factum est ut adimpleretur scripture propter petrus ait. **H**abemus firmiores prophetarum sermones.

Bed. **P**er tabulaz bases argenteas ordo prophetarum significatur: qui dum primi de domini incarnatione locuti sunt: quasi bases a fundamento surrexerunt: et superpositae fabricae pondera sustinuerunt: et tabulas: i. apostolicam predicationem in mundo dilataram: quasi firmi et fusiles sustinent: quia apostolorum vita predicatione eorum instruitur: et autoritate solidatur. **V**nde bases bing coniuncte singulis tabulis supponuntur: quia dum prophetae in verbis suis de christi incarnatione concordant: sequentes predicatorum edificant: ut quo a se metipsis non discrepant: illos robustius fiant. **E**x argento fundiuntur: argenti enim claritas ex visu seruat: sine visu in nigredine vertitur: prophetarum vero dicta ante Christi adventum in visu spiritualis intelligentie non erant: dum conspicui et obscuritate non poterant: et ideo quasi nigra permanebat: sed postquam Christus veniens ea ante oculos nostros incarnationis manu tergit: quod lucis in eis latebat claruit: sensusque patrum precedentium in visum dedit: quia verba rebus exposuit.

Bed. **N**on singulis tabulis bing bases supponuntur: ut consensus prophetarum attestationis in oib; quod apostoli dicere monstrant. **V**el bing per duos angulos subiunguntur: ut bene sufficiat angulis tota recte possit colligere tabula: quod omnis apostolicus et euangelicus sermonis in prophetarum libris initium designatur: et finis omnis apostolorum et successorum vita ab initio fidei usque ad fine recte persentis mysticis veteris et inserta est tabulam.

In latere quoque. **B**ed. **L**atus meridianum quod vergit ad austros antiqua dei pletem significatur: que dudum lucem scientie legis accipiens: amore dei seruabat. **L**atus secundum quod vergit ad aquilonem gentes significatur: quod

vñqz ad temp^o incarnatiōis tenebris. & frigore infidelitatis torpebat. de qua rūm vocatione dicit: dicaz aquiloni da. & austro noli prohibere. Quasi di cam populo gentiū diu sine fide algenti: da te filijs tuis qui veniāt ad fides mea confessionis & amoris. & plebi israeliticē que iam mea cognitionis lumen fruatur. noli phibere gentes in sorte electionis recipi.

Eliginti tabule. Bed. Unius autem numeri & mensuraz. & facture tabulas virūqz latus habuit: qz vna & eadem fides spes & charitas vtricqz populo per aplos p̄dicat. & ad terrā vterę regni celestis p̄missam vocatur: de vtricqz genera se p̄ceptū accipit. Eius in mundū vñinerūsum p̄. enā om̄i cre. i. p̄ceptio & circūcisio ni. & absqz illa differētia subinfert. Qui crediderit & baptizat su erit salu erit.

Bine bases. Basis est fundamentuꝝ a ḡeco qd est baseio. i. fundo. & bases p̄p̄te significant: quoꝝ & autoritate apli & d̄s doctores inveniunt. bine autē dicunt p̄pter cōcordiā p̄p̄taz q̄ om̄s vñum s̄fuerunt.

Ad occidentale ūc. Bed. Occidentalis plaga q̄ ad vtricqz parietē suscipiēs edificiū tabernaculi consummat impletionez ecclie in fine mundi significat: quousqz fides & opa-

tio vñusqz populi perseveratura. quasi gemini latitudo parietis pertingit. nunqz em̄ vel ante incarnationē defuerūt qui ex gentibz crederent. nec vñqz de populo indeoꝝ q̄ quis damnato aliqui resunt fideles. Si quis tñ hoc negare presumperit. dicam q̄ spirituales vñusqz testamēti doctores q̄ proficerūt de theatro suo noua & vetera vñqz ad finē s̄li sunt ī ecclia p̄maliū.

Bed. Ad occidentale vero p. ūc. Bene in occidentali plaga tabernaculum cōsummatur. quo dies claudit. & astra occidunt. p̄pter obitum. s. cuiusqz electi. vel generale mundi terminū. Ei em̄ quasi sol occidit qui ab hac luce p̄ tenebras transitorie mortis ad gaudia lucis & vñtē migrat eterne. Occidit om̄i ecclie sol in occidente. ut verū in oriente p̄terit tenebris oriatur cum finita ī aduentu domini vita p̄sentis seculi. mox dies vera eternitatis apparet. & qz iustis cum domino regnabit. reprobis ī eternum peccata. De hac plaga tabernaculi in sequentibz dicitur. q̄ mare respiciat. mare sc̄rubum in quo temeritus exercitus pharaonis. & israel salvatus ad montes syna vbi tabernaculum fecit ascendit. Respicit mare hęc plaga cuius ecclia post bonoz p̄fectionem coronata. libere intuetur vicia vel impioꝝ penas q̄s christo iungante emulsi. Vñ egreditur & videbunt cadavera viroꝝ qui p̄niciati sunt in me ūc. Maris em̄ fluctus profundit turbamenti amari peccata significant: quibz repbi male delectati in baratz p̄ditionis merguntur. Nec p̄tererundū q̄ cum tabernaculum edificaretur in syna: mare rubz habuit ad occasum: & introductum per iselum ī terram promissionis collocatum in sylo: ī eadem plaga mare magnum habuit: quia sancti ī hac vita domino seruientes ī se tabernaculum facientes superbam impioꝝ iactanti am̄ quasi cito casuram fixa mente despiciunt: & ī futura patria cum domino positi perpetuam eorum penam sine illa felicitatis minutiōne respiciunt: vt maiores ei grates referant: non solum pro bonis que donauit. sed etiā pro malis q̄ quibus liberavit.

Bed. Bene plaga occidentalis que mare respicere dicta est sex tabulis constat: quia ī scenario boni operis consummatio notatur: quia ī illo mundo ornatū dñs cōsummavit. ī illo loci in principio creauit. In illo gen. humannū sua passione restaurauit. & quia sex sunt etates seculi. quibus oportet nos bonis operibus perfici. & ad requiem eternam & resurrectionis gloriam perueniamus.

Et rursum alias duas. Bed. Et rursum aliḡt̄ tabule exceptis lez primis. ī angulum iubentur erigi post tergum tabernaculi. que veniente ab orientali plaga parietem excipiunt. & occidentalis plaga parieti coniun-

gantur ad remunerationem future vñtē pertinet: que post labores & tempora huius vñtē secura vel secutura est divisa ī sabbatis. i. requiem animarū post absolutionem corporū. & gloriā resurrectionis vtricqz populo cōmuniū nullō sine terminandam.

Erūtqz coniuncte ūc. Bed. Quia omnis electorum vita vna fide & charitate ad celestia tendit. & ī vñum finem visionis dñning peruenit. ī vna voce recti dōgmatiſ omnis sanctorum p̄dicatorum sermo conuenit.

Recederet em̄ ab innī cem compago tabula. i. si qd vñus p̄p̄ta aut apostolus dixit: alius negaret.

Duabus quoꝝ tabulis ūc. Bed. Angulares tabule tabulis parietum per om̄ia sunt coniuncte: q̄ future quietis & immortalitatis gloria p̄sens vite conuersationi p̄ fidem spem & chantatem firmissime conne- xā est. immo stabilis & incōcussa nr̄a conuersatio perdurat: q̄ futura conuersationem credit sperat & diligat: quia crebro supernoz cuius adiutorio ne flatibus turbulentis remouit. decitat cōmiserit. Autem tabule quoꝝ p̄fectionem boni operis vel futura premia testigant: binis singulz liby sustentantur: quia hec quoꝝ omnia ad confirmationem euangelice & apostolice p̄dicationis p̄p̄te consona vñtē futura esse p̄dixerunt.

Hic non dicitur mensura basium. sed iosephus dicit q̄ quattuor digiti tabule distabant a terra. per qd intelligitur bases quattuor digitorum fuisse.

Historic. Iosephus scribit q̄ tabernaculum tecem cubitos habuit latitudinis. & tabule eius mensura quattuor digitorum a terra suspense fuerint ex quo velle videtur intelligi. q̄ tantæ altitudinis fuerint tabularum. Qui rursum te hoc qd p̄possum capitulo. & te rectibz tabularum ait: posterioris autem parietis novem cubitos sex tabule faciebant: quibus coniuncte sunt duqz aliḡt̄ tabule ex medio cubito secte. quas angulares posuerūt ad instar maiorum tabularum. singulz vero tabule annulos habent auricos. p̄ exteriorē frontē eminētes. velut quibz dā radiceb̄ p̄ ordinē ad innicē luros p̄ circuitum respiciētes. & p̄ eos deaurati rectes immisli vñi quoꝝ habente magnitudinē cubitorū quinqz. eratqz ad coniunctiones tabularū. intrabatqz rectis caput vñius cuiusqz in alio rectis capite: velut in modū cocci. p̄pter tergū parietū in longitudine positoz. unus erat ordo p̄ tabulas om̄es vñtē: quo p̄ vñcīnōl vñusqz parietis latera cōtinēbant ī castrationibz ad inuicē factis. & immisli ad innicē. qd sic exquisitū est. vt nec a vñtē mouetur. neqz alia causa tabernaculum conturbaret: sed immobile secura qui ete seruaretur.

Facies et rectes ūc. Bed. Quinqz rectes q̄ tabulas tabernaculi continent lunt quinqz libri legis: quoꝝ munimine ecclia ab omni impietate sustentatur. & hoc ī vtricqz latere. q̄ nō solū priorē dei populū littera legis endivit ad fidē & opa bona. Et z nos ī nouo t. t. eo seruientes eadē littera spiritualiter intellecta maioris ḡra dulcedinis ī p̄senti ad fidē & virtutē opationē instituit. & ī futuro ad spem perpetuę remunerationis accedit. Eiusdē numeri rectes ad occidentale plagā sunt. q̄ ipsam completionē boni opis quādo ad futura premia te carne egreditur. lex nobis bene intellecta p̄dicit. vt interroganti dñviti. magister quid boni faciā. vt habeā vitā eternā. Rūdit magister bonus. Si vis ad vitā ingredi. scruta manda ta. nec alia q̄ legis mandata subdidit.

Ipsaqz tabulas ūc. Bed. Tabule deaurate tabernaculi prefalget. cū omnis sermo p̄dicatorū lumen celestis sapientiē & beatitudinē p̄monstrat. que propter gloriā claritatis auro. propter eternitatem circulo compārat. vñ reposita est michi corona iusticie. Quinqz circulos singulz habent.

tabule: non quiaquinque partita est distinctio celestis patrie: sed quia perpetua claritas regni illius in genesi: in exodo: in leuitico: in libro numerorum: et eadem in deuteronomio scripta continentur: et quinque anuli aurei singulis tabernaculi tabulis erant insixti: quia corda iustorum multum dilatata per amorem in omnibus libris legis non solum correptionem operum sed etiam superne retributionis lucem legunt.

Duos operies laminis *z*. **B**ed. Laminis aureis rectes operiatur: cum verbis diuinis legis que iuxta littera fortia videntur: et ad confirmandam vitas fidelium aperta superioris intellectus claritate euangelica fulgidus in esse monstratur. **C**um enim legimus dilunium impios televisse: noe cum suis in arca seruatum fuisse: patet quod teus diligat iusticiam: et odio habeat iniquitatem: pios te tentatione eripit: et impios iusta ratione punxit: talis quod lectio instar rectius imputribilius tabernaculum domini continet quia mentes fideliuum ab incursu temptationis premunit. **S**ed rectes lignei laminis aureis vestiuntur: et spūali intelligentia plena ostenditur.

Eriges tabernaculum in iuxta *z*. **B**ed. Exemplum tabernaculi in monte monstratum est moysi: quod moratus in secreto a domino vidit sublimem angelicam puritatem et immortalitatem vitam: ad cuius instar humanam conversationem quamvis imitari possibile fuit: instituere iussus est: ut cum exemplo angelorum diuinum iudicationis uanam paci sincerae castitati ceterisque virtutibus in terra vacaremus: confortantes in celis esse meremur. Unde eas sunt angelis et filiis dei: cum sint filii resurrectionis. Exemplum ergo angelicam conversationis quam in monte contemplationis vidit: preceptis legalibus ostendit: quibus obsernat ad angelorum consortium permaneamus in celis: exemplum quoque vite perfectioris et beatae retributionis in figura tabernaculi et ministerii sacerdotalis ac leuitici precepit. Erigitur autem tabernaculum iuxta exemplum in monte monstratum: quando electi ad imitationem angelicam puritatem quam contemplari meruit: opus animusque componunt.

Facies et velum de *z*. **B**eda. Etiam iuxta litteram pulchritudini celestis visionis hoc congruit. Si enim tecorem flamasque astrorum multipharum nubium speciem: et ipsam yrim consideras mille trahentem et varios aures sole colores: multo plures et pulchioresque in velo tabernaculi in celo picturas notabis.

Bed. Facies et velum *z*. Velum hoc quo tabernaculum dividetur medium: dicit iosephus ita possum esse: ut viginti cubiti longitudinis ad priorem communem: decem vero pertinerent ad secundam. Quod per omnia mensuris salomonici templi conuenit: quod cum esset sexaginta cubitorum longitudinis: viginti latitudinis terciam longitudinis partem: et viginti cubitos ad interiorum domum: id est: sanctum sanctorum habebat separatum: ita ut longitudo et latitudo eiusdem domus interioris una esset. Sic tabernaculi pars interior longitudinem et latitudinem similem: id est: decimum habebat cubitorum. De mystico autem sensu huius veli dicit apostolus: exponens quare in priori tabernaculo semper introirent sacerdotes sacrificiorum officia consummantes. In secundo autem semel in anno solus pontifex non sive sanguine. Velum hoc celum significat. In priori tabernaculo quotidie per annum introibant cum sacrificiis sacerdotes: quod huius vite etatem significat: ubi sancti dominio semper famulantes quotidianas peccata sine quibus in hac vita esse non possunt: quotidianis operum victimis: et lacrimis libaminibus quasi sacerdotes dei expiant. Singulum vero sacerdotem qui semel in anno in sanctas sanctorum cum sanguine victimarum ingrediebatur illum intellige cui dicitur: tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech: qui semel oblatus pro peccatis nostris: ipse sacerdos et hostia per proprium sanguinem celum intravit: ut appareat vultui dei pro nobis.

Facies et velum *z*. Hactenus de pariete meridiano septentrionali et oc-

cidental i expositum est. In sequentibus orientale latus qualiter compositum sit monstratur: sed prius de medio pariete quod sanctas sanctorum a priori tempore tabernaculo dividit dicendum est. Quod si distinguuntur sanctuarium: et sanctuarum sanctuarium: quod apostolus celum interpretatur dicens: quia post velamen: secundum tabernaculum: in quo semel in anno ingrediebatur solus pontifex: ferens sanguinem in manu: velut ergo celum. **S**ummus pontifex chrysostomus: qui resurgens celum ascedit in sanguine passionis. Bene autem quod hoc

velutum celum innuitur in quo simulando colorum quibus distinguitur celum. Serenus ei hyacinthinus est: et syderuz flamas continet: et dulcitatē planetarum: quibus alijs ignei ut mars: alijs candidi ut iupiter: alijs cerulei ut saturnus: et yris mille trahit auro: so sole colores.

Dappendes quatuor *z*. **B**ed. Quatuor autem columnas ante quas appendit velum: bases argenteas. **I**n se retur at velum per circulos. **I**ntra quod ponit arcum testimonij: quo et sanctuarium et sanctuarum sanctuarium: **T**er quod christi iesu secretorum scilicet velum: bases argenteas. **I**ntra quod appendit velum: potestates celum sunt quatuor: exercitii fortitudinis: temperantiae: prudentiae: iusticiae: que aliter in celis servantur ab angelis et animabus sanctis. Ibi enim subditum esse deo iusticie est: nullus deo preponere bonum vel

quare prudentia: deo fortissime coherere fortitudinis: nulla re noxia deterrit temperantia. **H**ic autem iusticia in subueniendo misericordia: prudentia in præcauendendo infideliis: fortitudo agitur in perferrendo molestiis: temperantia in coercendendo delectationibus præmis. **H**oc ibi non erit: ubi nichil omnino malum.

Que et ipse quidem deau *z*. **B**ed. Deaurate sunt columnæ ante quas appenditur velum: quia positis intra velum celum virtutes angelorum summe claritatis gratia vestite sunt. Capita habent aurea: quia mente qua reguntur: presentia diuinæ cognitionis et visionis habent illustratam.

Ded et bases argenteas *z*. **G**reg. Bases argento vestite: quatuor columnas tabernaculi sustinent: quod predicatoris ecclesiæ diuinæ eloquio tecorati: ut in cunctis se exemplum prebeat quatuor euangelistarum dicta ore et opere portant. // Pro interliniari legat.

Bed. Habent columnæ bases argenteas: quod omnis natura eorum in se quasi fundamento subsistit: ut laudes decantent suo conditoris: et voluntatem eius nobis adhuc peregrinantes quasi extra velum positis concubus narrant. Unde et ipsi gratulantes eorum in laudibus exhortando dicimus. Benedicite domino omnes angelii eius *z*. auro enim sapientie splendor: argenteo verborum nitor ostenditur.

Greg. Quatuor columnæ bases inbet esse argenteas. In argento enim claritas diuinæ verbis accipit. Unus eloqua domini elo: cas: ar: ig: ex. Bases ergo argento vestite quatuor columnas sustinet: quod predicatoris ecclesiæ diuinæ eloquio decorati: ut in cunctis se exemplum prebeat quatuor euangelistarum dicta ore et opere portant.

Inseret autem *z*. **B**ed. Quia in eterno psilio diuinitatis erat quoniam mundus crearet. In quo primum locum habet celestis natura: vel quod firmamentum celum ita factum est: ut nunc dissoluat. Nam quod dñs ait. Celum et terra transibunt: et aero accipiendum est: de quo biere. **M**ilium in celo cognovit tempus suum. Illud enim celum in indicio igne peritum est: quod poststat in diluvio pisse. Unde petrus. Celi erat pius et terra de aqua: et per aquam consistens velo dei: per quem tunc inundatus aqua inundatus perit. Celi ast qui nunc sunt codice velo repositi: sunt igne reservati in die iudicij.

Intra quod ponit arcum testimonij *z*. **B**ed. Intra hoc velum posita est arca testamenti: quia christus paternorum arcanorum consciens: post passionem et resurrectionem celos celorum ascendens sedet ad textram patris.

Divididentur. **B**ed. Quia ecclesia quod ex angelis et hominibus constat: primus peregrinat in infinitis: partim regnat in signis: adhuc cines suos dirimente velo celum habet quod invenit segregatos.

Mensam extra **z.** Bed. Mensa et candelabrum tabernaculi temporalia dei beneficia significant. quibus in sancti reficiuntur et illuminantur; ut his confortati et adiuti crescente gratia meritorum ad panem angelorum in celis manducandum et ad veram mundi lucem intrare valeamus. hec sunt ambo extra velum; quod in hac vita tamen scripturis et doctoribus. vel ceteris nostris redemptionis sacramentis indigemus. In futuro autem ubi Christus palam patrem annunciat nobis. et videbimus sicuti est non opus erit nobis externo administriculo. cum habitas in electis suis deus sicut lux illustrat et sicut panis vite satiat: quod introducens in gaudi regni pretium beatitudine sublimat.

Diximus quod latius meridianum tabernaculum antiquum dei plebem significat: quod prior lucem diuinam cognitum est et feruorem diuinam dilectionis acceptum. propterea septentrionalis congregata de gentib; ecclesiam sedebat in tenebris. Recta ergo distincione candelabrum quod in parte australi locat gratiam priori populo datam significat. Mensa vero quod stat in parte aquilonis. data nobis dei beneficia. Et recte candelabrum contra mensam ponitur: quod scriptura legis et prophetarum ad enarrationem respicit testimoniun pbitens ei.

Facies et tenta. **z.** Bed. Exposita narratio te velo quod sanctuarium et sanctuarium sanctuarium dividet. reddit exponere de orientali latere sanctuarium quod intermisit. et cetera latera ei australis et septentrionale et occidentale describeret. Tentorium enim in introitu tabernaculi pulchra varietate cote xii primi initia signat ecclesiast. diversis virtutibus floribus contexta. Unde multitudo credentium erat cor vnum et anima tua z. Inerat ei hyacinthus. quod celestia cogitabat: quod magnificenter reddebat apostoli testimonium resurrectione z. plumaria. Et quinque columnas de quod predicatorum firmitate cordis in integrum aurabis lignorum setib; ante qual-

christum.

super arcum testimonij i sancta sanctorum temporalia dei beneficia quibus in presenti reficiuntur et illuminantur. quod in hac vita tantum indigemus respectuantibus ad panem angelorum et veram mundi lucem.

Ctorum: mensam extra velum: et quod antiquum dei plebem significat: quod prior lucem diuinam cognitum est et feruorem dilectionis acceptum.

Tra mensam candelabrum in latere pte diuinum. scriptura.

tabernaculi meridiani. Mensa ei

stabat in latere aquilonis. **F**acies primicie ecclesie pecus quod ornabatur diversis virtutibus floribus

et tentorium in introitu tabernaculi quod celestia cogitabat. quod priori mortuorum parata. quod quia dilectione dei et proximi glorabatur.

Lib. de hyacintho et purpura et cooco mundicia cordis et mentis.

Gobis tincto et bisso retorta opere quinque libros moysi. quorum autoritate omnis ecclesia roboratur. et doctores de quibus dicitur virtute magna reddebat apostoli testimonium resurrectione z.

Plumaria. Et quinque columnas de quod predicatorum firmitate cordis in integrum aurabis lignorum setib; ante qual-

Colunae sunt quinque propter quinque libros moysi quibus doctores predicatores suam munivint. maxime quod primitiua instruere ecclesiast. qui ex beatis congregata solam legis auctoritatem nouerat nondum patefacta euan gelica scriptura.

Lignorum setib; Bed. Colunae de lignis setib; intentur fieri et auro operari. quia predicatorum firmitate cordis intus integrum in nullo deficiente operum claritate foris debent esse perspicui. Vel quia fortitudinem sue actionis docent divino adiutorio protegi: cum in omnibus gloriam patris queant qui est in celis. et in omnibus que loquuntur christum predicant. Unde non enim nosmetipos predicamus. sed ipsum christum.

Quarum erunt ducetur tentorium. Quarum erunt et quod christus omnia in omnibus alii de plenitate eius accipiunt. et non deaurata. quod christus plenus gratiae et veritatis. et propter insuperabilem fiduciam. vel quod sermo eius sentiente mundo nulla vetustate consumetur. quod non venit legem solvere aut prophetas. sed adimplere. et prophete per quos apostolus et sermo firmatur.

Tcapita i. aurea: et bases eae.

C. XXVII.

Holocausti. proprie. et cor da electorum quod offertur sacrificia operis a domino secreta

Aries et alta ta sunt. et ut omnes sensus in longitudinem patientes et latitudine charitatis in servitio dei re de lignis setib; quod habebit qui exercetur.

Cubitos in longitudine. et totide

Hec quadratura quinque cubitorum in virtutis pte

significat ptes virtutis. qui quinque corporis scilicet in omni puritate custodire studerunt secundum precepta legis et euangelii.

Ihuc corda electorum et fidem ipsam et charitatem ad celestia tendunt.

In latitudine. i. quadrum et tres

Testimoniis virtutes. vel quatuor euangelia quibus munitur ecclesia.

Cubitos in altitudine. **C**ornua autem

gratiae et veritatis cui non ad mensuram dat de spiritu. pater enim diligit filium habent columnas tabernaculi bases eae. habent aurea capita: quod apostoli viri verbis prophetarum in fide sunt firmati. et ad videndam facie coditorum desiderio erexit. Ita capita aurea. et bases habent eae. quod quinque per deum et christum autoritate sibi datae pereunt. prophetico eloquio predicta esse sacramenta dicuntur. Quia de plaga orientali loquimur memorandum est aliud te expositione illius rectis singularis. quem ab angulo tabularum vsque ad angulum alterius parietis porrecti esse. et tota parietum constantia ne vi et impulsu procellarum buc illuc flectatur. continere diximus. Scriptum est in sequentibus ubi moyses impata expluisse narrat. fecit ergo aliud recte quod per medias tabulas ab angulo usque ad angulum pueniret. hic ergo rectis a prima tabularum summittate usque ad alterum lateris summittatem. per decem cubitos latitudinis tabernaculi. probatum est. ut tabularum capite firmiter tabulis impositi. ut per hanc et ea tabernaculi plaga non tabulis sed columnis stabat. non minima sita quod cetero vento licet impellente prosterret. hic rectis xpm significat. quod ab angulo usque ad angulum peruenit. quod a plebe iudaica quam pri saluandam elegit. ad gentes se propagatus extitit. Unde sicut in prophetis lapis angularis in lege quoque rectis angularis potest dici. Lapis angularis. propter templum quod de lapidibus viuis deo construitur. rectis vero angularis propter tabernaculum quod ei de lignis imputribilis. et electorum animab; corrupto earentibus edificatur.

De lignis setib; Beda. Scilicet quia munda et incorrupta decet esse corda in quibus spiritus sanctus habitat.

Et tres cubitos. Beda. Tanta fere est statura hominis. quod ergo ministrabatur altari. quod alibi gradus habere prohibetur ne prouidet a reverentia. Sed illud dictum est de altari quod de terra vel de lapidibus constituitur. ubi gradus ipsi coedificati ad gradus altaris pertinerent. nunc vero de tabulis fieri habentur. Si si apponat aliquid ad horam administracionis in quo fuerit minister. ad altare non pertinet.

Cornua autem per quattuor. Beda. Quattuor angulos habet altare holocausti: quia per quattuor mundi plagas dilatatur ecclesia quod propter eum unum et animam unam credentis multitudinis in figura unius designatur altaris. ex quo quattuor cornua sunt. cum quattuor virtutibus munitantur corda instorum. de quibus dicitur sobrietatem. prudentiam. docet iusticiam et virtutem. quibus utilis nichil est in vita hominum. sed cornua

et ipso altari producuntur: cu[m] munimenta virtutum fideles non ad oculum ostendunt: sed ex cordis radice deo teste generant. *Cornua* quattuor p[ro]p[ter]a tuorum angulos altaris: cu[m] in omnibus mundi terminis ecclesia virtutum potestia sp[iritus]nati canticis hostium insidijs immutabilis immo fortior persistit.

Facie[s]q[ue] i[n] v[erbi]s us[us] zc. Bed. Vasa altaris diversa diuersas fidelium personas per multipharias eorum actiones siue cogitationes in familiatu[m] conditoris dispositas accipimus: primi lebetes ad suscipiendos cineres facere p[ro]cipitur. *Cinii* autem lo[go]s statim rite rufi, fe[bus] aspergi: qui secundum ap[osto]lum inquinatos sanctificat ad emundationem carnis: in quo sacramentum dominice passionis vel perfectionis virtutis iustorum sacrificia intelliguntur. Merito ergo cuius sacramentorum in consummatio[n]em dominice passionis vel perfectio[n]is virtutis iustorum sacrificia intelliguntur. Merito ergo cuius sacramentorum in consummatio[n]em dominice passionis vel perfectio[n]is virtutis iustorum sacrificia intelliguntur.

Tplas mundi. **E**x latina radice cordis p[ro]quattuor angulos i[n] ipso erunt electorum. **S**ed cepta fidelium virtus fideliter v[erbi]s ad finem tenetur. Es enim longo tempore incorruptibile perseverantia designata. **T**operies illud ere. **F**acie[s]q[ue] i[n] v[erbi]s s[ecundu]m ergo eneas quibus cinerea arula et carbones holocausti cremati recipiebant. **S**fideles qui exempla dominice passionis sua mente retractant vel exitu precedenti istorum qui consummato agone sine fine letantur. **E**ius lebetes ad suscipiendos cines. **T**ad emendandum ignem altaris: **S**batilla qui bus ignis et carbones ab altari holocaustorum ad oleum thymiamatum transferabantur. **R**es et forcipes atq[ue] fuscinulas et **T**corda primum charitate imitantes: **S**ed per ignem spissantem obliati opera bona finire: et ad papierum da p[ro]mia i[n] eternum vitam rapi merentur. **V**nus moyses: **I**nscripsit lex holocausti. Cremabitur altari tota nocte v[erbi]s ad mane. Ignis ex eodem altari exiet. Vestiel sacerdos tunica et scutalibus lineis tollensq[ue] cineres q[ui] vorans ignis exsulit: et ponens iuxta altare spoliabitur priorib[us] vestimentis. Indutusq[ue] alijs efficeret eos extra castra: et in loco mundissimo v[erbi]s ad faulam consumi facit. Ignis autem in altari semper ardebit: Holcaustum ergo crematur in altari: cu[m] in corde electi qui se totum in carne: et in corde deo deuinit opus bonorum feruente charitatis igne parat: q[ui]d sit tota nocte v[erbi]s mane: i[t]toto tpe huius vite v[erbi]s ad mane futuri seculi. Ignis ex eo altari erit: q[ui] ex illa solu[m] charitate quam ecclesia domini spiritu tribuit ardere debemus. Denique s[ecundu]m aaron q[ui] ignem alienum deo offerre: et non enim qui te celo semel datus est voluerunt: igne celesti perempti sunt: q[ui] qui opera celestia non celestis intentio ne mercede: sed temporalis fervoris aut comodis sententia ira celestis fertur. Vestiel ergo sacerdos tunica et feminilibus lineis i[n] christo qui in nobis ignem sue charitatis accendere: et p[ro]p[ter]a hostias nostras actio[n]es bone acceptabiles facere consenserit. Vestiel lineis: q[ui] vt nos ad opera virtutis excitemur: ex eius plena incarnationis puritatis et mortis: ponit: q[ui] per linium significat. Tollerit sacerdos cineres quos ignis exsulit: et ponit iuxta altare: cu[m] dominus sine labore opib[us] imponit: neque iustus de hac vita raptos ultra p[er] eterna vita certare: sed coronas iusticie in vita eterna iubet accipere. **D**onens cineres iuxta altare spoliatur priorib[us] vestimentis: cu[m] ad memoriam iustis bona: q[ui] fecerunt redicens: non eis amplius habitum passionis imitandu[m] ostendit: sed induit alijs vestimentis: de quibus dicit: p[ro]cinctus es: faciet illos discumbere: i[n] ad eternam retributionem faciet illos in eterna quiete resoueri. Indutus ergo alijs vestimentis efficeret cineres extra castra: cum paratus ad remunerandu[m] laborem electorum quidquid boni gesserat in illa faciet vita videri hinc ablatum. **L**ocus extra castra vite perpetuigingressum significat. Unde per me si quis intromicerit saluabitur: et ingreditur et egredietur zc. et alibi: dominus custodiat introitum: et exiit: et zc. **I**ntroitum: s[ecundu]m in hanc ecclesie vitam: exitum in illam ubi pascua innenuntur eterne satietatis. Locus ergo extra castra positus in illa vita intelligitur: cum mundissimus esse dicatur: qui in hac vita non reputur. Locus ergo mundissimus extra castra animus est iustorum et hac vita sublatiorum: et in alia gaudentium: in quo holocausti cinius v[erbi]s ad fauillam consumuntur: cu[m] ibi bonorum operum merces ita redditur: ut omnis labor ad integrum consumatur. **V**nus absterget de omni lacrimam ab oculis iustorum. Lessante labore operum charitas q[ui] qua siebant nunquam cessabit: sed flagrantior erit: cu[m] eum videbit in eternum quem diligat: recte subdit. Ignis autem in altari semper ardebit. Et paulo post. Ignis est iste perpetuus: q[ui] nunquam deficiet de altari scilicet quia absument omni genere laborum: et charitas nunquam extingueda flagrabit.

Forcipes. *Beda*. **F**orcipes sunt predicatorum qui ignem charitatis in nobis quasi in altari dei exhortando accendere solent. **E**t velut gemino tenete videntur: cu[m] nos consonis utriusque testameti paginis instruunt: et verba charitatis in corde quibus ad eternam desideria inflamant collocant. **V**el forci-

pi. duplice ferramento igne altaris emundant: cu[m] gemine charitatis virtute infunduntur: et huius gratia nos ardore et lucere precipiunt.

Fuscinulas zc. *Bed*. Fuscinule q[ui] grece vocantur creagre in ministerio altaris habebant: ut carnes victimarum per eas de caldaria coctas p[er]ferrentur: et ad elsum reficiendo afferrarentur: quia v[erbi]s predicatoribus congruit: quoz ministerium est animas fidelium verbo reficere: inibus lac simplicis doctrinae adhucere: perfectio: ibi solidum cibum ministrare. Qui enim sacramenta christi cognoscunt: et ad imitationem suscipiunt quasi carnibus hostiis sa[nti]lutaris satiatur: q[ui] docto[r] est cuius personae ministerium cu[m] discretione committere. **R**ecte fuscinulas iubetur moyles facere sacerdotibus: quibus carnes hostiarum p[er] ut oportuerit compontant: et alia quidem omnibus edenda offerant: alia igne altaris plumbea relinquunt. **H**oc enim in verbo dei quedam: q[ui] ad nostrae refectionis epulas concessit. **Q**uidam vero tantum profunditatis: ut spiritus sancto tamen pateant: nostrae vero capacitatibus mensuram transcendent.

Ignis receptacula. Ad hoc deputata sunt: ut per hunc sanctum ab altari holocausti ad altare thymiamathis vespere et mane ad incensum ponendum deferatur: q[ui] doctores tanquam igne de altari holocaustorum ad altare thymiamatum deferunt: ci[us] auditores de virtute in virtutem puebunt docendo: et meritis crescentibus ad altiora et diuinam visionis arcana interiora. Qui etiam ferventia pietate corda proximorum imitantur: receptacula ignis sunt: q[ui] flamas celestis sacrificij quam in fraternali membris conspicunt: in suis accendere sat agunt.

Craticulaq[ue] in zc. *Be*. Altare totum concavum fieri precepit est: sicut in sequentibus patet: et in medio habeb[us] craticulam p[ro]totum in modum retis distinctas in q[ui] victimarum carnes coburende ponebatur: et subter eam arulam in qua ceteris lignis ignis arderet semper ad teuropam holocausta parat. Erat autem p[ro] arulam hostiis in parte orientali altaris quo ligna ad alendu[m] igne mitti: et carbones vel cineres possent egeri: sicut in pictura cassiodori senatoris cuius ipse in expositione psalmorum meminit expissum vidimus: q[ui] etiam utriusque altari et holocausti: et incensum quatuor pedes fecit: q[ui] utrumque cu[m] sicut tabernaculi et tenui positione a indecoro doctoribus didicisse putamus.

Super arulam. *Be*. Habet altare arulam sub craticula: in qua ligna et holocaustorum igne suscipit: q[ui] eadem electorum corda in se celestia verba suscipiunt: quibus calefacti et inflamati per tonum spiritus sancti grata deo vota piarum cogitationum reddunt. Ligna enim arulam altaris sacerdos impavit: cum doctor desiderantibus fideliuum mentibus testimonia scripturarum quibus in fide et dilectione confirmantur ingerit. Addit ignem lignis: cum intellectum verbi et efficaciam operationis a deo quicquidam edicit. Accedit ligna in altari: cu[m] charitas dei diffunditur in cordibus nostris. Et hoc ignis suppositus consumuntur holocaustum: cu[m] oia q[ui] bene agere disponimus: donec gratia spiritus sancti per virtutem dilectionis acceptabilia redduntur. Unus craticulus que holocausta gerit tanquam rete fieri precipit: ut per crebras illius aperturas ignis suppositus ad consumendas omnino hostias libere penetraret. Necesse est enim ut gratia dei aperiamus corda nostra: et quasi plurimi patefactis tannis sedulo deprecemur: ut per singula que indecoamus bona quasi per singula victimarum eius frusta sua nos misericordia illustrare et in amorem suum accendere dignetur. **P**elagiani enim qui sine gratia dei se aliquid perficere presumunt: in altari cordis craticulam instar retis non superponunt sacro igni: sed quasi parietem solidum inter se et ignem spiritus sancti ne charitate calefacient interponunt. Non solidum sed mane zc. et copiosum scilicet locum haberet: ut ignem sanctum: et ligna ad ignem vel holocausta igne consumenda recipere. **L**u quoque si uis esse altare dei exmani te ipsum ab omni contagio mundanorum: ut in te ligna verborum celestium: et hostie virtutum locum habeas spaciose: capiasq[ue] flamam spissantem: quo ecclesie hostie domino conseruentur: et ad finem perfectionis perducantur.

Bed. Si quem mouet iuxta littera quomodo ligna altaris tanto igne vicino incobusta permanere poterint. Accipiat hieronimi responsum. Altaris inquit ligna q[ui] de lignis paradisi sunt non cremantur igne vicino: et puriora

redduntur. nec mirum hoc de sanctuario. et interioribus templi et altaris thimiatis credere. cum erit anchora ligni genus vel ligno simile. quanto plus arserit tanto mundus innueniatur.

Facies et vectes **zc.** **D**octoris si qui indea s. et gentilitatez in una fidei gratiam consono ore et opere vocent. **V**el ex utroq; latere altaris ad portandum erunt vectes: cum predicatoribus mentes fidelium in prosperis et in aduersis constantia virtutum tenere docebunt.

Sicut tibi i mon

te **zc.** **B**ed. **O**mnia q; nobis mystice in alta-

ris et tabernaculi osti-

ctione moyses faciebat

designauit: prius in il-

la celesti cōversatione

in qua cu domino qua-

dragista diebus fuit. sa-

cta in supernis ciubus p-

heni obseruatione vi-

dit. **N**o em dubium est

eum potuisse ante soli-

um dei illud altare vi-

disse: qd vidit ysayas

veris carbonib; inter-

ne claritatis plenissi-

m; et foripes sanctos

quos idem propheta vi-

dit: quo vno tulit an-

gelus carbonem de alta-

ri: quo eius labia pur-

gavit: eiusdem spiritus

qua angeli in-

flamantur ad aman-

dū dñi semp in celis: et

hominibus in terra pecca-

ta dimittuntur: et virtu-

tum dona conceduntur.

Altare ergo cōcamum

et inane fieri p̄cipit. si-

cum moysi in mōde mō-

stratum est. **F**acies et atrium taber-

naculi in cuius plaga australi con-

tinat qd incipientibus p̄fuganda carnis et sp̄s

illecebris est: et mundus ab omni inquinamento

tra meridiē erunt tentoria de-

bisso

carnis et spiritus. **C**entenarii qui a leua tran-

sit in dextera celestē significat vitam.

Retorta. **C**entum cubitos latus te-

racui a peccatis: et ple-

ni sunt pietate et iustitia ita et nos in terra reclinare a malo: et facere bonum

rebus: qd sicut exhortationibus verbi celestis: ita mysticis tabernaculi et

vasorum figuris et ceremoniis agere intemur.

Facies et atrium **zc.** **B**ed. **S**icut sancti sanctoꝝ q; in celis ecclesi p̄tē

designat: et p̄i tabernaculū p̄spectam vitā fidelium in hoc seculo. ita atrium ta-

bernaculi qd extenꝝ erat: prima inchoantiū rudimenta. **T**ū tentoria eiusdem

atriū erant de bisso retorta: et prima incipientib; cura est impendēda: ut car-

nis simul et spiritus refrenent illecebras. **V**ñ: **M**undem nos ab omni inqui-

namento carnis et spiritus. **B**isus eū de terra viridis oritur: sed eruta sicca-

tur: tunditur: coquuntur: torquentur: et magno longoꝝ exercitio ad candidū

perducuntur colorē. sic caro nostra ut ad virtutē decorēs p̄ueniat castita-

tis: necesse est ore: ieiunet: vigilet: et omni cōtinētia labore: ut delectationes

ingenitas siccet: et ad eā dignitatem virtutis quā desideram⁹ ascendat. Re-

torque: ut autē bisus: ne facile soluat: cu non solum carnis luxuria restringit

sed tota eius menozia ab intimo corde eraducatur.

Centum cubitos **zc.** **B**ed. **C**onstat centenarii qui in compoto di-

gitoy a leua trahit ad terrenā: sepe in scripturis celibem significare vitam: qd

sicut textera leue ita celestis p̄fert p̄sentī vite. **E**dificationē arcē noe cen-

tesimo anno complenit: qd ecclesiā in hac vita edificat dñs: in futuro p̄ficiet

Abra: et centenario nascit̄ ysaac filius promissionis: qd tenedictio hereditatis

qd in semine eius omib; familiis terre: p̄mittitur: in futura et celesti patria red-

etur. **C**entū annos p̄grinatur ipse in terra promissionis: qd qui filij abrae

p̄ fidē efficiuntur: i sp̄e fugue hereditatis telem⁹ i p̄sentī p̄grinari. **G**enuit

ysaac in gerarīs qd interstātū incolat⁹: et inuenit in ipso anno centuplum

qd quicq; p̄missionis filij in hac vita p̄grinātes bona opamur: mox egrel-

si de corpore in celesti vita recipimus. **C**entū ergo cubitos habet latus taber-

naculi in longum: qd omnis qui ad ecclesiā membra ptinent: necesse est p̄ eter-

na in celis vita labore penitentie et continentie temporalis assumant.

Cet colūnas viginti. **B**ed. **C**olūna quib; tentoria suspenduntur: do-

ctoris sunt: qui corda auditoy a terrenis ad celestia sustollunt: et quasi ve-

stes domini diligenter extendunt: ne quid duplicitatis remaneat: sed simplici

et mundā intentione corā domino velut tentoria bissina niteat. Tuerit autē columnę gneꝝ: sed argento vestigę: sicut in sequentib; declarat. **E**nec quidē ppter p̄suerantia virtutis vel sonoritatē p̄dicationis. Argento autē vesti te: qd nō aliud qd verbū tei sonant.

Lū basibus. **B**ed. Basib; columnaz gneis initii sapientie: i timor domini intelligit: de quo ihesu fili⁹ syrah ait: Radix sapientie timor domi⁹ et pulchritudine subiunxit. Et ramie longeui: qd gemina virtutū multipbaria: qd

de timore domini tanq; opus: et celatur co-lumnaz de basib; pro-deunt: nunquā fructus mercedis carebunt.

Argentea. **B**ed.

Capita nō argentata sed tota argentea: qd doctores totos se dñi nō scripturę subiuncti verba diuina meditādo et p̄dicando mancipant animā et corpus. **S**icut enim mēbra sine capite vivere nequeunt sic illi eloquia diuina vīta suā existimantes hēc nunq; obediendo portare: et se humiliando exaltare resistunt.

Similiter in la-

te. **B**ed. **C**adē de la-tere aquilonis repetū tur: que de latere au-stralī p̄gmissa sunt: qd vtrīq; testamenti p̄-cones consono ore ad celestia nos erigunt: ta-men et si sacramēta ha-buerunt p̄ tempore dif-ferentia: immo hoc in tempore noui testamenti. quicq; de utroq; populo ad salutem per-tingunt: non solū ean-

tem fidem: confessionem: et operationem: sed et sacramēta habent eadē ī ēmā datione peccatorum: et perceptione celestis vītē ī grā dei p̄ ihesum xp̄m.

Columnē viginti. Quare viginti fuerū columnē atrij supradictūz est: rbi eindē numeri tabulē ī uno tabernaculi latere fieri p̄cipiuntur.

In latitudine vero atrij. **B**ed. Latitudo atrij qd respicit ad oce-sum solis rbi terminato labore diurno noctis sopor a gratia succedit: tem-pus significat: quo cessante post mortem actuali vita: quies sequit elector et merces eterna. In vinea quoq; patrissimilias en sero esset factū: operij per cepere laboris premium: qd singuli instor in fine hui⁹ vite sortiuntur ingre-sum vite eternae. Unde: Beati mortui qd in domino mo-āmodo īa dicit spi-ritus ut requiescant a laborib; suis z. Ideo occidētale latitudo atrij tentoria habet p̄ quinquaginta cubitos: et decem columnas: qd quinquagenari⁹ qui etem significat: ppter quinquaginta annū qui libertati et quieti et remissio-ni redditus erat. unde et inib; dicit. **J**obel namq; dimittens aut initiatus interpretatur. Denarius quoq; signa premia designat: rbi humana natu-ra in utraq; substantia sua immortaliter sublenata: in diuinā visionis pre-sentia letat. **D**ē enī trinitas est: corpus nostrū et quatuor elementis subli-mis. Interior homo ternario numero. Cum ergo ex toto corde: tota anima tota mente tēū diligere iubemur: et septenariū nostrū visioni sancte trinitatis in eternū iunget. **I**uxta illud. Nichi autē adberere teo bonū est. **H**ic est tenarius qd cultores dominicē vineę consummatis laboreb; pro merce de accipiunt. Quia ergo nobis sancti p̄dicatores finita hac vita p̄sentiam conditoris: et requie eternā promittunt: et sic desideria nostra ab infinitis ad celestia qd grēda erigunt: quasi in occidentali latere atrij tentoria quinqua-ginta cubitoꝝ latitudinis decē colūne sublenantes extollunt.

In ea quoq; atrij z. **B**ed. Latitudo atrij orientē respiciens initii longe cōversationis qd a fide incipit significat: qd ppter primaz celestis gratie p̄ceptionem orientē respicere dicitur. Unde visitavit nos ori: et al. Illumi-nare his qui in tenebris et in umbra mortis se. In bac plaga quinquaginta cubiti: quia in ipso ingressu cōversationis omnis qui cathezantur remissione peccatorū: et requiem sperare docētur: quinquagenari⁹ ad remissionē p̄iinet.

Vnus in psalmo eiusdem numeri p. nitentia. et confessio. et remissio peccatorum. et scripta est ita ut quod dominus peccauerat. et malum coram eo fecerat. cognoscendo iniuriam suam ab ipso sit ablutus. et super misericordiam deitatem. et spiritu illius principaliter ultra laborem confortatus fuit. Habet ergo latitudine orientalis atrij quinquaginta cubitos cum prima fidei confessio remissione peccatorum. et spiritu future quietis gaudet et pacis. In simbolo quoque apostolorum confitemur nos credere sanctam ecclesiam remissionem peccatorum. et carnis resurrectionem quod postea universalis synodus plenaria expedita dicens: Confiteor vobis baptismum in remissione nem peccatorum. spero resurrectionem mortuorum et vitam futuri seculi.

Quinquaginta cubitorum est. **B**ed. Qui quinquaginta cubitorum planum orientalis generaliter initia credentium signatur: quod in remissione peccatorum. et spiritu future beatitudinis celebrantur quoniam specialis distinctione subinseritur. quod ad eum finem bene considerata subinseritur. **E**cce enim. Equum quindecim cubitorum tentoria lateri unos debet. **S**icut predicatorum qui tentoria in se suspendunt. dum auditores docere querere que sunt in eis. et propter fidem spem et charitatem. putabuntur. **C**olumnaeque tres. et qui in timore dei fundantur. **B**ases totidem. In latere altero erunt in quo requiescunt. et resurrectio corporum significatur. **T**entoria cubitos obtinentia quindecim columnae tres: et bases totidem. **I**n introitu vero atrij sicut tentoria quoniam quatuor decim cubitorum tentoria sunt. **Q**uoniamque qui septenario et octonario constat. eternam vitam gaudia designantur. quod a sabbatis incipiens animam perficit in resurrectio corporum. **N**on dicitur septima sabbati in sepulcro quiescens. octana die: i. post septimum sabbati resurrexit. **D**icitur in latere uno quindecim cubitorum fuerunt tres columnae cum totidem basibus. figurant predicatorum fidem spiritu et charitate eminentes. et mente in stabilitate timoris firmantes. **I**n gressurus ergo atrium tabernaculi habet ab utroque latere tentoria quindecim cubitorum terminis suspensa columnis: quod quicunque ingressurus ecclesiastica sacramenta fidei diligenter apposuerit. siue ad ecclesiam gentium. siue ad synagogas in unitate mentis conuerterit. in utraque parte fidelium doctores innunciantur. fide forte spiritus sublimis. charitate ferentes. in timore dei fiduciosi auditores requieantur. et resurrectio corporum promittere. quoniam velut tentoria te bisso retorta in se suspendunt: cum eos exemplo suo docent quod sursum sunt regnare. non quod super terram. et integrum spiritum et animam et corpum sine regula in die domini custodire.

Et columnas habebit quattuor est. **B**ed. In introitu atrij quatuor sunt columnae: quod non nisi per fidem et sacramenta euangelij que in quatuor libris continentur. unitate ecclesie ingrediuntur. Unde catholizantur quatuor euangeliorum principia recitantur. et de figuris et ordine eorum in apertione aurum solleter eruditur. quo sciant exinde et memorientur quoniam et quot sunt libri quoque verbis maxime in fide trinitatis debent erudiri. In quo introitu sicut tentoria viginti cubitorum. qui est quaternus quinque duxus. **Q**uoniam autem corporis sensus sunt. Bene ergo in introitu atrij tentoria viginti cubitorum in quattuor columnis suspenduntur: quod omnes qui ecclesiam intrant ad regulam euangeliorum fidem pariter et actus componere debent: ut continentur ab illecebribus carnis omnes sensus corporis diuinum subligantur impensis. **N**on solus enim hoc tentorium quattuor columnis sublevatur: sed et ipsum in longitudine sua numerum quinarii multiplicatur habet: cum quilibet humiles et prius auditores ad fidem venientes non solus euangelij verbis imbuuntur: sed etiam euangelicam vitam agere desiderantes omnes corporis sensus in obedientiam charitatis erendentur.

Ex hyacinthro est. **B**ed. Recte in hoc introitu atrij tentorium non sicut in alio atrio sit te bisso retorta: sed te quattuor nobilissimis coloribus hyacinthro. s. et purpura. coccoque bis tincto. et bisso retorta. Operae plumarii. quod his qui catholizantur ecclesie facies exterius fulget: sed clarior virtus et dignus apparabit his qui eas per sacramenta baptismi ingrediuntur. Nemo enim repente fit summissus: sed gradatim a minoribus ad perfectiora tendimus. hyacinthus spem et estum bonorum. purpura tolerantiem temporalium male-

rum. coccusque bis tinctus ardorem perfecte dilectionis. bis bissus retorta significat continentiam carnis. Qui colores ope plumarii in vicem sunt variati: quodqueque virtus fidelium vicinarum sibi virtutum societate velut consanguinitate crescit: quoniam singuli colores singulis possent connenire electis. Qui enim altius celestia speculatur hyacinthus est: qui plura propter insufficiam patitur purpura est: qui feruentiore in deum et proximum charitate flammascit coccusque bis tinctus: qui spiritualiter virginalem integritatem carnis altelicit bis bissus retorta: et cuius in isti in eadem fide et pietate enarrat gelicatio de suis alterutri virtutibus congredientibus: quoniam in introitu atrij domini tentorum decorat pulchra colorum varietate contextum.

Omnes columnae totidem. **D**omini columnae atrij per eloqua domini. e. c. ar. 19. ex. 2. **S**obseruatio et annunciatione diuinorum verborum. **C**ircumferentia vestite erunt argenteis lambentibus. **S**ecundum predicatorum qui tentoria in se suspendunt: dum auditores docere querere que sunt in eis. et propter fidem spem et charitatem. **P**utabuntur. **C**olumnaeque tres. et qui in timore dei fundantur. **B**ases totidem. In latere altero erunt in quo requiescunt. et resurrectio corporum significatur. **T**entoria cubitos obtinentia quindecim. **C**ollege enim. In longitudine occupa-
bit atrium cubitos centum. In latitudine requies sperat in spissitudine granata. **S**uper quoniam sensus corporis: quod in corpore recipiens quod dñe quinquaginta. altitudo quindecim in corpore gesimus. **C**astum. s. cor. **C**ubitorum erit. fletusque de bisso de et ope. **S**ixas. s. in timore dei. **R**etorta. et habent bases quoniam. **S**anctos diversis meritis et gradibus seruientes ecclie. **C**uncta vasa tabernaculi oestis i. usus stabilierit.

In longitudine est. **B**ed. Centum cubitos longitudinis habet ecclesia: que vinas elevent ad bona opera propter vitam eternam. **Q**uinquaginta latitudinis: quod requiem sperat semper eternam in gratia spiritus sancti: quoniam spiritus sanctus quinquagenario voluit significari: cum pentecosten. i. quinquagesimum die paschalis festivitatis suo aduentu consecravit. Altitudo quoniam cubitorum est iuxta numerum sensuum corporis: quia tunc recipiet vnuquisque propria corporis sui propter gessum sine bono sine malo. **S**ed in atrio domus dei eorum tantum figura exprimitur: qui bonum in corpore fecerunt: pro quo in requiem virgines perpetuas merentur in introduci: qui nunc in operibus iusticie que casto corpore et corde agunt: quoniam bissus retorta nitent: et tunc in eodem corpore immortalitatis gloria sublimato perceptis iusticie premijs. **I**n euangelio vero utrumque partis mentionem est: ubi quoniam virgines cum operibus lucis statim cum sponsu ad nuptias intrant. Quoniam vero que opera castitatis non casto animo fecerant repulse cum suis tenebris. Quoniam enim erant: et quoniam que utrumque secundum ea quoniam in carne gesserant indicare sunt. **T**ota ergo longitudine et latitudo atrij per centenos et quinquagenos cubitos distincta est. **Q**uoniam habet cubitos altitudinis: quia necesse est ut qui promissionem habentur quietis et patrie celestis. s. mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus: et perficiamur sanctificationem in timore dei: ut appareat hora promissa retributionis in spiritu et carne letemur in amore dei: propter virtus nostrae substantiae. i. anime et carnis emundationem in timore dei. **Q**uo supra dictum erat: et repetit ut firmo memori cōmendet: fletus de bisso retorta est.

Cuncta vasa est. **B**ed. Hec vasa homines sunt in ecclesia diversis meritibus et gradibus domino seruientes: que iubentur fieri gne. ut quisque in adversis preseueret in finem: ne promissam sibi salutem testidam perdat. vel ut si tem quoniam didicit: inimicis oppugnabitibz palam confiteri non metuat: et amicis dona quoniam perceperit sonare non desistat. **E**s enim sonorum et durabile est: paulli autem tabernaculi vel atrij ad hoc facti sunt: ut infixa columnarum summitatibus foris eminerent: et impositis velozibz vel tentoriorum funibus sic ea levantes a terra suspenderent. **Q**uoniam factura et positione doctorum lingua signatur: que predicando audientium corda tangit: et tangendo sublenat. **F**unibus enim solet scriptura signari. **V**nde funiculus triplex difficile rumpitur: quia scriptura quoniam historico et allegorico morali ve sensu interpretari consuet nullam hereticorum vel paganoqz pueritate corrumputur. **T**entoria vero vel

vel funes reciperent habebant in superioribus suis ansas vel circulos qui bus funes immitterentur. In quoq; si vis tentoriū te fieri p̄para in corde tuo receptaculum sermonis. vt possis ad superna suspensi-imponantur vero paxillis columnarum funes tentoriū: vt sic expansa atq; in altam elata pulcritudine tabernaculi compleant. cōmittant p̄dicatores cordib; fidelium eloqua divina: per quae ad exemplum sui ab infinitis erigant: vt extensa funibus sublenata vel tentoria opis sui tecus mirifici: qd inuoluta ne quib; longe lateq; demonstrent. ostendat fideles amplitudinem boni operis. pulcritudinem mentis: et interne gratie. vt alij vidētes glorificant patrem qui in celis est dicentes: Ne amabilia sunt tabernacula tua domine virtutum concupiscit et deficit anima mea in atria domini.

Precipe filiis tūc. Beda. Disposito omni ornati taberna- culi cōsequenter lumē lucerne puidet. vt te- cor eius mirabilissimum in die lumine solari. ita noctu lucernalibus flaminis illustraretur. ne vñq; in domo dei tes- nebre. vel umbra pos- sit esse. Mystice in do- mo dei lucerna sit ope- ra iustorum q̄ mentes ins- tinentū exēplis illumi- nant. Diligenti vero intuendit. q; vt lucer- na semper in tabernaculo dei possit ardere. filii q̄ tem Israel offerre oleum. Aaron vero et filii ei⁹ lucernam collocare iubem⁹: q; fideles et dilec- ti auditores prompta ad obediēndū fidei corda afferrunt. Doctores vero ignē celestis verbi quo il- luminent ad cognoscendū. et inflamēndū tēū p̄dicando mini- strāt. Per oleum nāq; pinguedinem qua lassi et infirmi recreant. et gratia lu- minis prestatur interna dilectionis mentis. et op̄ misericordie designat. Vñ: Ego aut̄ sicut oliua in do- d. tūc. quasi q; misericordie fructū indigentib; ex hibui. michi quoq; in eternum a deo repēndendā misericordie gratia spera- vi. Filii ergo Israel offerat oleum. aaron vero et filii ei⁹ allato igne componat lucernā q̄ ardeat in tabernaculo dei auditores. s. teuotio[n]e mentis. et doctores doceat eos arcana sc̄ieū celestis. quibus instituti in p̄spectu dei igne charita- tis ardeant. et hominibus lumen bone actionis ostendant.

De arboribus oliuarum tūc. Bed. Notandum q; filii Israel in- tentur offerre oleum. sed cū distinctione de arbore oliuaz. et additur purissi- mum. piloz p̄sum. Solet enim fieri oleum mirtinū. raphaninū. de nuce. de li- no. et de diversis specieb;. sed nullū offerre licet in tabernaculo domini. nisi qd de olinis sit. sicut nec ignis aliis q̄ qui de celo descendit. vel in lucernis ardere. vel in altari de i. debet accendi. spiritus em̄ sanct⁹ disciplina effugiet fictum. Offerant ergo filii Israel oleum ad lucernas dei nō qdlibet: sed de oli- niis purissimum piloz contusum. Offerant auditores doctorib; conscientiam purā. charitatis gratia secundā. et pilo sedulū probationis ab omni nequitie cōmitione mundatā. cū sola intentio placendi et seruēdi deo verba audi- re tēlectet. Offerat aaron cū filiis nō ignē alienū. s. tesug missum: et ad ac- cendendā lucernā sicut ad consumēda holocausta et adolenda thimama- ta. p̄dicent doctores verbum nō suū. sed dñi. secundū illud: Non sumus sicut plurimi adulterantes verbum dei tūc. hoc igne veantur ad illustrandā cogni- tionē fidei: auditox corda ad p̄ficienda et consecrāda holocausta operi suo rum. ad incendēda timiamata orationū.

Et collocabūt tūc. Bed. Nō est em̄ oīm sacramenta fidei populo p̄- dicare: s. eoz tūm qui castitate fidei et exercitio opis ad filios summi sacerdo- tis dei probantur p̄tinere. qui em̄ a puritate fidei p̄fauo dogmate aberat.

S linguis predicatoroꝝ que audientiū corda predi- cando tangunt et subleuant tangendo. et ceremonias taz paxilloꝝ eius q̄ t̄ se inter aduersa pleuerant. et fidem sonare me minerint. s. Sanctis auditorib;. atrij ex ēre faciet. **P**recipe filiis devotionē mentis. israel ut afferant tibi oleum de arbo- t̄ s. nō qdlibet. s. ab omni inquinamento t̄ se dule. p̄bationis. **R**ibus oliuaz purissimum. et piloz t̄ s. q̄ in ecclēsia nunq; debet abesse lux predicta- onis. vel hu militis auditoriū pura que libenter excipiat verbum dei. s. opera iustiorū que oīus in exemplū lucet. unde ut lucet lux vestra coraz ho- contusum. et ardeat lucerna sem- minib; tūc. s. ecclēsia t̄ s. q̄ intra velū celi nō per in tabernaculo testimonij: t̄ ex est necessaria scripturarum lucerna. vbi est arca domini. et cherubin glorie. p̄cipitorū obumbrae. et agmina militis celestis gloriā incarnati filii quē posuit de p̄cipitationē p̄ peccatis nostris cō- sona voce laudant. s. vel oppansum. tra velum qd appensuꝝ est testimo- t̄ s. nō ali⁹. sed qui fulgent cōfūte fidei. et execu- tione operis tanq; veri sacerdotes christi. **N**Et collocabūt eam aaron et fi- s. q̄ trāfacta nocte buiū seculi. manē suniri clā- rebūt. de quo dicit. Mane astabo tibi et vi. In quo lucerna liborū necessaria nō erit apparente et il- lustriante vera luce mundi. quia tumentibus nomē lūcū eius: et vñq; manē luceat coram domini orientur sol iusticie.

Domino. Perpetuus erit cultus p̄ t̄ s. in ecclēsia nō in tabernaculo. s. p̄latorum et subdorū. **S**uccessiones corum coram filiis

vel integratē fidei opum prauitate maculat. et si sacerdotis nomine premi- net vel p̄sona. audiat a domino: Quare tu enarras iusticias me. tūc. Qua- libus iacob dicit. Nolite plures magistri fieri fratres mei tūc.

Derpetu⁹ erit tūc. Bed. Hec classula sicut q̄ te tabernaculo vasis et vñsiliib; cius sunt spiritualiter nō carnaliter intelligenda est. et exponēda. Quomodo em̄ perpetuus erit cultus sacerdotalis officij: cum ipsum sacer- dotum et tabernaculum in quo ḡerebatur. et populus cui ḡerebatur iam du-

cluz cessauerit. In san- cta ergo ecclēsia s. com- pletur. vbi succedēbō sibi per ordines docto- ribus cuius veritatis au- ditorib; nuncq; terēt spirituales filii israel. qui in domum domini dona pietatis offerant et filii aaron. i. sacerdo- tes nostri veri. qui eis lucem verbi impendāt donec impleto huus seculi statu. et toto ta- bernaculo. i. electorum multitudine ad celum translata. nō sint lo- mines ultra qui ab ho- minib; erudiantur. cū sit deus omnia in om- nibus.

C. XXVIII. **A**pplica quoq; aaron fratre tuū. tūc. Bed. Quomodo tabernaculū cū ornati bus suis et vasis. signi- ficat ecclēsiam pulchra virtutū et p̄sonarū va- rietate distinctam. ita summū tabernaculi sa- cerdos christum verū pontificem qui semetip sum obtulit pro nobis. Qui bene dicit frater moysi. q; fraterno se- dere gratia legi nouū

testamentū cōnectitur veteri. cū ipse moyses te eo dicat. p̄plicat te fram- vestris sicut me suscitabit vobis dñs. Et paulo post ex persona vñi. Pro- pheṭā suscitabo eis de medio fratrū suorū similē tui. cū opib; admirandis q̄ nemo ali⁹ fecit habitus aaron mira varietate insignis compat. Vñ: ves- tes aaron multipharū omnē electorū cētū mira opum merito p̄g; distantiā christo adhērentē significat. Vñ: Quicūq; in christo bap. et. christū indi- stis. Filii aaron in sacerdotiū inūcti figurant apostolos christi. et cunctos ec- clesi magistros.

Bed. Applica quoq; a. f. t. tūc. Descripta factura tabernaculi. cōgrue sacerdotes q̄ in eo ministret ordinant. Quoꝝ ordinatio et habit⁹ ecclēsia sa- cerdotib; cōgruit: vt om̄e qd illic in ornati vestiū claz extrinsecus fulgebat intellectu spūaliter etiā i sacerdotiū nostrox mentib; int̄ emineat. et in eorū actib; p̄ ceteris gloriōsi clarescat. Ideo p̄cipit moysi. et applicet ad se fratré suū aaron cū filiis de medio filioꝝ israel ad fungendā sacerdotio corā dño. Necesse enim vt q̄ ad maiore gradū. p̄mouendi sunt: maiore mentis indu- stria se ad legē dei applicet. i. diuinox mandatorū obseruatōe. Hoc est enī q̄ sacerdotio functuri sunt de medio filioꝝ dei ad moysen applicari. p̄sules et doctores ecclēsī cōmūne electorū vitā singulari mentis culmine trāscende- re. et familiari inspectōe qd lex generaliter p̄fectis loquat̄ attendere: vt altio- ri excellentia meritorū ad altiora p̄menat p̄mia. Fratré suū moyses cū filiis in sacerdotiū ordinare p̄cipit. q; oēs qui officiū doctoris sortiunt̄ tanto stu- dio et amoze debent legi adhēgere. ut germana videant̄ cognatione p̄nigi. Primi filiorū aaron post ordinationē ignem alienū offerentes celesti igne perierunt: q; quidā loco sacerdotiū positi. dñ ignē cupiditatis igni sup̄ne di- lectionis anteponit. igne sup̄ne vñtionis absūmuntur.

Facieſeg; vestem tūc. Bed. Vestes sancte aaron quas illi moyses fe- cit. opera sunt iusticie et sanctitatis. que scriptura sacre legis rectorib; haben- da commendat. quorum in christo exempla imitanda ostendit. Sapientes corde. quos ad faciendas vestes repleuit deus spiritu prudentie. prophete

sunt et apostoli et ceteri doctores qui quomodo sacerdotes teat vivere et altari ministrare facti et verbo ostendunt. Oportet episcopum sine crimen esse et dei verbi dispensatorem.

Hec sunt autem. Quomodo hec singula facta sunt; plenius in sequentibus explicat. Rationale pectoris habet. Suphumerale est humerorum tunica. Et licea stricta. i. camisia totum corpum opit. Lydaris caput ornat. Balteus utraq. tunicam simul. et suphumerale arti ad corpus aptat. quibus sex indumentis inferintur.

Septimam iungit. Octauum. I. feminalia linea ad opigendam turpitudinem. et lamina aurea super cydri que titulo nois domini oibis altior eminebat. Linea vero stricta corpori adhucere debet; ita arta astricis manicas. ut nulla inesse raga descendens vestimentis impeditur. donec impletum hunc scutum statu. rato et terminato. et determinante multitudine ad celum translatu. non sint vestimenta vestrum qui ab omnibus eructantur. et tunc omnia in omnibus.

XXVIII.

Appela quoque

aaron fratre tuo.

Et. Quomodo

tunicalia cum

bus suis; vestis signifi

catur eccliam pulch

ritatem et ploros va

rietate dolentiam via

rum tabernaculi fa

ctos dolum vir

gificat. qui semper

in obitu per nobis

lai belli dicunt frater

osi. et fratrem sy

re gratia regni noui

et gloriam de tribu

et persona tui. Pro

pt. qd admittenda

is compit. Ut ve

nmentum per dilatia

re dapi. et dilatandi

os dilatii. et dilata

re. s. cuncta qd agit. lo-

quit. et cogitat. coram hominibus claris. et interni arbitrii spectu oportet esse gloria

Greg. Iudeus sacerdos in utroq. humero velamine suphumerale astrinxit. et contra aduersa et prospera virtutum semper ornamento muniat; ut per arma in

sticte a dextris et a sinistris gradies. cu ad sola interiora nitit. in nullo deles-

stationis infimis latere flectat. non eleuent prospeta. non turbent aduersa. non

blanda ad voluptatem mulceat. nec aspa in desperatione permaneat. ut dum in illis

passionibus intentio mentis humiliat. qdta in humero utroq. suphumerale

pulchritudine tegat ostendat. Qd ex auro. hyacintho. purpura. cocoq. bis

tincto et bisso retorta sit; ut qdta virtutum diversitate clarere debeat. tempestivatur. In auro intellectus sapietie destrat. cui addit hyacintho. et qd intel-

ligit non ad favorum infimum. sed ad amorem celestium surgat. ne dum laudibus capitur.

veritatis uellet vacue. His purpura permiscetur. ut cor sacerdotis cum summa qd dicat sperat; in se etiā vicia regia potestate reprimat. nobilitate inti-

me regeneratio aspiciens; et celestis regni sibi aditum moribus defendens. Un-

us estis genus electum. regale sacerdotium. gens sancta. De potestate enim qua

vicia subigitur. Jobus ait; Dedit eis potestate si. tei fieri. Et daniel; Numis

cofortatus est prius eoy. His bis tinctus coccus adiungitur; ut ante dei ocu-

los oia virtutu bona ex charitate tecorent. et qdta rutilant flama intimi

amoris accendatur. Charitas enim dum teum et proximum diligat quasi duplice

tinctura fulgescit. Et cu mens ad precepta charitatis extenditur; restat ut per

abstinentiam caro maceret. Unus cocco bis tincto torta bisssus addit; qd candē

tem corporalis mundicie significat castitatem. qd. torta pulchritudini suphume-

ralis innescit; qd tunc castimonia ad perfectum mundicie candorem ducit. cu per

abstinentiam caro fatigatur. Cuius inter virtutes ceteras etiaz afficit carnis

meritum. perficit qdta in diversa suphumerale specie byssus torta candescit.

Facient autem. Bed. Quia in humeris onera portantur. suphumerale

le pontificis labores bonorum operum qd iugiter coram domino feret ostendit; qd

bene primo facientur. Qui enim ad sacerdotium magisterium populi

rei promoventur; primum ei opera cognoscatur. ut dum hoc patet oibz

irreprehensibile patuerit. integritas cordis et sinceritas fidei probetur. Super

humerale ergo significat euangelicum omn. te quo dicitur; Iungu enim meum su-

e. et o. m. le. Et alibi; Si quis vult venire post me abneget seip. et tol. c. s. et se-

me. Fuit autem superhumerale de auro hyacintho et purpura bisso retorta coc-

coco bis tincto. De auro. s. ut ante omnia in habitu sacerdotali. intellectus

sapietie principaliter eminet. Cui hyacinthus aerens adiungitur; ut qd in

telligendo penetrat. non ad favorum infimum. sed ad amorem celestium surgat. ne dum suis pastatur laudibus. veritatis intellectu priuetur. Auro quoque et hyacintho purpura permiscetur; ut sacerdotis cor cum summa qd dicat sperat. in se ipso et suggestiones viciorum reprimat. eisq. regia potestate contradicat. et celestis regni aditum suis moribus defecat. In purpureo tunc colore potest effusio sanguinis per christum. vel diuersarum toleratia pressuram intelligi. Hec est enim crux quam post dominum portamus. Talis ergo species in humero sacerdotis resulget

ut ei doceat ad patientem esse paratus. Au-

to autem hyacintho et

purpura bis tincta ad

iungitur coccus; ut an-

te interni iudicis oculos

omnia virtutem bo-

na ex charitate decoretur.

Ut que hominibus

rutilant. in conspectu

tei flama intimi amoris

accendat. qd scili-

cet charitas quia deus

et proximus diligat. qua-

si ex duplice tinctura

fulgescit. Sed cu mēs

ad precepta charitatis

dilatatur. restat ut per

abstinentiam caro ma-

ceretur. Unde his tin-

cto.occo retorta bisssus

adiungitur. i. mundi-

cige corporalis castitas

que torta pulchritudini

superhumeralis inne-

citur; quia tunc casti-

monia ad perfectum mu-

dicte candorem duci-

tur; cum per abstinenti-

am caro fatigatur.

Coccoq. bis tincto

cto. Bed. Locus ignis specie fulget. et fortassis bis tinctus fieri preci-
pitur. quia ignis duplice vim habet irrendi salicet et lucendi. cuius natura
presulem doctrinam salutaris imitari oportet. ut lucem scientie desiderantibus
aperiat; et rubiginem peccatorum in contemptoribus increpando comburat.
Cum enim auditoribz dulcia scripturarum arcana miracula. et parabolae
euangelicas exponit. velut in habitu suo fulgozem lucis ostendit. Cum ve-
ro memorata eterna uirtus percutit. quasi terrorem flame vorans
ostendit. Qui enim sermonem facit ad populum; nec solum increpatis
reatibus. nec soli reprobatis scripturaz secretis debet instare; ne immēdiate
peccatorum disputans minus audiatur. vel mysteriorum tantum secreta
referans minus prospicit. Temperet ergo ex utroq. sermone. ut celestium secre-
torum pandat iniquitatem; et morum correctionem quasi bis tinctum in suo
habitudo coccum demonstrans.

Duas oras. Bed. De binis sequentibus dicitur. Fecit igitur suphu-
merale de auro hyacintho et purpura. Et paulopost. Duas quoque horas si-
bi in iniuncte copulatas in utroq. latere a sumo vsq. deo: ita ut dimidiuz
vestis intuentum oculis foris appareret. dimidiuz vero aliud interius lateret; sed
ore utrinq. coniuncte usq. ad extremos angulos ad inferiora descenderent.
In quo typice intelligitur. ut cu bona foris opera primis extendim: eadez
int. coram domino integrum seruem: ne castitatem pure cogitatis minor actos per
fectio sequatur. vel pfectioz actos imperfectioris mentis intentio: sed qd tunc
ore superhumerale sibi intus pura et simplici intentio iungatur in utroq.
latere superhumerale. ut inter actus et prospera cordi acto domino seruum:
Deserit namq. ora ut brevior latior et discordate mensura in vnu redire ne
queunt: si cu extrinsecus bona facere pro eterna retributio cerimur: intentio
one placidi bono in secreto metis implicamur. humaniq. favoris magis qd
vite inuisibilis summa requiriens.

Ipsa quoque texture. Bed. Non in una pte aux. in altera hyacinthibus
vel alijs coloribus fuerint: sed omnis p. cia cu auro p. texti: qd in acto sacerdotis nec
ad oram aliquam magnaz virtutum debet intermitte: sed auro sapietie iungat spei
hyacinthibus in supra erectus et purpura regni celestis contra viciorum bella
magnanimitis semp cocco bis tincto gemine dilectois: et bisso retorta. i. casti-
tate carnis sacerdos teat esse nitidus.

Duos lapides. Bed. Ut sacerdos fidē et vitam patriarchalim imitemur.
et duodecim tribus in sacrificiis et orationibus memori sit. et populus intue-

non aberret a patriarcharum meritis.

Inclusos auro $\ddot{\tau}$. Beda. Apte lapides includi auro atq; circuata iubent. auro nanc intellect vel charitas insinuat: q; sicut aurum metallis ita charitas prestat virtutib; ceteris. Includuntur vero lapides preciosos & circuantes auro cu opatio virtutum puro vndiq; intellectu circuiscitur. vt nichil ricio latere: nichil sordis pmittatur remanere. & ipse virtutes ita in enlo charitatis continent: vt nulla rerum mutabilitate a statu suo decidere vel te habitu sacerdotis torpente custodia mentis valeat: plabi.

Dortabitq; aa
ron nomia. Quia
sacerdos diligenter om
ni hora pcedentia san
ctorum vitam perpendes
in aduersis & prosperis
virtutum ornamen
tum muniri. vt p ar
ma insticte a dextris &
a sinistris gradens in
nullo delectationis in
fime latere flectatur.

Bed. Tribus ca
lis aaron nomina pa
triarcharum inter sacrificia
semper in humeris
sicut & in pectori porta
bat. vt ipse s. fidem vi
tamq; patriarcharum
memorasse imitari. vt
duodecim tribui. que
de his nate sunt i ora
tionibus & sacrificiis me

mor esset. vt populus scripta in ueste pugnulis patrum nomina videns sedu
lo curaret: ne ab illorum meritis discedens ad errorum contagia declinaret.
Vnde & pones in utroq; latere superhumeralis memoriale filii israel. Nunc
quoq; pontifex in superhumerali nomina patriarcharum gestat: cum docto
vel prefat ecclesie in omnibus que agit pcedentia patrum facta considerat
atq; ad eorum imitationem dirigere vitam & onus euangelie perfectionis
satagit ferre. Nomina vero patrum bene in lapidibus preciolis sculpuntur.
Lapides preciosi opera virtutum spiritualium sunt. Habetq; sacerdos in
humeris lapides preciosos & in eis nomina patrum scripta: cuius claritate bo
norum operum cunctis mirandus extitit: & eandem claritatem non a senoni
ter inueniam: sed antiqua sibi patrum autoritate traditaz docuerit. Dupli
ci autem ratione huc in humeris portat. vt & ipse preceptis dominis humiliter
subditus incedat: & auditorib; suis semper celestia sine sua sine patrum exem
pla que sequantur proponat.

Facies & vincinos $\ddot{\tau}$. Bed. Vincini isti in supremis erant angulis
superhumerali fabre offici: catenule aut non in superhumerali: sed in ratio
nali: in superioribus eius angulis per anulos aureos videntur fuisse annexe
vt dum inducretur pontifex catenae que de rationali pendebant possint etia
vincinis superhumeralis annexi. vt utraq; sibi firma positione cohererent.
Vnde apertis in sequentibus fecerunt in rationali catenulas sibi inuicem
coherentes de auro purissimo: & duos vincinos totidemq; anulos aureos.
postero anulos aureos posuerunt in utroq; latere rationalis & quibus pende
runt dñe catene auree: quas inseruerunt vincini qui in superhumeralis an
gulis eminebant: te quoq; figura inclusi in rationalis expositio tractabit.

Hi erant in oitis superhumeralis quibus catene rationalis coniungeban
tur superhumerali: q; bona opa & cogitatio munda ad inuicem per charita
tem & bonam intentionem sunt necienda.

Rationale quoq; $\ddot{\tau}$. Greg. Precipitur vt in pectori aaron ratio
nale iudicij virtutis lingantibus imprimitur: ne cor sacerdotale flue cogitatio
nes possideant: sed ratio sola constringat: ne in discretum vel inutile cogitet
qui ad exemplum constitutus grauitate vite semper debet ostendere quantam
rationem portet in pectori. In rationali duodecim nomina patriarcharum
describuntur: patres pscriptos semper in pectori ferre est antiquo ritu sine
intermissione cogitare. Nā tunc sacerdos irreprehensibiliter graditur: cum p
cedentia patrum exempla semper intuens cogitationes illicitas deprimit: ne pe
rem tendat extra limites ordinis. Rationale iudicij dicitur: q; debet rector
subili etiam bona malaq; discernere: & q; vel quibus q; & qualiter pgnat
studiose cogitare: nichil pprimum querere: sed sua comoda pprimum bona
reputare. Vnde pones aut in rationali iudicij doctrinā & veritatē $\ddot{\tau}$. Sa
cerdos enim iudicium filiorum israel in pectori gestat in conspectu domini:

cum subiectorum causas pro sola interni iudicis intentione discentit. vt ni
chil humanitatis admisceat: in hoc qd divina positus vice dispensat: ne cor
rectionem priuatus dolor exasperet. Lunq; ptra aliena vicia emulator esse
ditur: que sua sunt exequas: ne tranquillitate iudicij aut latens inuidia ma
culat: aut hceps ira pturbit. Sū dū considerat terror: el q sup oīa pscidet: i
iudicis intum: nō sine magno timore regant subiecti.

Bed. Rationale quoq; $\ddot{\tau}$. Sicut in superhumerali opere pfectio: ita in ra
tionali iudicij quo pe
ctus sacerdotis tegitur
& ornat cordis & cog
itationum eius casitas
expunxit. Et tene post
humeralis rationale iu
dicij sequit: vt cum an
te homines quis inno
cens manib; apparet
multo magis in cō
spectu summi iudicis
mundus corde assisse
re contendat: oīa agēs
de industria: vt quid
quid foris erga prox
imos agit aut iudicat
ex regula interne rati
onis probatum & suo
conditori placitū ful
geat. Itē rationale iu
dicij sacerdos in pecto
re ferre precipitur: q;
debet rector subili ex
amine bona malaq; di
scernere: & q; quibus qn
vel qualiter congruat

studiose cogitare.

Dupliciter. Beda. Factum rationale vt facilius pondus lapidum susli
heret. Typice autem nos admonet vt rationem nostri examinis immisibilis
arbiter probet: nec humana foix existimatio merito contemnat. vel duplex
ferimus in pectori rationale iudicij: quādo ea q; de fide veritatis & vita in
visibili loquimur aut cogitam: fixa ratione subsistunt: et que visibiliter agi
mus aut agere disponimus iudicio discretionis librata sunt. Q; autē mēl
ram palmi habebat per quadrum: p intentionis conatum infatigabilem
& perpetuum ostendit. Qui cī palmo aliquid metitur: summo conamine
expansis digitis manū extendit: vt possit mensurā quā querit plene & cer
te tenere. Vñ sicut per manū operatio: ita p palmum expūnit inflexibi
lis operationis intentio: & bene idem rationale tam in longitudine q; in la
titudine habet mensuram palmi: q; siue in longitudine vite eterne desideri
um mentis erigit: siue in latitudine charitatis ad curam. pxi inclinet affe
ctum: necesse est p oīa cor sacerdotale desidiosum non esse: sed ardente desi
derio extendi: vt comprehendat brauiū supnē vocationis dei.

Ponesq; in eo $\ddot{\tau}$. Bed. Hec positio diversarū gemmarū in ratio
nali multiplicem variatā virtutum gratiam ostendit: que concordi serie in
corde sacerdotis detet apparere. Singuli autē lapides singulis patrum nomi
nibus inscribuntur: dñi sanctorum vitam rector inspiciens: qui maxime qui
bus virtutum operib; floruerint sollicite scrutatur: hec cuncta in secreto
pectoris colligit: & operando proedit. Magno em̄ sacramento utraq; vestis
lapidibus preciosis redimitur: & patrum nominib; insignib; insignitur. Ipsa
quoq; nomina in superhumerali duob; lapidib; eiusdem generis. In rationa
li vero duodecim diversi generis sculpta sunt. Q; autē patres lapidib; pio
sissimi: & nō diversi coloris sculpti sunt: significat q; una fides in deū: & una
charitas: & spes vite celestis omnī patrum corda repleverit. Q; diversi gene
ris lapidib; scripti sunt: multiplex est varietas & gratia bonorū opū: quibus
sanctorū fides spes & charitas confirmata resulget.

In rationali quattuor erant ordines lapidum: & singuli habuerunt tres
lapides. vt s. quattuor principalib; virtutib; fidem trinitatis nō fictā tenea
mus. Quattuor em̄ ordines gemmarū habet in pectori sacerdos: cum omne
qd cogitat: prudentia circūspectū: fortitudine firmū: iustitia eximū: tempe
ranta & malis omnib; suis segregatū. Sed iūdem ordines ternas habet gem
mas: cum prudentia fortitudo iusticia & temptantia trinitatis fide & opera
tione consistit. Apte ergo sacerdos vt operē fulgeat: quattuor in pectori
versus gemmarū bauit. vt vero cī opib; fidei sinceritate sit castus: ternas
in singulis versib; habet gemmas: vt omnib; vere fidei confessionē & imita
dam actionem ostendat: vt & illi membra sumi sacerdotis mereant̄ effici.

Bed. Possimus in vario decole lapidū nō solū claritatē multiploq;

sacerdotalis actionis et cognitionis. sed etiam spiritualium accipe dona virtutum et miracula sanitatis. de quibus dicit: *Infirmos curate* **z**. Et alibi: *Si erga autem eos qui crediderint. hunc sequentur*. In nomine meo remonia ejuscent. *Quidquid autem designant. recte duodenarius in rationali sicut pectus*. ut eo per actus et miracula qui apostolice fidei et charitatis virtutem sequuntur acceptos teo etiam non erimus. *Si quis autem loquitur linguis angelorum et facultates suas distribuerit paupib[us]. corpusque tradiderit ut ardeat; si unitatem catholice charitatis non habuerit nihil illi protestet*.

Onichinus. **B**ed. *Recte antez duo lapides onichini in superhumerali eodem nomine patrum insculpti sunt ut doctrinam fidicem apóstolorum vtricq[ue] ipso iudeo-s[ic!] gentium p[ro]ficiaturā designaret. Onix rubi coloris circulos habens albis cingenti bus zonis charitatis ardore. vel scietie luce significat comitatu[m] zona castitatis. h[ab]em[us] lapidis inscripta patrum vocabula gesta sacerdos. cū precedentium iustorum imitande charitati castitati b[ea]utilitati doctrine ceterisq[ue] virtutum opib[us] ingestus. d[omi]n[u]s impedit. et hoc in utroq[ue] ipso. ut indecet et gentilis claritate reveritatis et pietatis in d[omi]n[u]re aspiciat. et quam ipse ad meliora perficiat.*

Facies in rationali **z**. **B**ed. *Ordo opis q[ua]ntum nobis videlicet fuit. Duo erat vincini supra in duobus suphumeralis angulis positi. et uno p[ro]tra anuli in duobus rationalis angulis sursum. et quibus pendebat duus catenae aureo. q[ui] in tempore induendi inferebantur vincini qui in suphumeralis angulis eminebant. ut in sequentibus aperiens scriptum est. ut suphumerali et rationale mutuo necterentur. quoq[ue] superior conseruo hic v[er]o t[er]scripta est. Sequitur autem in inferiori q[ui] erat subius a scillas scriptura ita subiectis. **F**acies et duos anulos aureos. quos ponens in summitatibus rationalis et in oris que et regione sunt suphumeralis. et posteriora eius aspiciunt nec non et alios duos anulos aureos. qui ponendi sunt in utroq[ue] latere superhumeralis deorsum. q[ui] respicit contra faciem iuncture inferioris. ut aptari possit cum suphumerali et stringatur rationale anulus suis cum anulis suphumeralis vitta hyacinthina. ut maneat iunctura perpetua claritatis in celo. sanguinis. *Sed electio dei et primi et rationalis summitate: catenasque**

gebant vitta hyacinthina: ne laxa fluerent et se innicem monerentur.

Bed. **A**ll. *Superhumerali cōsummationē bonorum operum rationales significat mundicium cogitationum. Connexio autem mentis industria quia doctorum intellectus et fides cum operatione iungitur. Nam et in iunctura fabrefacta. ut rationale et superhumerali nequeant separari. quando tanta eruditione tanto operum studio p[ro]minet rector. ut nichil ex his que scientia cognoverit imperfectum relinquit. et quod fecerit. virtute rectitudinis*

*nō priuet incuria. De flunt enim indumenta pontificis et ab inuice mouentur. si tecus et operis minor custodia cordis sordidat: vel constitutam cogitationis integritas non sequitur actio[n]is. Sed ne dissoluantur habet sacerdos in rationali duas catenulas ex auro purissimo. i[nd]continuationem casae et non ficte dilectionis cordi firmiter affixam. que nunquam manum et linguam ab equitate puri lensus distinet permitrat. Et bene duas. ut etiam in his quae ad fratrem subsidium necessitatis pertinent. ornatus incedat. **B**ene autem opus charitatis per catenulas aureas signatur: quia sicut catenula ex plurimis auris virgulis contextur: ita charitas ex multiparia virtutum operatione perficitur. **N**on virgulas apostolus exponeat: *Charitas patiens est benigna est. charitas non emulatur et habet sacerdos anulos aureos. et quibus continentur id est. in gem memoriarum nunc finiende claritatis in celis. ex qua solum memoria fit. ut maneat nobis continua vincula charitatis. Habet duos vincinos suphumeralis angulis eminentes. qui bus inserantur catenae. id est. in exordio boni operis habeat firmam intentionem teo placandi. que per omnia apta sit suscipienda et continenda in se dilectioni dei et proximi. luce prospera sine aduersitate occurrerint. nunquam saluberrima p[ro]tectionis retinacula laxet. Hoc est enim sacerdotem in utroq[ue] humero vincinos qui catenulas rationalis recipiant habere: in prosperis et in aduersis deo fixum placendi studium gerere. et huius intentione in dei et proximi amore firmari. Intererunt ergo se vincini suphumeralis catenule a[re]g[ate]. que de rationalis summitatibus effunduntur: *C*unq[ue] enim mens rationabiliter de interna luce claritatis teguntur. mox alacritas bene operandi amplectendo suscipit. ne forte habitus rationalis pulcerimus a pectore sacerdotis relabatur. si non enim accelerans bone actionis vincimus contineat.**

Bed. *Et superhumerali strictum erat baltheo. de quo in sequentibus dicitur: et desuper humerali impoluit. q[ui] stringens baltheo aptavit rationali. aperte ostendit: quia custos bonorum operum est continentia. de qua dicitur: *Sunt lumbi vestri p[re]dicti et lucerne ardentes* **z**. *Lumbi. s. p[re]dicti p[er] continentiam. Lucerne ardentes per virtutem operationem.**

Clitta hyacinthina **z**. **B**eda. *Vittæ hyacinthine quibus uterque lacerdotis habitus copulatur. ligature sunt t[er]scripti celestis. que anulis aureis innexa suphumerali cum rationali stringuntur. cum agnita luce per hunc patrem in illam gloriam spiramus. et ut intrare mereamur concordi fine et vita et opere professione in tabernaculo presentis ecclesie seruire studemus.*

Dortabitq[ue] aaron **z**. **B**ed. *Nomina filiorum israel aaron super*

pectus memoriale coram dño portat in eternum. quādo p̄sul nūq̄ subditum curam intermitit; sed vitā eoz consolando increpando extortando confortat; et tutandā dño crebris orationibz satagit cōmendare.

DGreg. Sacerdos q̄i tabernaculū ingredit̄ duodecim lapides in pectore portare iubet sculptos nōibz filioz israel: hic est redemptor noster qui semet ipsum pro nobis sacrificiū offerens dñi fortes in exordio p̄dicatores habuit duodecim lapides sub capite in prima sui corporis pte portauit.

Doret sacerdote memorā patrum ferre in pectore maxime curz ministrat altari; vt in quo sacratiss est mini sterii sollertia se toto studio tota industria mentis exornet et corporis. exēpla sancto re spiciens. vt eoz sedulus imitator aptum se diuinis p̄sentet aspectibus.

Dones autē z̄. Bed. Ut si memine rit sacerdos se studijs doctrinæ et veritatis inquirēndis nō curādis ruminandisq̄ seculari bus negotijs per acceptum sacerdotiū fuisse cōfiscari. Bed vt qd extērius typicū in veste p̄fulgebat. intus in corde veraciter exp̄lū claviscarz. Hē doctri na et veritas in rationali erant posite; vt monstraret q̄ vestis illa nō solum legalem induebat pontificem. sed et euangelicū p̄nunciabat. s. ipsum christū de quo dicit̄ lex p̄ moysen data est. gratia et veritas p̄ ihesum xp̄m patefacta est. Vel apostolos et om̄is gratiæ nonē p̄sones. Hēstā autē iudicium filiorum israel in pectore et suo in cōspectu dñi. cū libiditoz causas pro sola intermissione intentione discutit; vt nichil simultatis admisceat. in eo qd diuina vice dispensat.

Augu. Dones autē in ra. z̄. In qua re vel metallo ponat̄ demonstratio et veritas sup̄ rationale (qz talia dicit̄ fieri in veste sacerdotis q̄ corporalit̄ finit) inuenire difficile est. Fabulan tamē lapides fuisse cuī colo aduersa vel prospera imitaret̄ quādo sacerdos intrabat in sancta. Et hoc est qd ait Et afferet aaron iudicium filiorum israel super pectus. ostendens s. in illa demonstratione et veritate quid de illis iudicauerit dominus. quānis intelligi possit demonstrationem et veritatem litteris impositam sup̄ logion.

Facies et tunica z̄. Bed. Tunica talari tota hyacinthina vestit sacerdos; vt admoneatur opus celeste nō modo in dñi andā. sed vscq̄ in finem esse ducentum om̄ibz qui salui esse volunt. Tunica enim hyacinthina vscq̄ ad pedes vestiū est bonis opibz vscq̄ ad finē vite insistere. secundum il lud: Esto fidelis vscq̄ ad mortem. et dabo tibi coronā vite. Et q̄ ita solūmodo ad pfectioñ boni operis infatigabilis p̄posito peruenientem. si hanc fixa intentione sup̄ne remuneratioñ incipimus. recte addimir. In eius medio supra erit capitū z̄. Capitū tunica hyacinthina firmissimum habet. et oram ex se se textam. ne facile rumpatur. cum primordiū boni operis forti radice timoris domini subnitum. et contra oēs insidiā antiqui hostis probatur esse munīt̄. Talis ora collum sacerdotis p̄ ḡm̄ restit̄ et oram. q̄i rectori fiduci am p̄dicandi celestia p̄bet. hoc q̄ nō solū in vite cursu recte vixerit. sed exordiū quoq̄ a rectitudine cperit. sicut samuel hieremias iohānes. qui ab ipsa infantia spirituali gratia replete. et in doctoz ordine sunt separati. Quia enī uox in collo est. p̄ collū recte loquēdi v̄sus exprimit̄. Sicut fieri solet i extremis vestiū partibz sicut vestibz opa; ita extremis vestiū partibz operz consummatio figurat. Vel extreme vestiū partes ultime sunt nostre solicitudines. quibz fideles cū finire vitam coguntur. intentus ab om̄i late malorum se expurgare contendunt cum metu et panore. curantes ne ante distractū iudicem producti p̄ sorrido vicioz habitu expellantur in tenebras exteriores. sed appareant induiti sicut electi dei viscera misericordie benignitatē. hu militatē modestiam patientiam et charitatem. qd est vinculum perfectioñis. Tunica ergo hyacinthina habet oram in capitio textilem. sicut in extremis vestiū partibz solet fieri; cū doctor egregi⁹ a tanta pfectō op̄ virtutis inchoat; ad quantā alius longo labore vix aliquā pueniat. et cū tanto timore famulatus om̄i hora cū deo suo ambulat; q̄tum ali⁹ vix moritur. et ad in-

dicū ultimū ingressur̄ batere sufficiat. s. q̄ tota pfectio sacerdotis in opibz et doctrina veritatis cōsistit. secundum ilud: cepit ibs facere et docere. re cōtē subiungitur. Deo sum vero ad pedes eiusdem tunice z̄.

Bed. Facies et tu. z̄. Tunica sup̄umeralis dicit̄ cui⁹ ps sup̄umerali tegebāt ad distinctionē tunice que erat interius linea. quaz meminit sup̄. dices: hęc autē erit vestimenta q̄ faciet rationale et sup̄umerale tunicam et li neam strictā z̄. Interior autē erat linea bissina. qd lini esse gen⁹ nobilissimū cōstat. Exterior vero tunica tota hyacinthina nichil alterius coloris admittens. s. cui⁹ specie vniiformi q̄lis ēē teberat vita sacerdotis docē superni. s. desideriū intenta cōversationem habēs in celis. et saluatoris expectans adueniū: q̄ sic et bissina ad pēdes ptingebat. Unde utrāq̄ grece poderis dicta est. vi ostendatur in sacerdotali vita nichil infimū ac sordidū remanere; s. om̄ne qd agit quasi ethereo colore preciosissimū vniuersa mēbra eius a capite usq̄ ad pedes gratia virtutum tecta esse debere.

Deorsum vero. z̄. Greg. Cum recto se ad loquendū p̄spā rat. q̄ caute loquatur attendit: ne inordinate loquens corda audientium erraticat. et sapiens videri desiderans vnitatis compaginem insipiente scindat. Unde habete sal in vobis. et pacem habete inter vos. Qui em̄ sapienter loqui initit̄. timeat ne eius eloquio vnitatis confundatur. Unde nō pl̄ sapere q̄ opertet sape z̄. Hinc est q̄ tintinnabilis mala punica coniungat̄. Per mala em̄ punica fidei vnitatis signatur; q̄ sicut ī malo punico uno cortice multa interius grana muniuntur; ita innumeros populos ecclesiæ vnitatis fidei contegit; quos intus diversitas meritorum tenet. Bene ergo dicit̄ habete sal in vobis. et pacē habete in. vos z̄. ac si p̄ habitiū sacerdotibz dicatur; mala punica tintinnabilis iungite; vt p̄ om̄ne qd dicitis vnitatem fidei canta obseruatione teneatis.

Bed. Deorsum ad pedes tunice sunt quasi mala punica et tintinnabula p̄ ḡm̄: q̄ ad tantā excellentiā tenet conversationis sacerdos puerit̄ vt nichil in eo nisi splendor et gratia. flosq̄ variis bonoꝝ opum videatur nichil alind cum os apenat. q̄ sūcius bonoꝝ sonus audiatur. Quia em̄ in malo punico multa interius grana uno cortice tegunt̄; recte per mala punica multipharia virtutū operatio uno charitatis munimine vndiq̄ tecta signatur. Sit autē maloꝝ effigies de hyacintho. purpura. cocoq̄ bis tintecto. et bisso retorta. quibz quattuor coloribz q̄ virtutū varietas signetur supra dictū est. His vero in medio tintinnabula permiscentur; vt neq̄ opus sacerdotis ab eo qd loquitur discrepet. neq̄ a rectitudine operis lingue sonus aberret. Unde pulchre additur ita. vt tintinnabulū sit aureū. et malū punicum. Rursumq̄ tintinnabulum aliud aureū et malū punicum. Aurea em̄ tintinnabula hyacinthine tunice inseruntur et vndiq̄ circulantur; cū om̄is sermo eius claritatē superne lucis resonat. et idem sonit̄ velut hyacinthine tunice firme infixus oper quoq̄ ipsi⁹ sublimitate audientiū membris cōmendat̄. Tintinnabula mala circa singula tintinnabula; cū oīa que loquuntur sonis confirmant actibz. et in auditoriū artius corde signantur; et vniuersa q̄ agit q̄ sunt rationabilis discreto sermonis sonitu producuntur.

Bed. Possimus in duodenario gemmas et rationalis intelligere q̄ sol insticaz cuncta nostra tempora. cunctas orbis plagas sua luce replere sicut sol inuisibilis qui per menses duodecim signifex cirkulā lustrare et totū amēbire consuevit. Pā et hoc q̄ quattuor ordinis in rationali ternos lapides habent cōgnit anni vertentis ordini qui per ternos mēles ī quattuor temporā distinguitur. Annus autē in scripturis solet vocari totuz temp⁹ nostre salutis. quo pro eterna retributione certamus. Christus em̄ secundū ysaiā missus est p̄dicare annū dñi acceptū. et dī retributionis. de eodem anno et dñi dicit̄. Benedic corone an̄. be. t.

Bed. Vel sicut supradictum est. duodecim gemmas. i. ter quaternas gestabat. vt admoneret om̄is doctores opera iusticie q̄ q̄tuoꝝ principalibz

virtutib⁹ continent⁹ cū fide trinitatis habere: ⁊ discipulis cōmendare. Por tabat ⁊ septuaginta tinctinabula aurea cu⁹ totidem malis punicis: vt ostenderet q̄ eadē fides ⁊ opatio iusticie vniuersum mundū ab erroꝝ ⁊ vi ciꝝ tenebris ad verā lucem diceret. Tres enī dies ⁊ noctes habet horas se ptuagintaduas · quib⁹ supra infraꝝ lustrādo sol trib⁹ viciꝝ mundū circūnit. Bene ergo hic numer⁹ tinctinabuloꝝ ⁊ malorū diversitate coloris tunice⁹ pontificis iuditus est: q̄ sol iusticie xp̄s vniuersum orbē esset illuminatprus ⁊ verā fidē q̄ est i agnī

tione trinitatis ⁊ cōfes

sione daturus ⁊ opati

onē bonā q̄ est in vari

arū splendoꝝ vntuꝝ

¶ Ut audiatur zc.

Breg. Sacerdos in

grediens vel egrediēs

morit⁹ si de eo sonitus

nō audiat⁹: q̄ irā ptra

se occulti iudicis pno

cat: si sine p̄dicationis

sonitu cedit. Apte xp̄o

tinctinabula vestimē

tis ill⁹ inserta scribun

tur. Sacerdotis enim

vestimenta sunt recta

opa. Vñ sacerdotes

tui indui⁹. Vestis

mentis ergo tinctinna

bula inherēt: vt vite

viam cu lingue sonitu

ipsa quoq̄ opa sacer

dotis clament.

¶ Bed. Ut audiatur

zc. Sacerdos ingredi

ens ⁊ regrediens morit⁹: si de eo sonitus nō audiat⁹: q̄ irā ptra se occulti in

dicis pronocat: si sine p̄dicationis sonitu incedit. Qd si iosephi verbis inten

tere volum⁹: qui dicit mala septuaginta duo fuisse: ⁊ eiusdē numeri tinctin

abula: cōgrui hinc mysterio. ⁊ discipulox septuagintaduox circa pedes

numer⁹ habeat signatū. Sicut enī dno denari⁹ aploꝝ numer⁹ ep̄alis digni

tatis gradū inchoavit. Sic discipuli septuagintaduoꝝ q̄ ⁊ ipsi ad p̄dicandū

missi sunt gradū minoris sacerdoti⁹ qui presbiteratus dicit⁹ significant. Un

de hoc numer⁹ in ultima pte sacerdotalis habitus: ille in prima figuratur.

Si q̄s vero numeros vtriusq; ordinis mystice velit interpretari Duodecim

gemmas aaron in pectoro p̄ferebat: vt significaret tempus instare quo fides

trinitatis in oīb⁹ quadrati orbis p̄tib⁹ p̄dicaret.

¶ Facies et la. de zc. Bed.

Lamina aurea in fronte pontificis in qua

sancū dno vel sanctū domini (vt in sequentib⁹ dicit) sculpi est: sacra⁹ est

ce⁹rēs indumentis: q̄ sicut diuina potentia om̄ib⁹ creaturis supreminet: ita

oporet ut nomē eius ceteri pontificis ornati transcedat. ⁊ velut cuncta san

cificans eximiam sedem teneat. Significat autē p̄fessionis nostrę fiduciam

ouā in fronte portam⁹ dicente aplo: Nichi autē absit gloriari nisi in cruce

dni nostri ihu xp̄i. Rekte autē hoc solū in toto pontificis habitu ⁊ solo auro

est: vt mundiciā cordis vel corporis in quo mysteria nostrę redēptionis re

condere vel gestare telem⁹: ostenderet. Vel auro inscriptū sanctū dni in

fronte sacerdos portat: ostendēs q̄ ita passionē dñi qua redēpti sum⁹ ve

nerari ⁊ amplecti tebem⁹: vt claritatē in ipso dñi maiestatis p̄ quā creati

sumus pariter cōfidentā esse sciam⁹: ita mortē assumptę humanitatis confi

tentē: vt eandē resurrexisse fateamur.

¶ Sanctū dno zc. Bed.

Qd in lamina sculpi inbet: nomē sanctum ⁊

venerabile significat: qd apud hebreos quattuor litteris vocalib⁹ scribitur.

id est: ioh̄-heb̄-iaū-heb̄: qd interpretatur ineffabile: nō q̄ dici nō potest. b̄ q̄

dissimili sensu ⁊ intellectu creature nō potest: secundū illud: Pax dei q̄ exu

serat omnē sensum custo: cor: u: ⁊ in: ve: zc. Et alibi: Mag⁹ dñs ⁊ iau: ni:

zc. Bene autē in fronte pontificis quattuor litteris significans totidem ptes

dñice crucis: quā in fronte portamus.

¶ Ineffabile nomē dñi quattuor litteraz constans. he: s: qd interpretat iste.

ioth qd est principiū heb̄ qd est passionis: vnu hoc est vite. Qd totum so

nat: iste principiū passionis vite: q̄ christ⁹ est principiū vite in adam amisse

quā reparat sua passione.

¶ Idem sanctū dni auro sculptū in fronte portam⁹: q̄ expurgati a sordi

bus viciuum: que ex primo parente habuimus: imaginē ⁊ similitudinē cō

ditoris ad quā creati sumus recipimus: nec celamus: sed factis ⁊ dictis pro

mulgamus. Iuxta illud. Sicut portauimus imaginem terreni: sic portem⁹

ūna: q̄. Vñ ⁊ alibi: expoliantes veterē homine⁹ cum actib⁹ suis: induite no

num qui renouat secundū imaginē eius qui creauit eū. Et iobs ait: haben
tes nomē eius: ⁊ nomē patris ei⁹ scriptū in cordib⁹ suis. Cū ergo om̄is agnū
sequētes ipsa professionis fronte tebeat hoc nomē habere: q̄to magis sa
cerdotes gregem dñi ducētes: qui omnib⁹ tebent exemplū virtutis offēdere.

¶ Ligabisq; eam zc. Ligat lamina q̄ sanctū dñi continet vitta hya

cinthina cu tibiara pontificis q̄ spe celestū p̄mio ⁊ quā hyacinth⁹ significat

in fide confortamur: ⁊ artius sacramēta nostrę redēptionis: vel imaginē

ac similitudinē cōditō

ris ac redēmptoris nři

intemera tā seruimus.

quo nullā aliud eē sa

luti iter cognomimus

de tibiara suo loco di

cetur.

¶ Portabitq; aaron iniquitates

¶ dñ. ¶ pro peccatis: oblate. ¶ oīa obla

ta sancta sunt

eoꝝ: q̄ obtulerūt ⁊ sacrificauerūt

ſignis penitētē fructibus.

¶ filij israel in cunctis muneribus ⁊

¶ Aug. hec significant fiduciā bone vite quā qui

vere pfecteq̄ nō significat: sed veritate sacerdos

habet: solus potest peccata auferre. ¶ vt totus

subditus sit diuino servitio. ¶ memoria passiōis

christi debet omnis christian⁹ habere p̄ oculis.

donariū suis. Erit autē lamina sp̄

ēto magis ergo sacerdos ⁊ p̄tifer. ¶ subditus

qui doctoris exemplis attendit ⁊ monit⁹.

in fronte eius: vt placatus sit eis

¶ hec linea stricta: qui induit sacerdos cū

proprietū cōtinente ita custodit: vt caro nō cōcū

piscat aduersus spiritū: nec spūs aduersus carnē.

dñs. Stringesq; tunicam bisso et

iniquitates populi nō asportant nec castigant: cū ob hoc solū tebeat sume
re carnalia: q̄ ministrant spiritualia. Sed q̄ pro subditis potest efficaciter

laborare: p̄dicare: ⁊ dñō supplicare: cui⁹ anim⁹ diuini noīs memoria semper

est p̄ditus: apte subiungit. Erit autē lamina semp in fronte ei⁹ zc.

Erit autē la. zc. Bed. Si lamina noīe tei scripta semp fuerit in frōte

aaron: placabit dñs filij israel: q̄ cū doctor fideliter se diuino semper p̄

ra mente subdiderit: subditi exemplis illius ⁊ monitis accensi recte vivere ⁊

gratia interni iudicis promovere festinant.

¶ Stringesq; tunicam. Bed. Quare linea dicta sit stricta vel bisso

stringi p̄cipiat lupia expositum est. Nunc vero adjiciendū: q̄ solent mili

tes habere lineas quas camillas vocant: sic aptatas membris ⁊ strictas: vt

expediti sint dirigendo iaculo: tenendo clipeo: ensi librando: ⁊ quoq; tra

xerit necessitas: qualē ⁊ iao legitur habuisse q̄i amasaz interfecit strictā: s

ad mensurā habit⁹ sui: ergo ⁊ sacerdotes parati in ministeriū dei vt vnu hac

tunica: vt habentes pulcritudinē vestitorū discurrent celeritate nudoz: hec

tunica sicut hyacinthina ad pedes vñq; p̄tingit: ⁊ ipsa grece p̄deris: i tala

ris dicitur. Lui⁹ significatio in promptu est: cum em̄ cōstet lino vel bisso cō

tinentiā ⁊ castitatem corporis signari: strictā habent lineam vel tunicam de

bisso sacerdotes: cū p̄positum continentē nō eneruerit ⁊ flua mente cōstu

diunt: sed tanta instantia: vt bellum nō gerat caro cōtra spiritū: nec spiri

tus contra carnem. Linam habent strictam cū cōspicit ⁊ deficit anima eoꝝ

in atria domini: ⁊ cor eoꝝ ⁊ caro socia germanitate exultant in tēu viuū.

Hec linea non solum stricta: sed ⁊ p̄deris: i ad pedes vñq; descendens: cū

continentia nō culibet membro violenter imposta: sed in toto corpe est te

lectabiliter cōsummata. Hec em̄ linea tebat stringere manus ⁊ brachia sa

cerdotis: ne quid inutile faciat. Pectus ne quid inane cogitat. Ventre ne

gulosus sit. Subiecta ventri membra: ne lasciuendo totā sacerdotalis ha

bitus pulcritudinem corrumpan. Henua ne ab orationis instantia torpe

ant. Libias ⁊ pedes ne ad maluz currant. Indutus ergo sacerdos primo

linea stricta: vt corpus ab iniquis opib⁹: ⁊ mentem compescat a prauis cog

itationib⁹. Accipiat deinde tunicam byacinthinā: ⁊ p̄pter descriptionē con

tinentia salutaris equē corp⁹ ⁊ animū spiritualiū virtutū habitu venustet.

Sed q̄ sunt quinq; corp⁹ sensus: quoꝝ quattuor p̄prie capitis: quintus

toti corpori cōmuniſ. Tunica hec quā dixim⁹ vrasq; p̄prie cōtinentie actū

⁊ iusticiam designat. Consequenter vero ⁊ alioꝝ quattuor sensuꝝ q̄ sit cu

randa innocentia vel sanctificatio: pontificis habitu demonstratur: cū di

citur. Et thiaram bissinam facies zc.

¶ Bed. Qualiter hec facta sit iosephus dicit sic: Super autē gestat pilleū

textura confectum habens vittas que cōvoluta sepius connectuntur ne facile dilabatur. Dicit etiā huic pilleo supadditum aliud velamē qd totaz capitis superficiem celaret; aptatū profecto ne laborante sacerdote circa sacrificia corruat. qd tñ cnī estet coloris nō ostēdit. Hec quidē te minoribz sacerdotibz. De pontificis vero thiara sic ait: Pilieū aut̄ similiter opatū habebit pontifex sicut reliqui sacerdotes; aliudqz consutū ex hyacintho variato. Circumdat aut̄ ei z aurea corona tribo vicibz facta. supra quā surgit in medio fronte quasi cantilicu. quidaꝝ aureus similis herbe; qd apd nos acha no nuncupat. qd greci rossam dicunt. Et paulo p̄ descripta eī mirabilis varietate sub didit habet aut̄ floreꝝ simile plantaginī. z p̄ circūlū tota corona bis floribz ē celata ab occipito vslq ad vtrū qd tñ. In fronte h̄ nō habet. h̄ lamina est aurea qd sacris litteris dei nomē habet inscriptum. Hec quideꝝ de secundo velamine z coronis pontificiis aureis scriptura tacere videtur. Coronati vero breuiter in sequentibz sic meminit: fecerūt z tunicas ope textili aaron z filiis eius z mitras cū coronulis suis ex bisso; sed te qua materia sint non dixit. Lū cū dicat: mitras cū coronulis suis ex bisso; poterat intelligi vtrāqz ex bisso facta esse; nisi iosephus coronas aureas diceret esse; qui stante adhuc templo z legali obseruantia potuit cū esset de genere sacerdotali omnē modū sacerdotalis indumenti nō tñ legendō. h̄ z videndo cognoscere; sed siue bissinū siue aureis sunt coronule; cōstat eas cū mitris factas esse. Hac dicamus breuiter te figura. Mitras cū coronulis habent sacerdotes ex bisso; qui sic vslz auditi gustū olfactū in castimonia custodiūt; vt coronā vite inde acciperē sperent. Qui cū sic continēt vel bonis opibz studet. vt p̄misā retributōis negligat. mitras bissinā habet sine corona; qd specie virtutis quasi coronaz hominibz p̄fert; h̄ mercede a dñō nō habet. Sine ergo coronule sine aut̄ uregū claritatem p̄petue lucis significant. Vel bissinū plenarii corporis immortalitatem. Recte vero sacerdos cū stolis bissinis coronas supadditas portauit; vt in continentia eterna p̄misā mediteret; et in p̄dicatione continentie vel operationis longe gaudia sup̄ne beatitudinis p̄misit; ne sine spe retributōis pondus laboris imponat; iungū christi suane z omnis lene auditoribz alperum reddat z durum.

Et thiaram bissinā z. **B**ed. Thiara qd cydanis z mitra vocat; capit tegebat z ornabat pontificis; vt admoneret oīns capitis sensus deo consecratos habere; ne vel oculi vanitatem viderent. vel aures oppibzum. p̄xi mi acciperent. vel os abundaret malitia. colum concinnaret lingua. ne cor grauaret crapula z ebrietas. vel olfactus aspersum mitra z aloe z cinnamo mo lectum meretricis amplecteret; sed oculi viderent equitatem. aures indi narentur ad verba prudentie. dulcia essent fancibz eius eloquia dñi; donec superesset halitus. ne loquereſ iniquitatem. pollutū nō tangeret. sed mundat̄ ab oīsi in omniamēto carnis. z spiritus sanctificationē in timore dei p̄ficeret.

Et balthēū. **B**ed. De factura balthēi scriptū est. Cingulū fecerūt te bisso retorta hyacintho. purpura. ac vermiculo bis tincto. opere plumarij. hoc cingulū sicut hieronim⁹ ex iosepho scribit in similitudine pellis colubri que exiuit in senectute; sic in rotundo textum est; vt marsupiū longū putel textum aut̄ subtegmine cocci purpure hyacinthi. z stamine bissino ob deo rem z pulcritudinem. atqz ita polluita arte distinctum; vt diuersos flores z gemmas artificis manu nō textas sed additas arbitriteris. Habetate plitudinem quartuor digitorū; quo cingulo p̄prie pontifex vrebatur. z eo tunica hyacinthina simul z superhumeralē stringebatur. Nam in sequentibz aperte te coniunctione superhumeralis z rationalis dictum est; h̄c z ante z retro ita cōuenientibz sibi; vt superhumeralē z rationale mutuo necterentur. stricta ad balthēum. z annulis fortius copulata quos itingebat vitta hyacinthina. ne laxe fluenter z a se inuicem mouerentur. Nulli aut̄ dubium quin balthēus z cingulum cui superhumeralē astringebatur tunicam hyacinthinā que z superhumeralis vocatur cingeret. Cuncta enim que buc vslq dicta sunt. ad pontificis habitum pertinent. Sequuntur autem filiorum eius balthēi z cetera indumenta cum dicitur. Porro filiis aaron tunicas lineas parabis z. Dicendum est autem te balthēo pontificis qui te quatuor illis coloribus nobilissimis deo dignis factus est; quia bene talem haberet pontifex quem singulari virtutum decorē semper oportet accingi. Hene variō

flore fulgentium colorum incedebat accinctus; quia sicut necesse est vt aliis industria continentie p̄cingatur; ne caro repugnans spiritui internā mentis quietem turberet. Ita pontifex domita iam omni concupiscentia corporis z animi ipsa telet virtutum gloria circumdat; vt iuxta exemplum illius floris qui egressus est te radice esse; id est; christi sit iustitia cingulum lumborum eius; z fides cinctorum renum eius.

Tunicas parabis z. **T**unicas habent sacerdotes lineas. cū totū corpus candori castitatis dedicant. Balthēis tunicas cingunt; cū eandē castimoniā vigilanti metis custodia circūspiciunt; ne cōscientia illius testidiores erga bona opera fiat; ne per iactantia castimonię ipsis etiā meritum minuant. Qui enī tunica talari induitur; si sine cingulo incedit; tunica defluit; et relicto corpore ventis z frigibus retardat vslum incedē

di. vel calcantes se cadere facit; sic z castimonia carnis sepe castimoniā mentis admittit; dum segnissim bonis operibus insistunt; quādo minus prospicunt quia castimonia absqz alijs bonis non valet; quibus adiunctis gloriam z decorem acquirit. Virginibus stultis non profuit castitas carnis; quibus de fuit lumen interne puritatis. Accingantur ergo tunicis lineis. vt castitatem habeant. Accingantur balthēis. ne castitas remissa sit; ne vento elationis aditum pandat; ne charitate frigere faciat; ne iactantia p̄sumptiois bona opera impedit; ne p̄reditio virtutum curſu ipsa concupiscentiae locis bus polluta vilescat; et tandem ad ruinam superbiendo impellat. Accincti vero accipiant thiaras in capitibz. vt p̄ter vigilantem corpore castitatis custodiam vslus. auditus. gustus. z olfactus digne deo custodiantur.

Vestiesqz his z. **B**eda. Omnibus his vestiendus erat aaron z filiis eius. sed distincte. vt ipse quidem omnibus his vteretur. filii autem vltimis tribus quē cōscripta sunt. cum dicitur: Porro filiis aaron tunicas parabis lineas z.

Facies z feminalia z. **B**eda. Feminalia que ad operiendam corporis vel carnis turpitudinem sunt; illam castimonię portionem. que a copula coniugali cohabit p̄prie designant; sine qua nemo vel sacerdotium suscipere; vel ad altaris ministerium consecrari potest. i. si non ant virgo permanerit; aut vxori coniunctionis federa soluerit. qd nulli necessario imperatum; sed voluntarie deo offerendū. vnde non omnes capiunt verbum istud; z qui potest capere capiat. Et paulopost his qui uxori vel alios cognatos z impedimenta mundi propter ipsum reliquerint centuplum in hoc seculo promittit; z in futuro vitam eternaz. Vnde non iubetur moyses hoc vestimento induere aaron z filios eius. sicut te prioribus dicitur. Vesties i his omnibus aaron fratrem tuum z. **S**ed facies feminalia linea. vt operiant carnem turpitudinis sue z. **T**u feminalia pontifici z filiis eius facies. tu castitatis regulam docebis. tu abstinentiam ab uxorio amplexu his qui sacerdotio fruituri sunt intimabis. nulli tamē violentum huīus continentie iugum impones; sed quicunqz sacerdotes fieri z altari seruire volunt. sponte sua desistant seruire esse uxoram. Qd rbi perfecterunt; vt suscepto semel continentis p̄posito ministros se sanctuarij z altaria fore cōsenserint; aderit lex dominia que velut cetero habitum sacerdotibz congruum imponens quomodo viuere aut docere debeant abundantier institut. congaudentibz spon tanēz denotioni dignum sacerdotio deus sapienti. patienti. mansuetu. dñi. zeli spiritualis. humilitatis. misericordie. timoris dñi. ceteruqz huīus modi ornatum supgaddat. Alioquin iniquitatis rei moriantur. si s. luxurio. se viuentes sacerdotalem gradum usurpant. Qui sensus sequentibz verbis affirmatur cum dicitur. Cuncti patrem laneris cu z filiis aqua z. vslq erit qd sacerdotes michi religione perpetua. Nā neqz hic de feminalibz a moysi accipendiis quicqz p̄cipiunt. vnde constat qd hoc genere vestimenti ipse aaron z filiis eius se prius induerant. z sic ad manum moysi lavandi indēdī vngēndi z consecrandi intrabant. Vbi notandum qd consecratus moyes eos primo lanit aqua; z sic habitum sacerdotis imposuit. quia necesse ē vt qui ad officium altaris p̄mouend⁹ est; maioribz solito fluentis lacrimaz vel compunctionis se abluerat; vt quo mundior ad gradum accipiendum ac cesserit; eo perfectius acceptum consumet.

Hec ad aaron z filios eius pertinent. Sicqz fit vt aaron omnibus octo

vestib⁹ induatur feminalib⁹ lineis· tunica linea hyacinthina· supbumerali· rationali· baltheo· thiara· petalo aureo. Filij eius quattuor tantū feminalibus linea stricta· cingulo· et thiara.

Sed et hoc facies **z.** Bed. Hacten⁹ aaron ⁊ filioꝝ eius habitus qualis esse tebeat designat. Sequit⁹ mod⁹ cōsecrationis· quo ipsos vel tabernaculū cū omni suppellecili dedicari oporteat· oblati· s. dñō vitulō ⁊ duobus arietib⁹· panib⁹ quoꝝ triticeis nō solū azimis sed oleo cōspersis· ad-

dito oleo vunctionis: q̄

cuncta bonoꝝ opere de

notionē· et fidei mundi

cīa· vel dining illustra-

tionis gratiā quib⁹ cō-

sacrari oportet sacerdo-

teſ figurat̄ dñō strāt̄

Colle vitulum

Strab. Quisq; ponti-

fer vel sacerdos thau-

ruz debet offerre· i. pas-

sionē xp̄i firmiter cre-

tere ⁊ imitari. Et du-

os arietes· vt credat eū

tem christum ex corpo-

re et anima confidare.

Et panes azimos· id

est municiam vītē· et

oleo cōspersis: vt in-

ter omnes virtutes nō

negligat opera miseri-

cordie· vel nō a se sed

a dono gratie se cre-

dat habere.

Et crustulam.

Beda. Crustulā oleo

cōspersam ad conse-

crationem nostrāz do-

mino offerimus: cū om-

nia que facimus per in-

ternam spiritus grā-

am in cordis teutio-

ne pingueſcant. Laga-

na oleo lita· cum foris

spiritualia esse que agi-

mus indubitāter in ex-

emplu viuendi ostē-

dimus· quibus oblati

onibus consecratio no-

stra perficitur: dum p-

bona opera· et cogitati-

ones puras meritū no-

bis sāctimonie teo do-

nante acquirimus.

Lucus laueris

pacrem cum filiis

z. Beda. Prīus la-

vare ibentur· tēnde-

orū vestibus· quia

quicunq; sacerdotij of-

ficiū assūmit· vnde

lacrīmarū se abluere

tebet: vt ad ministeri-

um dīcīnum dignus

aproximet.

Bed. Posset in hoc lauacro baptismus sacri fontis intelligi: si conse-

queretur vt quis in sacerdotium electus tunc primum aqua baptis̄atis in

remissionem peccatorum ablueretur: ⁊ nō contradiceret apostolus dicens:

Nō neophytiū ne in supbiam elatus· in iudicium incidat dyaboli.

Indues aaron **z.** Beda. Notandum q̄ cum in exodo aaron octo

vestib⁹ induendus assueretur: in levitico nonum addi videtur. Baltheo

selicet quo linea tunica ante in dñm hyacinthinam p̄cincta erat· sic em-

scriptum est. Lucus lauaret eos vestiū pontificem subicula linea accinges

eum baltheo· et induens tunica hyacinthina tēsus humerale imposuit: qđ

stringens cingulo aptavit rationali.

Bed. Notandum q̄ quattuor colores eximij· quibus factus est habit⁹

sacerdotis totidem mundi elementis congrua comparatione aptantur. Bis
suis vel linum terre· quia ex ea nascitur· purpura aquis que de marinis tingi-
tur coelestis. Hyacinthus ⁊ coccus aeri ⁊ ignis ob similitudines coloris. Loc-
cus bis tinctus· quia ignis est gemine virtutis. Inceſ enim ⁊ vir. Aliunt be-
bri ⁊ pontifer figuram omnium elementorum in habitu gestant: quia pro
toto mundo immolans rogare debet· quibus nos forte addere possumus q̄
in omni homine figura omnium elementorum continetur. Ignis in calore·
geris in balitu· aqua-
rum in humore· terre in
membrorum soliditate.
Unde homo grece
mico ocosimus· id ē· mi-
nor mundus vocatur.
Aurum vero in eodez
habitu rationalē vir-
tutem hominis interio-
ris significat. Unde ē
eo proprijs sanctum do-
mini scriptum est· quia
tantum p̄ banc ad co-
gnitionem conditoris
ascendit. Unde in in-
teriori homine habita-
re christum per fidem
in cordibus nřis. Ide
oꝝ scripture nobis p̄
tificem veteris t. sic ve-
stītū ostendit: vt sciat
pontifex nostri t̄p̄is se-
p̄toto humano gene-
re maxime aut̄ p̄ his q̄
cognoverūt veritatem
et signū fidei i frontib⁹
portant intercedere te-
bere. Unde Obscurio
prīmū omniū fieri ob-
secratores· oratores· po-
stulationes· gratiarū
actiones p̄ oīb⁹ hoīb⁹
p̄ regib⁹ ⁊ q̄ in sublimi-
tate sunt. Q̄ si in ponti-
fice quē cōsecrat moy-
ses xp̄m intelligim⁹: iu-
re in habitu tōi⁹ mun-
di figuraz simul ⁊ ho-
minis habet· portat eī
oīa verbo virtutis sine
Et est agn⁹ qui tollit
peccata mūdi· et sacer-
dos in eternū omni san-
ctitatis ornatu p̄clar⁹
nō quē natu in carne
p̄ exercitiū laboris acce-
pit: b̄ quē in vīro vir-
ginis incarnat⁹. Qui en-
te ḡra sp̄issanci si-
mul habuit· tē cui⁹ sa-
cerdotio dicit apostolus:
Hic aut̄ eo q̄ ma-
neat in eternū semper
terñ habet sacerdoti-
um z. Indumenta quo-

z hec supra exposita sunt ⁊ cōtinentia corporis
z hyacinthina· s. spe celesti. ⁊ pondere opis
linea ⁊ tunica ⁊ supbumerali et
z sapientia mētis ⁊ somita omni p̄cupisēria
rationali. qđ cōstringes baltheo
z ut quattuor sensus discrete custodiantur ⁊ ad
deū dirigantur.

et pones thiaram in capite eius.

z in qua nomē domini ineffabile qđ omnia deco-
rat ⁊ protegit.

z laminam sanctam super thiaram

z sp̄us sancti. unde vixit te de⁹ de⁹ tu⁹ oleo le-

tie pre-con-mis.

z oleum vunctionis fundes super

z caput viri christi· caput christi deus ⁊ men-
tem vt interior homo consecratur. Hunc.

z caput eius. atq̄ hoc ritu cōsecre-

z presbiteros vel christi vicarios ⁊ z ut remo-
ti a populo adhucant deo.

bitur. **Filios quoꝝ illi⁹** applica

z continēta castitatis ⁊ z ut sit iusta cingu-
lū lumborum ei⁹ ⁊ fides cincorū renū eius.

bis ⁊ indues tunicis lineis. Lin-

gesq; baltheo aaron scilicet et libe-

z hec omnia facit moysē: i. secundū cui⁹ in

stitutionē oīa sunt. z custodī oīn sensum.

ros eius: et limpones zis mitras

z cōsecrati.

z perpetu erūtq; sacerdotes michi religione

am religione: i. christianam significat

z oīa bona vt operetur nulla mala. Squi-

bus cōrectent sancto. cōsecraverūt.

z p̄petua. Postq; initaueris manus

z qui uicē predixerat lex christus

z eorum: applicabis ⁊ vitulum corā

z immolatus est.

z peccata no-

tabernaculo testimonij. Imponēt

z aaron ⁊ filii eius super caput il-

z quia oblatus est deo in odorem suauitatis

lius manus: ⁊ mactabis eum i con-

speciu domini iuxta ostium taber-

naculi testimonij. Tumpūtq; san-

z super quattuor iustentes virtutibus.

z squatuo p̄cipaces virtutes.

guinem vituli pones sup quattuor

z virtus dei est. z spiriū sancto qui oēs

replet carnis tib⁹ suis.

cornua altaris digito tuo: reliquū

z inferiores in ecclēsia.

z sanguinē fundes iuxta basim

z et ornamenta virtutū eius cōmendās ait. Talis decebat vt nobis esset p̄
tifices sancti· innocētē· impollūtū z. Hic vero habuit laminaz in capite suo
auream· et in ea sanctum domini sculptū: q̄ venit in nomine patris dicens:

Ego in patre· et pater in me est· et qui videt me· videt et patrem.

Postq; initaueris manus z. Au. Alia littera. Quid est Et cō-
summabis manus aaron ⁊ filiorū ei⁹: an p̄ manū potestate significauerūt· vt
etiam aliqd ipsi sanctificare possent· potestas aut̄ ipsa significatione p̄summa-
batur· qua p̄cepti sunt: s. sanctificari a moysē.

Applicabis et vitulum z. Aug. Alia littera. Et aduenies vitulum

ad ostium tabernaculi: et supponet aaron ⁊ filii eius manus suas z. Ecce

vnde dictum est cōsumendas esse manus eorū: i. p̄ficiendā potestatez· vt

etis ipsi sanctificarent
quomodo sit ei ponit
manus suas super vitu-
lum immolandum.

Oblatio est dño
suaus odoz. An.
Odoz suavitatis dño
sepe dicit sacrificium de
victimis pcoz. nō q
de telecte sumi odo
re. sed q his significat
spiritualiter de tele-
ctat. cī spiritualiter ex
hibetur. sicut odoz dei
spiritualiter intelligit.
Hoc em sicut nos odo
rem corporeis naribus
ducit.

Carnalia desideria. s hec in levitudo expostis
eius. **Sumes** et adipem totum qui
plene inuenies q̄ pretermittim ad alia festinates
operit intestina: et reticulum iecoris.
ac duos renes. et adipem qui super
eos est: et offeres incensum super al-
tare. **Carnes vero vituli et coriūz et**
fimū combures foris extra ca-
christus. **Crustum ducet**
stra: eo q̄ pro peccato sit. vnu quo
et pastorem ouim.
q̄ arietem sumes. super caput cuius
q̄ q̄ chaffū morti sacerdotes tradiderūt.
ponent aaron et filii eius manus.
Quæz cū mactaueris: tolles & san-
guine eius. et fundes circa altare.
Ipsum aut arietem secabis in fru-
sta: lotaq̄ intestina eius ac pedes
pones super occisas carnes et super
caput illius: et offeres totum arie-
te in incensum super altare. **Obla-**
tio est domino suauissimus odoz
victimæ dñi. Tolles quoq̄ arietem
alterum: super cuius caput aaron
et filii eius ponent manus. Quem
q̄ q̄ immolatione christi purgatus est et uniuersus
auditus iudicet populus.
cum imolaueris sumes de sanguini
ne illius. et pones super extremum
dextre auriculæ aaron et filiorū ei⁹.
q̄ in quo significantur opera purgata.
et super pollices manus eorum ac
q̄ ut incessus sine dextri et puri-
fundis dexterum: fundesq̄ sanguinem
super altare per circūitum. **Cunqz**
tuleris de sanguine qui est super alta-
re. et de oleo vunctionis. asperges
aaron et vestes eius. filios et vesti-
menta eorum. cōsecratqz ipsis et
vestibus tolles adipem de ariete.
q̄ consumatur et perficiatur sacrificium.
et caudam et aruinam. que opit vi-
talia. ac reticulum iecoris. et duos
renes. atqz adipem qui super eos
est. armumqz dexterum eo q̄ sit a-
ries consecrationis: tortamqz pa-
nis vnius. crustulam conspersam
oleo: laganū de canistro azimorūz
q̄ positum est in conspectu domi-

ni ponesqz omnia super man⁹ aa-
ron et filiorum eius: et sanctificabis
eos elevans coram domino. **Su-**
scipiesqz vniuersa de manibus eo-
rum: et incendes super altare in ho-
locaustum. odorem suauissimum in
cōspectu domini: qz ei⁹ oblatio est
vt omnis e⁹ sensus et cogitatio secrete osio.
Sumes quoqz pectusculū de arie
hoc enī pertinet ad summū sacerdotem.
te quo initiat⁹ est aaron. **Sancu-**
cabisqz illud eleuatum coram do-
mino: et cedet in partem suā. **San-**
ctificabis et pectusculum cōsecratū
et armum quem de ariete separasti
quo initiat⁹ est aaron et filii eius.
cedentqz in partem aaron et filiorū
eius iure ppetuo a filiis israel: qz
primitiva sunt et initia de victimis
eorum pacificis que offeruntur do-
mino. **Celestem autem sanctaz qua-**
ytetur aaron habebunt filii eius
post eum: vt vngantur in ea. et con-
secrantur manus eoz. **Septem di-**
sacerdotum dedicatur. **Summus** et qui nō
ebus vctetur illa. qui pontifex. p eo
poterat esse nisi unus.
fuerit cōstitutus de filiis eius. **Et**
qui ingredietur tabernaculū testi-
monij vt ministret in sanctuario.
Arietem autem consecrationis tol-
les. et coques carnes eius in loco
sancto: quibus vescetur aaron et
filii eius. **Danes** quoqz qui sunt
in canistro in vestibulo tabernacu-
li testimonij comedent: vt placabi-
le sit sacrificiuz. et sanctificantur of-
ferentium manus. **Alienigena nō**
vel cu⁹ vita ab ecclie alienatur.
vescetur ex eis: quia sancti sunt. **Q-**
si remanserit de carnib⁹ consecra-
tis sine de panibus usqz mane:
si quid residuum fuerit igni comburetur.
spissanti.
cōbures reliqas igni. nō comedet
quia sanctificata sunt. **Omnia que**

Et qui ingre. z. **Aug.** Quomodo pro-
panum dicit hui⁹ vnu⁹
esse intrare in taberna-
culū testimonij. reser-
vare in sanctis. cū z illa
q̄ sunt extra velu quo
relatetur sc̄lancorum
sacrta appellentur. et ta-
bernaculuz testimonij
etiam illud vocat. vbi
sancta sunt. mensa et
candelabru. vbi cū de-
seruit sequentes sacer-
dotes ad mensam et can-
delabru et ipsuz altare
quomodo dicit vnum
successoren aaron qui
intret in tabernaculuz
testimonij deservire in
sanctis. Si em dixisset
deservire in sanctissan-
ctoz. nulla questio eet
Ad h̄ em vbi est arca
testimonij solne intra-
bat summus sacerdos
nisi forte et ipso q̄ v-
nu⁹ dicit intrare taber-
naculū testimonij. de-
servire in sanctis. non
vult intelligi in sanctis
sanctorū: qz et ipa san-
cta dicunt. nō em oia
q̄ sancta sunt et sancta
sanctorū: dici possunt
sed q̄ sancta sanctoz
vnu⁹ sancta sunt. Hic
aut vnu⁹ q̄ semel in an-
no introibat in sancta
sanctorum xpm signifi-
cat. Qd autē pfigura-
tum est i sancta sancto-
rum. vt super arcam q̄
legez habebat esse pro-
piciatoriū. vbi dei mi-
sericordia significata ī
telligitur. qua ppicins
fit peccatis eoz qui le-
gem nō implent. Hoc
em videt etiā in ipsa
reste sacerdotis signi-
ficari. q̄ et ipa sacramē-
ta ecclie significat. q̄
in logio. irrationali in
pectore sacerdotis pos-
to iudicio pstatuit. In
lamina vero sanctifica-
tionem et abolitionem
peccatoz. tanqz ratio-
nale sit in pectoro simi-
le areg: in qua lex erat.
et lamina ī fronte: simi-
lis ppicatoria. qd su-
per arcā erat: et ut utro-
bigz seruaretur qd scri-
ptum est. **Supexaltat**
misericordia iudicium

Facies quoq; altare *zc.* **B**ed. Expletis mandatis cōsecrationis aaron et filioz eius, redit scriptura h̄c pere etiā de factura altaris incensi, in quo aaron quotidianiū adoleret thimiamam. Si vero in altari holocastū dī quo supra dictū est, generaliter vita significat iusto, qui carnem suā quoti die, cōmisiq; cū vīchis et cōcupiscētis, ac in hostiā viuentē offerat, quid hoc altare inadolēdū thimiamam factū, nisi specialē vitā iusto, designat? Neq; em frusta in illo carnes animaliū incendebant, in hoc incēsum adolebat sed in illo figurabantur illi qui nō secundū carnis ambulat desideria sed quasi hec dō in molantes om̄s corporis sensus p ignē sp̄s dedicat voluntati ei^o.

In isto anni figuratur illi qui maiore mentis pfectione extinctis ille cibis carnis solidā domino orationiū vota offerunt, nichil de carne qd repugnet, nichil de conscientia peccati qd turbet mentes dulciūq; effusione lacrimarū optantes venire et apparere ante faciez dñi. Unde hoc altare in vicinia veli et arce, illud ante tabernaculū foris possum est, qd illi in cōspectu ecclesie, cūctis in exemplo virtutum p̄fult. Illi altoris ardore deliderij contemplationi future beatitudinis etiā in corpore appinquant.

Altare. **B**ed. Aperte etiam altare thimiamatis quātum metalli fulgore p̄cellebat, tanto cōstitate minus erat qd emi sanctiores tantum pauciores.

De lignis sethi. **B**ed. Aperte de lignis sethi alba sp̄ne similibi et incorruptibili, utrumq; altare fieri p̄cipitur; qd vna est vera fidei firmitas, qua omnium corda electorū pre muniri ad suscipiēdū ignē dilectionis et offerendi deo virtutū libamina tebent p̄parati. Om̄bi emi generaliter dicit apostolus: *Q*n̄ temus nos ab inquitnamētū carnis et sp̄s p̄ficiens sanctificationē in timore dei, quasi auferam a nobis spineta viatorū, et titillantiū aculeos punctionū, quos terra corporis nostri ex peccato prime p̄uaricatois nobis germinauit, et quasi securi castigatōis incidentes, interiorē et exteriorē hoīm n̄m excolam, ut digni sumus accepto igne sp̄s sancti hostiā virtutū i cōspectu dei offerre. Aperte vñ nec dispar ignis in his victimis in illo thura incendebat, qd vñ est sp̄s qui om̄iū mentes fideliū varia donationū gratia vinificat.

Habens cu longitu *zc.* **B**ed. Uni cubiti est longitudo altaris et latitudo; qd pfecti solo intuitu op̄etū recreationis mala temperalia tollerant, et primis qd possunt p̄ charitatē bona impendunt. H̄e qd charitas patiens est et benigna, patiens et illata in iuriā a proximo tolerat. Benigna, ut iuriioso etiā officiū pietatis impendat.

Quadrangulū. **B**ed. Recete altare thimiamatis in longitudine et lati-

tudine quadrangulū fit: qd pfectoꝝ aī federatis ad inuicē virtutibꝫ cōsum diligere frēm tñ et ferre sufficit, et cōsum ferre tñ diligere, duos aut̄ habet cubitos in altitudine; qd duplex p̄sum in futuro sē accepturos electi sperāt, vñq; aīꝝ aliō corporꝝ, vñi terza sua possidebūt duplicita: leticia semperha erit eis.

Cornua ex illo *zc.* **B**ed. Cornua eminentiā fidei et virtutis significant, sicut ecclesia bella vīcioꝝ. Vñi et oīa cornua p̄cō et ex cor. iusti. Vñi in lege cornuta tñ aīalia munda esse et comedibilia decernunt. Que enī ruminant, et vngulā sūdūt, cōstat esse cornuta; qd illi tñ ecclesie dei sp̄nali cōiunctione possunt incorporari, qd fortitudine dei fidei et virtutis cōtra bella vīcioꝝ pbantū inīci. Procedūt aut̄ cornua ex ipso altari thimiamatis cū opa virtutis electi n̄ ad facie hoīm specie n̄ ostendūt: s et interna mentis radice fixoꝝ immobili exercent affectū. At cōtra ypocritę cornibꝫ aliōne mutuatis specie pietatis habentes virtutes ei^o ne- gant.

Solus s. ego et nō aliis: re in gloria mea. Sanctificabo et tabernaculū testimonij cum altari et aaron cuī filiis eius: vt sacerdotio fungantur michi. Et habitabo in medio filiorum israel, eroꝝ eis deus, et sc̄iēt qd ego dñs deus eoꝝ qd eduxi eos de terra egyp̄ti: vt manerē inter illos, et essem deus eorum.

Facie quoq; *zc.* XXX.

Spiritualē vitam perfectōrum designat. *z* orationū uota. **A**ltare adadolēdū thimiamata. Selectoꝝ cordibꝫ vere fidei surmitate munitis, qd longanimitatē patientie sicut in expositione altaris holocastū dictum est. **D**e lignis sethi. **H**abēs cubitum sp̄cieruantur sanctoz in bono ope et amplitudine dilectōis. **L**ongitudinis: et alteruz latitudis, qd vndiq; stabile et firmū. *z* sp̄e celestū premioꝝ aīc. et corporis. qd interz est requies animaz in resurrectione euā beatitudini corporoz. **I**. **l** quadrangulū et duos cubitos. **E**minentiā virtutis et fidei significant, quibus dyaboli certamina supamus dicētes. In te inimicos nostros ventilabimus cornu, in altitudine. **C**ornua ex illo procedunt, qd pfecti interne sapientiā luce respligent, in omnibꝫ qd agunt splendorē charitatis sibi inesse ostendent: vestiesq; illidū auro purissimo dunt, et ante oīa regnū dei et iusticiā ei^o, et se cogitam craticula eius qd parietes pertare et querere. *z* fiducia fortitudis iustoꝝ. **C**ircūtum eius et cornua. **F**aciēs, qd vi sancti p̄ bonis que se fecisse meminerint, premia prestolē eterna. *z* vñ oīa celesti mercede digna doceant, nec remaneat qd post absolutiōnem carnis purgatorio igne corrigitur. **C**oronam aureolam per gyrum, et dilectionē dei et proximi que nūc p̄cedit. **D**uos anulos aureos sub corona p̄ singula latera: vt mittantur in eos

Tā craticula *zc.* **B**ed. Bene craticula altaris parietes et cornua auro vestiunt. Craticula enī int̄ i medio altaris erat pata ad suscipienda thimiamata. **P**arietes vero foris p̄ebāt, cornua quoq; foris parietis speciali fastigio alti eminebant. **D**earaurū craticula, cu in interiori hoīe p̄ fidē xpi grā resplendet. **D**earaurū parietes cu eadē grā dñicē dilectōis p̄ bona opa exteri dilatae. **D**earaurū cornua cu fiducia fortitudis iustoꝝ qd adūarios veritatis vel p patientiā fortis ferre, vel p prudētiā sapienter repellere vel corrigere didicent interne lucis in oībꝫ fulgore comscat, et qd tales dicere possunt, bonū certame cer. cur. con. si. ser. *zc.* recte s̄bdit. **F**aciēs coronā aureolā *zc.*

Faciēs coronā *zc.* **B**ed. Altare incensi coronā habet p gyru, in his qd minores sunt meritis, nec palā protestari audet boni certaminis et seruitutis et fidei sibi repositam esse mercedem, cuncta tñ agunt intentione bene placendi deo, sed spe p̄cipiendo mercedis.

Et duos anulos *zc.* **B**ed. Possunt in his anulis quattro: euāgelij

libri accipi. quoz fide et doctrina portantur sancti. et a terrenis cogitationibus subleuati per heremum huius vite quotidianis operis fructibus ad celestem patriam feruntur. sicut in altari holocausti. et in arca. et in mensa expositionis est. Sed ibi quatuor circuli. Hic vero duo per singula latera fieri dicuntur. Si ergo aperiuntur eius uia gelista numeri: hic vero aliud mysterium quod respicit ad dilectiones tui et proximi. Per singula enim latera anulis aureis circumdatur altare: quia cor electorum hinc inde tei et proximi dilectione firmatur. Que comparatur anulis: quod cum propria et scientia et lingue cessauerit. charitas non quod cessabit. Duo sunt anuli per singula latera: quia virtus charitatis mandatum gemina virtute distinguitur. charitas enim sinceritate fidei et vite mundicia perficitur. Sine fide enim impossibile est placere deo: et fides sine operib; mortua est. Unde: Justus autem mens ex fide sua vinit id est: qui opera iusticie cum fidei veritatis habet. ad vitam peruenit. Fraterna quoque dilectione patientia et benignitate consistit. Unde: Charitas patiens est. benigna est. Et alibi: Dimitte et dimittetur vobis: date et dabitur vobis. His annis immixtum recte in aurati. et altare portentur: cum tales parato mentis sinu clara patrum suscipiunt exempla et dicta. quibus a terrenis susensi ad amorem rapiuntur eternorum. Quod autem merito et anno celestib; propinquant: sequentia demonstrant: ponesque altare hoc. Et adolebit incensum hoc. Bed. Incensum vel thymiamam orationem significat: secundum illud: Dirigatur oratio mea: sicut incensum conseruo. Et alibi: phialas aureas plenas odoramentorum que sunt orationes sanctorum. et quia aaron vel supra dictum est summum sacerdotem. et christus significat. et sacerdotes nostri ordinis: adolebit aaron in altari incensum suave fragrans mane: cum christus illustrata fidelium corda noue gratie splendore ad dulcedinem orationis instigabit: vel participes sacerdotum ipsius sedula exhortatione fideles ad tepercandiam faciem sui conditoris. Incendit thymiamam sacerdos non solum mane: sed et vespere. Mane enim thymiamam incenditur: et in principio omnis boni: quod deo inspirante facere disponimus: illius auxilium quo perficiamus innocemus. Ad vesperum vero: ut cum bene cepta complemus: illi a quo incipimus gratias reddamus.

Bed. Et adolebit incensum hoc. Mane orto sole clare omnia circumquaque videmus: vespere caligam: ideoque lumine lucerne indigemus. Per manu ergo illa redemptoris sacramenta vel dicta accipimus: que liquido intra ordinem humanae rationis pro modulo nostro dinoscere sufficiimus: et quasi in die conspicimus. In quibus autem humana ratio deficit: et scripture sola autoritas est querenda: ibi velut in nocte oculis intelligentie caligat. Sed lucerna verbi dei pedes nostros ne forte offendantur et a via veritatis exorbitent adiuuat. Unde petrus: habemus firmiori et peritiori sermonem: cui beneficis at tendentes quasi lucerne lucenti in caliginoso loco.

Mane quoniam componet hoc. Bed. Mane aaron incensum super altare adolebit: cum christus corda fidelium in his sacramentis que intelligere possunt: gratia compunctionis inflamat. Adolebit etiam ad vesperum: quando collocat lucernas: cum etiam ex his que nec dum capere possunt: quia lanza et diuina esse non ambigitur: ad amorem celestium ubi omnia patefiant informat fragrat suave thymiamam: cum subita compunctione diuinitus tactil lacrimis soli et precibus vacare delectantur.

No offeretis hoc. Bed. In sequentiis de quibus aromatibus hoc thymiamam componi tebeat nominatum designatur: stacte. et onicha. galbanum boni odoris. et thure lucidissimo: que cuncta ad significacionem eternorum bonorum a deo principaliter querendorum constat pertinere. Non est ergo offendendum super altari aureo thymiamam compositionis alterius quam dominus statuit: quia orantes non debemus a domino querere nisi quod ipse insit: qui se datu-

rum promisit: nec aliud de illo credere quod ipse docuit. ¶ Bed. Non est offerenda super eo victimam: nec liba fundenda: hec enim omnia ad altare exterius pertinet: quod incipientium et in processu positum per viam designantur. Latus enim sublimitatis est vita prefectorum: et nichil in ea carnale innenatur quod deo mactet. Libamina vero vini gratis spiritualis designat virtutem: vel possumus. et doctrinam: vel calicem passionis: vel precipitum feruorum: et dilectionis: et ipsa perfectione spiritualitatem. vel aliquid hominis. ¶ Quoniam vero vinum libaminum cum carnis bus offertur hostiis: sanctimoniam designat eorum quod adhuc te carnibus libet: propriebus suis aliisque habet: quod puritate spiritus ac acerbus est: et in diversa mutantur. ¶ Quoniam vero in generationes vestras. Non est in oratione petendum nisi quod deus insit: et securum promisit.

offeretis super eo thymiamam compone. ¶ Quod que ad incipientes pertinet in quibus adhuc existentia posteriora quo legitur testimonium: cum sancti visione dei appropiant puritate mentis qui det: coram propiciatorio quo regi quis in mortali corpore pueris habet in celo tur testimonium: ubi loquar tibi: Et ad orationem instigando. ¶ Quod oratione vnde dirigitur oratio: in: in: in: et christus vel sacerdotes nostri ordinis. ¶ Adolebit incensus super eo aaron. ¶ Hoc. ¶ Quod hoc copuris dulcedo est lacrimari et orare. ¶ Quod in principio boni opis auxilium dei suave et fragrans. Mane quando inuocando. ¶ Quod rei dei. ¶ Quod admonitione. cōponet lucernas et incendet illud secundum summationem. et quando collocat eas ad vesperum et quando collocat eas ad vesperum.

¶ Et deprecabis aaron super cornua quod quotidie ingrediebatur sacerdos in sanctissimis ad adolescentiam thymiamata. Semel autem in anno cum sanguine quo aspergebat cornua altaris. ¶ Altaris semel per annū in sanguine patris et humani generis et per sanctos in sicutum dominum qui oblatus est pro peccato et placabit super eo in generationibus vestris.

Bed. Possimus hec altaria interpretari virginem in quo carnes comburuntur: et sanguis hostiarum fundit: omnē huius temporis ecclesiā accipiamus: in quod nullus est absque pecto. etiam infas vnius dei nullus est quod non ex purificatis pecto natu recte habeat in christo renatus: et spiritus eius igne mundari. Sicut vero altare christi sit: quod ineffabiliter ita verā carnem traxit te adā: et a peccato carnis adegit et inimicis: quod vnuus ex altare ex codice ligni genere facti: non nullus auro coquuntur. In altari quod nichil carnale offerebat: et aromata immo offerebat: quod Christus et lacrimas non per suis erratis: et per nostra salute effudit. sicut enim arca intra vnu posita hosties deum sedente ad texierā maiestatis significat: ita altare ex vnu: et pro introitu eius positum eundem mediatorum dei et hosties humanitate conservante: et potentia divinitatis celorum et interior penetrante. Stabat altare in censi in scūario ubi candelabrum et mēla: quod verbum caro sc̄m est et habitabit in nobis. Stabat arca intra vnu: quod christus post passionem et resurrectionem suā assumptus est in celum: et sedet ad texierā dei: super cuius cornua altaris tepecat aaron in sanguine quod oblatus est pro pecto: et placat super eo: quoniam rogates pro pecto vel sua ignoratia sacerdotes: per filium dei se adiunctorum: et per sacramentū passionis ipsius fidem esse salvandos. ¶ Unde per semper offeramus hostias laudis deo: et fructū labiorum: peritientium nomini eius: quod de oib; electis membris: et summi sacerdotis qui in spiritu et veritate orat patre potest accipi.

Et deprecabis hoc. Bed. Omnia Christi sacerdos non semel in anno oblitus sanguinem suum per pectos omnes cum predicant: et annū acceptum dno. Hoc est totū tempus quod libi ecclias copulare dignat. Semel etiam unicuique credentium laetitia baptismi in mysterio sanguinis sui ad absoluēta pecto vincula donavit: et pulcre semel per annū in sanguine oblatōis super cornua altaris tepecat: quotidie autem thymiamam super eo incendere iubet: quod Christus quod quotidie fideles gratia interne compunctionis accendens renouat: semel eos hostia sanguinis sui supata morte redemit. Ipsi quoque fideles quod quotidiana pecta quotidiani pectib; ab invenerunt lacrimis semel in sacramento eius passionis gaudent se esse absolutos a pectis oib;. Deprecabis aaron super cornua altaris: quod Christus inter hosties non soli pectus: et hostibus oravit: et non nūc ad texierā prius sedes interpellat pro nobis. In cordibus quoque electorum per fidem habitans: dum eos ad tepecat excitat: recte tepecat dicit. Deprecabis aaron super cornua altaris: cum electos prius per memoriam eorum fecere virtutem commendat: tenetque quoniam cornua rangē altaris ante te discipulos: tenetque loquitur: quod dedisti michi de mundo tu eras: et michi eos dedisti: et sermonem tuū fuerunt hoc. Et adiecit ego: per eis rogo non per me: et quod per meritum et intercessiones humiliū virorum nefirmitati dominis miseretur: recte subiungit: et placabit super eo in generationibus vestris.

Et placabit hoc. Bed. Placat aaron super altare incensi quoniam propter

insticam sanctorum quā intercessorem et patronum querimus nobis prop̄ ciat̄ teus. Unde ezechie dicitur: cūitatem hanc saluabo: et protegam eā propter te. et propter dñm seruum meum. sicut moyses pro populo intercessus patrum fecit memorā. et quasi sūg cornua altaris tēpēcans dñm placare curat dicens: Esto placabilis super nequitā populi tui. et recordare abraham ysaac et israel zc.

Locutusq; est zc. Descripto altario incēsi restat descriptio labij gnei in quo lauaret manus et pedes ingressuri tabernaculum sacerdotes. s; vnum mandatum p̄mittitur.

Quando tule. Heda. Huius p̄ice, p̄t oblitus dñi quādo populum numeravit. Ideoq; plaga numerando ipsi populo conciuit. Mystice aut̄ summa filiorum israel summa omnium electorum significat. quo rum nōa scripta sunt in celo. et singuli dant pro animabus p̄cūi domino. cū sedulo serviant ei in opibus bonis. alioquin plagam incurrit numeratio: qz vltio perpetua manet eos qui fideiū numero nominetens sociatione offerunt domio perfecta opa fidei. De talibus dicitur: nō dabit deo placationem; nec p̄cūm redemptoris anime sue redemptio em anime viri. p̄ p̄te dñm.

Dimidiū sicli. H. Id est. decē obolos obseruantia. s. decalogi et fidē ihesu xp̄i.

Qui enim hunc recte intelligit. omnem in eo et fidei et operis multitudinem et future retributionis promissiones inesse cognoscit. Deniq; in tribus primis dilectio dei. in septē sequentib; dilectio continetur proximi. et teste apostolo plenitudo legis est dilectio. Nomen quoq; ihesu apud hebreos. et grecos a ioh̄ et ioh̄a incipit qd̄ vtrūq; nota est tenari numeri. Decēq; obolos in p̄cūi anime offerunt. quin ihelum christum credentes signum nominis eius qd̄ a tenario numero incipit in fronte et professione proferunt. Forte ideo dictum est. vnu ioh̄a telege non preterire posse. quia virtus decalogi qui ibi cōtinetur. et fides nominis qd̄ ibi signatur. nulla potest infidelium perturbatione corrumpti.

Qui habet in numero zc. Vicenarius vtrūq; testamēti coniunctionem significat. legi. s. que in quinq; libris. et euangelij qd̄ in quattuor scriptum est. quater enim quini faciunt viginti. A viginti ergo annis habetur quisq; in numero populi dei. quia ille tantū electorum consoritio dignus est qui decreta legis spiritualiter intellecta per gratiam adiutus euangelij promissa sua et capacitate p̄ficit. et eterna premia recompensa expectat in celis.

Dives nō addet zc. H. Quia sine magnis est quis meritis et p̄fectus seu parvus et in proiectu virtutum positus. cunctis que lez decalogi qua deum et proximū diligenter imponit.

Susceptamq; pecu. H. Hoc fit cum quidquid agimus boni in eterna conditoris et iudicis nostri memoria custoditur. vt ex his que illi obtulimus bonorum fructib; fiat nobis propicins. Ternatur leadem pecuniam in usum tabernaculi. cum ex institorum operib; sequentium fidelium et mores confirmantur et actus. et tales fieri minores pertendunt quales fuisse eos quos cum domino regnare audiret agnoscunt. Notandum sane q; pecunia nō iuxta vulgi estimationem. sed iuxta mensuram templi erat danda. Mensura templi dispositio est divinae legis. qm in ecclesia sua dñs seruare p̄cepit et obseruantib; eterna premia promittit. Si quis autem iuxta placitum humanæ voluntatis deo seruire nititur. quia iuxta mensuram templi pecunia;

denotionis non obtulit. reprobata oblatione plaga districte v̄tionis seriet. **L**ocutusq; est d. zc. H. Potest in hoc labio vel labio (vtrūq; enī dicitur) aqua baptismatis intelligi. cuius lauacio necesse est ut purgetur. qui ecclie ianuas ingrediuntur. Sed quia inter tabernaculū testimonij et altare holocausti positū est. et qd̄ bis quotidie idem sacerdotes. i. mane et respere cum ingredierentur ad altare thimiamam oblaturi. in eo iubent lauari. aqua aut̄ baptismi semel tū ablui. conuenient. s; labii compunctis ablutione et lacrimarū accipimus. qua semper indicimus. maxime cū mystis celestibus ministratur accedit. **O**rē altare holocausti ī quo carnes victimarū dñō incendeant. extinctionē significat carnaliū cōcupiscentiarū pignē spūllanci. alta re dñō thimiamatis puritatē eoz qd̄ sopitū omniō carnis illecebris. sola expectatione et desiderio celestis introitus lacrimas fundunt amoris. Recte p̄p̄ altare holocausti labii ponit. in qd̄ abluti sacerdotes ingrediunt illud tabernaculū. et thimiamata dñō incēdit. **D**uob; em modis lacrimarū et compunctis status distinguunt. qd̄ p̄mo qd̄ qd̄ cōuersus p̄ peccatis lacrimando venia p̄cat qd̄ cū dignis p̄me fructib; diu p̄fecerit. secundū de venia desiderij. hiantib; optat affore tempus. quo ad vidēdā facit creatoris ige diatur. nec absq; lacrimis huī vit longitudinē. v̄ illi tolerat dilationē dicens. **H**ec mihi qd̄ incolat me p̄p̄ e zc. Et alibi: Situit aia m. ad. d. f. vi. zc. Et paupero post. Fuerūt lacrime m. pa. di. ac. no. zc. **I**git altare holocausti lacrimas sicut p̄tentiu; altare incēsi gaudentiu; te bonis qd̄ deo iuvante fecerūt. et p̄missa desiderantiu; qd̄ se p̄fidū accepturos. qd̄ siē p̄iori p̄cellit qd̄ p̄iū crāmēto aut̄ qd̄ p̄iū sc̄māntoz v̄bi erat arca dñi priori tabernaculo in qd̄ candelab̄ erat et mēsa dñi. Prope altare holocausti labii erat positū. in qd̄ lauarent qd̄ ad altare incēsi intrabant. qd̄ nemo repēte fit summus. s; p̄ficiētib; meritis debet qd̄ p̄mo vicioz bella deuincere. et sic a deo cōpunctionē lacrimaz ipetrare et p̄ ingressu regni dulces fūdat lacrimas qd̄ p̄ timore p̄gnaz fūdit amaras.

Labii erat vas in qd̄ lauabant ingressuri templū dei. et sacrificari. et vestes sc̄as accepturi. et suas deposituri. similiter et egressi factū de speculis mulier que erat ibant ad ingressū tabernaculi.

Lib; basis. H. Basis in qd̄ labii erat positū. desideriū celestis vite significat. cuius cā tanta ē. et p̄fecti viui et quotidianis diluvat lacrimis. et gaudiū int̄q; qd̄ vidēdo n̄ valē suspitādo degustat. **O** em hoc lauacio (qd̄ int̄ tabernaculū et altare positū) et lacrime p̄fectoz figurent. s; p̄ba testāt et missa aq; lauabūt ī eo aarō et fili ei manū luas zc. **P**remio de plebe ibi lauari p̄cipit. s; p̄oifex et fili ei. sacerdotes minoirs qd̄. qd̄ magnoz viroz sicut vita p̄fectoz ita cōpunctionē b̄limoz. **N**ō at solis ministris altaris hec cōpunctionē cōnenit. ait em petrū cunctis fidelib; et ipi tangoz lapides viui sup̄pedicamini domos spūales sacerdotiū sanctū offere spūales hostias. **E**t ioh̄s: **B**eat qd̄ habet p̄te in resurrectō prima. In his sc̄da mōis nō habet potestate. **Q**uas etiā victimas offerre debet paup̄ ostēd̄ dicens: **O**bsecros p̄ misericordiā tei et exhibeatis corpora vestra hostiā vi. zc.

Lauabūt in eo zc. Xps quoq; huī labii aqua est lotus. p̄missis ad altare oblatūt intraret. et thimiamam sacri corporis pro salute nostra in ara crucis incenderet. pro nō em amore lacrimas fūdit sicut in resurrectō lazari.

Ne forte moriantur zc. H. Mors em timēda est eterna. si quis

ad ministerium altaris electus thimiamā orationū non reddit. sed sacrōsa
cta mysteria sine ablutione compunctionis intrare. et sa nctam dōmini men
sam cōmuniō manib⁹ tractare p̄sūlant. lalent ergo manus et pedes in q̄q
labi ēnei. et sic ad altare. accēdat abluant lacrimis actus et in celsus. tēnde
manus ad contingēda dei mysteria proferant. et ingressum pedum in atrio

dōni ponant. illis quo-

q̄ hoc precipit q̄ sacra

menta participant. et

actus suos et cogitatus

discantat; et compuncti

onis lacrimis abluant

Qui enī manducat et

bibit in in-si-m. et bi.

Sume tibi a.p.m

z. Strab⁹. Smirna

grēce latie dicit mibr

ra que est arbor in atra

bia quinq⁹ cubitorum

cuius virgula arates

exurit. et mel⁹ pullu

lent et fructifcent. Ex

quoq̄ nidoz incurabi

les morbos contrabe

rent. n̄līsumo storacis

occurseret. Hui⁹ arbo

ris gummi. p̄prie stacte

vocatur. abusine etiā

mibr. Linnamo.

est virgultū. et in india

vel ethiopia nascit⁹ du

orum tantū cubitoruz

dicitur autē cinnamo

mum q̄ in modū can

ne subtilez et replicatos

habet calamos. cinerei

vel nigri coloris. q̄ fra

ci visible spiramentū

reddit. et stile quidez

carum. grossuz dō vi

le et respectū. Calam⁹

aromatica species iux

ta libanum.

Mirre cin-cala-

casie z. He q̄tuor

species significat quat

tuor principales virtu

tes. quibus oleo vngi

onis et gratia misericor

dig dei ecclēsia dedicā

da est et sanctificanda.

Et erunt sancta

sanctorum z. Au-

Cum scilicet vnta fu

erint. Quid ergo di

stabūt inter illa interio

ra q̄ velo teguntur.

Qui tetigerit ea

Similiter te altari sa

cificiorum superi⁹ di

ctum est. q̄ sic intelligē

dum est ut liceat po

pulo tangere taberna

culum. quando offere

bant hostias vel quilibet dona. et tangendo sanctificabantur propter illud

oleum quo cuncta peruncta sunt. non sicut sacerdotes qui etiam ut sacerdo

tio funderentur vngebantur ex illo.

Onicham. Onicha ostreola fertur esse parvula suave redolens ma

gnitudine humani vnguis.

Vnde et oniche grēce dicit⁹. quia onix grēce di

citur vnguis.

Halbanum. Halbanus succus ferulæ esse dicitur. et nascitur in syria

optimum cartilaginosum est. et minus lignosum. cuius odore fugantur de

mones.

Et thus. Thus grēce libanū latine dicitur. a libano monte arabie ali

us enim libanus est phoenicis in quo sunt cedri.

Thus optimum s. qđ masculinum dicitur. quia in modum humani te

stis rotundum. cuius arbor nascitur in arabia. ad aceris qualitatem. purple

to et intorto vimine. **D**ystice autem h̄e quattuo species significant sancta

rum virtutum species.

Faciebz thimi-

ama z. Greg. Thimia ex aromatibus

compositum facimus:

cum in altari boni ope

ris virtutum multipli

citate redolemus. qđ

mīrū et purum sit:

quia quantum virtuti

virtus iungitur. tantū

incensum boni odoris

sincerius exhibet. **U**n

de bene sequitur. **L**un

q̄ in tenuissimum pulue

rem vniuersa contude

ris. pones ex eo coram

tabernaculo testimonij.

In tennissimum pul

uerem aromata conte

rimus. cum bona opa

quasi in pila cordis oc

culta discussione tun

dimus. et vt veraciter

bona sint subtiliter re

tractamus. Aromata

ergo in puluerem redi

gere. est virtutes reco

gitando terere. et vng

ad subtilitatem etiamis

occulti retractare. **E**t

notandum q̄ de eodem

puluerē dedit. ne gros

sum durumq̄ sit bo

num qđ agitur. qđ ni

si retractō communiat

odore te se subtilus

non aspergit.

3li. Incensū qđ

ex quattuo odoratissi

mis generibus in ma

xiūm subtilitatem cō

minutis. i. stacte. oni

cha. galbano. et thure

componitur. orationēs

fideliz significat. quā

ut quattuo elementa

hec quattuo videan

tur significare. et thus

qd lucidum est acri cō

paretur. stactes aquis

galbamis et onix terre et igni. vt per hec omnium que in celo. et infra celum.

et in terra et in aquis sunt placitum deo incensum sit.

Operē vnguentarii z. Aug. Non tememus putare vnguentū fie

ri. sed thimiamā vel incensū qđ imponitur illi altari incensi vbi non lice

bat sacrificari. et erat intus in sancta sanctorum.

Talem compositionem non facietis z. Rab. Quia scilicet

precibus et laudibus diuinis non tememus vti in adulatioibus. humanis

soli enim deo ita seruendum est. Vnde supra prohibetur ne caro hominis

vngatur ex eo.

Beseleel. Qui in terpetatur in umbra dei: quasi dicat: domi nus illuminatio mea et salus mea quae ti ab eis dicitur. David dicitur originis et polimilitari non men: quod beseleel ope per limito tabernaculū cōstruxit.

Et impleui eum. Et Aug. Utrum spiritus tuus facti dono opa ista tribuenda sunt quod pertinere videntur ad opificium: an hoc etiam significat dictum est: ut ea pertineant ad dominum spiritum sapientiae et intelligentiae et scientiae et in omni opere ad exercitio.

Dns ad moysen dicens: Ecce vocavi ex nois beseleel filius huius filii hur de tribu iuda: et ipse erit spiritus dei et sapientia et intelligencia et scientia et in omni opere ad exercitio. Fortificatio.

gitandus quodque fabre fieri poterit sapientia et eloquacia et stabilitate et honestate predicationis. et fortitudine indefessa. ex auro et argento et aere et marmore et sancto quibus constitutus tabernaculum. et gemmis et diversitate lignorum protectio mes pater.

Pedicet ei socius ooliab filius achi-

samech de tribu dan. Et in corde

hominis eruditus posuit sapientiam vel faciant.

ut fiat cuncta que precepisti tibi. Ta-

bernamulum sedetis et arcum testi monij et propiciatorium quod super eam est. et cuncta vasa tabernaculi mensam et vasa eius. Candelabrum

purissimum cum vasibus suis. et alta ria thymiamathis et holocausti. et omnia vasa eorum. labium cum ba si sua. vestes sanctas in ministerio

aaron sacerdoti et filius eius. ut fungantur officio suo in sacris: oleumunctionis. et thymiamam aromatum in sanctuario. Omnia que precepisti tibi facient. Et locutus est dominus ad moysen dicens: loquere filius israel et dices ad eos: Videte ut sab

batum meum custodiatis. quia si gnum est inter me et vos in genera

tionibus vestris: ut sciatis quod ego dominus qui sanctifico vos. Lustodite sabbatum meum: sanctum enim est vobis. Qui polluerit illum: morietur corporis.

peribit anima illius de medio populi sui. Sex diebus facietis opus.

In die septimo sabbatum est requies sancta domino. Omnis qui fer

cerit opus in hac die: morietur. Cuidant filii israel sabbatum: et celebrent illud in generationibus suis

Pactum est sempiternum inter me et filios pmissionis: et viros deum facie ad faciem et filios israel: signumque perpetuum sicut est.

Sex enim diebus dominus fecit Significans prius bona opera consummare debet: et post ea in eternum quiescere.

celum et terram: et in seculo ab omni opere cessavit. deditque moysi completis

hunc sermonibus: in monte synai s. p dilectione dei et proximi. S. q. lapideo dabatur populo.

duas tabulas testimonij lapideas scriptas dedit deo.

Duas tabulas

Cum multa locutus sit de duabus tabulis datur moysi lapides que dicuntur tabule testimoniij: quod cetera omnia quod habet scripta sunt tabulis pendentes diliguntur si diligenter querantur et bene intelligantur. sicut ipsa ex dono dilectione dei et proximi in quibus tota lex pendet et prophete.

Fac nobis deos et deos placiter. cui unus cum virtutibus factus sit ad similitudinem sancti boni apis quem in egypto protulerunt sed qui ydolatria colit omnibus vicis subiicit se. et quasi tot deus et demonibus quot vicis servit.

Dixitque ad eos aaron: Tollite inaures aureas de ux rem difficile precipit ut ab intentione renocetur. orum filiorumque et filiarum vestrum auribus. et afferte ad me. Fecitque populus quod iussicerat: deferens inaures aureas ad aaron. Quas cum ille accepisset. formauit opere quod bouem adorauerunt in egypto: aliud forsan ydolum non suscepserent.

flatilem. Dixeruntque: hi sunt deus tui israel qui te eduxerunt de terra egypti. Quid cum vidisset aaron edificauit altare coram eo: et preconis voce clamauit dicens: Cras sollemnitas domini est. Surgentesque mane obtulerint holocausta et victimas pacificas: et sedet populus manducare et bibere et surrexerunt ludere. Locutus est autem dominus ad moysen: Vade

Et sedet populus

et suscitaverunt in egypto: aliud forsan ydolum non suscepserent. Si si vanitatis culpa non capte compescitur: ab iniquitate mens incauta deuoratur. Unde quod moys spernit: paulatim decidit. Si enim curare parva negligimus: insensibiliter seducti etiam maiora audenter perpetramus.

Isti sunt dñi tui. Aug. Domin⁹ indicans moysi quid fecerit populo de vitulo et te ydolo qđ ex auro fecerat. dicit eos dixisse hi sunt vñi tui isti qui te eduxerūt te terra egyp̄i qđ eos dixisse nō legit. Sz animū eorū bunc fuisse de⁹ ostendit. hōz quippe gerebant verborū in corde sententia. que deū latere non poterat.

Dimitte me vt zc. Greg. Quid est seruo dicere dimitte me nisi p̄e-

candi aūsum p̄bere. q̄i

pensā q̄stum apud me

valeas. et cognosce q̄

obtinere potes. qđqđ

p̄ ipso exoraz. In iob

tñ dicit. te⁹ cui⁹ ire

sistere nemo p̄t. cñz ire

dei restiterit moyses. q̄

sup̄ peccationis impe-

tum mortis suę oblati

one restrinxit dicens:

Dimitte hanc horam

alioquin tele me te li-

bro tuo q̄se scripsisti.

Aaron quoq̄ ignē di-

vine adiusionis in-

censi fumo tempauit.

et phinees luxuriantes

cum alienigenis truci-

dans zelū suū dñning

indignationē obtulit. et

furore gladio placauit.

Daniel angelo fereti-

se offerens placationis

gratiā ante temp⁹ xpo

liti exegit. Sed reliqui

ire dei non potest. cū se

le (vt ita dixerim) me

duillitus mouet. nec se

utiliter alii⁹ te p̄ca-

tio obicit. cū semel te-

us aliquid ab intimis

irascē disponit. Hic

est em⁹ q̄ moyses q̄ rea-

tum totius populi h̄ci-

būs suis terfit. et dñni-

ne iracudīz vim pla-

nit. ad petrā oreb̄ veni-

ens. p̄ aqua exhibitōe

diffidens. terrā p̄missi-

onis ingredi dñō ira-

sciente non potuit. et se

hac te re afflit. et te

siderio turbat. et dispo-

sit vñtōis iracundia

repellere a se nō ualuit

qui volente dñō a po-

pulo amavit. Hic da-

uid prostrata plete an-

geli gladiū p̄ce cōpe-

scuit. cū p̄i⁹ plorans et

eīlans nudis pedib⁹

filii lugerz. et quoniam

pertrati facinoris vñtōe ad plenū recipet irā dei n̄ valuit. p̄ se ipo tēpare.

Greg. Edificare lectorē iuxta historiā potest. si perpendat quomodo bo-

nis rectori⁹ mixta sit regēdi autoritas et cōsolandi benignitas. Disciplina

em⁹ vel misericordia multō testitūt. si vna sine altera teneat. Sed circa sub-

dito telet inesse doctrib⁹ vel rectori⁹ et iuste consolā misericordia; et pie-

sciens disciplina. vide em⁹ moysen pie amantē; et districte sciuentem. Cū ei

diceret telescede peccātū popul⁹ tu⁹. quasi qui in tali peccato lapsus est. iam

meus nō est. et adderetur dimittē me vt irascatur furore mens contra eos zc.

Sæpe se ire dei opponēs ait: aut dimittē eis hanc horam; aut tele me de li-

bro tuo. Hensē⁹ quib⁹ viscerib⁹ populi amavit; pro cui⁹ vita se telere pe-

tinuit. et cōfido zelo rectitudinis cū veniā obtinuerit ad populū veniens ait: po-

nat vir gladium sup̄ femur suū zc. Ecce q̄ vitā omnī cū sua morte petuit

paucorū vitā gladio extinxit. intus ignib⁹ amoris foris accensus est zelo se-

ueritatis. sic amavit quib⁹ p̄fuit. vt pro eis nō parceret sibi. delinq̄tēs sic

p̄secutus est: vt etiā dñō p̄ente prosterneret. vt robiq̄ legat⁹ fortis causam populi apud tñ p̄ib⁹. causam dei apud populū gladijs allegauit. Iunus amans dñning ire supplicando obstitit. foris leuēs culpā feriendo consumpluit. Succurrat cit⁹ omib⁹ in offensa paucorū. Sed idcirco tensus cū cui⁹ au- diuit agentē pro populo: q̄ vidit qđ sup̄ populū acturus esset pro deo. In régimine ergo populi vitāq̄ moyses miserit; vt nec disciplina tēcesset mi- sericordie. nec miseri- cordia discipline.

Placatusq̄ fa-

ctus dñs: ne ma-

lum faceret. Aug.

Malitia hic penas in-

telligi voluit. sicut est

ill⁹. Existimata ē ma-

licia exitus illoꝝ. Se-

cundū h̄ dicit⁹ t̄ bonū

et malū esse a deo. non

secundū malicia q̄ bo-

munes mali sunt. Da-

lus em⁹ de⁹ nō est. sed

maliis ingent mala q̄ iust⁹ est.

Recordare abra-

am ysaac zc. Da-

tres qui diligunt iudic-

at. p̄ filiis q̄ offendunt

nec meretur audiiri: q̄

bona sanctorū patr̄ se

pe subueniūt filiis.

Iratusq̄ valde

Aug. Iratus moyses

tabulas testimonij di-

git⁹ dei scriptas fregit

le videt. Magno tam

mysterio figurata ē ite-

ratio testamēti: q̄ yet⁹

fuerat abolendū. et no-

rum cōstituendū. No-

tandū sane quāta pro

populo ad tñ suppli-

catione laborauerit q̄

tam sever⁹ in vindicā-

do fuit.

Augu. Queritur

cur tabule quas dñs

scriptis et fecit cōfract⁹

fuerint. Que vero ma-

nu tōis dolate fuerūt

pdurauerunt. Sed in

hoc significat q̄ deus

primi hominē ratione

et ingenio decorauit.

Et sapiēs intelligit

debit ut sine difficul-

tate et errore scire et im-

plere posset. Hoc ergo

faciēdo quasi tabulas

quas dñs scripsit et dola-

vit; sed eas homo con-

fregit cū dyabolo acquienit. et se illa gratia indignum reddidit. Iude⁹ ergo

iterū tabulas dolare. i. latitudinē cordis p̄parare ad suscipienda mandata

dei. et qđ libet arbitriū ita violavit. vt iā line⁹ dei gratia bonū p̄ se agere non

possit: emitatur labore ad virtutes. adā em⁹ in deliciis vñtus fuit. Job in

sternitio dyabolum vñtus.

Et arripes vitulum zc. Isi. Dyaboli corp⁹ significatur in vitulo

id est homines in omib⁹ gentib⁹: quib⁹ ad h̄c sacrilegia caput. i. auctor: est

dyabolus. Aure⁹ vitul⁹: qđ vident ydolatrie ritus instructi a sapientib⁹. te-

re quib⁹ dicit. Dicentes se esse sapientes stulti sunt. et mutauerit gloriam in-

corruptibilis dei in similitudinē imaginis. c. zc. et bac sapiētia iste vitulus

aure⁹ quali solebant etiā egyp̄i et sapientes adorare figmenta. In vitulo

ergo significat̄ est omne dyaboli corpus. i. omnis societas gentilium ydolatrie

dedicatio. et bac sacrilegam societatem xp̄s combussit igne de quo ait: Ignē

veni mittere in terrā zc. Et alibi. Nō est qui se abscondat a calore ei⁹. dum

in eū credunt gentes igne virtutis ei⁹ dyabolica forma soluit. tēnde corpus cōminuit. i⁹ ab illa male cōspirationis collatione discussum. verbo veritatis humiliat⁹ et cōminuit in aquā mittit. vt eos israelite⁹ i⁹ enangelij p̄dicatorēs et baptismo i⁹ sua mēbra⁹ i⁹ dominici corp⁹ trāfierant. **Vñ petro dicit.** Ma cta ⁊ manduca. cū similiter dīc potuit cōcide ⁊ bibe. ita vitul⁹ p ignē zeli et acē p̄bi. ⁊ aq̄ bap̄m ab eis potius quos ab sorbere conabat⁹ absor ptus est.

Et dedit ex eo.

Tradit⁹ hebrei q̄ filij israel bibentes aquam vituli puluere infectaz q̄ cōmiserat ydolatriā in barbis puluere au ri p̄ferebat: quo signo rei vel imunes sceleris apparebat ⁊ rei interficiebantur.

Et dederūt mi chi ū. Aug. Cōpen diose locū est nō dicens q̄ ip̄e formauerit vt exire vitul⁹ fusilis an excusationis causa timido mentit⁹ est. tā. q̄ in ignē pitur aurū piecent. at ipso non id agēte forma vituli exi erit. qd̄ ideo nō est credendū. quia nec latere moysen posset vix cūz q̄ te loquebat⁹. fratre trem de mendacio nō redarguit.

Spoliuerat enī ū. Potandū q̄ illud totū malum qd̄ p̄ls fe cit. ip̄i aaron tribuit⁹. q̄ p̄sensit ad faciendū qd̄ male petiūat. Magis em̄ dictū est nuda uit eos aaron. q̄ cessit eis: q̄ nudauerunt se ipsi qui tū malū flagi querunt.

Oniamēris quib⁹ fabricati fuerat ydolū vel malā voluntatem p̄ latē ostēderat vel auxiliū p̄tectōem dei prodiderat.

Donat vir gla dū ū. Grego. Gladiū sup̄ femur ponere est p̄dicatōis stūdium voluntatib⁹ carnis antefere: vt cū sācta quis stndet dicere: euret necesse est suscep tiones edomare. De porta vslq̄ ad portā ire est a vicio vslq̄ ad vicium p qd̄ ad mentem culpa i⁹ creditur. incr ependo discurrere. Per mediū vero castrox trāfire est tanta equalitate intra ecclsiā viuere: vt q̄ delinquentium culpas redarguit. in nullius resideat fauore. Unde subditur: occidat vir fratrē suū ⁊ amicū ⁊ proximū. Hos interficit: omi cū punienda inuenit ab increpatōis gladio: nec eis quos per cognationē carnis diligat parcat. Si ergo ille dei dicit⁹: qui ad feriēda vicia ze lo diuinī amoris excitat⁹. pfecto esse se dei negat. qui q̄stum sufficit vitā carnalium increpare recusat.

Feceruntq̄ sibi deos ū. Aug. Plurale pro singulari posuit. sicut

quem sparsit in aquam: ⁊ dedit ex ū. Colere erubescerent quē in secessum mitti vident. q̄ euāgeliū p̄dicatōis.

Ieo potū filijs israel. Dixerūt moy ses ad aaron: Quid tibi fecit hic populus. vt induceres super eum peccatum maximū. Cui ille respōdit: Ne indignetur dominus me⁹. Tu em̄ nosti populum istū: q̄ pronus sit ad malum. Dixerūt michi: Fac nobis deos qui p̄cedant nos. huic em̄ moysi qui nos eduxit de terra egip̄ti nescimus quid acciderit. Quibus ego dixi: Quis vrm habet aurū? Tulerūt ⁊ dederunt michi. ⁊ projecūt illud in ignē: egressūs⁹ hic ē vitul⁹. Vides ergo moy ses populū q̄ nudatus esset. Spoliauerat em̄ eum aaron in ignominiam sordis. ⁊ inter hostes nudus ū. Seueritate iusticie. cōstituerat ⁊ stans in porta castorum ait: Si quis est domini iungatur tecum. Congregatiq̄ sunt ad eum om̄es filij leui. Quib⁹ ait:

Nec dicit dominus deus israel: fortis strenu⁹. p̄ predicatōis. p̄ voluptates carnis. **D**onat vir gladiū sup̄ femur suū ū. Increpanda discurrete. q̄ de vicio vslq̄ ad viciū p qd̄ culpa inerat ad mentem. **T**ute ⁊ redite dīc porta vslq̄ ad portā. Sequaliter ut nulli parcat. q̄ ecclesiā. q̄ in tam per medium castrox: ⁊ occi crepationis gladio. nec eis quos p cognitionē dīgit parcat. dat vnlusq̄ fratré ⁊ amicum et proximum suum. Feceruntq̄ filij

ib⁹. **H**i sunt dīj tuū israel. q̄. t. e. d. t. ggi. **S**z h̄ locutio nō repit nisi vbi etiā te plurib⁹ dici vel intelligi potest. nō em̄ q̄ vitul⁹ vñ erat. ideo plures fieri nō poterāt. aut ideo cū multis ydolis similiſ fuerat. hac locutione dictus est. latrones insultasse dñō: cū vñ locutio scriptura testetur. sed nō sol⁹ fuerat latro. **Q**uin etiā cū ista locutio fit p̄ p̄pria noīa (qualiter eā in diuinis scripturis nō dñi facta cōperimus) plures illic intelliguntur sicut p̄breas ⁊ medeas quidā dīcrūt. cū fuerit vna p̄bedra ⁊ vna medea. sed p̄bedras ⁊ medeas appellauerūt omnes si miles p̄bedez ⁊ medez. Ita nō sine causa. nec passim sicut ab imperiis viciose fit. sed certo modo certisq̄ regulis iste locutiones interp̄nuntur.

Aut dimitte eis ū. Aug. Secur⁹ qui tem hoc dixit. vt a cōsequētib⁹ ratiocinatio cōcludatur. i. vt q̄ te us moysen nō teleret de libro suo. pplo pec catum illud remitteret. Advertendū vñ q̄tū malū i⁹ peccato p̄spexit moysen. qd̄ tanta cede credidit expiādū. qui eos sic diligebat: vt p̄ eis illa verba teo fun teret.

Quē fecit aaron Aug. Quenī cū supērius populum nudasse dictus sit aaron. cur in ipso nō est vindicatu⁹ neq̄ cū moyses interficiōtē qd̄ occurisset ar matis a porta vslq̄ ad portā. neq̄ postea cūz p̄cussit dñs populum ppter faciūram vituli quē fecit aaron. nec dicūtū est quē fecerūt. s̄ quem fecit aaron. ⁊ tñ non est p̄cussus aaron. Quid etiā illud qd̄ te sacerdotie ei⁹ ante pec catū p̄cipiebat. te⁹ im pletū est. sed inſlit illū ⁊ filios ablini. ⁊ sicoz dinati sunt i sacerdotio. Ita nonit ille cui p̄cat vslq̄ ad cōmutati onem in melius. ⁊ cui parcat ad temp⁹ q̄tūs eñ p̄scerit in meli⁹ nō mutari. ⁊ cui n̄ parcat vt mutetur in meli⁹. ⁊ cui non parcat vt nec mutationē ei⁹ expectet

Inscrutabilia em̄ sunt indicia eius ⁊ inuestigabilees vñ illius. **V**ade ⁊ ascende de loco isto. t. et. p. t. ū. Aug. De⁹ iratus videntur dicere tu ⁊ populus tuus quē eduxisti. alioquin dīxeret tu ⁊ populus me⁹ quē eduxi. sed qñ ydolū popoſcerūt ita locuti sunt. Moyses hic homo qui eduxit nos vñ terra egip̄ti ū. liberationē suā in hoīe constitudo. hoc eis replicatur cū dīcitur: tu ⁊ populus tuus quē eduxisti vñ terra egip̄ti. qd̄ illicis crimen est: nō moysi. Volebat em̄ moyses vñ in dñō spēm ponerent: ⁊ in eius misericordia se ab illa servitute liberatos crederet. ⁊ cuius tñ inerat tñ

meritū p' dei gratiā vt ei diceret: **S**ine me vt irascar cōtra eos. **Q**d si inten-
tis sit cū ait: sine me aut quasi petentis vtrūq; videt absurdū. **N**ā si deū iu-
tebat: famulū inobedienter nō parebat: vt tēū hoc a seruo p' beneficio petere
nō tecerat: q' poterat eos etiā ipso nolente cōterere. **S**ignificat ḡbis p' his
deus plurimū prodesse
apud se illi populo: sic
ab illo diligi: quem sic
dñs diligebat: vt eo
mō admoneremur cūz
merita nřa ḡuāt ne dī
ligamur a deo: releva-
ri nos apd cū illo p' me
ritis posse q's vere dili-
git. **N**ā cū a deo dicit'
homini: **S**ine me tō
terā eos. **H**est ptererēz
eos nōl cos diligēre a te
Quasi nōl cos diligē-
re: q' pterā eos: q' ne id
faciā dilectio tua inter-
cedit. **O**btpandū est
dño dicēt. **N**oli eos
diligere: si h̄ intēdo di-
xist: nō potius ad
monēdo: q' expēndo
qd illū ab eoz suppli-
cio renocaret: nec tam
enā illo intercedē: si
ne flagello disciplina
p' plm tereliquit: nescio
enā q' ut sic eos dili-
geret ip̄e moyses deus
eos occulit: diligebat
q' manifesta voce ter-
rebat.

Vade z ascēde. **Z.**
An. **C**ötino rāq; ad
ip̄m moysen adhuc lo-
quātāq; occulta con-
uersione q' grece apo-
strophe dicit: ait ad po-
pulu: **M**ittā angelū
meū aū te. **M**agna
z mira sacramēti: p'sun-
ditas tanq; maiore mi-
sericordiā possit anglis
b̄c: q' dñs q' p'plō du-
re ceruicis parceret: et
tū p' angelū se qdāmo-
do absente q' nūl ab
esse p' implere se dicit:
qd p'p̄b̄o eoz iurant.
tāq; z hic ostēdēs se h̄
facere q' p'p̄b̄o p'misit.
nō q' isti essent digni.
Quid ḡ sigt nōl forte
ideo se nō esse cū cis: q'
dure ceruicis sunt: q' n̄
enā sp̄ciā z salubrē ni-
si h̄nilitas z pietas ca-
pit. **E**sse aū dñū cū du-
re ceruicis h̄līb̄: nūl
est aliud q' vindicā-
do adesse atq; puniēdo. **V**n: auerte faciē tuā a p̄tis meis: q' si auertit euer-
tit. **S**icut enī fluit cera a facie ignis: sic peccatores a facie dñi.
Mittam angelum. **A**ug. **D**e cū insis est visitādo: miserendo: et
confortādo: cū imp̄is dō vlcscēdo z puniēdo. **E**t est sensus cū his nō possūz
esse: ppter te vt vindicē z puniā: nec ppter eos vt visitem z confortem: mit-
tam angelum meum saltem.
Tollēs tabernaculū **Z.** **H**oc p' p'lepsim accipiendū si te illo taber-
naculo accipit q' moysi in mōstratiū est: z fabricatū p̄cipiēt dño a be-
selel z ooliab. **V**el aliud tabernaculū fuit ad qd iā pueniebāt ad iudicandū.
Luncq; egredere **Z.** **G**reg. **H**ebrie p'ls de egyp̄tiaca fuitute libe-

ratq; cū loquētē deo colſinā nubis cerneret: vnuſq; in tabnaculi sui forib;
stabat z adora. **V**n dī. **L**uncq; egredere: m. a. e. l. v. p. z. s. v. i. o. t. l. **Q**uid
est enī p'plm columnā nubis asp̄cere: z in t̄ sui forib; stare z adorare: nisi qz
cū mēs būana illa sup̄iora z celestia vtcūq; in enigmate asp̄cit: iā claustra
co: p̄p̄ge habitatōis p
ſbleuatā cogitationes
exit: z illū humilis ado-
rat: cuius ſi ſbam vi-
dere nō valer: iā tñ ei'
ad tabernaculū. **S**urgebat vniuer-
ſa plebs: z stabat vnuſq; i hostio
poore habitationis. **T** p'pilio eft tentorū z ſi-
militudine volatilis ſic dicit: **T** ſequentes ſes
per intellectum poſtrem que poſtunt.
ſalas recipiebant
Tp'pilio ſui: **A**ſpiciēbatq; ter-
gum moysi donec ingredereſ ten-
torium. **I**ngresso aut̄ illo taberna-
culum ſederis. **D**ecēdebat colūna
ſ q' cōſpici popl' celeſtia vtcūq; in enigmate.
nubis z stabat ad hostium: loque-
baturq; dominus cū moysē cernē-
tibus vniuersis q' columnā nubis
ſtaret ante hostium tabernaculi.
Stabantq; ipſi z adorabant per
fores tabernaculorum ſuoz. **L**o-
quebatur aut̄ dominus ad moy-
ſen facie ad faciez: ſicut loqui ſolet
homo ad amicum ſuum. **L**uncq; il-

le reuertereſ in caſtra: minister ei'
t̄ ſ maniſta dei preſentiā: qua illi populo p' an-
gelū apperebat: vel qd intra caſtra erat in medio
eoz quo orationis cōſulendi gratia cōſuebat po-
pulus. **T** ſc̄re faciā tuā mali perpetua-
ris: quo mea preſenția z angelica viſitatione p'z
tornatum tuū: vt ſciam quid faci-
uaris. Nam ab illo die nō ita manifeſte apparuit
dei illi populo.
Am tibi. **D**epoſuerunt ergo filiū iſrl
ornatum ſuū a monte oreb. **M**oy-
ſesq; quoq; tollens tabernaculum
tetendit extra caſtra procul: vo-
uitq; nomen eius tabernaculū ſe-
deris. **E**t om̄is populus qui habe-
bat queſtionem aliquā: egredieba-
tur ad tabernaculū ſederis extra
caſtra. **L**uncq; egredereſ moyses

trare. Alibi aut̄ quādo mediū nebule ingressus eſt: p'fectorum figurā tenuit
ſcilicet q' mysticorū ſenſuū arcana inuestigant.

Loquebatur aut̄ do f. **Z.** **S**ecundū opinionem populi loquitur
ſcriptura: q' putabat moysen ore ad os loqui cū deo: cū p' ſubiectā creaturā
z p' angelū z nutem ei loqueretur z apparet. **N**ā ei' ſubſtantia nec locum
nec angeloz: ſicut eſt quifq; videre potuit. **V**n: **R**egi aut̄ ſeculorū immorta-
li immobili **Z.** Et alibi. **L**ucem habitat inaccessibilem.

Si ergo inueni gratiā **Z.** **A**ug. **H**is verbis ostēdit moyses q' nō
ita videbat teū familiari cōſpectu vt desiderabat: q' om̄es ille viſiones tei
q' mortalū p̄tebantur aspectib; z ex quib; ſiebat ſonq' q' mortalis attingeret

audit⁹ sic exhibebant⁹ assumpta⁹ sicut dē⁹ volebat specie quā⁹ volebat; vt nō in eis ipsā nullo sensu corporis sentire⁹ diuina natura. q̄ inuisibilis vbiq̄ to⁹ ta est. ⁊ nullo cōtinet loco: ⁊ q̄ in duob⁹ p̄ceptis dilectōis. s. dei ⁊ p̄imi to⁹ ta lex pendet. ideo moyses in vtrōq̄ suū desiderii demonstrabat. in dilectōne. s. dei vbi ait: Si inueni gratiā in cōspectu tuo. ostēde michi te ipm̄ z̄. In dilectōe aut̄ proximi vbi ait: ⁊ vt scīa q̄ popul⁹ tu⁹ est gens hęc z̄. D̄ezimū est inueniēti gratiā in cōspectu meo. itēz postulat vt gratiā inneniat. Sanctis em̄ nō sufficit vna gratia.

Est em̄ gratia q̄ p̄ce dit. ⁊ vt te⁹ cognoscāt ⁊ diligat. Est q̄ sequit⁹ vt se mundos ⁊ inui⁹ latos custodiāt ⁊ proficiant.

Et eis ipsum no⁹ uī z̄ Aug. Q̄m̄ scio te p̄e oīb̄ z̄. Q̄nqd̄ te⁹ pl̄ aliquā scit ⁊ ali⁹ minus: an scdm̄ q̄ in euāgeliō dicit q̄b̄ns dā nō noui vos: sedm̄ aliam deus scientiā q̄ deus dicit scire q̄ illi placet: nescire q̄ displicent: nō q̄ ignorat ea: b̄ q̄ non appbat. Sic ars recte dicit nescire vicia cū improbet: ⁊ q̄ oīb̄ moysen deus sciebat: q̄ deo q̄ om̄ib⁹ placebat. Notandum⁹ est q̄ ipse moyses p̄i⁹ dixerat deo dixisti mi⁹ chi. Scio te q̄ om̄ib⁹ qd̄ illi te⁹ postea q̄ b̄ ipe dixit legi⁹ dixisse.

Ante aut̄ nō legit: vt intelligam⁹ nō om̄ia esse scripta q̄ cū illo deus locu⁹ est. b̄ diligent⁹ requirendū est in priorib⁹ scripture p̄tib⁹ an vere sit ita. **E**go ostendam. Cū dixisset moyses ad dñm ostende michi gloriam tuam. Respondit: Ego transibo ante te in gloria mea z̄. Cum paulo ante dixisset ipse. antecedam te: ⁊ requiem tibi dabo: qd̄ moyses videtur sic acc⁹ pisse antecedam te tanq̄ nō populo in itinere p̄sens futurus esset. ⁊ ideo ait Si nō tu ipse veneris nobiscū: ne me educas hinc z̄. De⁹ aut̄ neḡ b̄ ei ne gauit. dices: ⁊ hoc tibi verbū qd̄ dixisti faciā. Quomodo ergo. cū dixisset ei moyses. ostende michi gloriam tuā. item tanq̄ p̄cessur⁹ ⁊ nō simul cū eis futu⁹rus videb⁹ dicere. Ego trāsibo ante te: nisi q̄ hoc aliud est. Ille em̄ intelligit dicere. trāsibo ante te de quo dicitur. Cū em̄ venisset hora q̄ trāsiret ihesus de hoc mundo ad patrē z̄. Qui transitus pascha dicit: ipse ante om̄is sanctos transit ad patrē te hoc seculo parare mansiones. quas dabit eis in resurrectione mortuōz. q̄ trāstur⁹ ante om̄es primogenitus factus est a mortuis. Gratia vero suā valde cōmendat cū dicit: ⁊ vocabo nomē domini in cōspectu tuo tanq̄ in cōspectu populi israel. Moyses cū hec audiret p̄slo significabat. In cōspectu em̄ illius gentis vbiq̄ disperse vocatur dominus xp̄s in omnib⁹ gentib⁹.

Vocabo. Aug. Vocabo aut̄ dixit. nō vocabor. actiū verbum. p̄ passiōnē p̄cens: genere locutionis inusitatō in quo forte significare voluit se ipsum hoc facere. i. gratis sua fieri vt vocetur dominus in oīb⁹ gentib⁹.

Et miserebor z̄. Aug. Q̄ addidit: Et miserebor cui misertus ero: ⁊ misericordiā p̄stab⁹ cui misericordiā p̄stitero: Expressius ostēdit vocationē qua vocavit nos in regnum suum ⁊ gloriam suam. nō pro merit⁹ nostris: sed pro misericordia sua. quoniam em̄ se gentes introductur⁹ policebat dicens: vocabo nomine domini in cōspectu tuo: cōmendat hec se misericorditer facere. Unde dico em̄ christum ihesum ministrū fuisse circūcisionis p̄pter veritatem dei. a. c. p. p. g. a. s. z̄. hoc ergo p̄dictū est. Miserebor cui misert⁹ ero z̄. Quibus verbis p̄būt hominem velut de p̄piarum virtutum merit⁹ gloriari. vt qui gloriatur in domino gloriatur. Non em̄ ait miserebor talib⁹ vel talib⁹. sed cui misericors fuero. vt nemine p̄cedentib⁹ opibus vel merit⁹ misericordiā tante vocationis meruisse demonstrat. etem christ⁹ pro imp̄ijs mortu⁹ est. Sed vtrū hoc idem repetere voluerit cū addidit misericordiāz p̄stab⁹ cui misericordiāz p̄stitero. vel sicut alij interpretati sunt: cui misericors fuero. an aliquid interstit⁹ nescio. potest em̄ ista repetitione firmitatem misericordiāe sive dē⁹ monstrare. sicut dicitur. amen amen. ⁊ fiat fiat. ⁊ repetitio som

nō pharaonis pluraq̄ similia. aut in vtrīsq̄ populis gentibus ⁊ heb̄icis. sic deus prēnunciavit misericordiā se esse factūrum.

Nō poteris videre z̄. Aug. Post misericordiē sive cōmendatiōnem respondet ad hoc qd̄ ei dicti fuerat: ostēde michi gloriā tuā. ⁊ ostēde michi te ipsum. Nō poteris inquit videre faciē meā. Nō em̄ videbit ho⁹mo faciem meā: ⁊ viuet. ostēdens huic vite corruptibilis carnis tenui sicuti est apparere nō posse. i. sicuti est videri. In illa em̄ vita potest. vbi vt vi⁹natur huic vite moriē dum est.

Nō em̄ videbit z̄. Greg. Jobannes quoq̄ ait. deu⁹ nemo vidi vniq̄. Quādū em̄ hic mortaliter vi⁹tur. videri p̄ quasdaq̄ imagines deus potest sed p̄ ipsa⁹ nature sive specie non p̄t. Hinc est q̄ moyses q̄ cū teo facie ad faciē loquebatur sicut loqui solet homo cū amico suo. dicit Si inueni gratiā i cōspectu tuo ostēde michi te ipsum manifeste Si enī deus non esset cū q̄ loquebatur. ostēde michi tē diceret: nō ostēde te ipsum. Si aut̄ dē⁹ erat cur petebat videre quem videbat. Sed enī sicutiebat p̄ incircūscriptiōnē naturę claritatē cernere. quez iā cōpat per quādam imāges viderē. Vide runt ergo patres vete⁹. ⁊ stabis supra petrā. Lūq̄ trāsibit

ris testamēti deū: ⁊ tamē deū nemo vidi vniq̄. q̄ in hac carne viuentibus videri potuit. p̄ circūscriptas imagines: ⁊ videri nō potuit p̄ incircūscriptiōnē lumen eternitatis. Sin vero quibusdā in hac carne viuentib⁹ sed inestimabili virtute crescentib⁹ contemplationis acumine potest eterni dei claritas videri. Nō tamē videbit enī homo ⁊ viuet: q̄ qui sapientiā q̄ dē⁹ est. vident. huic vite funditus moritur: ne cī⁹ amore teneatur. Fuerūt aut̄ qui dicent etiā in illa regione beatitudinis in claritate sua deū p̄spici: sed in natura nō videri. Sed nō est aliud claritas: aliud natura: sed ipsa natura claritas ē. Iple aut̄ promittit dilectorib⁹ suis dicens: Qui diligit me: diligitur a p̄atre meo: ⁊ ego diligam cū: ⁊ manistro ei me ipsi⁹. Quasi qui in vestra natura me cernitis: restat vt in mea natura me videatis. Et alibi: Beato mūdo corde: quoniam ipsi⁹ deum videbunt. Hinc paul⁹ ait: Videmus nunc. p̄ speculū in enigmate. tunc aut̄ facie ad faciē z̄. S̄ quis petrus ait: in quē desiderant angeli p̄spicere. Tūt qui nec angelos deum videre suspicuntur cū dominus dicit: angeli eo⁹ vident semper faciē patris mei. sed angelī deum vident ⁊ videre desiderant. si enī sic videre desiderant ⁊ vt desiderio non p̄fruantur: desideriū sine fructu anxietatem habet. ⁊ anxietas pena⁹. S̄ angeli ab om̄i pena alieni sunt: q̄ nunq̄ pena ⁊ beatitudo cōueniunt. Rursum cum eos dicimus deī visione satiari: secundū illud: Satiabor cū app̄rnerit gloria tua. Considerandū est: q̄ satiaterē solet fastidū sequi. S̄ ne sit in desiderio anxietas desiderantes satiantur: ne autē in satiate faſtitudiō sine fastidio: q̄ satietas ex desiderio semp acceditur.

Ecce inquit locu⁹ z̄. Aug. Itē Interposito articulo dicente scrip⁹tū ⁊ ait dominus. sequitur. Ecce loc⁹ penes me. Quis loc⁹ est qui nō penes deum est: qui nūc abest: sed ecclēsiā significans tanq̄ templū sumū cōmendans. Et stabit inquit supra petrā. Quia supra hanc petrā ait domi⁹nus edificabo ecclēsiā meā. statim ⁊ transiit gloria mea. stabis. s. supra petram. q̄ post transiit xp̄i. i. passionē ⁊ resurrectionē stetit populus fidelis supra petram.

Greg. Est locus apud me z̄. Locus ecclēsia. petra dominus. Moyses iudaica plebs: q̄ domino p̄dicante in terra nō credidit. Ipsa ergo in petra stetit terga domini transeuntis aspiciens: q̄ scilicet post passionē ascensio⁹ nemq̄ domini intra ecclēsiā tecta per fidem. xp̄m p̄cipere meruit. ⁊ cuius presentia nō videt ei⁹ posteria cognovit.

DGrego. Est locus apud me z̄. Ecclēsia. s. de qua sola veritas cōspicit⁹

sacrificium accipitur: sola pro errantibus intercedit. Unde de agni hostia precipitur. In una domo comedite. nec efferetis de carnibus eius foras: quod in una catholica ecclesia non possit. nec canibus sanctus datur. Sola est in qua opus bonorum fructuose agit. Unde et mercedem denarij soli qui intra vineam laborauerunt accepérunt: sola est quae intra se positos validam charitatem copage custodit. Unde aqua diluvij arcum quidem ad similia sustulit. Dominus autem quos extra arcum inuenit extinxit.

In petra moyses ponitur ut facies dei contemplare. Qui enim non tenet soliditatem fidei divinae plenariae non agnoscat. de qua soliditate dicitur: sup hanc petram edificabit ecclesia mea. Et protega manus tuas. Aug. Et tegam manum tuam super te donec transieras et auferas manum meam. et tunc melius videbis posterio-m-facies at mea non videbitur tibi. Cu di xisset stabis supra petram statim ut transieras gloria mea. ubi intelligitur post transitum suis promississe supra petram stabilitatem. Quomodo accipiendo est: quod ait: ponat te in caverna petre: et tegat manu mea sup te. donec transieras et auferas manum meam. et tunc videbis posteriora mea. quasi iam illo in petra constituto. tegat manu sua super te. deinde transieras: et ait: Et transieras et recapitulatio intelligenda est rei perpetuissime. quia scriptura postea ei dicit quod ordinis temporis prius est quod ita se habet tegam manu mea super te donec transieras. et tunc videbis posteriora mea. Nam facies mea non videtur tibi. et stabis supra petram statim ut transieras gloria mea. et ponat te in caverna petre. hoc enim factum est in eis quos tunc significat moyses: in israelitis qui in christum postea crediderunt: et statim ut transierat gloria eius: quod cum resurrexit a mortuis: et ascenderat in celum missio spiritus eius linguis omnibus loquerentur: cōpuncti sunt ex eis multi qui christum crucifixerunt. Ecce enim ex parte fera est in israel. sic dictum erat: tegam manu mea super te. dicit. Unde quata est super me manus tua die. sicut christus dominus miracula faciebat nocte quoniam sic homo moriebat. Postea vero cōpuncti corde dixerunt. Quid faciemus? et iussi sunt ab applicis facere iusticiam. et agere punitam. ante vero execrati erant: ut non cognoscerent. si enim cognouissent unquam dominum gloriam crucifixisse. Hac etiam probiam fuisse ipsa res indicat: quod

per se innocentia est. Qui redditis iniūc originalē sunt quilibet non baptizatis. et imitantes se. Tuitatem patrum filii ac nepotium vestigia ad eos ultro extenduntur qui viderunt quod male sequerentur. bus in tertiam et quartam progeniem. Se terrena et cinerea esse intelligens. Festinusque moyses curuat est. pernus in terram: et adorans ait. Si inueni gratiam in conspectu tuo domine: scimus et credes. Auferasque manum incarnationis. obsecro ut gradiaris nobiscum. Dominus puniendo et ignorando. pulus enim durus ceruicis est. ut australis in proximum suum nos ipse. et iniquitatibus nostris atque peccata: nosque possideas. Respondit dominus: Ego inibico pactum videntur. Unde hoc nunc est iudeis datum ad littera de die ergo iudicium accipiendo est. in quo facturus est deus que nunquam visa fuerit. bus cunctis. signa facia quae nunquam sunt visa super terram. nec in ullis gentibus: ut cernat populus in cuius medio est opus domini terribile quod facturus sum. Observa cuncta que ego hodie mandaui tibi. Ego ipse cuiusdam ante faciem tuam per has gentes septem vicia designantur cum quibus societas iungere prohibetur. amorrem chanaenum et ethicum: pherezem quoque et euenum et iebusenum. Laue ne unquam cum habitatoriis terrae illius iungas amicicias: ne quis incipiat colere que tibi sint in ruinam. Sed arat et nulla monumenta idolatrie remaneant. eorum destrue. confringe statuas lucosque succide. Noli adorare deum alienum. Dominus zelotes nomen eius: deus est emulador. Ne in eas pacem cum hominibus illarum regionum: ne cum fornicati fuerint cum deo suis et adorauerint simulacra eorum.

de petra vel caverna ei. de manu suppositione et posteriorum visioe nichil visibili ope esse cunctum legit. Vox ei ad iungit scriptura. Et dicit dominus ad moyensem: cu etiam supra dicta loqueretur tene deinceps quid potest dñe dicat. ex cide tibi duas tabulas lapideas. C. // XXXIII.

Hoc deinceps precede ait tibi duas tabulas lapideas instar priorum. et scriba super eas verba quae habuerunt tabule quas fregisti. Esto paratus finito boni opus. Opusque intelligentia mane: ut ascendas statim in monte legis. Sime me nichil possum. et eminentia synai. Stabisque mecum super verticem contemplationis. Indignus. Nullus ascendas tecum: nec videatur quispiam per totum montem. Simplices imperii. et currantis curis item. Quae quoque et boues non placent. sparsa sancte scripture et contemplatio pascatur econtra. Excidit ergo dominus virorem. as tabulas lapideas quales ante habuimus. et currit in montem synai sicut ei precesserat dominus. portans secum tabulas. Unusque descendisset dominus per nubem; stetit moyses coram eo inuocans nomen domini. Quo transiret coram eo ait: Dominator domine deus misericors et clemens patientis et multe misericordie ac verax: qui custodis misericordias in milia: qui auferas iniquitatem et sceleram atque peccata: nullusque apud te

qui redditis iniūc. Qui redditis iniūc originalē sunt quilibet non baptizatis. et imitantes se. Tuitatem patrum filii ac nepotium vestigia ad eos ultro extenduntur qui viderunt quod male sequerentur. bus in tertiam et quartam progeniem. Se terrena et cinerea esse intelligens. Festinusque moyses curuat est. pernus in terram: et adorans ait. Si inueni gratiam in conspectu tuo domine: scimus et credes. Auferasque manum incarnationis. obsecro ut gradiaris nobiscum. Dominus puniendo et ignorando. pulus enim durus ceruicis est. ut australis in proximum suum nos ipse. et iniquitatibus nostris atque peccata: nosque possideas. Respondit dominus: Ego inibico pactum videntur. Unde hoc nunc est iudeis datum ad littera de die ergo iudicium accipiendo est. in quo facturus est deus que nunquam visa fuerit. bus cunctis. signa facia quae nunquam sunt visa super terram. nec in ullis gentibus: ut cernat populus in cuius medio est opus domini terribile quod facturus sum. Observa cuncta que ego hodie mandaui tibi. Ego ipse cuiusdam ante faciem tuam per has gentes septem vicia designantur cum quibus societas iungere prohibetur. amorrem chanaenum et ethicum: pherezem quoque et euenum et iebusenum. Laue ne unquam cum habitatoriis terrae illius iungas amicacias: ne quis incipiat colere que tibi sint in ruinam. Sed arat et nulla monumenta idolatrie remaneant. eorum destrue. confringe statuas lucosque succide. Noli adorare deum alienum. Dominus zelotes nomen eius: deus est emulador. Ne in eas pacem cum hominibus illarum regionum: ne cum fornicati fuerint cum deo suis et adorauerint simulacra eorum.

de petra vel caverna ei. de manu suppositione et posteriorum visioe nichil visibili ope esse cunctum legit. Vox ei ad iungit scriptura. Et dicit dominus ad moyensem: cu etiam supra dicta loqueretur tene deinceps quid potest dñe dicat. ex cide tibi duas tabulas lapideas. C. // XXXIII.

et peccauerit ipsa morietur: quod non nunquam filii etiam ex patre per peccato perirentur. Deleto autem originali peccato: ex parentum nequitia in anima non tenentur. Quod est enim quod parvuli filii plerique a demonibus arripiuntur: nisi quod caro filii ex patre pena multatur. In semetipso enim peccatum pater iniquus et contemnit: percuteat ergo in filiis: ut acerius vratur: et dolor patris per carnem filiorum redit: ut filiorum pena mens patris iniqua puniatur. Unde vero non parvuli sed iam pueriores filii: et parentum culpa feriuntur: illos etiam penas suum quoque facta secuti sunt. unde recte dicitur: vobis ad tertiam et quartam progeniem (eam quae imitentur filii) parentum vitam possunt viderem: vobis ad eos ultro exteditur qui viderunt quod male sequerentur.

Dominus zelotes. Aug. Dominus deus enim zelans: eius nomen

Exodi.

gens zelator est: i. nōmē ipsum qđ dñs dicit̄ zelans est: qđ dñs zelator est: qđ nō humānā perturbationis vicio facit̄ dñs, semp̄ & omnino incōmūtabilis & tranquillus: sed hoc verbo indicat nō impune plebem suam per alios teos fornicaturam. Dic̄tū est enī hoc verbū tropice a zelo maritali: qđ castitatem custodit̄ uxoris & p̄dit̄ omnē qui fornicatur a se.

Primogenitū asinū z̄. Si. Per asinū immundicia: per onē innocentia designatur. Asini ergo primogenita oue mutare est: immundus vi-

te primordia ad innocentia simplicitate convertere: vt postqđ illa peccator egit̄: qđ vt immundus dñs relpuit: ea iam agendo proferat qđ dei sacrificio munda imponat.

Die septimo z̄. Aug. Cū dō sabbato p̄cipere: quid est qđ adiunxit de satione et messe? Videl̄ eñi dice re tempore sationis et messis: an forte ita obseruandā requiri fabati p̄cepit: vt nec illa tempora habeant excusationē que agricolis valde sunt necessaria ppter victimū & vitam. Justum est etiā tempore sationis & messis: qđ multum virget operatio: vt requiescat in sabbato: & sic post hec tempora que op̄ p̄mittuntur flagitant significationem est omni tempore sabbati debere celiari.

Nul̄ insidiabitur terre z̄. Aug. Qđ dixit nō concipi scet quisqđ terra sua z̄. Hoc vult intelligi vt securi: quisqđ ascenderet: nec te terra sua sollicitus esset deo promittente custodia: qđ nemo inde aliquid cōcupisceret ppter illum qui ascendit: nec suam inde timeret absentiam et hic satis ostēd̄ qđ supra dicerit: nō apparetis in conspectu tui tui inanis: qđ in illo loco dixit: ubi tabernaculum vel templum dñs fuerat habiturus.

Non immolabis z̄. Aug. Quid est qđ ait: nō occides sup fermentum sanguinez immolatorum meorum: an illa hoc loco dicit immolata sua que per pascha occiduntur: & p̄cepit ne tunc sit in domo fermentum: quādō sunt dies azimorum.

Non coques agnū z̄. Aug. Ecce iterū quemadmodum intelligi possit ignoror. Magna tamen est de christo prophetia: etiā si fieri ad litteraz possit: qđ magis si non potest. In sermonibz eñi dei non sunt ad p̄p̄ictatē operum omnia revocanda: sicut nec illud de petra & canera eius & manus superpositō: sed plane de fide narrationis loco exigendum est: vt que dicit facta esse vere facta sunt: & que dicit dicta esse vere dicta sunt: qđ exigit etiā a narratibz euangeliū cum christum narrent quedam dixisse: que in parabolis dixit: tamen hoc eam dixisse non parabola: historiaca narratio est.

Quadragesima dies z̄. Si. Moyses quadragesima diebus ieiunavit: & belias: & ipse dominus p̄cipitur em̄ nobis ex lege: ex prophetis: & enā gelio qđ testimonium ei his habet. Vnde in monte inter virāqđ glosam medi⁹

C. XXXIII.

saluator: effusit: vt ab om̄ibz mundi illecebris audiātatem nostrā tanqđ ieiunio tempanti refrenemus: qđ dñs p̄fatio decalogi p̄ quattuor eiusdem mundi partes: id est: toto orbi p̄dicatur: vt decem quater ducta quadragenum numerum signent.

Et scripsit in tabulis z̄. Aug. De moysi dictū est qđ ipse scripsit cui & deus paulo ante dixit. Scribe tibi verba haec. Cū vero primum legem accepit cui tabulas abiecit & fregit: nec ipse excedisse dicitur: nec ei dictū

est vt scriberet: nec eas

scripsisse narrat̄: sicut

modo dicit̄. Scriptit

in tabulis verba testa-

menti z̄: sed tunc di-

cum est: & dedit moy-

si statim vt cessauit lo-

qui ad eñ i mōte synai

duas tabulas testimo-

nij: tabulas lapideas

scriptas digito dei: &

paulo post. Conuersus

inquit moyses: descen-

dit de monte: & dñg ta-

bule lapidez: & tabule

opus dei erat: & scriptu-

ra dei scripta in tabu-

lis. Magna q̄stio orit̄

quomodo illę tabule

quas erat moyses do-

mīno p̄ficiente factur̄:

nō hōis opus esse dicā

tur: & tē: nec ab hōi

scripta sed digito dei:

postiores vero dñi

mansiū: & in taberna-

culo & in templo dei fu-

ture intenteo ab ho-

mine exalſe sunt & scri-

pt̄. An in prioribz gra-

fia dei significabur:

non hōis opus qua in

digni facti sunt rever-

tentes corde in egyptū

& faciētes ydolu: vnde

illo bñficio p̄mitiūt̄

pterēa moyses tabu-

las fregit. His & o po-

sterioribus significant̄

qđ te suis opibz glori-

tur. Vñ apls: ignorā-

tes dei iusticiā: & suam

volentes cōstituere: i-

d̄: non sunt sub: & ideo

tabule humano opere

scripte sunt: qđ cū ipsis

manerent: significantes

cōsēd̄ suis opibz glo-

riatu: non te digito

dei: id ē: te sp̄itu dei

Lerte ergo repetitio legis nouū testamentū significat. Illud aut̄ ut̄ significabat: vnde cōtractum & abolitū est. Maxime qđ cū secundo datur lex: nullo terrore datur. Sicut illa in scriptū ignū: nubū: & tubaz. Unde tremefactus popul⁹ dicit: Nō loquatur dñs ad nos ne moriamur. Unde signifi- catur timor esse i veteri testa: i nono dilectio. Quomodo igitur hōi solvit̄ q̄stio: quare ille op̄: dei: iste opus hōis: & ille scripte digito dei: iste scripte ab homine: an forte ideo magis in prioribz ver̄ significatur testamentum: quia deus ibi p̄cepit: & homo nō fecit. Et cū posita est in veteri testamento que conuincet transgressores: qđ subintrant & abundaret delictū. Nō em̄ implebat timore: qđ n̄ impletur nisi charitate. Et ideo dicitur opus dei: qđ dñs legem cōstituit̄: deo scripsit: nō opus hominis: & homo deo nō obtinet̄ p̄fera- uit: & cū potius reū lex fecit. In secundis aut̄ tabulis homo p̄ adiutorium dei tabulas fecit. Vñ dicit dñs: Nō veni solvere legē: sed adimplere. Et apls plenitudo legis charitas. Factū est ergo homini facile in novo testamento qđ in veteri difficile fuit: habenti fidem qđ p̄ dilectionē operari: atqđ illo di- gitō dei: i spiritu dei intus cā in corde scribente: non fors in lapide. Unde

nō in tabulis lapideis; sed in tabulis cordis carnalibus. qm̄ charitas tei q̄ veraciter implet preceptū. diffusa est in cordibus nostris p̄ spūm sancti qui datus est nobis. hęc est ergo prima lex data. vbi significat vetus testamen tum. qd̄ est opus tñ dei. i scriptū dixit tei. Unde apostolus dicit. Iteas lex quidē sancta et mandatū sancti et iustū et bonū. Lex ergo sancta et bona tei op̄ est. vbi homo nichil agit: q̄ nō obtempat. sed reatu poti⁹ p̄mititur lege minante et dannante. Hęc aut̄ homo est c̄ hoc mandatū sanctum et iustū et bonū est etiam op̄ eius. b̄ per gratiā tei.

Luc̄ descendisset. **I**si. Ascendit moyses deuino in monte. iterū q̄ dat ei legē deus in alijs tabulis ad instar priorū excisis. Sed q̄ primū accepit sine mora cōfregit: q̄ imaginē gerebat pr̄lce legis. q̄ nō post longo intervallo pro populi peccato cessauit. Ille vero ad instar priorū excise non sicut significabat testamētū. q̄ n̄ sunt fracte q̄ nonū testamentum manet in eternū. unde merito tecē verbis signantur: vt p̄ ipm̄ numeri figura crucis exprimit. quez significat x-littera. q̄ in specie crucis formata. Xps em̄ nō venit legē soluere. b̄ imp̄lere per passionem. crucis. cuius imago fuit in tabulis.

Isi. Descendētē moyses cū tabulis facies ei⁹ glorificata videt. b̄ tñ velamine tegit. in quo significabat legē mystico velamine esse cooptam: et inservit occultum. Dermo em̄ legis habet scientiā. habet et cor nra duorū testamentoꝝ quibꝫ cōtra dogmata fallitatis incedit armata. Cū em̄ moyses legit. velamē est positi⁹ sup̄ cor eoꝫ: et manifeste dñ̄ legis et p̄petrari scripturā carnaliter accipiunt infideles. tota facies moysi quodā velamine tegit: vt nō possint loquētis legis gloriā sustinere. b̄ si conuersi fuerint ad teū: auferet velamē. occides littera mortis. viuificans spūs. viuificabit. domini⁹ em̄ spūs est. et lex spūalis est. Vñ: renela. o. m. et cōsiderabo mirabilia de lege tua.

Videntes aut̄ aaron et. Orig. Scriptū est q̄ vidit aaron et om̄s filij israel moyses: et erat glorificata facies ei⁹. et color vult⁹ ei⁹. et timuerunt accedere ad illū. Et post pauca ponebat moyses sup̄ faciem suā velamē. Lc̄ aut̄ introiret in cōspectu dñi ut loqueret̄ ei: auferebat velamen. Qd̄ edisserens apls ait. Qd̄ si ministeriū mortis in litteris formatū in lapidib⁹ fuit ad gloriam. ita vt nō possent intendere filij israel in facie moysi ppter gloriam vult⁹ ei⁹ q̄ aboleat: quomō nō magis ministratio spūs erit in gloria. Et paulo post. Enī sicut moyses ponebat velamē sup̄ faciem suā. vt nō intenderet in facie vult⁹ ei⁹ filij israel. Obtutis sunt em̄ sensus eoꝫ et. Quis nō p̄timescat notam obtusi cordis. Glorificata est facies moysi: b̄ non possunt intendere filij israel in faciem eius. Nō potest populus synagoge intendere. Si quis aut̄ vitā habet eminentiōē q̄ vulgus ille. p̄t. Et nūc em̄ velamē positi⁹ est in lectione veteris. et moyses glorificato vultu loquit̄. Et gloriā nō possum⁹ intueri: q̄ adhuc popul⁹ sumus. et nichil studij. nichil meriti: plusq̄ reliqua plebs habem⁹. Lc̄ aut̄ quis cōversus fuerit ad dñm̄. auferet velamē. cōversio ergo nostra causa est auferēdi velaminis. Dñ̄ ergo legētes diuinās scripturās nō intelligimus. dñ̄ obscure sunt et clausae: nondū cōversi sum⁹. Conuersis em̄ statim auferet velamen. Omnis q̄ c̄ recitat̄ verba legis cōmuniū occupat̄ fabulis. querens est: q̄ te negocis cōularib⁹ te pecunia te lucris te possessionū curis et dimitiāz cupiditate sollici⁹ est. qui gloriā et mūdi honorib⁹ studet. aneris est. Qui etiā ab his videtur alienus. assistit aut̄ et audit̄ verba legis vultu atq̄ oculis intent⁹. corde tñ et cogitatione vagatur aneris est. Quid ergo est cōverti⁹. Si his oībus terga vertamus. studio. actib⁹. mente. et sollicitudine. verbo tei opam̄ temus. In lege em̄ die acno cte meditemur. omis̄ omib⁹ teo vacem⁹ et exerceamur in testimonijā eius. hoc est puerum esse ad dñm̄. Quis aut̄ nosq̄ tanto labore et studio diuinās querit litteras: q̄to q̄lūt̄ humanas: aliqui vt recitari audierint q̄ legiūt̄ statim discedunt. Nulla te bis que lecta sunt adinūce inquisitio. nulla collatio. Nō interrogant patres suos vt dicant sibi: nec presbiteros vt annuncient. Alij nec patienter expectat vsc̄ dñ̄ lectiones in ecclesia recitentur. alij

nec si recitentur sc̄nt: b̄ in remotiorib⁹ ecclesiis locis cōularib⁹ fabulis occupantur: quib⁹ nō iā velamē sup̄ cor: sed paries et mur⁹ positi⁹ est. Si em̄ qui adest audet intendit. et q̄ audet retractat et discutit percunctatur et discit: vix potest ad libertatē scientiē p̄uenire: qui abscondit aures suas ne audiat: et terga in facie legentis obuerit: quomodo dicend⁹ est velamē habere superpositum cordi: ad quē nec ipm̄ quidē velamē littere quo sensus velatur: qui est son⁹ vocis accessit. Gloriosa ergo efficitur facies moyse: habent em̄ gloriaz ea q̄ loquit̄. b̄ tegitur et occultatur: et om̄is gloria eius intrinsicus.

Dri. Illud quoq̄ intuere q̄ in lege vult⁹ moyse glorificat: licet velamē p̄tegar. Manus intra simū missa. le prola facta ē. In quo michi vidi forma totius legis plenissime designari. In vultu em̄ sermo legis. in manu opera signantur. Quia ergo ex operib⁹ legis et null⁹ erae insificant⁹ nec aliquē ad p̄ficiū poterat ducere lex. manus lepsa fit. et in simū recordit: tanq̄ nichil perfecti opis habitura. Facies ergo glorificatur. b̄ velamē tegitur. q̄ sermo ei⁹ habet sciēt̄ gloriā sed occultā. Vñ incerta et occulta sapientiē tuę ma. m. Facies ergo moyse habet gloriā. man⁹ cōtumeliam. Deniq̄ soluere vobis calciamētū suū. sic nulla gloria erat in pedib⁹ ei⁹. licet b̄ fieret nō sine mysterio. Nouissima em̄ ps̄ bois pedes sunt. Ostendebatur ergo q̄ nonissimis tib⁹ solueret calciamētū suū moyse. vt alius accipet sponsam: et illa vocaretur domus discalciati vlc̄ in glens. Nichil ergo in lege gloriolum habet moyse nisi solam faciem. In enāgilio aut̄ tot⁹ glorificatur. Vñ apparuerūt moyse et he lias in gloria loquētis cū eo. Hic nō dicitur: q̄ vult⁹ eius glificat⁹ est. b̄ q̄ totus apparuit in glia loquētis cū ihesu: vbi cōpletum qd̄ ei p̄missus est in mōte syna posteriora mea videbis. Dicit em̄ q̄ in posteriorib⁹ dieb⁹ facta sunt et gauis̄ est. q̄ nō solū vultu glificat⁹ de monte descendit: b̄ tot⁹ glificatus ascēdit ex mōte. et en̄ de quo dixerat: pp̄bēta suscitabit vobis de⁹ vester ex fratrib⁹ v̄ris sicut me z̄. nunc adesse cōnebat et fidē facere sermonib⁹ suis. Et ne cunctaretur in aliquo. audit p̄m̄ dicente. Hic est filius me⁹ dilect⁹ in quo michi bene com. ip. an. Moyses dixit illū audiētis: pater dices ipm̄ audiētis: p̄ficiē ostēdit. Haudet etiā moyses: q̄ et ip̄e nūc qdāmodo velamē deponit cōversus ad dñm̄. cū enīcēter q̄ dixit implentur. vel cū temp⁹ aduenit vt p̄ spūm̄ q̄ obtexerat reue. et. Et videam⁹ qd̄ dicat apls. Dñs aut̄ spūs est. vbi aut̄ spūs dñi ibi libertas. Puto q̄ verbi tei p̄ eo q̄ audito rivo interest. nūc via nūc veritas nūc vita nūc resurrectio noīatur. nūc etiā caro. nūc vero spūs. Quānis em̄ vere ex virgine sbam̄ carnis accepit in qua crucē p̄nūlē resurrectōm̄ inīcianit. dicit tñ apls: Et si cognouimus xpm̄ h̄m̄ carnē. b̄ nūc iā nō nouim⁹. q̄ ergo nūc sermo eius ad subtiliōē intelligentiā. p̄uocat. et vult̄ nos nichil carnale in lege sentire. dicit: vt q̄ vult̄ auferre velamē cōvertatur ad dñm̄. nō quasi ad carnē. b̄ quasi ad spiritūm̄ vt te carnalib⁹ ad spūalia veniat: et te seruitute ad libertatem. vbi em̄ spūs domini: ibi libertas. Alibi aut̄ dicit: Nichil indicauit me scire inter vos. nisi ihesum xpm̄ h̄m̄ crucifixū. Iste nō dicebat: q̄ domin⁹ spūs est. et tei sapientia. q̄ nō poterat agnoscere xpm̄ h̄m̄ b̄ q̄ sapientia est. b̄ fin hoc q̄ cruci fixus est. Illi aut̄ quibꝫ dicebat. Sapientia loquimur inter p̄fectos. nō huius seculi. b̄ tei sapientia in mysterio absconditam. nō indigebat verbo tei h̄m̄ hoc q̄ verbi caro factū est. b̄ fin hoc q̄ sapientia in mysterio abscondita est. His ergo qui ad spiritualēm̄ intelligentiā pronocantur dicitur: dominus aut̄ spūs est. vbi aut̄ spūs dominii: ibi libertas. qua. s. cōversi ad dominū te seruitute seculi liberati libertatē scientię requiramus.

Et tunc loquebatur z̄. Aug. Postq̄ descedit moyses de monte. opera mandauit tabernaculi cōstruendi. et vestis sacerdotalis. de quibus faciētis anteq̄ aliquid p̄cipere. locutus est ad populum de sabbati obseruatione. Vbi merito monet. cū decem verba legis accepit in tabulis quas ipse excidit et scripsit: cur de solo sabbato postq̄ descedit populus monuit? Si em̄ propter eadem legis p̄cepta sup̄flūz erat. vt populus itey audiret cur nō et hoc sup̄flūz. cū in eisdē decē p̄ceptis legatur: an et hoc simile est

velamentum quo faciem texit; quod splendorē vultus eius filii israel nō poterant in tueri. Nam ex decem preceptis hoc solum populo praecepit. quod ibi figurare dicitur. alia enim nonem sicut ibi in novo testamento obseruanda nō debitamus. Illud autem viuum de sabbato adeo velatum. et in mysterio praecepit pnum fuit: velodie a nobis seruetur. Sed soli significatum intueamur. In illa autem requie ubi opera servilia intentur cessare. magna est altitudo gratiae dei: tunc enim fiunt cum requie opera bona. cum fides per dilectionem operatur. timor autem tormentum habet: et in tormento quod requiescit unde timor non est in charitate. Charitas autem diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datum est nobis. Ideo sabbatum requies sancta dominatio: de scilicet gratia tribuenda. non nobis velut ex nobis. alioquin nostra opera sic erunt: ut sint autem peccata humana: aut cum timore non cum dilectione: et ideo filia sine requie semper tertia sunt. Non enim frustra institutum est sabbatum sabbatorum. Superius quando prius locutus est deus de tabernaculo vngendo: dixit eademunctione sanctificari illa omnia tertiis sanctis. *Servile.*

¶ C. XXXV.
¶ **G**itur cōgre
gata omni turba filiorū israel. dixit ad eos: Hec sunt que iussit dominus fieri. Sex diebus facies opus. Septuaginta dies erit vobis sanctus: sabbatum et requies dominii. Qui fecerit opus in eo occidetur.

¶ **S**eparete a vobis ipsis temptationem domino. Omnis qui concepit corde offerat initia domino. Non vult moyses ut aliquid offeras deo quod extra te est. A vobis ipsis inquit sumite et initia offerete domino. prout unusquisque corde concepit aurum argentum et cetera. Spiritualis lex aurum requirit ad tabernaculum et alias materias quae intra nos habemus: et te nobis proferre possumus. Dicit enim scriptura: quia prope est verbum in ore tuo et in corde tuo. Quia si confessus fueris dominum ibi: et credideris in corde tuo quod dominus illius suscitavit a mortuis saluens eis. Si ergo credideris in corde tuo: cor tuum et sensus tuus aurum optimum est. Obtulisti ergo aurum ad tabernaculum fidem cordis tui. Si confessus fueris sermonem confessionis. argentum. hec intra te sunt. hec etiam si nudis habere potes. Sed et quod addit. unusquisque sicut concepit corde. hic respicit: Non enim poteris aliquid de sensu tuo offerre deo vel de verbo. nisi prius scripta sunt corde conceperis. nisi intentus fueris et diligenter audieris. non potest aurum tuum probatum esse. nec argentum. Requiritur enim ut probatum sit. Unde eloquia domini. e. c. a. i. e. p. t. p. s. Si ergo quae scripta sunt corde conceperis erit aurum tuum. et sensus tuus probatus: et argentum tuum. et sermo tuus probatus. ¶ **D**omi. Nostis qui diuinis mysteriis interessit consueveritis. quomodo cum suscepistis corpus domini cum cautela et veneratione seruatis. Ne ex eo par quid decidat. Si enim decidat reos nos creditis: et recte creditis: quomodo putatis minoris esse piaculi verbum dei neglexisse quam corpus. Initia ergo intenduntur offerre et primicias. Qui offert quod primum est: necessario habet ipse quod reliquum est: vide quantum oportet hunc abundare auro vel argento et reliquis omnibus que intentur: ut et domino offeramus: et nobis suscipiantur. Prior enim sensus meus detinet intelligere tecum: et ipsi offerre primicias intellectus.

sui. ut reliqua consequenter agnoscat: hoc et sermo faciat. hec omnia que in nobis sunt facient.

¶ **O**mnis voluntarii et orig. Alia littera. Unusquisque vestrum inquit sicut corde concepit offerat initia domino. Quero que sunt initia auri et primicie argenti. Quomodo autem de bisso cocco et purpura videntur coherendi primicie: aut quomodo sicut corde concepit quisque offeri. Sunt qui concipiunt corde quod lecta sunt. Sunt qui omnino non concipiunt intenti opibus seculi: aut supputationibus lucri. Multiores tamen garris fabulis per strepunt: nec sinunt esse silentium. de infantibus suis: aut de lana: aut de necessariis cogitat: discunt circumire dominos: non soli verbose et curiosi loquentes quod non oportet. Quomodo ergo concipiunt: Non concipit corde: nisi qui vacat corde: mente liber et totus intentus: alter non potest teo offerre. Iustus est autem ut in templo domini innenatur quisque habere portionem suam. Non enim latet dominus quod offerat. Non gloriosum est tibi: si dicatur in templo domini: mihi autem istud quo arca testamenti tegitur. illius est.

Argentum quo bases et columnas sunt: illius est: quod de quo annuli et labii et quedam columnaz factae sunt: et lapides humeralis et logii: et purpura qua ornatur pontifex: et corpus illius est: et cetera quaeque per singula. Inde coegeritque misericordia domini visitans tabernaculum nichil munera tui inneniat: nichil a te oblatum cognoscet. Hic indenotus: sic infidelis exististi: ut nichil memoris tue in templo domini posueris. Sicut enim princeps huius mundi venit ad unumquemque querens si invenerit quicquid te actibus suis in nobis: et si invenerit nos vindicat sibi. Ita si veniens dominus inneniat aliquid tuum in tabernaculo suo: sibi te defendit et suum dicit. ¶ **E**s. orig. Pro fortitudine ponit videtur: puto etiam pro voce accipi posse. Aliud est enim sermo: aliud vox. Sermo enim dicitur loquela ratione submota. Vox vero est si latine: si grece dicitur: si celeratio: si psalmus. Unde facta est velut et sonans: aut cymbalum tintinnans. Logion ergo linguis et interpretari ex alia in aliam linguam eris oblatio est: necesse est enim habere omnia tabernaculum domini: et nichil deesse in domo dei. Est igitur ergis oblatio vox quod alter sensum in alteram linguam vertat. Sermo vero est: qui sensum proprium profert. Omnia ergo offerantur deo: sensus sermo: et vox.

¶ **H**yacinthum purpuram et orig. Videamus cetera hyacinthum purpuram coccam duplicatum: et bisillum retortum. hec quattuor elementorum ex quibus mundus constat: et corpus humanum tenent figuram: et aeris ignis aquae terre. Hyacinthus ad aerem refertur: quod indicat ipsa color. Et coccus ad ignem. Purpura ad aquam: quod aqua accipit succum. Bisillum ad terram: et quia ostur habet ergo et nos omnia in nobis: quod ex his domino primicias intemur offerre. Ideo dicit: Sumite ex vobis ipsis: et afferatis primicias domino.

¶ **C**occum bis tinctum et orig. Videamus quare cocca duplicatur. Color iste ignis indicat elementum: qui dupliciter habet virtutem: et nam quae illuminant: aliaque quae incidunt. Hec historie ratio est. Nyctice quoque ignis duplex est. Ignis enim in hoc seculo est in futuro. Dicit dominus. Ignem veni mittere in terram: iste ignis illuminat. Dicit in futuro: Ite in ignem eternum. Ille ignis incendit. Hic autem quae venit mittere illuminat omnem hominem. et in b. m. habet tamquam aliquid quod incendit. Unde nonne cor nos ardentes erat in nobis: deo aperiret scripturas. Nescio autem si ille ignis in futuro secundo qui incendit habeat aliquid quod illuminet. Sed quomodo offerre possimus istum ignem duplicem videamus: si doctores et sacerdotes tabernaculum id est ecclesiam dei: et dicit tibi. Ecce verba mea in os tuum ignem. Si ergo doctores et edificantes ecclesiam dei: increpes immensas: et castigas: et peccata populi exprobres. Nichil autem consolacionis proferas de diuinis scripturis: nichil obscurum explanes: nichil intelligentie factionis aperias: obtulisti coccam sed non duplicatum. Ignis enim tuus incendit tantummodo

non illuminat. Itē si tōcens mysteria legis aperias. arcana discutias. peccātem vero nō arguas. negligentē non corripias. severitatem disciplinae non te neas. coctūz obtulisti sed nō duplicati. Ignis eīm tantū tuus illuminat nō accedit. qui ergo recte offert. et recte dividit cocum offert duplicati. ut cū scientie lumine igniculū severitatis admisceat.

Orī. Si quis digne intelligat exitū hebreorū de egipto. et transitū maris rubri. et omnē viā quę agit p̄ desertū. et singulārē mansiones castrorū. et cū legez tēi suscipiat

scriptā n̄ attramēto. s̄

spiritu tēi viui. et i his

itelligat augmēta vir-

tutum. et singula ī se

implete. potest ad in-

telligentiā tabernacu-

li p̄uenire. q̄d quo dicit

apostolus. Tabernacu-

lum factū est primū iu-

quo erat candelabru-

. et positiō panū. qd

dicit sancta post vela-

mentū autē h̄m tabernaculū. qd sancta sanctoꝝ. habens aureū iburibnū. et

arcā testamēti. et intra eā duas tabulas. et manū. et ḥga agron. q̄ frondue-

rat. Et qd addit. te quib⁹ nō est mō dicendū p̄ singula. Quidā ad illud

temp⁹ referunt q̄ hebreis scribent. Alijs videt p̄ magnitudine mysterio-

sū omne temp⁹ p̄sens ritę ad h̄ neget esse ydoneū. Et more suo agit pau-

ca de multis. et clausum negligenter sit. Inuenias aut̄ querentib⁹. et agiat

pulsantib⁹. Unus nūs dicit. Nō eīm in manufacta sancta ingressus est ihe-

sus exemplaria vero. sed ipsum celū. et appareat nūc vultui tēi p̄ vela-

men. et carnē suā. Nō ergo velamē interioris tabernaculi carnē chris̄tū inter-

pretatus est. sancta autem ipsa celū vel celos. chris̄tū vero pontifice quē

dicit introisse semel in sancta eterna redēptione inuenta. Ex his paucis si

quis intelligere nonit sensum pauli. magnū nobis intelligentiē pelagus pa-

tefecit. David quoq̄ sit. Ingrediar in locū tabernaculi admirabilis vlḡz

ad domū tēi. Et alibi. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo. aut q̄s

requiescerit i m̄. s̄. Qui ingreditur sine macula. et o. i. s̄. Non est istud taberna-

cūlū qd p̄pheta desiderat ex pellib⁹ et cortinis et operimentis cilicis ceterisq̄

nostri v̄sus materiis. Quomō aut̄ v̄z est q̄ nō habet in hoc tabernaculo.

nisi innocens manib⁹ et mundo corde. cū in materiali tabernaculo s̄. ḡ. e. habi-

tauerunt sacerdotes pessimi. pestilentis filii. et arca testamenti ab aitophilis

capta sit et tenta. oportet ergo innocentem manib⁹ et mundo corde esse ba-

bitatorem tabernaculi qd fixit de. et nō homo. Unus quoq̄ non vñ tabna-

cūlū sed plura. nec t̄palia sed ḡerna memorat dicens. ut cū defeceritis re-

cipient vos in eterna tabernacula. Et apls. tabernacūlū vestrū qd de celo

est supindū cupiētes. Sequere ḡ relicta terra p̄pletū et apicum sensum. et

qd mai⁹ est xp̄i verbū. ut tota mente ascendas in celū. ibiꝝ eterni habitaci-

li vel tabernaculi magnificētiam ḡras. cui⁹ figura p̄ moylen adumbratur in

terris. Cui dñs. vide inquit omnia facito sūm figurā. q̄ tibi in monte ostensa

est. Iubet ergo vniuersis ip̄ls quisq; p̄ uirib⁹ conferat tabernaculum.

vt oēs qdāmodo vñ sint tabernaculū. collatio dñō nō fit necessitate. Et sp̄tē

facies inquit sanctificationē. et inde videbor. robis. vult ergo deus vt facia-

mus ei sanctificationē. promittit em̄. Quia si fecerimus ei sanctificationē

videbitur nobis. Unus apls. pacē seqūimini et sanctificationē. sine qua nemo

videbit deū. Qui aut̄ sanctificaſt. fuerit corpore et spiritu p̄ cordis et corporis

puritatem. videbit deū. Faciamus ergo sanctificationē dñō. et omnes vñ. et

maguli vñ. Omnis eīm faciamus vñ. i. ecclēsiā q̄. est sancta. nō habēs macu-

lam aut rugā. s̄ columnas. s̄. habeat doctores et ministros suos. te quib⁹ di-

citur. Pet̄. et iacob̄. et iobāne qui videbant columnas esse texturas michi

vederunt. et barnabe societas. In tabernaculo columnas seris interiectis iū-

guntur. In ecclēsiā doctores datis libi textis sociant. Sed columnas iste-

inargentate sunt et bases eay. Bine aut̄ bases columnis singulis deputātur.

vna q̄ caput dicit. et supponit. alia q̄ vere basis dicitur. et columnas pro funda-

mento subiectū. Inargentate sunt columnas q̄ verbū tēi p̄dicant. et accipiunt

p̄ sp̄ūlancū. Eloquia dñi e. ca. ar. i. ex. hi aut̄ p̄dicatores bases habet. p̄

p̄phetas. Sup fundamēti eīm aploꝝ. et p̄phetaꝝ et ecclēsiā collocat. quoꝝ te-

stitionis videntes fidē xp̄i confirmāt. Caput vero columnaz est te quo di-

cit apls. Caput viri xp̄s. Per tentoria. q̄ ansulū insita. et circulus suspenſa-

atq̄ inuera funib⁹ ad modū cortinā. xxvij. cubitis in longū. et in latū

quattuor cubitis distendunt. habet plebs credentib⁹ q̄ heret et pendet in fu-

nubo fidei. funis eīm triplex. nō rumpit. q̄ est fides trinitatis. ex qua pendet

et sustinetur ecclēsia. xx. aut̄ z. viij. cubitis in longū distendit. et quatuor in

latū atrij vñ. mensura. in quo lex inserta quattuor enāgelijs signat. septen-

nan⁹ eīm legē significat. qui cū q̄tuoꝝ sociat. quater septē. xxvij. fūnt. Dece-

sunt hec atrij et integri p̄fectioꝝ numeri teneat. et legis decalogū significat.

Jam vero hyacinthi et bissi et purpure species multa et diversa opa explicat

Inde tentoria. Inde velū extenꝝ et interi. Inde tota sacerdotalis et ponti-

ficalis vestis auro et gemmis cōflecta. p̄ q̄ species virtutū possim⁹ intelligere

qui ob omnia ecclēsia. Fides auro compat̄. sermo p̄dicationis argēo. et pa-

tientia. lignis imputribili sc̄iētia. q̄ p̄ lignū venit. et incorruptio casti-

tas q̄ nō veteras cit. bisso virginitas. coco cōfessionis gloria. purpura castis-

tatis fulgor. Hyacintho spes regni celorum. Que vero sint vel qualia lacer-

dotū indumenta. p̄pheta pronunciat dices. Sacerdotes tui indumenta insti-

ctū. Et apls. Induite vos viscera misericordie. et nobiliora designat in-

indumenta. Induite vos dñm ihesuꝝ xp̄m. et earnis cura ne feceritis.

Drego. In constructione tabernaculi vt columnas argentē interius stent. Paxilli grei fieri per circuitum exterius iussi sunt. in quibus religatum tabernaculum teneretur. De quibus scriptum est. Facies paxillis taberna-

cūlī. et atrij cum tunicis suis. patres veteris testamenti. qui ab incarnatione

christi p̄ internalia temp⁹ et longū constituit. foris esse vili sunt. a sanguine

vero atel passio ep̄it ecclēsia. vna est ecclēsia electorū p̄cedentium et sequen-

tium. Et q̄ discipulis dicitur. Multi reges et p̄phete voluerūt videre quē

vos videtis. et nō viderūt. antiquis patrib⁹ quali sous stetisse est redēp̄io-

ris p̄sentia corporaliter nō vidisse. Exteri igitur s̄ nō dimisi ab ecclēsia fue-

rent. q̄ mente et opere p̄dicationis ecclēsia celitudo nūtērunt. quā nos

nō p̄stolando sed habendo cōspicimus. Sicut nos eīm in p̄tentia passionē.

Ita illi per fidem in eadem venturi salutati sunt. Illi ergo foris non extra my-

sterium sed extra temp⁹. Unde in constructione tabernaculi. et columnas

argentē interius stent. Paxilli grei exterius per circuitum fixi sunt. in quibus

religatum teneretur tabernaculum. et in paxillis funes ligati sunt. ut si

funus maneret tabernaculum. quia ut apostoli in luce sermonis sui solidi sta-

rent. et totum tabernaculum id est ecclēsia fidei integratē consistet. tanq̄

paxilli patres veteris testamenti et p̄phete. exterius fixi sunt. ut si bonum

funus funibus mentibus nostris fidem alligarent. et hoc de tabernaculo

incōsummū maneret. Ante t̄pus ergo h̄m̄ ecclēsie fuerūt. s̄ in ligat eos q̄ in

ipsa sunt. q̄ dñ celestia mysteria ventura p̄dicit. postq̄ ostēla sunt. credibili

lia oīb̄ fecerūt. Ut ergo int̄ columnas immobiles stent. foras paxilli funes co-

tinent. q̄ ut sancti apli p̄fecte mysteriū vīte crederēt. illoꝝ p̄dicatione obti-

nuit. qui hoc p̄sens fieret et videre et p̄dicare potuerunt. Columnas argentē

paxilli facti sunt. qd apli clare p̄dican. hoc p̄phete sub mystico intel-

lectu obscure locuti sunt. Recte ergo p̄ es signati sunt. q̄ clari in p̄dicationē

nō fuerūt. apostoli vero q̄ in mysterio redēptoris Incēm p̄dicationis ha-

berunt. argenteis columnis exp̄ssi sunt. Et notandum q̄ argenti sonat et lu-

cet. et vero sonat et nō lucet. q̄ p̄dicatores nomi t̄ apte locuti sunt. Que etiā

monstrare potuerūt. p̄dicatores nō vēteris t̄. q̄ p̄ allegoriaꝝ vībras de ce-

lesti mysterio obscura dixerunt. quasi sine luce lumen tēderent.

Drig. Post hēc viri accepunt a mulierib⁹ suis. oēs quib⁹ vīsum est sen-

ſu. et attulerūt gemmas et inaures et anulos et discriminalia et textralia. Hēc

quoꝝ illi offerūt dona deo. q̄ intellectū corde cōcipiūt. q̄ mente tēditā et in-

tētēt habet ad verbū deo. Et offerūt viri a mulierib⁹ suis inaures et gemas

et textralia. Mulier caro accipit. vir rōalis sensus. Bonae sunt iste mulieres

q̄ obediunt viris. bona est caro q̄ iā spiritū nō repugnat s̄ obtempat et p̄sen-

tit. Ideo si duob⁹ vel tribi et robis p̄uererit ex quacūq̄ re petiūt sicut vo-

bis dicit dñs. Offerūt ḡ inaures a mulierib⁹ suis. cū dñō offert audīt̄. et te-

xtralia opa. s̄. extra opa bona q̄ p̄ carnē geruntur. s̄ offert dñō rationalis

sensus. Et discriminalia. q̄ bñ lat discernere qd agendā sit. qd vitandum.

qd teo placeat. qd ve displiceat. qd iustū sit. qd iniustū. hēc sunt discriminā-

lia. q̄ teo offerūt. q̄ sunt mulieres sapientes. et fecerūt q̄cūq̄ necessaria fūerāt

ad indumenta pontificis. Ille x̄o mulieres q̄ inaures suas obtulerūt. ut fie-

ret vītuꝝ. insipientes erāt. q̄ a veritate audiūt auerterēt. ad fabulas aut̄ et im-

pietate quererēt. et ideo obtulerūt inaures suas. ut fieret caput vītuꝝ. Et q̄

ostendit in se furore mortuum qui domino offert pelles arietum.
Cuidquid ad cultū ē. Greg. In ornamento tabernaculi vīri cū mulierib⁹ dona offerunt: q̄ in explendo cultū sancte ecclie & fortū facta s̄ limia & infirmor⁹ opa extrema numerant. Quid autē p̄ armillas. q̄ laceris astringunt: nūl p̄posito p̄ valide laborantib⁹ opa demonstrantur. Per inanres subditō & obedientia exprimit. Per annulos signaculū secretor⁹ plenūḡ eū magistri signat qd̄ ab auditorib⁹ nō posse capi cōsiderant. Per extra līa p̄imē operationis ornamento. Per vas anrenū in donaria dñi sepatis diuinitatis intelligēt: q̄ tū ab infēriōr⁹ amore disiungit: quanto ad sola eterna amāda s̄bener. Per hyacinthū spes celestī um. Per purpurā cruor & tolerantia passiōnum amore p̄petui regni exhibita. Quid p̄ bis tinctū coccum nūl charitas q̄ pro p̄fectio ne bis tingitur: q̄ tei & proximi dilectōe te corat. Quid p̄ bissum nūl imaculata carnis incorruptio. Quid per pilos capraz ex quib⁹ cīlicoz alpitas textit: nūl dura penitentium afflictio signat. Num igitur ali⁹ per armillas & annulos forte magisteriū exercet: per inanres & exteralia ali⁹ de uotan obediētia re cītamq̄ opationē exhibent. Ali⁹ per segatum vas aureū p̄clarā subtiliorēq̄ intelligentiā tenet: ali⁹ per hyacinthū purpurā & coccūm audita celestia sperare & credere nō desinunt etiā q̄ adhuc subtiliōri intellectu minime cognoscunt. Ali⁹ p̄ bissum incorruptionē carnis offerunt. Ali⁹ p̄ capraz pilos deplozat aspere qd̄ libenter cōmiserunt: quasi ex uno figmēto opificis coadunata dōnarioz mysteria. in tabernaculo dñi i. ecclēsia prout ipse dederit profēnuntur.

Prinicipes obtulerūt ē. Origenes. Principes obtulerūt dona sua. gemmas. lapides smaragdinos & lapides repletionis et lapides ad bumerale. Lapidēs repletōis dicantur qui ponuntur in logio. i. qui in pectoro pontificis locantur inscriptis nominib⁹ tribum israel. Logium vero i. rationale qd̄ in pectoro pontificis locatur. formā habet rationalis sensus qui in nobis est. In hoc positi sunt lapides repletionis. qui cohērent & cōneri sunt ad lapides bumeralis. utq̄ ex his cōtinuet astricti bumeralis ornatus: in quo indicū bono & actuū. Actus ergo cum ratione. tra tio cū actib⁹ sociatur. vt sit consonantia in vitroq. Qui fecerit & dōnerit h̄ magnus vocabitur in regno celorum. Sit ergo in nobis sermo de actib⁹ pensēns. & sermonē actus exornet. & hic em̄ est pontificis ornatus. sed ad hęc ex plenda principes requiruntur. Iste oenatus eoz est qui instantiū profecēt.

vt p̄esse populis mereahetur.

Ori. Offerunt etiā principes oleū incēnis & chrismati profuturū. tebet em̄ lucerna eoz qui populis p̄sunt nō abscondi. aut sub modio poni. s̄ sup candelabry. vt luceat omib⁹ qui in domo sunt. Incensi quoq̄ compositūm principes offerunt: q̄ cōponatur per moysem in odorez suavitatis domino: vt & ipsi dicatur: quia christi bonus odor sumus.

Orig. Moz. Potest in se ipso quisq̄ tabernaculū constitue. Si em̄

vt ante nos quidā dīxerunt. tabernaculū s̄ totius mundi tenet figurā. & singuli imaginē mundi habere pos sunt: cur nō etiā tabernaculū: tebet ergo q̄s. q̄ sibi aptare columnas virtutū. columnas argenteas. i. patientiā rationabilē. videtur em̄ esse patiētā q̄ rationa lis nō est. Qui em̄ nō sentit iniuria. & ideo n̄ reddit. patiēs videtur sed nō est rationalis.

Ista patientia habet columnas: sed non argenteas. Qd̄ vero p̄pter verbū dei fortiter patitur columnis argenteis decoratur. Pot in se atria distendere cor suū dilatādo. Unū dilatamini & vos potest se seris munire dilectionis. s̄. r̄nanimitate astringere. Sup bases potest argenteas stare: cū sup stabilitatē xbi dei verbi propheticī & apostolici collocatur. Potest habere in columna deauratum caput. i. fidē christi. Dis em̄ viri caput xps est. Decem vero atria potest in se distendere: cū nō in uno tūm verbo legis dilatatur. neq̄ duobus aut trib⁹: s̄ in toto decalogo legis spiritalis intelligētī dilitate amplitudinē potest. aut cū fructuz spissati gaudiū pacē patiētiā benignitatē benitatem modestiā fidē continentiam adiecta charitate q̄ oīm maior est. p̄tulerit.

Orig. Moz. Ha beat in se tēfixum altare. in quo orationum hostias & misericordie victimas offerat. in q̄

continentiē cultro sup̄biam quasi thābz immolet. iracundia quasi arietem ingulet. luxuriā & om̄ne libidinē tanq̄ bicos & hedos litet. Sciat tū ex his sacerdos separare brachium textrum. i. opa bona opa textra. n̄ esim̄strum quid referetur. & pectusculum integrum correctum. & menē tevotaz & tēo sacratā. & maxillas ad verbum dei loquendum. sciat sibi in sanctis candelabrum luminis esse locanduz. vt sint ei lucernæ semp ardētes. & lumbi succinti: vt sit tanq̄ seruus qui expectat dñm suū redire a nuptiis. de his lucernis dicitur. lucerna corporis tui est oculus tuus.

Orig. Moz. Candelabry quoq̄ in austro collocet. vt ad aquilonē respiciat. accenso em̄ lumine. i. vigilati corde tebet sem̄p ad aquilonē respicere.

a quo accenduntur mala vniuersitatem. Vigilas ergo et sollicitus et ardēs intueatur semper cōtra astutias dyaboli: et unde sit ventura tentatio. Unde irruit hostis. unde latenter obrepatur quā tanq̄ leo rugiens circuit ḡres. q. d.
Mo. Habeat ī penitralib⁹ pectoris altare ī celi ut dicat xp̄i bon⁹ o. s. d.
Isi. Mox. Mensa quoq̄ p̄positionis habens duodecim panes locet in parte aquilonis respiciens ad austri. panes apostoli sunt. quoq̄ sermone indesinenter vti tebet. et respicere ad austri. unde dñs venit.

Mora. Habeat arcana testamēti ī qua sint tabule legis: ut in lege di meditemur die ac nocte. et mēorū ei arca et bibliotheca efficiat librorū dei. Intra ipsuꝝ quoq̄ sit vna manne reposita. intellectus. libri tui subtilis et dulcis. Sit et virga aarō. et doctrina sacerdotia. et florida seueritas discipline. Sup oēm vero gloriā sit ei ponti ficalis ornata. Potest enim intra se agere pontificari pars illa q̄i eo p̄ciosior est omnī. qd̄ quidā principale corvis dicunt. alij rationalem sensum aut intellecualem substantiam. vt quolibet modo dicat portio nra p̄ qnā tui capaces sum⁹. velut q̄dam pontifex exoneret in nobis indumentis et monilib⁹ p̄ciosis potere bissino. qd̄ indu mentuz vscq̄ ad pedes ducit teges totū corp⁹ in quo significatur ut primo oīm totus sit castitate vestitus.

Mora. Post hec accipiat humerale gē matū ī quo fulgor ope rū. ut vidētes opa bona glorificet patrē vestrum q̄ in celis est.

Mora. Accipiat logū qd̄ rationale dici potest pectori supponitum quaterno lapidum ordine distinctum. Aurea quoq̄ lamina in fronte splendeat qd̄ petatum dicitur. in quibus vtrisq̄ veritas et manifestatio dicitur locata. Ego in his q̄ in pectori locantur sermonē enāgelicū sentio. q̄ quadruplici ordine veritatē fidei nobis et manifestationē exponit trinitatis cuncta referēt ad caput. i. vnuꝝ tui naturā. In his ergo omnis veritas est. et omnis manifestatio veritatis. Igitur si vis recte pontificari gerere euāgelicū sermo et trinitatis fides semper tibi habeatur in pectori cui p̄uenit apostolus. hoc enim donū dei est. fabre inneniri potest: dedit in cor

Mora. Habeat etiā interno p̄otifex opimēta sua. habeat pudēda tecta et corpe sit sanct⁹ et spū et cogitationib⁹ et operib⁹ pur⁹.
Mora. Habeat etiā p̄ in dūmeti circuitum tintinnabula. ut ingrediēs in sancta sonet. nec cū silentio intret. Et in extremo vestimenti posita: ut d̄ ex tremis tib⁹ et fine mudi nūnq̄ sileat. Ideo sonet disperget et loquac⁹: ut me mor nonissimoy suoy nō peccet. Sic ergo interior homo exoneret. ut nō solū in sancta intret. sed in sancta sanctoꝝ: vbi p̄piciatorii et cherubin. vnuꝝ eis tens appareat. Sancta possunt esse ea q̄ in p̄fensiū seculo p̄t habere conserfatio sancta. Sancta vero sanctoꝝ in q̄ semel tūn intrat: ad celū transitū eē puto. vbi est p̄piciatoriū et cherubin. vbi mundis corde appetit te. Ego si cut intelligo abraham habitasse in tabernaculis ysaac et iacob. q̄ intra se cōstituerat teo: q̄ se tantis ac talib⁹ virtutib⁹ splendorib⁹ adornauerūt. Fulge bat̄ ei regia purpura. Vn̄ abraꝝ dictū ē a teo. In nobis rex es tu. Sple

debatur coec⁹ dñs. prompta ad ingulandū dñs ysaac vnicū extra fuit. Et hya cinibus cū celū semper intuens celū dñm sequebatur. In ceteris quoq̄ similiter ornat. Sic mandatur in lege ut exeat populus certa die anni: et faciat die festū tabernaculi habitās in tabernaculis. habēs ramos palmaꝝ et frondes salicis ac populi. et ramos frondosē arboris et mirthi. Palma signum est victorie bellū: qd̄ inter se caro et spiritus gerunt. Arbor autē p̄ols et salix tā p̄tute q̄ noīe vngula sunt castitatis: quā si integrē p̄sernes habere potes nemōse et frondētis arboris ramos q̄ est gera na et beata vita: cū te dñs in loco viridi collocauerit sup aquā refectionis.

Beseleel. Umbra dicit. Huius ignis. Huius lux mea. Judas cōfessio. Doliab protectio mea pacis. achis amēt fratrē meum roborās. dan indicū interpretatur vel indicās. Quia doctores sancti q̄ p̄dicatiōne sua domī tui p̄dicāt et fabricant in dei defensione p̄fidūt. Vn̄ in umbra alarmū et s. Zc. Et zelo spūali accēsi lumen fidei et scītig auditorib⁹ infūdūt et cōfessionis normam ostendūt. p̄tectionem quoq̄ tui p̄tis habebet in iusticia et iudicio fratres suos exhortando roborāt.

Ecit ergo be seleel et ooliab et omnis vir sapiēs quib⁹ dedit dñs sapiēti am et intellectū ut scirēt fabre opari que in vslis sanctuarī necessaria sunt. et que p̄cepit dñs. Lūqz vo t̄ s. a sapientibus in tabernaculo omnia sunt. q̄ casset eos moyses et omniē eruditū omnia opera domini in sapientia. virum cui dederat dñs sapientiaz et qui sponte sua obtulerant se ad faciendum opus: tradidit eis vniuersa donaria filiorū israel. Qui et studiōse tanq̄ filii dei nō filii noctis et tenebrarum. cū instaret opī quotidie: t̄ mane po

ex iudis. sed etiā ex gentib⁹ ecclēsī doctores assumunt. Vn̄ in libro numeris Judas ab oriente castra circa tabernaculū meratus est: et dan ab aquilone. In oriente enim primū dñs ex iudis ecclēsā cōstituit: postea de gentib⁹ que de regno illi erāt. q̄ ait: ponā sedē meā ad aquilonē: has enim ecclēsticā dignitatē p̄cipere: ad corporis sui vnitatē voluit p̄tinere.

Lunc vocasset eos Zc. Orig. Et postq̄ obtulit populus vocavit inquit moyses omniē sapientē ad fabricandū et architectū ut componerent singula que scripta sunt. Et et mulieres inquit sapientēs vocavit ut faceret q̄ cōvenirent in tabernaculo dñi. Vides ergo omnia q̄ sunt a sapientib⁹ fieri et mulieres sapientēs et viri sapientēs. Omnia enim opa domini in sapientia sunt. Nō sufficit nobis si offeram⁹: tū op⁹ est: ut cum sapientia ea q̄ in nobis sunt operemur. Sciam⁹ miscere anꝝ bisso. et cocci duplicare. vel miscere cum purpura. Quid enim tibi p̄dest si habeas hoc: et vti nescias: neq̄ cognoscas quomodo vnumiqd̄z in suo tpe. et in suo loco aptore debas et proferre.

Et qui sponte Zc. Aug. Et omnes qui sponte vellent ire ad opera. ut consumarent ea Zc. Cōmemorauit moyses quodā quib⁹ dixit spiritum dñm in datum. quo illa efficere possent. et tamen multi intelliguntur spōte ad eadem opera venisse: quibus neq̄ imperatum est. neq̄ nomina eoz memorata sunt a domino dicta moysi. Non ergo illi soli hoc munus dñm in datum habuerunt qui nominatim memorantur: sed fortasse p̄cipue et excellētius. Laudandus est autem in omnib⁹ bis nō attractus ad op⁹ serviliter animus: sed liberaliter sponte tenet.

Exodi.

CUnde artifices
z. Nota qz sapientes
effectores opuz sancti
etiam moizibz erant: pote
rant aut si vellent mul
ta auferrent. s mode
stia prohibuit: vel reli
gio terruit.

pulus vota offerebat. Un artifices
venire compulsi dixerunt moysi:
plus offert populus qz necessariu
est. Jussit ergo moyses preconis
voce cantari. Nec vir nec mulier
quicqz ultra offerat in ope scūarū.
Sicqz cessatum est a muneribus
offerendis: eo q oblate sufficeret
z superabundaret. Fecerūtqz oēs
corde sapientes ad explenduz op
tabernaculi cortinas decem & bis
so retorta z hyacintho z purpura
coccoqz bītincto opere vario z ar
te polimita. Quarū vna habebat
in longitudine vigintiocto cubitos
z in latitudine quattuor. vna men
sura erat omnū cortinarum. Con
iunxitqz cortinas quinqz alterā al
teri. z alias quinqz sibi inuicem co
pulauit. Fecit z ansas byacynthi
nas i ora cortine vni ex vtraqz la
tere. z i ora cortine alteri similiter
vt contra se inuicem venirent ansae
z mutuo inungeretur. Unde z quin
quaginta fudit circulos ari eos. q
morderent cortinarum ansas: z tie
ret vnu tabernaculū. Fecit z saga
vndecim de pilis caprarū ad ope
riendum tectum tabernaculi. vnu
sagum habebat in longitudine cu
bitos triginta. in latitudine quatu
or cubitos. Unius mensurę erant
omnia saga. Quorū quinqz iunxit
seorsum. z sex alia separatim. Fecit
ansas quinqinta in ora sagi vnu
z quinquaginta in ora sagi alteri
vt sibi inuicem necterentur: z fibu
las gneas quinquaginta quibz ne
cteretur tectum: z vnum palliū ex
omnibus sagis fieret. Fecit z opto

C. **XXXVI.**

rium tabernaculi de pellibus arie
tum rubricatis: aliudqz desup ve
lamen de pellibus hyacinthinis.
Fecit z tabulas tabernaculi de li
gnis sethī stantes. Decē cubito
rum erat longitudo tabulę vnius:
z vnum ac semis cubitū latitudo
retinebat. Binę incastrature erant
p singulas tabulas: vt altera alte
ri inungeretur. Sic fecit in omnibz
tabulis tabernaculi. e quibus vi
ginti ad plagam meridianam erat
contra austrum cum quadraginta
basibus argenteis. Duę bases
sub vna tabula ponebātur ex vira
qz angulorum parte. vbi incastra
ture laterum in angulis terminant
Ad plagā quoqz tabernaculi q re
spicit ad aquiloniez. fecit viginti ta
bulas cū quadraginta basibus ar
gentis. duas bases per singulas
tabulas. Contra occidentale vero
id est. ad eam partem tabernaculi
q respicit mare. fecit sex tabulas
z duas alias p singulos angulos
tabernaculi retro que iuncte erant
a deorsum usqz sursu. z in vna cō
pagem pariter ferebātur. Ita fecit
ex vtraqz parte p angulos: vt octo
essent simul tabulę. z haberent ba
ses argenteas sedecim. binas scilicet
bases sub singulis tabulis. Fecit
z vectes de lignis sethī. quinqz
ad continendas tabulas vnu late
ris tabernaculi. z quinqz alios ad
alterius lateris tabulas coaptan
das. Et extra hos quinqz alios ve
ctes ad occidentalem plagā taber
naculi contra mare. fecitqz vecte
aliuz. qui per medias tabulas ab
angulo usqz ad angulum pueniret
Ipsa aut̄ tabulata deauravit: fusis
basibus earū argenteis. Et circu
los eorū fecit aureos: p quos ve
ctes induci possent: quos z ipsos
laminis aureis opuit. Fecit z velū

de hyacintho et purpura vniculo ac bisso retorta opere polimitario varium atq; distinctum. et quatuor colunas de lignis sethium: quas cum capitibus deaurauit: fusis basibus earum argenteis. Fecit et tenitorum in introitu tabernaculi ex hyacintho et purpura vermiculo bissoq; retorta ope plumarij: et columnas quinq; cum capitib; suis quas operuit auro: basesq; eaz fudit qneas.

C. XXXVII.

Ecit autem et Eccl. 1. Sanctis beatelel arcā de lignis mente et corpore qui habent interius duas tabulas testamēti: i. obseruantia legis et euāgelii. sethium habentem duos et semis cūbitos in longitudine: et cūbitum ac semissim in latitudine. Altitudi quoq; uno cūbito fuit et dimidi. vel viii. vel vi. Hec ecclesia quasi aurum radiare debet tam interius vīte splendore: et extero. Vestiuitq; ea auro purissimo ut sapientie et doctrine claritate. intus et foris. Et fecit illi coronam auream per girum. conflans quatuor anulos aureos per quatuor angulos eius. Duos anulos in laterē uno: et duos in altero. Ecclēses quoq; fecit de lignis sethium. quos vestiuit auro: et quos misit in anulos qui erant in lateribus arce ad portandū eam. Fecit et propiciato et quod chris̄ peccati nō fecit qui est sapientia p̄s̄ rium. id est. oraculum de auro purissimo. duorum cūbitorū et dimidi in longitudine: et cūbito ac semisse in latitudine. Duos etiā cherubin. ex auro ductili: quos posuit ex cherub interpretatur plenitudo sc̄ie: dilectio vtraq; p̄ te propiciatorij. cherub. dei et proximi. vnum in summitate vnius partis: et cherub alterum in summitate alterius partis. Duos cherubim in singulis summitatibus propicia et quod rebus et noui testamentū tam christi sacra menta et ecclēsie misteria sub enigmatum figuris operuntur. toij. extendētes alas et tegentes p̄ se duo testamentū concorditer christi sacramēta predicant. piciatorium: seq; mutuo et illud respectantes. Fecit et mensam de li-

gnis sethium in longitudine duorum cūbitorū. et in latitudine vni cubi tū: que habebat in altitudine cūbitum ac semissim. Circūdedit eā auro mundissimo: et fecit illi labiū aureum per girum: Ipsiq; labio coronam auream interasilem quatuor digitorum: et sup eandē alteraz coronam aureā. Fudit et quatuor círculos aureos quos posuit in quatuor angulis p singulos pedes mēse contra corona. Misitq; in eos vectes: ut posset mensa portari. Ipsosq; vectes fecit de lignis sethium: et circūdedit eos auro. Et vas ad diuersos usus mense: aceta bula phialas et cyatos et thuribula ex auro purissimo. in quibus offerenda sunt libamina. Fecit et candelabrum ducile de auro mundissimo. De cuius vecte calamī cyphi spherulē procedebat ac lilia. sex in vtroq; latere. Tres calamī ex pte una: et tres ex altera. Tres cyphi in nucis modis p calamos singulos spherulēq; simul ac lilia. Equum erat opus ser calamorum qui procedebant de stipite candelabri. In ipso autē vecte erat quatuor cyphi in nucis modum spherulēq; p singulos et lilia. et spherulē sub duabus calamis p tria loca. qui simul sex sunt calami. precedentes de vecte uno. Et spherulē igit̄ et calami ex ipso erant: vniuersa ductilia ex auro purissimo. Fecit et lucernas septem cu emunctorij suis: et vas ubi ea q̄ emuncta sunt extinguitur de auro mundissimo. Talentū auri appendebat candelabry cum et sc̄op̄ chris̄. et quoslibet sanctos in quib; ac omnibus vasis suis. Fecit et altare de temp̄ diuinū agnisi: et temp̄ caro consumitur. thymiamatis de lignis sethium: habens p quadru singulos cūbitos et in altitudine duos. Et cuius angulis procedebant cornua. Vestiuit

Et lucernas ptem. et spūnsanctum significat. qui se p̄tiformi grā illustrat ecclēsiā in unitate fidei cōsistentez. vel christū portantem ecclēsias septem in quib; septem spiritus splendor emicat. **Cu emunctoris.** Que in ysaia forcipes appellantur: duo testimenta. s. quib; peccata purgantur: quęq; ista se sancti spiritus vno ne sociantur.

Ceciterabū encum s̄. Et labiū p̄ mōs̄ p̄ nit in quo sacerdotes lauen sancta antog ingrellū. quia letō p̄ lauen nos p̄ com punctionem p̄p̄r̄. Et nostra immédia ad generandā secretorū tam mundicā nō oblit̄. Sit autē labo. Et spūns mulier q̄ ad hōm̄ tam acut in dñm̄ trahit. **E**p̄ alia em mulier funt q̄ copia rei in quib; sanctis temp̄ ap̄p̄ciunt. q̄ s̄q; in eis sunt foliis macule rep̄. **T**radit̄ cogitationum via congit̄. quęq; remittens vnb̄ et red̄ dia in agne cōponit. **Q**ua dum p̄p̄c̄tis dominis solerter in tendit̄ in eis quid iſc̄

q̄ illud auro purissimo cū craticu-
la ac parietibus ⁊ cornibus. **Fecit**
q̄ ei coronam aureolam p̄ girum:
⁊ duos anulos aureos sub corona
per singula latera: ut mittantur in
eos vectes: ⁊ possit altare portari.
Ipsos autē vectes fecit de lignis
setchim: ⁊ operuit laminis aureis.
¶ gratiā sp̄ssancti habentem in se pacem ⁊ mise-
ricordiā per salvatoris aduentū. vnde in cordib⁹
nostris lumen veritatis acceditur.
Composuit ⁊ oleum ad sanctifica-
tionis vnguentum: ⁊ thymiam de
aromatibus mundissimis ope pi-
gmentario.

C. XXXVIII.
Scit et aliud

Hecit et altare
holocausti de lignis se-
thim quinq^ucubitorū p quadrum
z trium in altitudine :cui⁹ cornua
de angulis procedebat .Opuitq^z
illud laminis ēneis .Et in usus ei⁹
parauit ex ēre vasa diuersa :lebetes
forcipes fuscinulas vncinos z igni-
um receptacula .Craticulamq^z ei⁹
in modum rhetis fecit ēneā :z subē
eam in altaris medio arnlam fusis
quattuor anulis p totidē recepta-
culi summitates :ad immittendos
vectes ad portandū .quos z ipos
fecit de lignis sethim :z opuit lami-
nis ēneis .induxitq^z in circulos q̄
in altaris laterib⁹ eminebat .Ip̄m
autem altare non erat soliduz :sed
cauum ex tabulis z intus vacuū.
scopuncōez vehementē stimore dei .
Fecit z labrum ēneum cu⁹ basi sua
† sc̄ preceptis diuinis .† Sanctaz animarum .
† continuo amore ingressum regni eterni obser-
de speculis muliez :que excuba-
vantes .sintroitu .snon manufaci-
bant in atrio tabernaculi .Fecit z
atriū .in cuius australi plaga erat
tentoria de bisso retorta cubitoruz
centum .Columnę ēneę viginti cū
basibus suis :capita columnaz :z
tota opis celatura argentea .Eque
ad septētrionalem plaga⁹ tentoria
columnę basesq^z z capita colūna-
rum eiusdē mēsure z opis ac me-

Et lucernae se-
ptem sc. lumen.
et significat quod
palam et illustra-
tio in mente fidei
coherentes, ut consi-
stentiam ecclesias
ponit in quo septem
mis spiritus splen-
dit, emicat.

Lo emunctionis
Quo usq; s; alia voces
appellantur: duo te-
mata s; quod pera-
punguntur, opere in
le sancti spiritus vi-
ne sociantur.

talli erant. In ea vero plaga q̄ occidentem respicit. fuere tentoria cū bitoꝝ quinquaginta. Columnæ de cem cū basibus suis ēneis. et capita columnarū: et tota opis celatura argentea. Porro cōtra orientē quin quaginta cubitorū pavuit tentoria. Equibus quindecim cubitos columnarum trium cū basibus suis vnum tenebat latus. Et in parte altera. scilicet in heremo huius vite constituitur. q̄ inter utrāq; introitū tabernaculi fecit. quindecim eque cubitorum erant tentoria. columnæq; tres et bases totidem. Cuncta atrij tentoria byssus retorta texuerat. Bases columnarū fuere ēneis: capita aut earum cū cunctis celaturis suis argentea. Sed et ipsas columnas atrij vestiuit argento. Et in introitu eius ope plumario fecit tentorium ex hyacintho purpura vermiculo ac bysso retorta. qd habebat viginti cubitos in lōgitudine: altitudo vero quīq; cubitorū erat iuxta mensurā quā cuncta atrij tentoria habebat. Columnæ aut in ingressu fidei solidati. su fuere quattuor cū basib; ēneis. capitæ earū et celature argenteæ. Parillos quoq; tabernaculi et atrij per girū fecit ēneos. Nec sunt instrumenta tabernaculi testimoniū. q̄ enumerata sūt iuxta pceptū moysi in ceremonijs levitaz p manum ythamar filij aaron sacerdotis. q̄ beseleel fili⁹ huri filij bur de tribu iuda dño per moysen iubete cōpleuerat: iūcto sibi socio ooliab filio achisamech de tribu dan. q̄ et ipse artifex lignoz egregius fuit et polimitarius atq; plumarius ex hyacintho et purpura vermiculo ac

celesti uiro placeat vel
displiceat agnoscunt.
que qđiu in hac vita
sunt eternū tabernacu
lum ingredi nō possunt
Sed tñ ad hostiū taber
naculi mulieres excu
bant: qz sancte anime
etia cū infirmitatē car
nis granantur. amore
tñ cōtinuo ingressum
interni introit⁹ obser
uant. **M**oysel ergo sa
cerdotib⁹ lab⁹ te spe
culis muliez posuit r̄l
fecit. qz lex dei lanacū
cōpunctōis peccato
rū nostroy maculis ex
hibet. p que sancte aīz
supno sponso displici
erunt. **I**ntrēda nobis
celestia p̄cepta p̄bet:
quib⁹ si diligenter in
tendim⁹ interne nostrę
imaginis maculas vi
demus. **V**idētes aut̄
maculas in pñiqz dolo
re cōpungimur. **C**om
puncti vero qđi labio
de speculis muliez la
uamur. **T**unc ergo te
nobis vere compungi
mur: si studiose p̄ce
tentū patrū facta p̄
samus. vt p̄specta illa
gloria in oculis nostris
vita nostra sordescat.
Tunc p̄e cōpungimur
cū p̄cepta dei studio
se p̄scrutamur. vt p̄
proficere cōtendamus
p̄ q̄ proficisse cognoui
mus quos veneramur
Paxillos quoqz
Strab. **P**axilli scđm
fram erāt in sumitate
colinaz fixi qđb funes
religabāt q̄ cortinas a
terra s̄bleuābat: firma
ti supiorib⁹ quibusdā
ansulis. inferi⁹ vero re
ligati ad predictos pa
xillos cortinas extēde
bant. ne rugā ūberent
Mystice vero funes si
gnificat sanctā scriptu
rā. de qua salomō ait
Funicul⁹ triplex diss
cie rumpit. qz sancta
scriptura hystoria mo
ralitate ⁊ allegoria cō
stans nullis hereticoz
dogmatib⁹ p̄ dirūpi.
Paxilli in modū lin
gaz facti linguas do
ctor⁹ significat: qui scri
pturā p̄plis exponunt.
Cortinas etiā a terra
s̄bleuāt ⁊ extendāt: qz
subiectos docēt sequi
⁊ imitari celestia. nul
lamqz mali v̄l fraudis
rugam cōtrahere.

byssō. **D**ñe aurū qđ expensis est
in ope sanctuarij. ⁊ qđ oblatū est i
donarijs viginti ⁊ nouē talentorū
fuit: ⁊ septingentoz triginta siclo-
rum: ad mensurā sanctuarij. **O**bla-
tū est aut ab his qđ trāsierūt ad nu-
meꝝ a viginti annis ⁊ supra: de sex
centis trib⁹ milibus ⁊ quingentis
quinquaginta armatorū. **F**uerūt
pr̄terea centū talēta argēti: e qui-
bus cōflatę sunt bases sanctuarij.
⁊ introitus ybi velū pendet. **C**entū
bases factę sunt de talentis ceniū
singulis talentis p bases singulas
supputatis. **D**e mille aut septingē-
tis ⁊ septuaginta quinqz siclis fecit
capita columnaz: quas ⁊ ipsas ve-
stīvit argento. **E**ris quoqz oblata
sunt talenta septuaginta duo milia
⁊ quadringēti supra sicli: ex quib⁹
fusę sunt bases in introitu taberna-
culi testimonij. ⁊ altare ēneū cum
craticula sua. oiaqz vasa qđ ad vſuz
eius ptinent: ⁊ bases atrij tā in cir-
citu qđ in ingressu ei⁹: ⁊ parilli ta-
bernaculi atqz atrij p girum.

C. **xxxix.**
Ehyacintho
vno et purpura vniculo
ac bysso fecit vestes. qd*b* indueret
aaron qn*n* ministrabat in sanctis. si
cut p*c*ecepit d*n*s moysi. **F**ecit igitur
supumerale de auro hyacintho
purpura cocco*q*b bis tincto et bys-
so retorta ope polymitario. **I**ncis-
dit*q*b bracteas aureas et extenua-
uit in fila. ut possent torqueri cum
priorum colo*z* subtegmine: duas
quoc*z* oras sibi iniuc*e* copulatas i
vtr*q*z latere summitat*u*: et balth*e*
um ex eisd*e* coloribus sicut p*c*epat
d*n*s moysi. **D**arauit et duos lapi-
des onichinos astrictos et inclusos
auro: et sculptos arte gemmaria no-
minibus filior*u* israel. **S**ex no*a*i i
lapide uno. et sex in altero: iuxta or-
dinem nativitatis eor*u*. **D**osuit*q*z

eos in lateribus suphumeralis in
monumentū filiorū israel: sicut p̄ce
perat dñs moysi. Fecit et rationale
opere polyimito iuxta opus super-
humeralis ex auro hyacintho pur-
pura cocoqz bis tincto et byssore
torta. quadranguluz. duplex. men-
surę palmi: et posuit i eo gemmarū
ordines quatuor. In primo ḥysu
erat sardius topaziū smaragdus
In secundo carbunculus saphir⁹
iaspis. In tercio ligurius achates
amethyst⁹. In q̄rto chrisolitus oni-
chinus berillus. circūdati et inclusi
auro per ordines suos. Ipsiqz la-
pides duodecim sculpti erāt nomi-
nibus duodecim tribūnū israel: sin-
guli per noia singulorū. Fecerūt i
rationali et catenulas sibi inuicem
coherētes de auro purissimo. et du-
os vncinos: totidēqz annulos au-
reos. Porro annulos posuerunt in
vtroqz latere rōalis: ex quibus pē-
derent due catenulę aureę quas in-
seruerūt vncinis q̄ in suphumera-
lis angulis eminebant. Nec et an-
te et retro ita cōueniebat sibi: ut su-
phumerale et rationale mutuo ne-
ctarentur stricta ad balthēn. et anu-
lis forti⁹ copulata: quos iungebat
vitta hyacinthina ne laxa fluerent
et a se inuicem mouerent: sicut p̄ce-
pit dñs moysi. Fecerūtqz tunicam
suphumeralis totā hyacinthinam
et capitū in superiori pte cōtra medi-
um. oramqz per girū capitij textile
Deorsuqz aut ad pedes mala puni-
ca ex hyacintho purpura vermicu-
lo ac bisso retorta. et tintinnabula
d auro purissimo. q̄ posuerūt inter
malogranata in extrema pte tuni-
ce p girū tintinnabulū aut aureū et
malū punicū. quib⁹ ornatus ince-
debat pontifex qñ ministerio fun-
gebat: sicut p̄cepit dñs moysi. Fe-
cerūt et tunicas byssinas ope textili

Exodi.

Lmensē primo
zc. Strab. Primus
anni mensis ipse est ni
san qui et ap̄ilis in q̄
iudici pascha celebra
bant et tabernaculum
erectum est. Allegorice
autē prim⁹ mensis sign
initiū gratiæ: q̄n taber
naculum t̄ ei· eccl̄ia
erecta est: cū xps· s· cru
cif⁹ te latere suo pe
duxit mysteria sangu
inis et aquæ· quibus eccl̄ia
dedicat et consecrat.
Et notandum q̄ bic pri
mus mensis secundū an
ni fuit: prim⁹ em⁹ ann⁹
ante legez fuit. Sec⁹
ann⁹ sub gratia enau
geli cui dñs benedixit
Vnde: benedices co
ronę anni benignitat̄ s
tue. Ann⁹ em⁹ benigni
tatis fuit: quo sal⁹ hu
mani generis p̄ huma
nitatem xp̄i apparuit.
loc ergo anno taber
naculum t̄ ei· eccl̄ia fundata et exal
tata.

Rab. Prim⁹ ann⁹
omne temp⁹ legis ante
incarnationē xp̄i. Sec
und⁹ ab aduentu ei⁹
vñq̄ ad cōsummatio
nem secuti. Quasi pa
mo mēle prima die mē
sis tabernaculum erigit
cū in principio ḡf̄ sign
p̄ xp̄m eccl̄ie ornat⁹
cōstruitur et decor no
nū bierusalē fidelib⁹
demonstratur et sicut
primo anno p̄paratus
est sumpt⁹ futuro op̄:
ita cū electoz ab ini
tio mundi vñq̄ ad ad
uentum dñi sermo vel
opus ad instruēram
eccl̄ie cōueniens per
scriptores veteris et col
lige ut doctores euā
gelij bis vñatur in co
firmatione fidei.

Conges taber
naculum. Strab.
Tabernaculum cū vasis
suis vñctionis oleo cō
secratur: q̄ sancta eccl̄ia
qdq̄ agit cū virtu
tibus suis debet dedi
care et cōsecrare gratiæ
sp̄s sancti· oleū quip̄
vñctioni sp̄nali gra
tiæ cōparatur: quis om
nium virtutū oga con
secrantur.

aaron et filii eius et mitras cū co
ronulis suis ex bysso: scialia quo
q̄ byssina. Cingulū vero de bysso
retorta hyacintho purpura ac ver
miculo· distinctū arte plumaria si
cut p̄cepit dñs moysi. Fecerūt et la
minā sacre veneratōis de auro pu
rissimo: scripterūt q̄ in ea ope gem
maria sanctū dñi: et strinxerūt eam
cū vitta hyacinthina: sicut p̄cepit
dñs moysi. Perfectū est igit̄ omne
opus tabernaculi et tecti testimonij.
Fecerūtq̄ filii israel cūcta q̄ p̄cepe
rat dñs moysi: et obtulerūt taberna
culū et tectū et vniuersam suppelle
ctile anulos tabulas vectes colū
nas ac bases. optoz de pellibus
arietū rubricatis. et aliud op̄imen
tum de hyacinthinis pellib⁹: velū
arcā vectes propiciatorū mensaz
cū vasis suis et p̄positionis panib⁹.
Candelabruz lucernas et vtenilia
caz cū oleo· altare aureū et vnguē
tum thymiamam ex aromatibus. et tē
torū in introitu tabernaculi· alta
re cneū· retiaculū· vectes et vasa ei⁹
omnia: labrum cū basi sua tentoria
atrij et columnas cuz basibus suis
tentoriū in introitu atrij funiculos
et illius et paxillos. Nichil ex vasis
defuit q̄ in ministeriū tabernaculi
et in tectum seferis iussa sunt fieri.
Clestes quoq̄ quibus sacerdotes
vñntur in sanctuario· aaron· s· et fi
lii eius· obrulerūt filii israel: sicut p̄
cepit dñs. Quę postq̄ moyses
cuncta vidit cōpleta: bñdixit eis.

Dicitusq̄ est
Dominus ad moysen dī
t̄ ap̄l̄i: quo pascha iudei celebrat̄ s̄ sedi anni
c̄s: **M**ense primo die p̄ma men
sis eriges tabernaculum testimonij.
et pones in eo arcaz· dimittesq̄ an
illaz velū· et illata mēla pones sup

C. XL.

eaq̄ rite p̄cepta sunt. Candelabry
stabit cū lucernis suis. et altare au
reum in quo adoleatur incensuz co
ram arca testimonij. Tentoriū in
introitu tabernaculi testimonij po
nes: et ante illud altare holocausti
Labrū inter altare et tabernaculū:
qđ implebis aqua. Circudabisq̄
atriū tentoriū et ingressum ei⁹. Et
gratia sp̄uali.
assumpto vñctiōis oleo vnges ta
eccl̄ia † Sanctoz· singulis p̄sonis que
sunt vasa in honore vnde paul⁹ vas elec̄tis
tabernaculū cū vasis suis ut sancti
sificantur: altare holocausti et omnia
vasa eius. labry cum basi sua. Dia
vñctionis oleo cōsecrabis. vt sint
sancti sanctoz. Applicabisq̄ aarō
et subduos. Apolos. Eccl̄ie vel regni
et filios eius ad fores tabernaculi
celestis. † Compunctionis. Ne nudi ambu
lent: et appareat turpitudō eorum.
testimonij: et lotos aqua: indues
in virtutis operib⁹. digni facti
sanctis vestibus ut ministrarent mi
chi: et vñctio eoru in sacerdotium
proficiat sempiternu. Fecitq̄ mo
yses omnia q̄ p̄ceperat dñs. Igit̄
mense p̄mo anni secundi p̄ma die
mensis collocatum est tabernacu
lum. Erexitq̄ moyses illud. et po
suit tabulas ac bases et vectes: sta
tuitq̄ columnas. et expandit teciū
sup tabernaculū. imposito desup
opimento: sicut dñs imperauerat.
Posuit et testamentū in arca. sub
ditis infra vectibus: et oraculū de
sup. Cumq̄ intulisset arcā in taber
naculū testimonij. appendit ante
eā velū: ut exploraret dñi iussionem.
Posuit et mensam in tabernaculo
testimonij ad plagā septentrionalē
extra velū ordinatis corā proposi
tionis panibus: sicut p̄cepit dō
min⁹ moysi. Posuit et candelabru
in tabernaculo testimonij et regiōe
mense in parte australi: locatis per

Applicabisq̄ a
aron et. Tira. Forē
tabernaculū: i· sancte ec
clesie sunt apostoli: per
quos debet aulam q̄li
ingredi: ad hos appli
candi sunt aaron et fi
lii ei⁹: i· oīs c̄t̄ sancto
rum. et maxime p̄posi
torū: ut eos imitentur
et eoz vestigia sequan
tur.

Vectis nō solū pa
rietes necit: s̄ et colum
nas introitus p̄firmat
ne corrūat: aut a recto
statu deflectant. q̄ dō
minus et vtrūq̄ plim̄
una fide dilectōis soci
avit: et corum doctores
vt in fide et amore et p̄
dicatione persuerent
cōfortat. Nec mir si et
p̄ capita ipsa et p̄ vectē
capita ip̄a continentē
xp̄s accipitur: q̄t cuius
q̄ electi regēdo caput
est. Unū caput viri xp̄c
est. Et q̄ non solū sin
gulos ad querēda et
lesia erigit: s̄ etiā oēs
cōtinet: et a recto sta
tu deflecti: nec ab inni
cez discordā possunt
separari vñculo pacis
cōfirmat. **L**ui simile
q̄ dñs dicitur agnus
et pastor et hostiū: cum
pastor agnum pascat.
et ambo intrent p̄ hosti
um: cum p̄prie sit ver
bum in principio. hoc
vero nullū sit p̄prie
figuralis. **P**astor: q̄
ducit ad pascua vite.
Hostiū: q̄t nō nisi per
illū puenitur ad patrē.
Agnus: q̄t ab egip̄to
saluat. **S**ic et hic p̄ ca
pita figuratur propter
regnū quo singulis p̄
est: et p̄ vectez ob gene
ralem prouidentiā q̄
omnis cōfirmat.

Bed. Sic aia pro
diversis actionib⁹ dñi
sa noīa sortitur: dñi vi
uiscat corpus aia no
minatur. dñi vult ani
mus est: dñi scit mens
est: dum recolit memo
ria est: dñi indicat ratō
est: dñi spirat sp̄us est.
dñi sentit sensus est.

ENon poterat moyses ē. Strab. Moyses ergo in hoc loco sicut in alijs pluribz figuram tenet iudaici populi. Moyses ergo nube obstante in tabernaculo non poterat intrare. qz iudaicus populus nunqz sacramenta scripturē valuit penetrare. Nubes enī dñi p diem incubabat tabernaculo z ignis in nocte. Hoc loco ignis diminorū mysteriorū sciētā significat. Scriptura em̄ sancta sanctis z ignorantiam suā fatentibz lumen est. Inquis vero z scientiā iactantibz nubes; qz excecat eos.

Augu. Notanda est̄ res mirabilis multū qz nube descendente z implente tabernaculo. (que nō gloria dñi dicitur) nō poterat moyses intrare tabernaculo. qz in monte syna qz legē p̄mitit accepit. intravit in nubem vbi erat tens. Aliā ergo personam tūc figurabar: aliam nunc. Et tunc eoꝝ qui participes sunt intime veritatis dei. Nūc aut̄ inde eoꝝ quibz gloria dñi qz in tabernaculo est (qd̄ ē gratia xp̄i) tāqz nubes opponitur nō cā intelligentibz et ideo nō intrat in tabernaculo testimonij. Et hoc credendū est semel factū-mox vt constitutum est tabernaculum significacionis huiꝝ cā vel alicuiꝝ alteriꝝ. Ne qz em̄ semp sic erat nubes sup tabernaculum vt moyses intrare nō posset. quādo quidem nō removebat nubes nisi cū eis dabat hōc gnum distingēdi. i. castra in moriendo ex eo loco vbi erant: z accedendi quo nubes dicebat p diem flama p noctē. Que duo vicissim etiā sup tabernaculo manebant vbi castra posuissent. nubes p diē. z flama p noctē.

In tabernaculo domini erant tabule quaz anulis erant infixi vectes de lignis sechim. quibz possent levari z portari de mansione ad mansionē. qz oīa mysteriis plena sunt. Per tabernaculum intelligimus ecclesiā p̄sente: in qua sunt tabule. z sancti humilitate pleni. quibz quinqz vectes sunt affixi. i. p̄ ritualis noticia quinqz librorū moysi. qz quā se z alios sustollant ad charitatem eternę beatitudinis. Per vectes ergo vt diximus quinqz libros moysi intelligimus: qui sunt genesis exodus leuiticus liber numeroꝝ z teuteronomicum: in quibz continetur principiū mundi z mediū z consummatio. In genesi describitur creatio mundi. In exodo recreatio. In leuitico sacramentoꝝ ecclesie administratio. In libro numeroꝝ euāgelica p̄dicatio. In teutonomio ultima benedictio. Vnū z in benedictionibz terminat. Est itaqz in genesis ordo creationis. In exodo mysteriū recreationis. In leuitico sanctitas ecclesiastice administrationis. In libro numeroꝝ cōsolidatio euāgeliæ p̄dicationis. In teutonomio plummatio eternę benedictionis. Inter holā aut̄ quinqz libros moysi excellit exodus quē nūc ad manus habem⁹. In eo em̄ z qz filiis israel in figura contingebant. z mysteria plene continetur xp̄i z ecclesie. Hic tū primuz de exitu actuali carnali filiorū israel de historiali egipcio agitur. In quo significat spiritualis exitus spiritualium israelitarum de vera egipcio. s. de tenebris vicioꝝ. Agitur etiā de transitu maris rubri. et submersione pharaonis z exercitus eius. z de liberatōe populi dei. In quo

figuratur baptismus sanguine xp̄i cōscretus: in quo dyaboli via cōsideratur. z anime fidelium liberantur. Agit etiā de pugna iſraelitaz cuꝝ amarach. In quo victoria xp̄i z suoꝝ. z cōfusio dyaboli figurat. Landē caibz logo mansionum descripto: agitur de lege data in monte syna: in quo nobis innuitur. vt a terrenis subleuat: discamus subiecti celestibz disciplinis. Agitur itez de cōstructione tabernaculi z valoz eiꝝ de vestibz sacerdotiū v̄ntione: in quo intelligitur p̄sens ecclesia. z diversē p̄fōne fidelium dinneris officijs deputata: si cū vasa diversis v̄ibus deputata erat vel officijs: z sacramento, rum z orationē sacra- tarum suauissima odo ramenta. De his ha- ctenus nūc dicendū est qz s̄m ordinē hystoriz z secundū allegoriā cō grue in pentathenco se cund⁹ est liber iste. post qz em̄ in genesi egit de creatione celi z terre. z de introitu filiorū israel in egyptum. cōgruit vt cōsequēter de exitu eoꝝ agat. Ecce qd̄ in ta ordinē hystoriz cō gruit. Juxta allegoriam quoꝝ nō incōgrue faciunt est. Nā postqz vixit de carnali generatiōne: qua p̄ peccati pri mi hominis nascimur filii dyaboli. congruit vt statim subdat de re generatione sp̄nali. qz p̄ instillationē sc̄ndi hominis. i. xp̄i renascimur filii dei. Liber au tem iste vocatur exod⁹ grece. ellesinot̄ hebraic⁹. exod⁹ vel egressus la-

tine. Ideo qz de exitu filiorū israel de egypto agit. Sz queri potest cur liber iste dicatur exodus: qz de exitu illoꝝ agit: cū in principio nō de exitu. sed dō ingressu illoꝝ agat. Ad qd̄ dici p̄t: qz q̄nus specialiter de exitu illoꝝ agere intendat: tñ qz multū temp⁹ p̄fluxit inter exitū de quo bic agit. z ingressum in quo primū liber terminat. vel terminauerat. vt cōpetentius iungat narrationē suā breviter p̄t̄ repetit de introitu. z ita meliꝝ descendit ad exitū. Sic z nos in nostris sermonibz facta longa interpositione dicturi alia repetimus supiora: vt melius dicta cōtinuemus. His consideratis videnda est materia qz est corporalis exitus filiorū israel de egypto. z sp̄nalis exitus sanctorū de mundo. Intentione admonet nos sp̄nalis exire de cōformitate mūndi sicut illi qui corporaliter exierūt de egypto: vt sicut fuim⁹ conformes seculo ita simus cōformes deo. Mod⁹ talis est breviter tangēs de introitu filiorū israel in egyptū. agit de eoꝝ multiplicatōe. deinde de novo rege. qz ignoravit ioseph. z cepit affligere p̄plū. deinde de plagiis egypti. Landē de exitu illoꝝ z de transitu maris rubri z submersione egyptiorū. Landē puenit ad montē syna: in quo lex data est. z agit de tabernaculo z valis eius. z de vestibz sacerdotiū. z v̄ntione. z sic terminatur. Nota qz cū eadē sit z indiuisa hystoria quā proposuit sibi moyses describēdā: tñ per capitula z p̄tes sine per libros eā distinguunt. vt lectoribz fastidiūz auferat. sicut viator viā qz est indiuisa. dīvidit p̄ dietas vt labor minuit. z absit fastidiū.